

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

YOZGAT BOZOK UNIVERSITY
Faculty of Economics and Administrative Science

YOZGAT BOZOK UNIVERSITÄT
Fakultät für Wirtschafts- und Verwaltungswissenschaften

TÜRKİYE SİYASET BİLİMİ DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE
TÜRKISCHE ZEITSCHRIFT FÜR POLITIKWISSENSCHAFT

ISSN: 2587-2346 E-ISSN: 2667-775X

Cilt 5 Sayı 2 Eylül 2022 • Volume 5 Number 2 September 2022

Sahibi / Owner

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Adına
Prof. Dr. Kürşad ZORLU

Editör / Editor

Doç. Dr. Hülya TOKER

Sayı Editörü / Issue Editor

Dr. Öğr. Üyesi Sevil ZENGİN

Editör Yardımcısı / Sub Editor

Dr. Öğr. Üyesi Yaşar Pınar ÖZMEN

İngilizce Editör / English Editor

Dr. Öğr. Üyesi Yaşar Pınar ÖZMEN

Almanca Editör / German Editor

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILDIZ

Yayın Koordinatörü / Publication Coordinator

Arş. Gör. Emre EZİN

Arş. Gör. Ranuna İklima GÜN

Kurucular / Founders

Prof. Dr. Yunus YOLDAŞ

Doç. Dr. Özlem BECERİK YOLDAŞ

Dergi Yayın Kurulu / Editorial Management

Prof. Dr. Kürşad ZORLU

Doç. Dr. Hazal Ilgın BAHÇECİ BAŞARMAK

Doç. Dr. Osman Gökhan HATİPOĞLU

Doç. Dr. Uğur SADIOĞLU

Doç. Dr. Hülya TOKER

Doç. Dr. Mustafa ÖZALP

Dr. Öğr. Üyesi Yaşar Pınar ÖZMEN

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Gökberk YÜCEL

Bilimsel Danışma Kurulu / Scientific Advisory Board

- Prof. Dr. Tayyar ARI Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut AKIN Yozgat Bozok Üniversitesi
Prof. Dr. Durmuş Ali ARSLAN Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Zühtü ARSLAN Anayasa Mahkemesi Başkanı
Prof. Dr. Hüseyin BAĞCI Orta Doğu Teknik Üniversitesi
JProf. Dr. Jameleddine BEN BDELJELIL Ludwigsburg Üniversitesi, Almanya
Prof. Dr. İbrahim CANBOLAT Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Baran DURAL Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Eyyup ECEVİT Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Erol ESEN Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa GENCER Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Burak GÜMÜŞ Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Hans Georg HEINRICH Viyana Üniversitesi, Avusturya
Prof. Dr. Ahmet KARADAĞ Onursal Üye, Yozgat Bozok Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Cem KARADELİ Ufuk Üniversitesi
Prof. Dr. Bekhruz KHASHMATULLA Ulusal Üniversite Odessa Hukuk Akademisi, Ukrayna
Prof. Dr. Olaf LEISSE Jena Üniversitesi, Almanya
Prof. Dr. Gerhard MANGOTT Innsbruck Üniversitesi, Avusturya
Prof. Dr. Mehmet ÖCAL Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Yaşar SARIBAY Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Lütfü TOKATLIOĞLU Harvard Üniversitesi, ABD
Prof. Dr. O. Can ÜNVER İstanbul İstinye Üniversitesi
Prof. Dr. Celalettin YAVUZ İstanbul Ayvansaray Üniversitesi
Prof. Dr. Süreyya YILDIRIM Yozgat Bozok Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus YOLDAŞ Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Kürşad ZORLU Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet BARDAKÇI İstanbul Aydın Üniversitesi
Doç. Dr. Kutluhan BOZKURT Kıbrıs Uluslararası Üniversitesi, KKTC
Doç. Dr. Ejder ÇELİK Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim DOĞAN Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Esra GEDİK Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Alper MUMYAKMAZ Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail PIRLANTA Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Uğur SADIOĞLU Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Recep TEMEL Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Hülya TOKER Yozgat Bozok Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAASLAN Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Karol KUJAWA Illinois Üniversitesi, ABD; İşletme Üniversitesi, Polonya
Dr. Öğr. Üyesi Valeriy MORKVA Kapadokya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yaşar Pınar ÖZMEN Yozgat Bozok Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erjada PROGONATI Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gökberk YÜCEL Amasya Üniversitesi
Dr. Tural BAHADIR Bremen, Almanya
Dr. Gürsel DÖNMEZ T.C. Cumhurbaşkanlığı
Dr. Farid HAFEZ Georgetown Üniversitesi, ABD
Dr. Christian Johannes HENRICH Siegen Üniversitesi, Almanya
Dr. Sarajuddin RASULY Viyana, Avusturya

Bu Sayının Hakem Kurulu / Reviewer Board of This Issue

Prof. Dr. Mehmet Sait DİLEK	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan ÖZALP	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Doç. Dr. Sertan AKBABA	Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Orhan Veli ALICI	Tarsus Üniversitesi
Doç. Dr. Melike ATAY POLAT	Mardin Artuklu Üniversitesi
Doç. Dr. Arif BAĞBAŞLIOĞLU	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Emirhan GÖRAL	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Osman Gökhan HATİPOĞLU	Yozgat Bozok Üniversitesi
Doç. Dr. Assylbek NURGABDESHOV	Heriot-Watt University
Doç. Dr. Tuğba YOLCU	Tarsus Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şenol ARSLANTAŞ	İstanbul Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yağmur DÖNMEZ	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Emre EKİNCİ	Yozgat Bozok Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Halil KANADIKIRIK	Tarsus Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Doruk MUTLU	Yozgat Bozok Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Assylbek NURGABDESHOV	Heriot-Watt University
Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir ÖZDEMİR	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SOYTÜRK	Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Figen TOMBAK	Yozgat Bozok Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gökberk YÜCEL	Amasya Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Cem ANGIN	Ordu Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Sinan BARAN	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Eşref Uğur ÇELİK	Atılım Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. İmren Pınar DÜLGAR	Gümüşhane Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. İlkay TOSUN	Aksaray Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Serhan ÜNAL	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

TÜRKİYE SİYASET BİLİMİ DERGİSİ

TURKISH JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE
TÜRKISCHE ZEITSCHRIFT FÜR POLITIKWISSENSCHAFT

Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi (TSBD), Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi tarafından yılda iki kez Mart ve Eylül aylarında yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Dergiye gönderilecek yazılar derginin biçim kurallarına uygunluğu incelendikten sonra, iki kör hakem değerlendirmesine gönderilir. Hakem raporlarına göre dergi yayın kurulu çalışmayı yayınlarsa veya yayınlamaz. Dergide intihale (kendinden intihal dâhil) karşı sıkı bir politika izlenmektedir. Yazılar intihale karşı yayından önce, yayın aşamasında ve sonrasında denetlemeye tabi tutulur ve intihal bulgusu durumunda değerlendirme sürecinin herhangi bir aşamasında reddedilir. Dergide yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarların kendisine aittir, yayınlanan kurumun görüşlerini yansıtmaz. Yayıncılar bu görüşler için herhangi bir yasal sorumluluğu kabul etmez.

Turkish Journal of Political Science (TSBD), is an international peer-reviewed journal published twice a year, in March and September by Yozgat Bozok University Faculty of Economics and Administrative Sciences. After a preliminary inspection, manuscripts meeting the format requirements undergo a double-blind peer review process. According to the outcome of peer review reports editorial board publish or do not publish the article. A strict policy towards plagiarism (including self-plagiarism) is followed in the journal. Manuscripts are screened for plagiarism before, during, and after publication, and if found they are rejected at any stage of processing. The opinions expressed in the published articles are the author's own and do not reflect the view of the publisher institution. Publishers do not accept any legal responsibility for these opinions

Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi Index Copernicus International JOURNALS MASTER LIST 'de yer almakta ve ASOS Index, CiteFactor, Academic Resource Index tarafından taranmaktadır.

İletişim Bilgileri / Contact Information:

Adres: Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Atatürk Yolu 10. km. 66200 YOZGAT

Telefon: (354) 242 10 42

E-mail: siyasetdergisi@yobu.edu.tr

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Editöryal / Editorial	IX
Araştırma Makaleleri / Research Articles	
Afrika Birliği'nin Barış ve Güvenlik Politikasının Sınırları: Burundi Müdahalesi Örneği <i>The Limits of the African Union's Peace and Security Policy: The Case of the Intervention in Burundi</i> Fadime Gözde Çolak	173
Colonialism and Exploitation: A Postmodern Critique on Russia <i>Sömürgecilik ve Sömürü: Rusya Üzerine Postmodern Bir Eleştiri</i> Melih Demirtaş	187
Ukrainian Nationalism: A Post-Colonial Reading of a Nation Finding its Feet <i>Ukrayna Milliyetçiliği: Kimliğini Arayan bir Ulusun Post-Kolonyalizm Üzerinden Okunması</i> Sertan Akbaba	199
The Drama of the Somalia People Finding Their Things in the Virtual Conflict Without Exposure of Independence <i>Bağımsızlık Coşkusunu Yaşayamadan Kendini Çatışmaların Girdabında Bulan Somali Halkının Dramı</i> Kadir Özköse	211
UN Intervention in Ethnic Based Conflicts: Rwanda and Bosnia <i>Etnik Temelli Çatışmalara BM Müdahalesi: Ruanda ve Bosna</i> İrem Güldem Karar	227
Sömürgeciliğin Temel Sebebi: Yanlış Hak ve Güç Anlayışı <i>The Fundamental Reason of Colonialism: Wrong Understanding of Right and Power</i> Mustafa Yıldız	241
Koloni Dönemi Yapısı Japon Hükümeti Genel Yönetim Binası Üzerine Kısa Bir Değerlendirme <i>A Brief Evaluation of The Japanese Government-General Building (GGB) in a Colonial Period</i> Esengül Damışan Artan	253
Biz ve Öteki Arasında Fransa'nın Mısır'ı İşgali ve Kültürel Sömürgecilik <i>Between Us and the Other, France's Occupation of Egypt and Its Cultural Colonialism</i> Abdulkadir Aksöz	259
Revisiting the Conditions of the Populist Radical Right Electoral Success in Central and East Europe During Europeanization Period: A Fuzzy-Set Approach <i>Populist Radikal Sağ Partilerin Seçim Başarılarında Avrupalılaştırma Sürecinin Etkisinin Yeniden Değerlendirilmesi: 2000-2010 Orta ve Doğu Avrupa Seçimleri</i> Mustafa Çağatay Aslan	273

TÜRKİYE SİYASET BİLİMİ DERGİSİ

TURKISH JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE
TÜRKISCHE ZEITSCHRIFT FÜR POLITIKWISSENSCHAFT

Assessing the Role of Work-Life Balance and Flexibility for Employee Well-Being <i>Çalışan İyiliği İçin İş-Hayat Dengesi ve Esneklik Rolünün Değerlendirilmesi</i> Robert Papla, Dmitriy Pak & Gulim Ginet	293
Bu Sayıya Katkıda Bulunanlar	303
Contributors to the Current Issue	307

EDİTÖRYAL

“Ancak her imparatorluk kendisine ve dünyaya diğerlerinden farklı olduğunu, görevinin ise kontrol ve ilhak etmek olmadığını, tam tersine, eğitmek ve özgürleştirmek olduğunu iddia eder.”

Edward Said

15.yy’da Portekiz’in ilk kez doğu Afrika kıyılarındaki ülkeleri egemenliğine alması ile başlatılan sömürge dönemi/ tarihi, Aimé Césaire’in “Bumerang Etkisi”, Frantz Fanon’un “Siyah Deri Beyaz Maske”, Ania Loomba’nın “Üçüncü Dünya”, Marc Ferro’nun “Dünya Hareketi” ya da Edward W. Said’in “Kış Ruhu” gibi betimlemelerle literatürde tartışıldığı gibi, 20.yy sonrasında bağımsızlık hareketleri ile gerek araçları gerekse de çıktıkları itibarıyla güncelliğini korumaktadır. Diğer bir ifadeyle, modernizmle birlikte toplumsal yaşamın kodları değişse de ulus kimliğin inşasında kullanılan metotların değişken bir yapıda olmadığı görülmektedir. Özellikle Afrika kıtasındaki sömürge yönetim yapısı ve devlet inşası kültürü, sadece uluslararası ilişkiler literatüründe değil kamu yönetimi, iktisat, sosyoloji, psikoloji gibi birçok disiplindeki tartışmalarda mercek altına alınmaktadır. En basit şekliyle sömürge faaliyetleri, bir devletin başka bir devleti iradesi dışında kontrol altına almaya çalışması şeklinde ifade edilebilir. Bu türden faaliyetler, iktisadi bir amaçla yapılabileceği gibi kültürel, toplumsal veya siyasi bir amaçla da yapılabilmektedir. Dahası, sömürgeci devletler çoğu zaman birden fazla amaç doğrultusunda da hareket edebilmektedir. İngiliz örneği bu açıdan neredeyse kusursuz bir örnek teşkil etmektedir. Sömürgeleştirdiği devletlerden fiziki olarak çıktığında dahi, o devlette izini bırakması ve daha da önemlisi, oradaki toplumların İngiliz yönetimini “iyi bir yönetim” olarak tanımlaması, tam da bu açıdan dikkate değerdir. İngiliz yönetiminin, sömürgeleştirdiği coğrafyalarda eğitim kurumları (özellikle devlet yöneticisi yetiştiren okullar) açması, amacın sadece iktisadi olmadığının başka bir kanıtıdır. Öte yandan Fransız sömürge hareketleri incelendiğinde, amaçlar açısından önemli ölçüde farklılık ihtiva etmese de yapısal anlamda İngiliz’den tamamen farklıdır. Bir kere Fransız, sömürgeleştirdiği topraklardan ayrıldıkları anda o coğrafyadaki Fransız etkisi de sona erer ya da Fransız okul açmak gibi bir misyonla hareket etmez. Dolayısıyla böylesi bir yönetsel gerçeklik, türdeşleştirme politikalarının sistematikliğini de göstermektedir.

Tarihsel süreç göz önünde bulundurulduğunda, I. Dünya Savaşı sonrası, Fransa, Birleşik Krallık, İspanya, Belçika ve Portekiz devletleri, sömürgeleştirme hareketlerinde ön sıralarda yer almıştır. Söz konusu hareketler, tarihsel ve mekânsal anlamda çeşitlilik göstermesine rağmen sonuçları açısından benzer yıkıcılığa sahip olmuştur. Avrupa merkezci değerler yüceltilmiş ve Deleuze ve Guattari’nin (1977) sözleriyle ifade edilecek olursa, kapitalizmin iktisadi ve ideolojik temelleri, kapitalist olmayan üretim ve yönetim tarzını parçalayıp dönüştürmesi şeklinde açıklanmıştır. Kapitalizmin kökeninin tarımsal kapitalizm olduğu (Wood’un -1999- iddiasıyla) ön kabulünden hareket edildiğinde, toprakta başlayan dönüşümün, yine toprak (doğal kaynaklar, yer altı ve yer üstü zenginlikler dâhil) temelli olarak, yerelde olan iktisadi ve siyasi yapıyı kökten bir biçimde değiştirdiği söylenebilir. Diğer bir deyişle, sömürgecilik yönetiminden nesnel alana uzanan paradoksal sistem, bu anlamda kapitalizm ile derinleşmiştir. Batılı metafizik ve ideolojik sistemlerde ve klasik hipotezde olduğu üzere, kapitalizm bütün krizlerine rağmen kendini başka yollar ile yine ve yeniden güçlendirmiştir. Kapitalizm çerçevesinde sömürgecilik ve yönetim meselesi Warren (1980) tarafından da dikkat çekici olmuştur:

Yaygın popülist-liberal kanının aksine, savaş sonrası dönemde Üçüncü Dünya’ya göreli ya da mutlak bir durgunluk hali hakim değildir. Aksine, refah ve üretim güçlerinin ilerleyişinde önemli mesafeler kat edilmiştir (...) Ticarileşmenin hızlı yükselişi, bu yükselişin toplumsal ayrışma bakımından

TÜRKİYE SİYASET BİLİMİ DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE
TÜRKISCHE ZEITSCHRIFT FÜR POLITIKWISSENSCHAFT

sonuçları ve ücretli emek saflarının, aile işletmeleri ve (feodal mülkiyet ilişkileri de dahil olmak üzere) serbest meslek karşısında gelişmesi gibi bulgular, Üçüncü Dünya'daki bu canlı ve “tabandan gelen” kapitalist gelişme tablosunun gerçekliğine delalettir (Young, 2001: 74).

Bugünün tüketim dünyasından bakıldığında, örneğin, küresel meta zincirine eklemlenen Çok Uluslu Şirketler'in dünyanın hiçbir yerinde fabrikalarının bulunmaması ve bir tür ağ yapılanması çerçevesinde çevre kapitalist (fason üretimin gerçekleştiği az gelişmiş ülkeler) ülkelere üretim yaptırması ve bunu “marka” adı altında dünyanın her yerinde satabilmesi tam da bu açıdan kapitalizmin kazancıdır. Böylelikle bu türden şirketler, hiçbir değişim maliyetine katlanmadan bütün maliyeti üretimin ve iş gücünün gerçekleştiği ülkelere üstlendirerek, “marka değeri” oluşturabilmektedir. Böyle bir küresel marka standardizasyonu açısından bakıldığında, Nike markası belki de en çarpıcı örnektir. Nike, bugün 30, 433 milyar dolarlık değeriyle yedinci kez üst üste en değerli giyim markası unvanını kazanmayı başarmıştır. İlgili markanın üretiminin parçalı bir şekilde gerçekleştiği taşeron fabrikalarına kazançtan verilen kar payı ise %5'in altındadır.

Üretime içkin göstergelerin dışında, sömürgecilik ve yönetim olgusuna kapitalizmden ulus inşa sürecine ya da sinemadan edebiyata örneklerle rastlamak da mümkündür. 1726 yılında Jonathan Swift tarafından kaleme alınan hiciv türündeki çocuk kitabı (genel kanı böyle bir vurgulama yapsa da esasen kitap, ağır bir politik eleştiridir) “Gulliver’in Gezileri” tam olarak bir sömürge yönetim yapısını anlatmaktadır. Bahse konu olan eserde, 18.yy İngiltere’inde bir doktorun ütopyik yolculuğu ve adalet teması konu edilmekte ve dolaylı olarak İngiltere Krallığı’nın sömürgeci yayılma politikasına birden fazla gönderme yapılmaktadır. Benzer şekilde; Robinson Crusoe, Peter Pan, Alice Harikar Diyarında gibi çocuk masallarında da hümanist bir illüzyon söylemi kapsamında sömürgecilik politikalarından izlere rastlamak mümkündür. Dahası; Aguirre, Tanrının Gazabı (1972), İsyân (1969) ve Zulu (1964) filmleri de İspanyol, Portekiz ve İngiliz sömürge yönetimlerini işlemektedir. Yine, 6 Kasım 2003’te Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George Bush, Amerika’nın Irak’a girmesini açıkladığı konuşmasında da sömürgeciliğin dayandığı unsurlar göze çarpmaktadır.

2005 yılının Türkiye’de “Afrika Yılı” ilan edilmesinin ardından Afrika’ya ilişkin çalışmalar ve politikalar Türkiye özelinde de ivme kazanmış ve dergimiz sayısında da söz konusu kıtaya dair bilgiler tartışılmıştır. Bu çerçeveden hareketle Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi’nin 2022/2 Sayısı “Sömürgecilik ve Yönetim” ana temasıyla hazırlanmıştır. Dergide bu tema kapsamında gerek teorik gerekse de ülke örnekleri ele alınmıştır. Postkolonyalizm, güvenlik, barış, etnisite, postmodernizm, kimlik ve bağımsızlık gibi sömürgecilik ve yönetimin içsel ve tikel sorunsallarının yanı sıra Burundi, Rusya, Ukrayna, Somali, Ruanda, Bosna, Japonya, Mısır ve Fransa gibi çeşitli ülkelerdeki pratikler etrafında sekiz makele; diğer konular başlığı altında ise iki makale bulunmaktadır.

Bu sayının ana temasına uygun olarak ilk makale, Fadime Gözde Çolak tarafından kaleme alınan “*Afrika Birliği’nin Barış ve Güvenlik Politikasının Sınırları: Burundi Müdahalesi Örneği*” adlı çalışmadır. Çalışma, Afrika Birliği Örgütü’nden Afrika Birliği’ne barış ve güvenlik politikalarını mercek altına almıştır. Teorik zeminini sömürgecilik politikaları ve devletin yeniden inşası üzerine kuran makale, Burundi vakası özelinde bölgesel çaplı barış ve güvenlik politikalarını yeniden şekillendirmeye çalışmıştır. Bunun yanı sıra, Birleşmiş Milletler’in konuya ilişkin politikalarına da vurgu yapılmıştır. Dahası, söz konusu çalışma, Birleşmiş Milletler’deki

TÜRKİYE SİYASET BİLİMİ DERGİSİ

TURKISH JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE

TÜRKISCHE ZEITSCHRIFT FÜR POLITIKWISSENSCHAFT

reform girişimi sonucu ortaya çıkan Afrika Birliği kuruluşu, devlet egemenliğinin aşınmasına sebebiyet verdiği iddiasında bulunmuştur.

Bugünün Rusya- Ukrayna arasındaki tartışmalara ek bilgi ve farklı bir bakış açısı sağlayabilecek potansiyele sahip olan Melih Demirtaş'ın hazırladığı “*Sömürgecilik ve Sömürü: Rusya Üzerine Postmodern Bir Eleştiri*” başlıklı makalede, ulus-devlet yapısının krizlerine ve Rusya özelinde ontolojik- tarihsel pratiklere yer verilmiştir. Dahası, interdisipliner bir bakış açısıyla kaleme alınan makalede, sömürü rejimine ilişkin somut kanıtlar ortaya çıkarılmıştır. Buna ek olarak; sömürgecilik, ulus-devlet ve sömürü temelleri postmodern bir altyapı çerçevesinde sunulmuştur. Teorik ve kavramsal kurgusu yanı sıra Rusya özelinde “yeni bir çağ” olarak adlandırılan sömürü sistemi ile somut gerçekliğe de vurgu yapmıştır.

Sertan Akbaba tarafından kaleme alınan “*Ukrayna Milliyetçiliği: Kimliğini Arayan Bir Ulusun Post-Kolonyalizm Üzerinden Okunması*” başlıklı makalede, Rusya ve Ukrayna arasında devam eden uyuşmazlığın, sömürgecilik pratiklerini anlamlandırma çabasına ulusun yeniden inşası ve olası bir sömürge sonrası yeni rejimin dinamikleri tartışılmıştır. Söz konusu çalışma, milliyetçilik ve postkolonyalizm teorik anlatısına ve tarihsel- bölgesel konumlanışa ek olarak, Rusya ve Ukrayna vakasına dair yaşananları açıklama zemini geliştirmeye çalışmıştır. Konunun şu günlerde hala gündemde kalması da çalışmanın katkısını ispatlar niteliktedir.

Kadir Özköse tarafından incelenen “*Bağımsızlık Coşkusunu Yaşayamadan Kendini Çatışmaların Girdabında Bulan Somali Halkının Dramı*” başlıklı makalede, Somali'nin bağımsızlık mücadelesi ve yaşanan iç savaş üzerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda, ülkedeki yaygın terör, kitlesel göçler, açlık ve yoksulluk gibi zorlu süreçleri konu edinmiştir. Bununla birlikte, Türkiye- Somali ilişkileri de oldukça geniş bir değerlendirme çerçevesine alınmış ve Somali'nin yeniden yapılanması kapsamında atılabilecek somut adımlara yer verilmiştir.

İrem Güldem Karar'ın “*Etnik Temelli Çatışmalara BM Müdahalesi: Ruanda ve Bosna*” başlıklı makalesi, Birleşmiş Milletler'in temel fonksiyonu üzerine yoğunlaşmıştır. Bu bağlamda Ruanda ve Bosna- sömürge faaliyetleri önce ve sonrası şeklinde- vakaları özelinde yaşanan nefret ve soykırım ele alınmıştır. Bununla birlikte çalışmada, makaleye konu olan iki ülkenin benzerlik ve farklılıklarına da vurgu yapılmıştır. Ülke pratiklerinin yanı sıra, sömürgecilik meselesi ile yakından ilintili sayılabilecek etnisite ve kimlik kavramlarına da yer verilmiştir. Bütün bu soykırım ve nefret söylemlerinde ise Birleşmiş Milletler'in rolü tartışılmıştır.

Mustafa Yıldız'ın “*Sömürgeciliğin Temel Sebebi: Yanlış Hak ve Güç Arayışı*” başlıklı makalesi, görece daha soyut sayılabilecek hak ve güç kavramları doğrultusunda sömürgecilik meselesine odaklanmıştır. Tarihsel ve kavramsal bir düzlem çerçevesinde işlenen makale, sömürgecilik dönemindeki yanlış hak arayışı ve emperyalist gücü örneklerle analiz etmiştir. Sistematik bir sömürü rejiminin salt yönetimi değil aynı zamanda toplumun dayandığı yazılı olmayan kuralları da dönüştürmesi üzerine vurgu yapılmıştır.

“*Koloni Dönemi Yapısı Japon Hükümeti Genel Yönetim Binası Üzerine Kısa Bir Değerlendirme*” başlıklı Esengül Artan Danişan imzalı makalede, kentleşme ve sömürgeciliğin mekânsal inşasında Kore yarımadasındaki Kyongbok Sarayı pratikleri ele alınmıştır. Makaleye konu olan bina, nitelikleri gereği önemli bir yönetim binası olarak vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, kültürel ve yönetsel açıdan hegemonik mekânın ifade ediliş biçimine de yer verilmiştir. Çalışmada, Japonya İmparatorluğu'nun Kore'yi sömürgeleştirmesi üzerine ortaya koyduğu sistemsel rejim, bu sembolik bina ile işlenmiş ve egemenlik kavramı da simgelenmiştir.

TÜRKİYE SİYASET BİLİMİ DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF POLITICAL SCIENCE
TÜRKISCHE ZEITSCHRIFT FÜR POLITIKWISSENSCHAFT

Son çalışma ise Fransız sömürge pratiğine değinerek kültür kavramını ele alıyor. Abdulkadir Aksöz tarafından yazılan “*Biz ve Öteki Arasında Fransa’nın Mısır’ı İşgali ve Kültürel Sömürgecilik*” başlıklı makalede, Fransa’nın Mısır’daki işgalinin- öncesi ve sonrası karşılaştırması bağlamında- toplumsal ve kültürel kodları incelenmiştir. Ayrıca, sömürgecilik meselesi kapsamında tartışılan işgal ve sefer kavramları detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Çalışmada, Elliott Colla iddiaları üzerinden Mısır’ın özgül durumu açıklanmaya çalışılmış ve Fransa’nın ülkeye girişi ile birlikte sömürgeleşme faaliyetleri ortaya konulmuştur.

Bu sayının genel teması dışında yer alan ve Mustafa Çağatay Aslan tarafından kaleme alınan “*Popülist Radikal Sağ Partilerin Seçim Başarılarında Avrupalılaştırma Sürecinin Etkisinin Yeniden Değerlendirilmesi: 2000- 2010 Orta ve Doğu Avrupa Seçimleri*” başlıklı çalışmada, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri minvalinde sağ partilerin durumu üzerine odaklanılmıştır. Dönemsel bir çalışma biçiminde sunulan makale nitel açıklamaların yanı sıra nicel verilerle, küme- teorik yaklaşım ve muğlak-küme analizi yöntemleriyle sağ partilerin seçim başarılarını incelemiştir. Özellikle Roman nüfusunun yoğunlukta olduğu ülkelerde politika farklılıklarına da dikkat çekilmiştir.

Derginin son bölümünde Robert Papla, Dmitriy Pak & Gulim Ginet tarafından hazırlanan “*Çalışan İyiliği İçin İş- Hayat Dengesi ve Esneklik Rolünün Değerlendirilmesi*” başlıklı makaleyi bulacaksınız. Yönetim psikolojisi bağlamında insan kaynakları yönetimi uygulamaları vurgulanmıştır. Post fordist üretim biçiminin doğal sonucu olan esneklik ve iş-hayat dengesi kavramları detaylı bir analize tabi tutulmuştur. Böylelikle, iş örgütlenmelerinde çalışan refahının ve yaşam dengesinin korelasyonuna değinilmiştir.

Charles Dickens’tan referansla, günümüzün, “*hem karanlıklar hem de aydınlıklar çağı*” oluşunu bir kez daha anımsayarak, literatüre ve dünya barışına katkısı olacağını umut ettiğimiz “Sömürgecilik ve Yönetim” konulu bu sayının, gerek yerelde gerekse de bölgede, ilgili çalışmaların gelişmesinde etkili olması için geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasını temenni ediyorum. Yayın sürecinde özverili katkılarından dolayı derginin editör ve yayın koordinatörlerine, yazarlara ve hakemlik yapan kıymetli meslektaşlarıma içten teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, Dış İşleri Bakanlığı’mızın değerli mensuplarına katkı ve destekleri için ayrıca teşekkür ediyorum. Hiç şüphesiz böyle bir sayının tarihe kazandırılmasında bana destek olan aileme de teşekkür etmek istiyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Sevil Zengin
Yozgat Bozok Üniversitesi

AFRİKA BİRLİĞİ'NİN BARIŞ VE GÜVENLİK POLİTİKASININ SINIRLARI: BURUNDİ MÜDAHALESİ ÖRNEĞİ

THE LIMITS OF THE AFRICAN UNION'S PEACE AND SECURITY POLICY: THE CASE OF THE INTERVENTION IN BURUNDI

Öz

Bu makalede, Afrika Birliği Örgütü'nden Afrika Birliği'ne barış ve güvenlik politikasının sınırları Burundi müdahalesi örneği üzerinden tartışılacaktır. Devletlerin iç işlerine karışmama ilkesini benimsemiş Afrika Birliği Örgütü'nün aksine Afrika Birliği, soykırım ve katliam gibi ağır durumlarda, koruma sorumluluğu ilkesine dayanarak Afrika Birliği üyesi devletlere askerî müdahalede bulunabilme hakkını kendisine tanımıştır. Afrika Birliği bu ilkeye dayanarak 2004 yılında Burundi'deki çatışmalara son verebilmek amacıyla bir barış koruma operasyonu düzenlemiş ve başarılı olmuştur. 2015 yılında Burundi'de çatışmaların yeniden başlaması üzerine Afrika Birliği yeniden müdahale kararı almış, ancak bu sefer söz konusu karar Burundi hükümeti tarafından tepkiyle karşılanmıştır. 2004 Burundi Operasyonu sonrasında, "Afrikalı sorunlara Afrikalı çözümler" geliştirme amacıyla ve etkisizleşen Birleşmiş Milletler sistemine bir tepki olarak Afrika Birliği Örgütü'nün Afrika Birliği'ne dönüştüğü yönünde literatürde yaygın bir kabul bulunmaktadır. Diğer taraftan bu makale kapsamında 2015 Burundi operasyonu girişiminde söz konusu dönüşümün bizihi Birleşmiş Milletler tarafından desteklediği, Birleşmiş Milletler'in küresel barış ve güvenlik mimarisinde bölgesel örgütlere devlet egemenliğini aşacak yeni bir rol biçmeye çalıştığı ileri sürülmektedir.

Fadime Gözde ÇOLAK*

* Dr., Dışişleri Bakanlığı

E-posta/E-mail:
fgozdecolak@gmail.com

Orcid: 0000-0002-0318-551X

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, Afrika Birliği, Burundi Müdahalesi, Koruma Sorumluluğu, Barış ve Güvenlik Politikaları.

Abstract

In this article, the limits of the peace and security policy from the Organization of African Unity to the African Union will be discussed within the example of the Burundi intervention. In contrary to the Organization of African Union which has adopted the principle of nonintervention to the domestic politics, African Union has the right to intervene militarily in severe cases such as genocide and massacre based on the principle of responsibility to protect. African Union based on this principle launched a peace operation in 2004 in Burundi and it was completed successfully. Upon the resumption of conflicts in Burundi in 2015, the African Union decided to intervene again, however this time it was rejected by Burundi government. It is accepted in the literature that after the 2004 Burundi intervention, the Organization of African Unity has been transformed into the African Union as a reaction to incapacibilities of UN system and in order to develop "African solutions to African problems." However, in this article it will be argued that in the case of the initiative of the 2015 Burundi Intervention, UN itself supported this transformation process and aimed to assign a new role to regional organizations in the global peace and security architecture that will transcend state sovereignty.

Keywords: United Nations, African Union, Burundi Intervention, Responsibility to Protect, Peace and Security Policies.

Başvuru/Submitted: 29.07.2022

Kabul/Accepted : 08.09.2022

Giriş

Afrika Birliği Örgütü (ABÖ) 1963 yılında bağımsızlık mücadelesini sürdüren Afrika devletleri arasında iş birliğini sağlamak amacıyla kurulmuştur. Kıtada barış ve güvenliği tesis etme görevini de üstlenen ABÖ, böylelikle uyuşmazlıkların bölgesel örgütler aracılığıyla çözümünü teşvik eden Birleşmiş Milletler (BM) sisteminin tamamlayıcı bir parçası haline gelmiştir (Andemichael, 1976). ABÖ, barış ve güvenlik mimarisini barışçıl yöntemlerin kullanılması üzerine kurulmuşsa da 1990'lara gelindiğinde kıtada giderek artan çatışmaları sona erdiremeyen, barış ve güvenlik politikaları iflas etmiş bir örgüt haline dönüşmüştür (Munya, 1999: 578). Daha etkin bir barış ve güvenlik politikası ortaya koyabilmek ve "Afrikalı sorunlara Afrikalı çözümler" geliştirmek amacıyla örgüt içinde başlayan reform çalışmaları sonucunda ABÖ yerini 2002 yılında Afrika Birliği'ne (AfB) bırakmıştır (Møller, 2009).

Devletlerin iç işlerine karışmama ilkesini benimsemiş ABÖ'nün aksine AfB, soykırım ve katliam gibi ağır durumlarda, *koruma sorumluluğu* ilkesine dayanarak AfB üyesi devletlere askerî müdahalede bulunabilme hakkını kendisine tanımıştır (Constitutive Act of African Union, 2001). AfB'nin BM Güvenlik Konseyi'nin yetkilendirmesine ihtiyaç duymadan operasyon düzenleme hakkını kendisine tanınması, BM Antlaşması'nın "Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler" konusunu düzenleyen 7. bölümüne açıkça aykırı bir durumu teşkil etmektedir. Dahası, söz konusu yetkilendirme, BM Antlaşması'nın devletlerin iç işlerine karışılmayacağını belirten maddesine (2/7) de yine aykırı olan, 2000 sonrasında geliştirilen *koruma sorumluluğu* ilkesine dayandırılmıştır (Hamilton, 2006). Bu noktada, BM'nin zımnen onayladığı bu gelişmeyi uluslararası hukukta yeni bir düzen kurma girişimi olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Nitekim, *koruma sorumluluğu* ilkesinin AfB Kurucu Anlaşmasında açıkça tanzim edilmesiyle bahse konu ilke bir uluslararası hukuk kuralı haline almıştır.

AfB 2004 yılından itibaren *koruma sorumluluğu* ilkesine dayanarak barış gücü operasyonları düzenlemektedir. Bunlardan ilki, Burundi'deki çatışmaları sona erdirebilmek amacıyla BM Güvenlik Konseyi yetkilendirmesini almadan 2004 yılında gerçekleştirdiği müdahalesi olmuştur (Williams, 2007). AfB Burundi'de müdahaleye başladıktan sonra BM operasyona dahil olmuş ve melez/hibrit bir müdahale gerçekleştirilmiştir. BM'nin AfB'nin operasyonuna sonradan eklenmesiyle, AfB Burundi Operasyonu'nun da tartışmalı statüsü ortadan kalkmıştır. Bu tarihten itibaren bölgesel örgütler küresel barış ve güvenlik mimarisine katkı sunabilecek, bununla birlikte devlet egemenliğini aşacak yetkileri dahi kullanabilecek uluslararası aktörler olarak değerlendirilmeye başlamıştır (Francis, 2006).

AfB tarafından düzenlenen barış ve güvenlik operasyonlarının BM tarafından bu şekilde desteklenmesi, BM'nin küresel barış ve güvenlik mimarisinde bölgesel örgütlere devlet egemenliğini aşacak yeni bir rol biçmeye çalıştığını göstermektedir. Bu durum, AfB'nin 2015 yılında Burundi için aldığı ikinci müdahale kararında görünür olmuştur. Zira, AfB 2004 Burundi müdahalesi dahil olmak üzere, müdahale durumunda ev sahibi devletin rızasını/onayını/davetini alarak müdahalelerde bulunmuş, ancak Temmuz 2015'te Burundi'de başkanlık seçimleri sırasında başlayan şiddet olayları karşısında Burundi hükümetinin rızasını/onayını/davetini almadan müdahale kararı almıştır (The Peace and Security Council of African Union, 2016). Bunun üzerine Burundi hükümeti, AfB tarafından düzenlenecek olası bir operasyonun işgal olarak değerlendirileceğini ilan etmiş, AfB de barış gücü kurma kararını geri çekmiştir. Bu durum, AfB ve Burundi özelinde, devlet egemenliğinin nerede sonlandığı, küresel ve bölgesel örgütlerin yetkilerinin nerede başladığı sorusunu yeniden gündeme getirmiştir.

Bu soruyu ele alabilmek için altmış yılı aşkın süre zarfında Afrika devletlerinin egemenliğinin bölgesel ve küresel örgütler nezdinde ve barış ve güvenlik politikaları bağlamında ne tür sınamalarla karşı karşıya kaldığını ortaya koymak gerekmektedir. Zira bu makale

kapsamında, devlet egemenliği karşısında bölgesel ve küresel örgütlerin askerî müdahaleyi de kapsayan barış ve güvenlik politikaları en önemli sınamalardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede makale kapsamında, ABÖ'den AfB'ye dönüşüm süreci bütünlüklü biçimde ele alınacak olup, literatürde "Afrikalı sorunlara Afrikalı çözümler" şiarıyla BM sistemine bir tepki olarak ortaya çıktığı ileri sürülen dönüşümün bizatihi BM tarafından desteklendiği ve bu bağlamda bölgesel örgütlerin, küresel barış ve güvenlik politikalarının bir ajanı olarak faaliyet göstermesinin hedeflendiği, ancak bölgesel örgütlerin, devletlerin egemenliğini aşacak şekilde barış ve güvenlik meselelerinde yetki sahibi olması girişiminin başarısızlıkla sonuçlandığı ileri sürülecektir.

1. Birleşmiş Milletler Sistemi ve Afrika Birliği Örgütü'nün Barış ve Güvenlik Politikası

BM Antlaşması İkinci Dünya Savaşı sırasında toplanan konferansların neticesinde 24 Ekim 1945 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Selefi Milletler Cemiyeti'nin aksine daha kalıcı ve kapsayıcı bir genel güvenlik sisteminin temelleri üzerine kurulan BM'nin (Denk, 2015), temel amacı uluslararası barış ve güvenliğin korunması, uyuşmazlıkların barışçıl yollarla ve uluslararası hukuka uygun biçimde çözülmesi olarak belirlenmiştir. BM bu hedeflerini gerçekleştirebilmek için BM Antlaşması madde 2/4'te açık biçimde devletlerin münferiden kuvvet kullanmalarını ya da kuvvet kullanma tehdidinde bulunmalarını yasaklamıştır. Uluslararası barış ve güvenliğin tehdit edildiği durumlarda alınacak zorlama tedbirlerini uygulayabilmek ya da uygulatabilmek için Güvenlik Konseyi organı kurulmuştur. Ancak, Güvenlik Konseyi uluslararası toplumu ilgilendiren durumlarda gerekli önlemleri alana dek (Madde 42) devletlerin tek başlarına ya da kolektif olarak meşru müdafaa haklarını kullanabilmeleri mümkün kılınmıştır.

BM sistemi kurulurken devletler kadar bölgesel örgütler de uluslararası barış ve güvenliğin tesis edilmesinden sorumlu tutulmuştur. Buna göre, çatışmaları sonlandırmak için bölgesel örgütlerin barışçıl yöntemler kullanması, sonuç alınamaması halinde ise meselenin Güvenlik Konseyi'ne intikal ettirilmesi öngörülmüştür (Madde 51, 52). BM Antlaşması'na göre bölgesel örgütlerin zorlayıcı önlemleri hayata geçirebilmesi için Güvenlik Konseyi'nin izin ve yetkilendirmesini alması bir kural olarak belirlenmiştir (Madde 53/1). Bu düzenlemeler çerçevesinde bölgesel örgütler, BM gözetiminde izlenecek barış ve güvenlik politikalarında ikincil bir role sahip olmuşlardır (Arend, 1996:15). Bu durum, BM'nin uluslararası hukukta kendini hiyerarşik olarak en tepeye yerleştirdiğini göstermektedir (Seaman, 2014).

BM'nin "bölgesel anlaşmalara giren ya da böyle kuruluşları oluşturan BM üyeleri, yerel uyuşmazlıkları Güvenlik Konseyi'ne sunmadan önce bunları söz konusu anlaşmalar ya da kuruluşlar aracılığıyla ve barışçıl yollarla çözmek için çaba harcayacaktır" hükümlü maddesine (Madde 52/2) uygun biçimde ABÖ, BM sisteminin tamamlayıcısı olarak 25 Mayıs 1963'te kurulmuştur. Örgüt kurulduğunda karşılaştığı iki temel sorun, devletler arası sınır uyuşmazlıkları ile bağımsızlığını yeni kazanmış devletlerdeki ayrılıkçı hareketler olmuştur. ABÖ'nün amacı ise BM'nin bölgesel örgütlere verdiği yetkiler çerçevesinde Afrika devletlerinin zor kazanılmış bağımsızlıklarını ve toprak bütünlüklerini korumak olmuştur (Elias, 1964:243-267).

1.1. Kuruluş Dönemi: 1963-1993

Uyuşmazlıkları barışçıl yollarla çözebilmek için ABÖ bünyesinde 1964 yılında Arabuluculuk, Uzlaşma ve Tahkim Komisyonu kurulmuş, ancak, kararlarını uygulatabilmek için herhangi bir yaptırım yetkisi verilmemiştir. Bunun sonucunda ABÖ'nün bu girişimi bir anlamda sakat doğmuş (Elias, 1964:336) ve uyuşmazlıklar *ad hoc* komisyonlar aracılığıyla çözülmeye çalışılmıştır.

ABÖ'nün karşılaştığı ilk uyuşmazlık 1963 yılında Cezayir ve Fas arasında sömürgecilik döneminden miras kalan sınır sorunu üzerine olmuştur. Meselenin çözümü için kurulan *ad hoc* komisyon bünyesinde iyi niyet elçileri tayin edilmiş ve arabuluculuk faaliyetlerine başlanmıştır. Uzun süren görüşmeler neticesinde 1973 yılında yürürlüğe giren sınır anlaşması ile uyuşmazlık çözülebilirken, ABÖ de uzun süreli müzakereler yürütebilme konusunda ciddi bir deneyim kazanmıştır (Naldi, 1989).

ABÖ'nün ilgilendiği bir diğer mesele ise Somali, Etiyopya ve Kenya arasında Soğuk Savaş dinamikleri ile şekillenen sınır uyuşmazlığı olmuştur. 1964 yılında Etiyopya ve Somali arasında sömürgecilik döneminden kalma etnik meseleler nedeniyle çatışmalar ortaya çıkınca ABÖ taraflar arasındaki arabuluculuk girişimlerine başlamış ve geçici bir ateşkes sağlayabilmiştir (Touval, 1967). Bu hassas ateşkes döneminde, Kenya da Somali ile olan sınır uyuşmazlığı nedeniyle soruna müdahil olunca, ABÖ *ad hoc* bir komisyon kurarak bölgesel bir sorun haline gelen anlaşmazlığı çözüm bulmaya çalışmıştır. Ancak, ABD ve SSCB'nin taraflara destek vermeye başlamasıyla bölgesel uyuşmazlık Soğuk Savaş meselesi haline gelmiş ve bu sorun, Soğuk Savaş etkisini yitirene kadar çözülememiştir. Bölge devletleri arasında uzlaşa ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle sağlanabilmiştir.

ABÖ Genel Sekreterliği, 1980 yılında örgütün kıtadaki siyasi ve askerî sorunlara çözüm bulmada yetersiz kaldığını, sorunlara daha hızlı çözümler üretebilecek bir organa ihtiyaç duyduğunu ilan ederek reform tartışmalarını üye devletlerin görüşüne açmıştır. Bu kapsamda, 1981 yılında 'Politik Güvenlik Konseyi' ve 'Afrika Savunma Gücü'nün oluşturulması önerilmiş (CM/860/1981, 1981; CM/867/1981, 1981), ancak 1985 yılında söz konusu reform önerileri gerekli şartların oluşmaması nedeniyle reddedilmiştir (CM/958/1985, 1985).

ABÖ'nün barış ve güvenlik politikalarını tartışmaya açtığı bu dönemde Çad sorunu hem ABÖ hem de BM için bir sınav haline gelmiş ve küresel barış ve güvenlik anlayışında yeni bir dönemi başlatmıştır. Çad bağımsızlığını kazandığı 1960 yılından itibaren iç çatışmalara ve iktidar kavgalarına sahne olmuş, dönem dönem sorunlara bölgedeki diğer aktörlerin de dahil ile ülkedeki gelişmeler, bölge için önemli bir güvenlik sorununa dönüşmüştür (Martin, 1990:37). Çad'daki bazı muhalif güçlerin Libya ile birleşerek 'Sahil İslam Devleti'nin kurulması girişimi karşısında ABÖ meseleyi barışçıl yöntemle çözebilmek için 1977 yılında taraflarla görüşmelere başlamış, 1981 yılında ise ABÖ çatısı altında bir barış gücü oluşturarak söz konusu çatışmaları durdurmaya karar vermiştir (AHR/102/1981, 1981). Sorunun yalnızca Afrika kıtası için değil uluslararası sistem için de tehdit oluşturması karşısında, ABÖ çatısı altında bir barış gücü oluşturulması BM tarafından da desteklenmiştir (Sesay, 1991:21). BM Genel Kurulu'nda alınan karara istinaden (A/RES/36/210, 1981) ABÖ Çad'daki uyuşmazlığı sona erdirebilmek için bir barış gücü oluşturmuş, ancak halihazırda askeri ve mali imkansızlıklar içinde bulunan ABÖ operasyonuna BM'nin kısıtlı destek sağlaması (S/RES/504, 1982) nedeniyle müdahale başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

ABÖ Antlaşması'nda kıtada barış ve güvenliği sağlamak için devletler arası iş birliği yapılabileceği belirtilmiş, ancak ABÖ çatısı altında bir barış gücü oluşturulması öngörülmemiştir. Dolayısıyla, ABÖ bu operasyonu ile aslında önce kendi sınırlarının dışına çıkmıştır. ABÖ Antlaşması'nın 20. maddesinde gerekli durumlarda Savunma Komisyonu'nun görüşüp karar alabileceği belirtilse de bu ABÖ'nün barış gücü oluşturulması ile aynı anlama gelmemektedir (May ve Massey, 1998:46-65). Dahası ABÖ Barış Güçleri, bir öncü kuvvet gibi taraflar arasındaki çatışmayı acil surette bitirmek için yetkilendirilmiş olmalarına karşın bölgedeki çatışmalara müdahil olabilecek donanıma sahip olmadıklarından, savunmasız bir konuma da düşmüştür. Buna ek olarak ABÖ, operasyonu fazla sürdürebilecek finansal güçten yoksunken, BM'nin finansal destek sağlamasına güvenilmiş, ancak BM'nin desteği oldukça sınırlı olmuştur (Mays, 2002). Çatışmalar eski kolonyal güç Fransa'nın çıkarları tehlikeye düştükten sonra bölgeye müdahale etmesi ile sonlandırılabilmiştir. (Chafer, 1992:48).

ABÖ'nün Çad operasyonu başarısızlıkla sonuçlanmış olmasına rağmen, uluslararası sistemde bir ilki teşkil etmektedir. Zira, BM Güvenlik Konseyi 1982 yılında Çad müdahalesi için ABÖ'ye verdiği barış gücü kurma yetkisi haricinde, 1990'lara kadar hiçbir bölgesel örgüte kuvvet kullanma yetkisi tanımamıştır. Diğer taraftan SSCB'nin Afganistan işgali ve NATO'nun Batı Avrupa füze projeleriyle yeniden sertleşen Soğuk Savaş koşullarında BM Güvenlik Konseyi'nin küresel siyaset bağlamında önceliği bulunmayan bir bölgedeki uyuşmazlık konusunda harekete geçmesi zayıf bir seçenek olarak ortaya çıkmıştır (MacQueen, 1999:64). Nitekim sorunun bölgesel bir örgüt çatısı altında çözüme kavuşturulması yönündeki zayıf ihtimal de bu kapsamda desteklenmiştir. Böylece ABÖ, BM Güvenlik Konseyi'nin yapısal durumundan (Roberts, 1994:9) faydalanarak kıtanın sorunlarına Afrikalı çözümler geliştirmek için ilk önemli adımı atmıştır. Söz konusu durum böylece BM'nin bölgesel örgütlerle iş birliğinin ve küresel güvenlik anlayışının dönüşümünün ilk adımını oluşturmuştur.

1.2. Reform Dönemi:1993-2001

1990 sonrasında küresel güvenlik anlayışının dönüşümü iki temel mesele üzerinden başlamıştır. İlk olarak, Afrika kıtası başta olmak üzere dünyanın pek çok yerinde iç savaş ve çatışmalar ortaya çıkarken uluslararası güvenlik tartışmalarının odağı devletten bireye doğru kaymış ve insani güvenlik meselesi önemli bir konu başlığı haline gelmiştir (Buzan, 1997:5-28). 1991 yılında ABD, Irak'a müdahale ederken insani güvenlik meselesine referans verince küresel barış ve güvenlik anlayışında yeni dönem de resmen başlamıştır (Scheffer, 1992:253-295). Bu operasyonla birlikte, uluslararası toplumun çatışma bölgelerine insani nedenlerle müdahale etmesi meşru kabul edilmeye başlamıştır. Bununla birlikte, bu müdahale ile insani güvenlik meselesi uluslararası hukukun önemli bileşenlerinden biri haline gelmiştir (Tigerstrom, 2004:737-765).

Dönüşümün ikinci ayağı ise bölgesel aktörlerle daha fazla iş birliği yapılması olmuştur. Körfez Müdahalesi'nin ardından Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu'nun (ECOWAS) oluşturduğu gözlem gücü 1991 yılında Liberya'daki çatışmalara tek taraflı insani müdahalede bulunmuştur. Bu müdahale, BM Antlaşması'nda belirtildiğinin aksine Güvenlik Konseyi'nin yetkilendirmesini almadan gerçekleştirilmiş; operasyon esnasında BM Güvenlik Konseyi'nin 788 sayılı kararı (S/RES/788, 1992) ile müdahale BM sistemine uygun hale getirilmiştir. Böylece, bölgesel örgütler BM Antlaşması'na harfiyen uyan yöntemlerle olmasa bile uluslararası barış ve güvenliği tesis etmede etkin bir rol üstlenmeye başlamışlardır (Levitt, 1998).

Ortaya çıkan yeni güvenlik anlayışı BM Genel Sekreteri Boutros Boutros-Ghali'nin 17 Haziran 1992 tarihinde yayınladığı 'Barış Gündemi Raporu' (An Agenda for Peace) ile kurumsal bir zemine taşınma girişimi başlamıştır. BM çatısı altında barış ve güvenlik politikaları bağlamında o tarihe kadar yapılan en keskin hamle olan bu raporda, ABD'nin Irak müdahalesi ile başlayan süreçte, devletlerin mutlak egemenliğinin sona erdiği, insan hakları ihlallerinde uluslararası toplumun müdahale hakkının bulunduğu (Latif, 2000:23-66; Fromuth, 1993:341-366; O'Neill ve N. Rees, 2005; Thakur, 2006) açıkça belirtilmiştir. Böylece devlet egemenliği kavramı tartışmaya açılmış, ancak bu tartışmada küçük ve zayıf devletlerin egemenlikleri sınamalara tabi tutulmuştur. Diğer bir ifadeyle, egemen ve eşit devletlerin birbirlerinin iç işlerine karışmadığı uluslararası hukuk düzeni (Meray, 1962), 1990'lar ile birlikte belirli bir grup devletin ya da uluslararası örgütün uluslararası barış ve güvenlik adına gerekirse kuvvet kullanabildiği yeni bir uluslararası hukuk düzenine (Wiessner ve Willard, 1999: 316-334) yerini bırakmıştır.

1980'ler boyunca barış ve güvenlik mekanizmasını tartışmaya açmış olan ABÖ bu gelişmelerden sonra gerçekleştirmeyi düşündüğu reformlar için uygun ortama kavuşmuştur. Bu kapsamda, *ad hoc* yöntemler yerine kurumsal ve kalıcı bir mekanizma kurulması için çalışmalara başlanmış ve 1991 yılında Kampala, Uganda'da düzenlenen Güvenlik, İstikrar, Kalkınma ve İşbirliği Konferansı'nda (Conference on Security, Stability, Development and Cooperation) yeni bir Afrika güvenlik sisteminin kurulması gerektiği ilan edilmiştir (Organization of African Unity, 1991).

Kampala Belgesi'nin ardından ABÖ, Barış Gündemi'nden ilham alarak 1993 yılında Kahire Deklarasyonu ile Çatışmayı Önleme, Yönetme, Çözme Mekanizmasını (Mechanism for Conflict Prevention, Management and Resolution – Mekanizma) oluşturmuştur. Mekanizma da tıpkı Barış Gündemi'nde olduğu gibi çatışmalar oluşmadan önce onları ortaya çıkaran sebepleri ortadan kaldıracılabilmeyi, çatışmaların oluşmasını engellemeyi, çatışmalar başladığı takdirde barışın tesisi ve korunması operasyonlarını yürütmeyi ve çatışma sonrasında barış inşası faaliyetlerini üstlenmeyi hedeflemiştir (1993 Cairo Declaration on the Occasion of the Thirtieth Anniversary of the Organization of African Unity, 1993). Barış Gündemi'nde belirlenen önleyici diplomasi, barışı sağlama ve barışı koruma misyonları Mekanizma'da da aynen kabul edilmiştir. ABÖ, Mekanizma ile çatışmaları önleyebilmek için gerekirse kuvvet kullanabileceği bir düzen oluşturmaya çalışmış, ancak devletlerin iç işlerine müdahale edilmesine izin vermeyen ABÖ Antlaşması nedeniyle çatışma durumlarında gözlem faaliyetleri düzenlemekten ileri gidememiştir (Gutto, 1996:314-325). Buna rağmen, günün sonunda *ad hoc* yöntemler terk edilerek, barış ve güvenlik mimarisinin kurumsallaşması için ilk büyük adım atılmıştır.

ABÖ Mekanizma'yı kıtada çatışmalar ortaya çıkmadan, onları oluşturan nedenleri ortadan kaldıracılabilecek bir yapı haline getirmeye çalışmıştır. Böylece barış ve güvenliği tesis etmek için gerekli önlemlerin daha az maliyetle alınmasının mümkün olabileceği düşünülmüştür. Bu mekanizmanın etkin biçimde kullanılabilmesi için, kıtasal ölçekte gelişmeleri takip eden bir veri tabanı oluşturulmuş; veri tabanının etkili çalışabilmesi için iletişim kapasitesinin ve ABÖ devletleri arasında iş birliğinin artırılması için girişimler başlatılmıştır. Bunlara ek olarak deneyimli askerî personellerin yer aldığı ve sürekli gözlem yapan merkezlerin kurulması planlanmıştır. Bir tür Erken Uyarı Sisteminin kurulduğu Mekanizma'da güçlü bir istihbarat servisi, yaygın ve gelişmiş haberleşme ve ulaşım olanakları ile süreci tahlil edebilecek etkin birimler oluşturulmaya çalışılmıştır (Levitt, 1998). ABÖ oldukça kısıtlı bütçesi ve kapasitesiyle bu sistemin ancak bir kısmını oluşturabilmesine rağmen Ruanda, Burundi, Somali, Liberya, Angola ve Mozambik'teki çatışmalarda üstlendiği gözlem ve denetleme güçleriyle kıtada barış ve güvenliği sağlamak için ne kadar istekli olduğunu da göstermiştir (Levitt, 1998).

Bu gelişmeler neticesinde küresel barış ve güvenliğin sağlanması için ortaya çıkan olumlu iklim 1993 tarihli Somali Operasyonu esnasında 18 Amerikan askeri hayatını kaybetmesiyle ortadan kaybolmuş, Üçüncü Dünya'ya ait sorunları çözebilmek için 'Batılıların' neden yaşamlarını yitirdiği konusu tartışmaya açılmıştır. BM'nin tek başına bütün dünyanın barış ve güvenliği sağlayamayacağı, bu nedenle diğer uluslararası aktörlerin de sorumluluk üstlenmesi gerektiği, sıcak çatışma bölgelerinde aktif olarak yer almasına ihtiyaç olduğu dile getirilmeye başlanmıştır (Diehl, 1993:209-230; Boulden, 2003; Peck 1998; Hoeffler, 2008; Møller, 2009; Agada, 2008; Olonisakin, 1996:33-51; Paliwal, 2010:186-230).

BM içerisinde bölgesel örgütlerle artırılacak iş birliği, Genel Kurul'da ciddi bir sorun haline alan barış operasyonlarının finansmanı konusuna da çözüm olarak görülmüştür. Soğuk Savaş boyunca barış gücü operasyonlarına oldukça düşük bir bütçe ayıran BM, 1990'larla birlikte bir yandan sürekli artan finansal sorunlarla boğuşurken, bir yandan da Somali operasyonundaki gibi olası beşeri kayıplar sebebiyle operasyonlara destek vermekten imtina eden üyelerle uğraşmıştır (Stock, 2011). 1993 yılı Genel Kurul toplantısında on yedi BM Barış Gücü operasyonunun maliyetinin BM bütçesi açısından oldukça zorlayıcı olduğunun belirtilmesi ve diğer aktörlerle iş birliğinin önemli bir ihtiyaç olduğunun vurgulanması durumun vahametini de ortaya koymaktadır (A/RES/47/218, 1992-1993).

BM içerisindeki bu tartışmaların üzerine 1999 yılında NATO'nun Güvenlik Konseyi'nin yetkilendirmesini daha sonradan alacak şekilde Kosova'ya düzenlediği müdahale (S/RES/1244, 1999) uluslararası barış ve güvenliğin nasıl tesis edileceği tartışmasını yeniden alevlendirmiştir (Wilson, 2006:152-177). BM'nin bölgesel örgütlerle iş birliğinin artırılmasının desteklendiği bu ortamda ABÖ de barış ve güvenlik mekanizmasını güçlendirmek için girişimlerine hız vermiştir.

1999 yılında Sirte Deklarasyonu'nda kıtasal örgütün güçlendirilmesinin önemi vurgulanmış, küresel ölçekte gerçekleşen siyasi, ekonomik ve toplumsal gelişmeleri takip edebilmek için ABÖ'nün yeniden yapılandırılması gerektiği belirtilmiştir (Organization of African Union, 1999). Böylece, Afrika devletleri arasındaki birliğin, dayanışmanın ve uyumun artacağı, kıtanın çözülemeyen pek çok sorununa çözüm geliştirilebileceği savunulmuştur (Tieku, 2004: 249-267). ABÖ'nün kıtadaki çatışma ve iç savaşlarda etkin çözümler geliştirememesi ve Mekanizma'nın da bu eksikliği giderememesi nedeniyle de bu dönüşümün bir an önce gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle radikal bir dönüşüm sürecine giren BM'nin barış ve güvenlik anlayışı, 11 Eylül saldırılarının ardından yeniden bir krize girmiş ve kuvvet kullanımı başta olmak üzere birçok mesele tekrar ele alınmıştır (Franck, 2003:607-620). İnsani müdahale, bölgesel örgütlerin barış ve güvenlik siyasetindeki etkinliği gibi sorunlar üzerine bilim insanları çalışmalar yürütmeye başlamış ve 2001 yılının Aralık ayında BM'de Müdahale ve Devlet Egemenliği üzerine Uluslararası Komisyon tarafından hazırlanan Koruma Sorumluluğu (*The Responsibility to Protect*) isimli rapor yayınlanmıştır. Bu raporda askerî müdahale kavramını doğrudan içermeyen, devlet egemenliği ile bireylerin güvenliği arasında bir denge sağlanmaya çalışılmıştır. Bu rapora göre devletlerin vatandaşlarına yönelik sorumluluklarını yerine getirmediikleri/getiremedikleri durumlarda uluslararası toplumun o ülkede devam eden çatışmaları sonlandırma ve insani güvenliği sağlama, yani koruma sorumluluğu bulunmaktadır (ICISS, 2001). Söz konusu rapor 2001 yılında yayımlandıktan sonra, 2004 yılında BM reform görüşmeleri esnasında *koruma sorumluluğu* ele alınan kavramlardan bir tanesi olmuş ve bir ülkede devam eden felaketleri sonlandırmada her devletin sorumluluğunun bulunduğu belirtilmiştir (Stahn, 2007:99-120). Genel Kurul'un 2005 yılında alınan 60/1 sayılı kararında ise soykırım, savaş suçu, etnik temizlik ve insanlığa karşı suçlarda toplumların korunması sorumluluğu belirtilmiş, Güvenlik Konseyi de bunu 1674 sayılı kararında ayrıca belirtmiştir. Böylece, oldukça kısa sayılabilecek bir süre içerisinde koruma sorumluluğu kavramı uluslararası norm haline gelmiştir (Denk, 2015).

2. Afrika Birliği'nin Barış ve Güvenlik Mimarisi

BM sistemindeki dönüşüm Afrika sorunlarına Afrikalı çözümler geliştirebilecekleri hukuki zemini de sağlamıştır. 26 Mayıs 2001 tarihinde yürürlüğe giren kurucu antlaşma ile ABÖ yerini AfB'ye bırakmış ve Afrika kıtasının barış ve güvenlik politikası da radikal biçimde değişmiştir. AfB'nin barış ve güvenlik yapılanması ABÖ'den miras biçimde, çatışmaları hazırlayan koşulları ortadan kaldırma, çatışmalar ortaya çıktığında onları sonlandırma, barışı tesis etme, çatışma sonrası toplumsal uzlaşmayı sağlama amaçları üzerine inşa edilmiştir. AfB'de de tıpkı ABÖ'de olduğu gibi, çatışmaların ve uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözümü; uluslararası insani hukuka bağlı kalma; üye devletlerin egemenliklerini ve toprak bütünlüklerini koruma; üye devletlerin iç işlerine karışmama, eşit egemenliklerine ve bağımsızlıklarına saygı duyma; sınırların değişmezliği ilkeleri aynen kabul edilmiştir. Ancak, AfB'nin kurucu antlaşmasının 4/h maddesinde ABÖ'den ve diğer uluslararası örgütlerden farklı olarak açık bir biçimde savaş suçları, soykırım ya da insanlığa karşı işlenen suçlar gibi çok ağır durumlarda AfB'nin müdahale etme hakkı bulunduğu belirtilmiştir. AfB böylece, ABÖ'nün iç işlerine karışmama ilkesini terk edip, çatışma, katliam ve soykırım gibi durumlarda kayıtsız kalamayacağını ilan etmiştir (Williams, 2007:253-279). Dahası BM Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nde alınan kararlarla bir uluslararası hukuk ilkesi haline gelen koruma sorumluluğu kavramı AfB Antlaşması'nın 4/h maddesi ile ilk defa bir uluslararası hukuk metninde yer almıştır (Freire, Lopes ve Nascimento, 2016: 223-241).

AfB'nin barış ve güvenlik politikasını kurumsallaştırma girişimi üç yıllık kısa bir geçiş sürecinde tamamlanmıştır. Bu kapsamda, öncelikle ABÖ'nün *ad hoc* komisyonları yerine Barış

ve Güvenlik Konseyi (BGK) kurulmasına karar verilmiştir. AfB kurulduğunda BGK, AfB'nin organik bir parçası olmamış, daha sonradan zirvelerde alınan kararlar doğrultusunda hazırlanan protokolün tüm üye devletlerce imzalanması ve onaylanmasının ardından 25 Mayıs 2004'te resmen kurulabilmiştir. Aynı yıl kıtasal ölçekte barış ve güvenlik yapısının kurulması ve devam eden barış süreçlerine ilişkin bir rapor hazırlanmış (Report of the Chairperson of the Commission on the Establishment of a Continental Peace and Security Architecture and the Status of Peace Process in Africa, 2004) ve bu raporda AfB'nin barış ve güvenlik politikası tüm detayları ile ortaya konmuştur.

BGK çatışmaları önleme, barışın tesisi, barışa destek operasyonları ve müdahale kararlarını etkin biçimde tatbik edebilmek için işlevsel bir mekanizma kurmak hedefiyle oluşturulmuştur. BM Güvenlik Konseyi benzeri bir oluşum olan BGK, Afrika'daki çatışma ve krizlere zamanında ve etkin biçimde müdahale edebilmek için ortak bir güvenlik ve erken uyarı düzenlemesi görevi üstlenmiş; böylece kıtanın barış ve güvenliğini tehlikeye atan meselelere birinci elden müdahale öngörülmüştür (Cilliers ve Sturman, 2004:97-104). Bununla birlikte kıtada barış ve güvenliğin sağlanmasında esas sorumluluğun BM'de olduğu özel olarak belirtilmiştir (Powell, 2005).

AfB tüm bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için düzenli bir askerî güç oluşturmuştur. Bu kapsamda, toplamda 6.500 askerî ve sivil personelden müteşekkil Afrika Hazır Gücü oluşturulmuştur (Vines, 2013:89-109). Bu birliğe, askerî danışmanlık, BM misyonlarını destekleyici gözlem faaliyetleri ve önleyici müdahale görevlerinin yanı sıra soykırım gibi ağır hallerde ve uluslararası toplumun müdahale etmediği durumlarda müdahale etme görev ve sorumluluğu da verilmiştir. Böylece AfB kurucu antlaşmasında kendine tanıdığı 4(h) yetkisini etkin biçimde kullanmak konusunda kararlılığını sergilemiştir.

3. Burundi Girişimleri ve Afrika Birliği'nin Barış ve Güvenlik Politikasının Sınırlılıkları

AfB'nin ilk sınavı 1994 yılından itibaren Ruanda ve Burundi'de devam eden etnik çatışmalar olmuştur. Bölgedeki çatışmalar, Burundi ve Ruanda bağımsızlığını kazandıktan sonra Hutu ve Tutsi etnik grupları arasında iktidar mücadelesi olarak başlamıştır. (Uvin, 1999:253-271). Burundi 1970'lerin ortasından itibaren etnik çatışmalara sahne olurken, ülke bu süreçte pek çok kez darbe ve darbe girişimine maruz kalmıştır. 1987 yılında bir Tutsi olan Binbaşı Pierre Buyoya darbe yapmış ve ülkede askerî yönetim ilan edilmiştir. Darbeden beş yıl sonra uluslararası toplumun baskısıyla düzenlenen seçimlerde Hutu lider Melchior Ndadaye kazanmış (Reyntjens, 1993: 563-583), ancak Ndadaye de seçimlerden dört ay sonra uğradığı suikast sonucunda hayatını kaybetmiştir. (Lemerchand, 1997:5-22). Bunun üzerine tüm bölgeyi etkisi altına alan çatışmalar sonucunda Ruanda'da soykırım yaşanırken, Burundi'de ise 2005 yılına kadar devam edecek savaş başlamıştır.

Afrika'nın Burundi Misyonu (African Mission in Burundi - AMIB) 2000 yılında Burundi için düzenlenen Arusha Barış Görüşmelerinin işleyişini denetlemek, gözlemek ve yönetmek amacıyla (Agoagye, 2004) BGK henüz kuruluş aşamasındayken tasarlanmış ve 2003-2004 yılları arasında görev yapmak üzere bir yıllığına oluşturulmuştur. AMIB, ateşkesin gözlemlenmesinin yanı sıra, silah bırakmayı, birliklerin geri çekilmesini, savaşanların toplumsal hayata yeniden kazandırılmasını, çatışma sonrasında Burundi'de iktisadi ve siyasi istikrarı sağlamayı hedeflemiştir. Bu amaçları yerine getirebilmek için AMIB, taraflar arasında bağlar kurmaya çalışmış, anlaşmanın şartlarını yerine getirmek için teknik destek komiteleri ile iletişime geçmiş, özellikle polis ve savunma güçleri ile destek sağlama yoluna gitmiştir. Ateşkes sürecinde güvenli geçiş koridorları yaratılmış, insani yardımın sürekliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

AfB, AMIB'i kurarken Güvenlik Konseyi'nin yetkilendirmesini almamıştır. AMIB başladıktan iki ay sonra BM Güvenlik Konseyi 1545 sayılı kararı yayınlarak AMIB'i

desteklemiş (S/RES/1545, 2004), takriben de Birleşmiş Milletler Burundi Operasyonu (United Nations Operation in Burundi – ONUB) kurulmuştur. Böylece BM, bölgeye gitmeden önce çatışmaların sonlandırılması ve barışın tesisi görevini AfB'ye yüklemiş, çatışmalar sona erdikten sonra bölgede barışın inşası ve korunması sorumluluğunu üstlenmiştir. Ancak ONUB kurulduktan sonra da Burundi'de barış ve güvenliğin tesis edilmesi çalışmasını çoğunlukla AfB birlikleri üstlenmiştir (Murithi, 2008:69-82).

AMIB, ülkedeki şiddet olaylarının sonlandırarak, siyasi bir çözüm bulunabilmesi için gerekli koşulları sağlanmış, böylece taraflar uzlaşma masasına oturabilmiştir. Çatışma sonrasında geçici hükümet kurulmuş ve isyancı gruplarla barış anlaşması imzalanarak, ülkede iktisadi ve siyasi istikrarın sağlanması için gerekli adımlar atılmış ve AMIB operasyonunun ardından demokratik seçimler gerçekleştirilmiştir (Khadiagala, 2003). 2005 yılında barış görüşmelerinin ardından Nkrunziza demokratik seçimlerle iktidar olmuş, benzer başarıyı ülkede seçim sonrası yaşanan şiddet geçmişinin aksine 2010'da da göstermiştir.

AfB, oldukça başarılı olan 2004 Burundi Operasyonu'nun sonrasında BM ile iş birliği yaparak kıtadaki diğer uyuşmazlıkları da sonlandırmaya çalışmıştır. 2007 yılında koruma sorumluluğu kapsamında Darfur sorununu çözmek için BM ile ortak bir operasyon (UNAMID) düzenlenmiş, aynı yıl BM'nin de desteklediği AfB Somali Misyonu (AMISOM) kurulmuştur. Böylece AfB aktif biçimde barış ve güvenliğin tesis edilmesinde yer almaya başlamıştır (Williams, 2013).

2004 Burundi müdahalesinin ardından devlet başkanı olan Pierre Nkurunziza, iki dönem üst üste seçildikten sonra 2015 seçimlerinde adaylığını tekrar ilan edince, Nisan ayında muhalif gruplar bu adaylığın anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle ülkede protesto gösterilerine başlamıştır (Al Jazeera, 2015, 25 Nisan). Mayıs ayında, Anayasa Mahkemesi'nin Nkurunziza'nın adaylığını anayasaya aykırı bulmaması üzerine itiraz yollarını tüketen muhalefet, protesto gösterilerini sertleştirmiş ve bir grup ordu mensubu ülkedeki bu durumu sona erdirme iddiası ile başarısız bir darbe girişiminde bulunmuştur (Al Jazeera, 2015, 15 Mayıs). Bunun sonucunda pek çok insan öldürülmüş ve ülke tekrardan iç savaşın eşiğine gelmiştir. Bu gelişmelere rağmen Temmuz 2015'te gerçekleştirilen seçimleri yine Nkurunziza kazanmıştır (Al Jazeera, 2015, 25 Temmuz). Bazı muhalifler bu seçimin şaibeli olduğunu ileri sürmüş ve protestolar yeniden başlamıştır. Nkurunziza'nın da protestocuları 'terörist' olarak ilan etmesinin ardından olaylar tüm ülkeyi saran bir şiddet sarmalına dönüşmüş ve çatışmalarda yüzlerce insan hayatını kaybetmiştir. şiddet olaylarının bu raddeye gelmesinin ardından BM, Burundi'deki olaylar için bir an önce önlem alınmasına ilişkin bir karar yayınlamıştır (S/RES/2248, 2015). Ülkede gerginlik tırmanırken, 2015 Aralık ayında hükümet tarafından başkent Bujumbura'daki üç askerî üsse gerçekleştirilen ağır saldırıda pek çok asker de hayatını kaybetmiştir (Reuters Africa, 2015, 14 Aralık).

AfB Aralık ayındaki gelişmelerin ardından Burundi'de devam eden çatışmaları sonlandırabilmek için kurucu antlaşması madde 4(h)'ye dayanarak 5000 kişilik barış gücü gönderme kararı almıştır (The Peace and Security Council of African Union, 2015). Nkrunziza ülkede etnik ya da dinsel gruplar arasında bir çatışma bulunmadığını, terörist bir grupla mücadele edildiğini, ülkenin silahlı kuvvetlerinin güvenliği tesis edebildiğini, bu nedenle AfB'nin operasyon düzenlemesini gerektirecek bir durum olmadığını açıklamıştır. Burundi hükümeti BM'nin temel dayanağı olan devlet egemenliği ilkesine vurgu yaparak, böyle bir ortamda AfB'nin düzenleyeceği bir operasyonun doğrudan sınır ihlali ve Burundi işgali olarak nitelendirileceğini de vurgulamıştır (The Guardian, 2015, 30 Kasım). Nkrunziza'nın açıklamalarında ayrıca AfB'nin Burundi Müdahalesinin oldukça politik bir karar olduğu, Burundi'den çok daha kötü durumda olan Demokratik Kongo Cumhuriyeti gibi büyük ülkelere örgütün herhangi bir biçimde müdahale girişiminde dahi bulunmadığını vurgulamıştır.

Burundi hükümetinden gelen bu tepkiler karşısında AfB barış gücü oluşturma kararını geri çekmiş ve ülkede barış ve güvenliği sağlamak için yeniden görüşmelere başlamıştır (The African Union, 2015). AfB'nin müdahale kararına karşılık Burundi hükümetinin temel tezleri, son kertede BM Antlaşması'nın devletlerin iç işlerine karışılmayacağını belirten maddesi (madde 2/7) ile bölgesel örgütlerin zorlayıcı eylemlere girişmeden önce BM Güvenlik Konseyi'nden yetkilendirme alması gerektiğine ilişkin maddesine (madde 53) dayandırılmıştır.

Sonuç

Afrika devletleri, barış ve güvenliğin tesis edilebilmesi için BM barış ve güvenlik mimarisinden faydalandıkları kadar ABÖ ve AfB çatısı altında kendi çözüm yollarını geliştirmeye de çalışmışlardır (Sarkin, 2009:1-33). Ancak literatürde, Afrikalı sorunlara Afrikalı çözümler geliştirme çabası BM sisteminin yetersizliğine karşı bir tepki olarak değerlendirilmiştir. Öyle ki AfB'nin kuruluşu dahi BM'nin Afrika kıtasındaki sorunlara çözüm geliştirememesinin bir sonucu olarak açıklanmıştır. Diğer taraftan Afrika devletlerinin ABÖ döneminden itibaren, barış ve güvenliğin tesis edilmesi yönündeki çabaları BM tarafından hukuki ve siyasi olarak desteklenegelmiştir. Bununla birlikte, ABÖ düzenlediği Çad Operasyonu'nun açtığı yoldan BM 1990 sonrasında küresel barış ve güvenlik mimarisinde yeni bir kavramsallaştırma ortaya koymuştur. Dahası, Boutros Boutros-Ghali'nin 1992 yılında önerdiği BM'deki reform girişimi, AfB'nin kuruluşu ile birlikte hayat bulmuştur. AfB'nin kurulması ile bölgesel örgütlerin devlet egemenliğini aşacak şekilde tasarrufta bulunmasının dahi önü açılmıştır. Diğer taraftan söz konusu müdahalelerin temel dayanak noktasını oluşturan koruma sorumluluğu ilkesi, devletlerin egemenliği ilkesi ile açık biçimde çelişmekte olup, BM Antlaşması'nda bu hususta bir düzenleme yapılmamıştır. BM Güvenlik Konseyi ve Genel Kurulu'nda alınan çeşitli kararlarla söz konusu çelişki ise daha da derinleştirilmiştir.

AfB ve Burundi özelinde, devlet egemenliğinin nerede sonlandığı, küresel ve bölgesel örgütlerin yetkilerinin nerede başladığı sorusunu tartışan bu makale kapsamında, devlet egemenliğinin bölgesel örgütler eliyle aşındırılmasının bizatihi BM tarafından desteklenen bir süreç olduğu ve bu süreçte Afrika kıtasının da bir laboratuvara dönüştüğü iddia edilmektedir. Bu laboratuvarında BM, AfB'nin koruma sorumluluğu ilkesini devlet egemenliği karşısında önceleyecek barış ve güvenlik politikası izlemesine imkân yaratmış, ancak bu girişimi AfB'nin 2015 Burundi müdahalesi örneğinde başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu nedenle, BM Antlaşması'nın 2/7 maddesinin açıkça ihlali anlamına gelen koruma sorumluluğu ilkesinin örtük bir destek ile uluslararası bir teamüle dönüştürme gayretinin, mevcut uluslararası sistemde kabul edilmesi güç bir ilke olduğu ve hükümetler tarafından devlet egemenliğini erozyona uğratma gailisi olarak görüldüğü bu araştırmanın varış noktası olmuştur.

Kaynakça

- Al Jazeera (2015, 25 Temmuz). *Burundi President Nkurunziza Wins Disputed Election*. Al Jazeera. <http://www.AlJazeera.com/news/2015/07/burundi-president-nkurunziza-wins-disputed-election-150724140417364.html> (Erişim Tarihi: 22.06.2016).
- Al Jazeera (2015, 25 Nisan). *Burundi President Run for Third Term Despite Protest*. Al Jazeera. <http://www.AlJazeera.com/news/africa/2015/04/burundi-president-run-term-protest-150425134353242.html> (Erişim Tarihi: 22.06.2016).
- Al Jazeera (2015, 15 Mayıs). *President 'Back in Burundi' After Army Says Coup Failed*. Al Jazeera. <http://www.AlJazeera.com/news/2015/05/president-burundi-army-coup-failed-150515002113225.html> (Erişim Tarihi: 22.06.2016).
- A/RES/36/210. (1981). *Assistance to Chad*.
- A/RES/47/218. (1992-1993). *Administrative and Budgetary Aspects of the Financing of the United Nations Peace-Keeping Operations*.
- Agada, S. (2008). *Lessons Learned From United Nations Peacekeeping Peacekeeping Experiences*. United Nations Institute for Training and Research.
- Agoagye, F. (2004). The African Mission in Burundi: Lessons Learned From the First African Union Peacekeeping Operation. *Conflict Trends*, (2), 9-15.
- AHG/DECL 1 (XXIX) (1993). 1993 Cairo Declaration on the Occasion of the Thirtieth Anniversary of the Organization of African Unity. *The Assembly of Heads of State and Government of the Organization of African Unity*.
- AHR/102/1981. (1981). *Resolution on Chad*. Organization of African Union. Assembly of Heads of State and Government. Eighteenth Ordinary Session. Nairobi. Kenya.
- Andemichael, B. (1976). *The OAU and the UN: Relations Between the Organization of African Unity and the United Nations*. UNITAR Regional Study No. 2. New York and London: United Nations Institute for Training and Research.
- Arend, A. C. (1996). The United Nations, Regional Organizations, and Military Operations: The Past and the Present. *Duke Journal of Comparative and International Law*, 7(3), 3-33.
- Boulden, J. (2003). *Dealing with Conflict in Africa: The United Nations and Regional Organization*. New York: Palgrave Macmillan.
- Boutros-Ghali, B., *An Agenda for Peace. Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-Keeping*. Report of the Secretary-General Pursuant to the Statement Adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992.
- Buzan, B. (1997). Rethinking Security after Cold War. *Cooperation and Conflict*, 32(1), 5-28.
- Chafer, T. (1992). French African Policy: Towards Change. *African Affairs*, 91(362), 37-51.
- Cilliers, J. and Sturman, K. (2004). Challenges Facing the AU's Peace and Security Council. *African Security Review*, 13(1), 97-104.
- CM/860/1981. (1981). *Resolution on the Proposed Establishment of a Political Security Council*. Organization of African Union. Council of Ministers. Thirty Seventh Ordinary Session. Nairobi. Kenya.
- CM/867/1981 (1981). *Resolution on the Establishment of the OAU Defence Force*. Organization of African Union. Council of Ministers. Thirty Seventh Ordinary Session. Nairobi. Kenya.
- CM/958/1985. (1985). *Resolution on the Proposed Establishment of An OAU Political Security Council*. Organization of African Union. Council of Ministers. Forty First Ordinary Session. Addis Ababa. Ethiopia.
- Constitutive Act of African Union*. (2001).

- Denk, E. (2015). *Uluslararası Örgütler Hukuku Birleşmiş Milletler Sistemi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Diehl, P. F. (1993). Institutional Alternatives to Traditional UN Peacekeeping: An Assessment of Regional and Multinational Options. *Armed Forces and Society*, 19(2), 209-230.
- Elias, T. O. (1964). The Charter of the Organization of African Unity. *The American Journal of International Law*, 59(2), 243-267.
- Elias, T. O. (1964). The Commission of Mediation, Conciliation, and Arbitration of the Organization of African Unity. *The British Yearbook of International Law*, 40, 336-355.
- Francis, D.J. (2006). *Uniting Africa, Building Regional Peace and Security Systems*. Routledge.
- Franck, T. M. (2003). What Happens Now? The United Nations after Iraq. *The American Journal of International Law*, 97(3), 607-620.
- Freire, M. R., Lopes, P. D. ve Nascimento, D. (2016). 'Responsibility to Protect' and the African Union: Assessing the AU's Capacity to Respond to Regional Complex Humanitarian and Political Emergencies. *African Security Review*, 25(3), 223-241.
- Fromuth, P. J. (1993). The Making of a Security Community: The United Nations After the Cold War. *Journal of International Affairs*, 46(2), 341-366.
- Gutto, S. (1996). The OAU's New Mechanism of the Organization of African Unity for Conflict Prevention, Management and Resolution, and the Controversial Concept of Humanitarian Intervention in International Law. *South African Law Journal*, 113(2), 314-325.
- Hamilton, R. (2006). The Responsibility to Protect: From Document to Doctrine-But What of Implementation. *Harvard Human Rights Journal*, 19, 289-297.
- Hoeffler, A. (2008). *Dealing with the Consequences of Violent Conflicts in Africa*. Background Paper for the African Development Bank Report.
- ICISS. (2001). *The Responsibility to Protect*. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty. International Development Research Centre.
- Khadiagala, G. M. (2003). Burundi 2002-2012. Boulden, J. (Ed.). *Responding to Conflict in Africa*. Palgrave Macmillan.
- Latif, D. (2000). United Nations' Changing Role in the Post Cold War Era. *The Turkish Yearbook*, 30, 23-66.
- Lemerchand, R. (1997). Patterns of State Collapse and Reconstruction in Central Africa: Reflections on the Crises in the Great Lakes Region. *African Studies Quarterly*, 1(3), 5-22.
- Levitt, J. I. (1998). Humanitarian Intervention by Regional Actors in Internal Conflicts The Cases of ECOWAS in Liberia and Sierra Leone. *Temple International and Comparative Law Journal*, 12(2), 333-377.
- MacQueen, N. (1999) *The United Nations since 1945: Peacekeeping and the Cold War*, Essex: Pearson.
- Martin, G. (1990). Security and Conflict Management in Chad. *Security Dialogue*, 21(1), 37-47.
- May, R. ve Massey, S. (1998). The OAU Interventions in Chad: Mission Impossible or Mission Evaded? *International Peacekeeping*, 5(1), 46-65.
- Mays, T. M. (2002). *Africa's First Peacekeeping Operation: The OAU in Chad, 1981-1982*. London: Praeger.
- Meray, S. L. (1962). *Devletler Hukukuna Giriş*. Ajans-Türk Matbaası.
- Møller, B. (2009). *The African Union As Security Actor*. Crises States Research Centre Working Papers, 57.
- Munya, P. M. (1999). The Organization of African Unity and Its Role in Regional Conflict Resolution and Dispute Settlement: A Critical Evaluation. *Boston College Third World Journal*, 19, 537-593.

- Murithi, T. (2008). The African Union's Evolving Role in Peace Operations: The African Union Mission in Burundi, the African Union Mission in Sudan and the African Union Mission in Somalia. *African Security Review*, 17(1), 69-82.
- Naldi, G. (1989). *Organization of African Unity: An Analysis of Its Role*. Mansell Publishing.
- O'Neill, J. T. ve Rees, N. (2005). *United Nations Peacekeeping in The Post-Cold War Era*, London: Routledge.
- Olonisakin, F. (1996). UN Co-operation with Regional Organizations in Peacekeeping: The Experience of ECOMOG and UNOMIL in Liberia. *International Peacekeeping*, 3(3), 33-51.
- Organization of African Unity. (1991). The Kampala Document: Towards a Conference on Security, Stability, Development and Cooperation in Africa. *Africa Leadership Forum*.
- Paliwal, S. (2010). The Primacy of Regional Organizations in International Peacekeeping: The African Example. *Virginia Journal of International Law*, 51, 186-230.
- Peck, C. (1998). *Sustainable Peace: The Role of the UN and Regional Organizations in Preventing Conflict*. Oxford: Rowman and Littlefield Publishers.
- Powell, K. (2005). The African Union Emerging Peace and Security Regime: Opportunities and Challenges for Delivering on the Responsibility to Protect. *ISS Monograph Series*, 119.
- Reyntjens, F. (1993). The Proof of the Pudding is in the Eating: The June 1993 Elections in Burundi. *The Journal of Modern African Studies*, 31(4), 563-583.
- Report of the Chairperson of the Commission on the Establishment of a Continental Peace and Security Architecture and the Status of Peace Process in Africa. (2004). *Solemn Launching*.
- Reuters Africa. (2015, 14 Aralık). *Death Toll from Day of Clashes in Burundi Capital Rises Nearly 90*. Reuters Africa. <http://af.reuters.com/article/topNews/idAFKBN0TW06O20151214>. (Erişim Tarihi: 22.06.2016).
- Roberts, A. (1994). *The Crises in Peacekeeping*. Institut for Forsvarssudier.
- S/RES/1244. (1999). *On the Situation Relating Kosovo*.
- S/RES/1545. (2004). *Authorizes UN Operation in Burundi for Initial Six Month Period*.
- S/RES/2248. (2015) *Burundi*.
- S/RES/504. (1982). *Chad*.
- S/RES/788. (1992). *Liberia*.
- Sarkin, J. (2009). The Role of the United Nations, the African Union and Africa's Sub-Regional Organizations in Dealing with Africa's Human Rights Problems: Connecting Humanitarian Intervention and the Responsibility to Protect. *Journal of African Law*, 53(1), 1-33.
- Scheffer, D. J. (1992). Toward a Modern Doctrine of Humanitarian Intervention. *University of Toledo Law Review, 1992 Symposium Issue: War and the Law*, 23(2), 253-295.
- Seaman, K. (2014). *UN-Tied Nations: The United Nations, Peacekeeping and Global Governance*. London and New York: Routledge.
- Sesay, A. (1991). The Limits of Peacekeeping by a Regional Organisation: The OAU Peacekeeping Force in Chad. *Conflict Quarterly*, 11(1), 7-26.
- Stahn, C. (2007). Responsibility to Protect: Political Rhetoric or Emerging Legal Norm? *The American Journal of International Law*, 101(1), 99-120.
- Stock, C. (2011). *Documentation of the Expert Workshop New Horizons and Old Problems for UN Peacekeeping*, Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung (FES).
- Thakur, R. (2006). *The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to Responsibility to Protect*. Cambridge: Cambridge University Press.

- The African Union. (2015, 29 Aralık). The African Union Welcomes the Resumption of the Inter-Burundian Dialogue and Reiterates Its Call to the Parties to Extend Full Cooperation to the Mediation [Press Release]. <https://reliefweb.int/report/burundi/african-union-welcomes-resumption-inter-burundian-dialogue-and-reiterates-its-call>
- The Guardian (2015, 30 Kasım). *Burundi President Threatens to Fight African Union Peacekeepers*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2015/dec/30/burundi-president-pierre-nkurunziza-threatens-fight-african-union-peacekeepers> (Erişim Tarihi: 22.06.2016).
- The Organization of African Union. (1999). *Sirte Declaration*, Fourth Extraordinary Session of the Assemble of Heads of State and Government. Sirte. Libya.
- The Peace and Security Council of African Union. (2015). *Communiqué of the 565th meeting of the PSC on the situation in Burundi*. 17 December 2015. <http://www.peaceau.org/en/article/communique-of-the-565th-meeting-of-the-psc-on-the-situation-in-burundi#sthash.1TLF6b11.dpuf> (Erişim Tarihi: 30.05.2016).
- Tieku, T. K. (2004). Explaining the Clash and Accomodation of Interests of Major Actors in the Creation of the African Union. *African Affairs*, 103, 249-267.
- Tigerstrom, B. v. (2007). *Human Security and International Law: Prospects and Problems*. Oxford: Hart Publishing.
- Touval, S. (1967). The Organization of African Unity and African Borders. *International Organization*, 21(1), 102-127.
- Uvin, P. (1999). Ethnicity and Power in Burundi and Rwanda: Different Paths to Mass Violence. *Comparative Politics*, 31(3), 253-271.
- Vines, A. (2013). A Decade of African Peace and Security Architecture. *International Affairs*, 89(1), 89-109.
- Wiessner, S. ve Willard, A. R. (1999). Policy-Oriented Jurisprudence and Human Rights Abuses in Internal Conflict: Toward a World Order of Human Dignity. *American Journal of International Law*, 93(291), 316-334.
- Williams, P. D. (2013). Peace Operations in Africa: Lessons Learned Since 2000. *Africa Security Brief*, 25, 1-8.
- Williams, P. D. (2007). From Non-Intervention to Non-Indifference: The Origins and Development of the African Union's Security Culture. *African Affairs*, 106(423), 253-279.
- Wilson, J. M. (2006). Law and Order in an Emerging Democracy: Lessons from the Reconstruction of Kosovo's Police and Justice Systems. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 605(1), 152-177.

COLONIALISM AND EXPLOITATION: A POSTMODERN CRITIQUE ON RUSSIA

SÖMÜRGEÇİLİK VE SÖMÜRÜ: RUSYA ÜZERİNE POSTMODERN BİR ELEŞTİRİ

Abstract

In this article, following an interdisciplinary and Postmodern view, there will be adopted a different kind of approach to the ambiguous relations between the people who may be both in the position of 'exploiter' and 'exploited' and to the vast Russian history and geography. Accordingly, despite its blurred lines, Postmodernism will be taken as a chance to approach to the current crises of nation-states and their colonial legacies. Hence, the idea that 'everything is like a text' might be taken as one basic principle for 'decoded' or 'deconstructed' societies and their rulers, and this make us more suspicious against the established status-quos. As Russian logic has proved us several times in history and also today, systematic uses of language as an 'inherently unreliable cultural construct', must be seen therefore as the key for new ideologies for all nation-states. These states tend to change the overall picture always in favor of their 'rational' causes, if their masses are already prepared for more de-codes and de-constructions. So, this work with its interdisciplinary line will try to combine theoretical discussions on the thoughts on the terms; 'exploitation' and 'colonialism' in general with some findings and definitions on postmodernism with what happened in historical practices in the case of Russian affairs.

Melih DEMİRTAŞ*

* Doktor Adayı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bölge Çalışmaları Doktora Programı

E-posta/E-mail:

melih.demirtas@metu.edu.tr

Orcid: 0000-0002-6206-1349

Keywords: Exploitation, Colonialism, Postmodernism, Orientalism, Russia.

Öz

Bu makalede, Rusya'nın geniş tarih ve coğrafyasına ve bu yolla hem "sömüren" hem de "sömürülen" kişiler arasındaki muğlak ilişkilere disiplinlerarası ve Postmodern bir bakışla, farklı bir yaklaşım benimsenecektir. Buna göre, üzerinde devam eden tartışmalara rağmen, Postmodernizm, ulus-devletlerin mevcut krizlerine ve onların sömürge miraslarına yanıt verme şansı tanıyan bir yaklaşım olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle, "her şeyin bir metin gibi olduğu" ana fikri, "kodları bozulmuş" veya "yapı-sökümü" gerçekleştirilmiş toplumlar ve onların yöneticileri için temel bir prensip olarak ele alınabilir ve bu bize yerleşik statükolara karşı daha fazla şüpheli olmamızı sağlayacaktır. Rus mantığının tarihte ve bugün de bize birçok kez kanıtladığı gibi, dilin 'doğal olarak güvenilmez bir kültürel yapı' olarak sistematik kullanımları, tüm ulus-devletler için yeni ideolojilerin anahtarı niteliğinde görülmelidir. Bu devletler, eğer kitleleri de daha fazla kod çözme ve yapı bozma için hazırsa, genel resmi her zaman rasyonel çıkarları için değiştirme eğilimindedirler. Dolayısıyla disiplinlerarası çizgisiyle bu çalışma, 'sömürü' ve genel olarak 'sömürgecilik' kavramlarına ilişkin kuramsal tartışmaları, postmodernizme ilişkin bazı tespit ve tanımlamalarla birlikte, Rus meselesi örneğindeki tarihsel pratiklerde yaşananlarla birleştirmeye çalışacaktır.

Başvuru/Submitted: 19.08.2022

Kabul/Accepted: 14.09.2022

Anahtar Kelimeler: Sömürü, Sömürgecilik, Postmodernizm, Oryantalizm, Rusya.

Introduction

So, I will start with the fact that modern Ukraine was entirely created by Russia or, to be more precise, by Bolshevik, Communist Russia. This process started practically right after the 1917 revolution and Lenin and his associates did it in a way that was extremely harsh on Russia – by separating, severing what is historically Russian land. Nobody asked the millions of people living there what they thought (Putin, 2022).

Vladimir Putin, President of the Russian Federation said these words on February 21st, 2022 just before the start of the current attacks on Ukrainian cities by the Russian military forces (Putin, 2022). Surely, Russian state and its governing elite are aware about how people's destinies can be altered with some competency on words and with a skillful usage of some texts according to changeable historical and sociological evaluations. Russia with its semi-dark, semi-lighter past has appeared therefore as one of the most interesting case studies to approach to social sciences with a new style of thinking and mostly with an interdisciplinary sense.

In this article, as a follower of interdisciplinary methods, I chose to be in line with a postmodern stance in terms of ambiguous relations between the people who may have both exploiter and exploited statuses in the vast Russian history and geography. Accordingly, with a very clear sense in this article I will follow Gellner to grasp postmodernism where he says “everything is a ‘text’, that the basic material of texts, societies and almost anything is meaning, that meanings are there to be decoded or ‘deconstructed’, that the notion of objective reality is suspect” (Gellner, 2003:23). So, as postmodernism indicates and Russian logic has proved to show us several times in history, “all reasonably systematic uses of language are to be seen as having a particular power-enforcing function. You believe what the young surgeon tells you, and so give him permission to anaesthetize you, cut you up, and help you recover” (Butler, 2002:45). This “surgeon” can be thought also as politician, military or diplomatic personnel and in everyday life this leads the way for more “language games” where new styles of discourses continue to flourish and consolidate “the authority of those who are empowered to use [these discourses i.e., the language] within a social group” (Butler, 2002).

To understand all these blurred views on power of discourse, in the first part of the article, I will deepen into the theoretical discussions in order to grasp the relations among exploiter-exploited sides, mostly with the help of the terminology on colonialism. In the second part, I plan to combine the thoughts on exploitation and colonialism in general with some findings and definitions on postmodernism and debates on it. In the final part, my findings in theory will be merged empirically upon Russia. The character of the historical Russian state power and their leading voices will support my main thesis that exploitation is just a matter of changeable fact for states like Russia, and for the timely-constructed agendas of their elites and statesmen.

1. Colonialism, Nation States and Understanding Exploitation as a Modern Method

The system of Westphalia and the rise of the modern nation states backed by the ideals of the French Revolution in 1789 signify a turning point in the world history. Specifically, the Westphalian system of states in 1648 and approx. 400 years since then has been in line with the supremacy of contemporary colonial or neo-colonial states whose ambitions for more territorial sovereignty has brought new assimilative strategies for the “others”. The practice and power of the nation-states “makes nationalism one of the most powerful forces in contemporary societies” slowly but strongly until the point, we have arrived today (Ashcroft, Griffiths & Tiffin, 2000:136). During the ages of the statist powers and their “modern” nations whose ignorance and exclusions to the indigenous people or in general, to the “others”, who were continuously conquered and/or assimilated, some principles backed by colonization have appeared as key to grasp the world history (Ashcroft, Griffiths & Tiffin, 2000).

Here, what Myer argues becomes significance that “colonialism represents the dominance of one area over another, an imbalance of political, economic and cultural power” (Myer, 2002:34). Moreover, to understand the “weaker” side, Eagleton rightly touches upon the point that “what any oppressed group has most vitally in common is just the shared fact of their oppression. Their collective identity is in this sense importantly” (Eagleton, 2001:37). However, maybe Edward Said remains as one leading name in comprehending some historical constituent elements for colonialism:

...culture played a very important, indeed indispensable role. At the heart of European culture during the many decades of imperial expansion lay what could be called an undeterred and unrelenting Eurocentrism. This accumulated experiences, territories, peoples, histories; it studied them, classified them, verified them; but above all, it subordinated them to the culture (...) All of the subjugated peoples had it in common that they were considered to be naturally subservient to a superior, advanced, developed, and morally mature Europe, whose role in the non-European world was to rule, instruct, legislate, develop, and at the proper times, to discipline, war against, and occasionally exterminate non-Europeans (Said, 2001:72).

Accordingly, among the constituent elements of the colonial understanding, that can be also labelled as a two-sided game with exploiter and exploited sides, first, “geographical imagination” opened the gates to us to deepen into the pre-defined agenda of the nation-states. In such a kind of imagination where “the demarcation of specific areas” may turn to be a natural level of professionalism, this professionalism can be backed purely by “politically laden assumptions about how the world is scaled and divided” (Smith 2016:35). In today’s “modern” terms of bureaucracy, these scales and divisions have been in line for instance, with the politically driven character of the area-selections as in the famous example of “the designation of Russian and East European Studies” by the United States (U.S.) and its allies during the Cold War, or as in the example of the Soviet/Russian historical Oriental Institutes on Turkic, Caucasian, Muslim and other Asian communities (Smith, 2016:29).

Second, despite the professionalization with high-rationalization of many experts in several states, one question remains as the insufficient “capacity to understand others” who are different from us (Fay, 1997:89-90). Although this capacity is vital in order to grasp the real essence in societies and their livings, interest-driven agendas have had the primary positions. Indeed, still considering all the states’ official bodies in policy making today, it is true that high capacity-building with departmental thinking is coupled with categorization and hierarchy. Therefore, in different states’ official centers or foreign ministries currently, with special sections linked to distinct regions like “South Asia”, “Middle East”, “Eurasia”, “Caucasia/Central Asia” etc., there has been always a “serious” and “rational” statist behavior despite the ongoing blindness to the unfamiliar areas remains as an issue (Smith, 2016:32-33).

Third, despite this existent blindness to the ‘unfamiliar’ ones, in relation with the rationalization in state-bodies, there has been also a higher level of reliance on knowledge derived from area-selectivity. That is to say, in a highly state-dominated system of the continuing world order, area-selection or regionalization might be also grasped only according to some pre-defined “geographical imagination” while it must not be forgotten that in this imagination, “production of scale is a matter of extraordinary political import” (Smith, 2016:32-33). This means rather the real essence of the communities, which include history, sociology and all necessary personal relations inside, the selected features of the groups turn to be useful for the professionals who govern them. Consequently, the general tendency of subjective selectivity has led to a new kind for sources for material or spiritual exploitation. In my opinion, in modern terms, such attempts for exploitation goes hand in hand as a post-colonial method and with what Foucault expresses in his “power/knowledge” binary overall (Foucault, 1980; Dutton, 2005:116).

Moreover, deepening this power/knowledge issue deserves a little bit more attention, while we remember the famous discussions that only the West is the powerful side who translated the "truth" inside the East according to its "western homogenous" or, "scientific reasoning" (Dutton, 2005; Said, 2003). As Boyle indicates, at the point we have arrived during the end of the Cold War, "neoliberalism and neo-conservatism are performing an awkward tango in which specific concepts of freedom, democracy, order, sovereignty, and reason, are being reified in intense ways" (Boyle 2008: 726). The Western hegemony seems to be "reinvigorating the sense that 'our' civilisation is bigger, better, and more advanced than 'others'", and that the West has "a moral duty to export and impose our concepts of progress upon other civilisations whether they want it or not" (Boyle, 2008:726).

Nevertheless, in contrast to this Western supremacy, the same motivations can be observed within the current multipolar world with the re-born of some 'others' like Russian or Chinese powers who have already proved that they may be capable hegemonies in their wider regions today. This is more or less what we are facing within diplomacy, especially since the end of World War II or the end of the Cold War. For instance, during the Cold War, we had the well-known devilish rhetoric against the Soviet Union and its allies. And still, during contemporary issues like terrorism or extremism, there is an automatic (and maybe West-oriented) tendency to focus on some Eastern or Islamic regions/states. In fact, maybe during the whole of human history, under the pressure of some popular public opinions and biased-societal reasoning, there has been no rejection of some "rational" methods of some powerful actors to explain or provide new knowledge and texts on their current threats. Indeed, it is true that there are still many scholars from the Occident who approach the issues from this narrow Orientalist perspective and approve of the natural power or hegemony of One (West or Russia or China that can be seen all as equally-professionalized rational actors presently) over the 'others' that are even "incapable of studying their own cultures" (Ho-fung, 2016).

In my opinion, powerful states' pretext based on this incapability of their minor elements can be seen in line with wider cultural considerations in their "geographical imagination" that constitutes the base for new exploitations by their nation-states. To give an example, as I will explain in the following parts, some great powers like Russia have not hesitated to use pretexts that some of their 'small' partners are so inadequate or underdeveloped to evaluate their own history or society. Such an understanding has brought more glory and strength to the powerful Russian nation over Tatar, Turkic, Georgian or Ukrainian co-partners throughout different epochs of history whether it is Imperial, Soviet, or current Federal periods. Today, President Putin's sayings against some 'Nazi-Ukrainian governors' can be grasped better in this way (Putin, 2022).

On the other hand, for those people that are seen even "incapable of studying their own cultures", some leading names like the anthropologist Eric Wolf have brought considerable new perspectives as opposed to the modernist ideas of 'rational' elites and academicians under the service of leading nation-states. So, Wolf in his famous book "Europe and the People without History" touches on significant historical eras where the effects of colonialism were still being felt heavily, but newly independent states began to appear every day as emancipated-players from being 'colonies' or 'dominions'. Rather, they appeared also as skillful creators of the web of relations between each other, as opposed to many other claims that they are "without histories" (Wolf, 1982:7-9). The demise of the Soviet Union at the beginning of the 1990's might be taken as the continuing phase of this era where new states have re-explored their own cultures, identity, and history. Such post-modern developments, in my opinion, is just in contrast to the general tendency that nurtures from the idea, Europe/West (or Russia or China), backed by their "disciplinary imperialism" or "epistemic violence of imperialism" (Dutton, 2005), are the sole center of the world with all of their ruling elites and with their colonial and capitalist achievements.

2. Postmodernism: a Chance for Escape from Exploitation?

I take Postmodernism as an important source for “reaction” or opposition against the one-sided ideas and values of modernism that has been highly utilized by modern nation-states, in the name of their dominance and new forms of exploitation. Ernest Gellner’s following words might be taken for reference in social sciences for the linkage of postmodernism and (de) colonization;

In world history, the period since the Second World War has been, amongst other things, the period of decolonization, the termination of that overt European domination of the world which had begun with the great voyages of discovery, and which reached its peak in the early twentieth century. Part of the system of ideas under consideration seems to be the claim that the two processes are linked: colonialism went with positivism, decolonization with hermeneutics, and it eventually culminates in postmodernism. Positivism is a form of imperialism, or perhaps the other way round, or both. Lucidly presented and (putatively) independent facts were the tool and expression of colonial domination; by contrast, subjectivism signifies intercultural equality and respect. The world as it truly is (if indeed it may ever truly be said to be anything) is made up of tremulous subjectivities; objective facts and generalizations are the expressions and tools of domination (Gellner, 2003:26).

As Gellner rightly touches upon, despite post-modern approach has turned to be more popular in the second half of the 20th century, and has some Eurocentric one-sided elements in evaluating various parts of human ideological history; I take it much more as a kind of resistance against an established order that nurtures new sorts of exploitation. First, as an art style of opposition, postmodernism becomes more and more common word among intellectuals during the 20th century, but I think we should have borrowed more than we did from postmodernism in the sense of political and social theories.

Jameson claims that “the traces of imperialism can therefore be detected in Western modernism, and are indeed constitutive of it; but we must not look for them in the obvious places” (Jameson, 2001: 64). And as Çalkıvık argues as “a mode of critical thinking” about universal truths and commonly-accepted rules, postmodernism turns to be a “radical” way, so that for many scholars, it is still a prolemaic realm that may have some destructive results to the established norms and mechanism (Çalkıvık, 2017). However, considering the status-quo nurtured by continuing relations of ‘exploiters-exploited’, postmodern approach may not be regarded as a mere destructive sum of thinking, rather as “a critical attitude that focuses on the question of representation and explores the ways in which dominant framings of world politics produce and reproduce relations of power: how they legitimate certain forms of action while marginalizing other ways of being, thinking, and acting” (Çalkıvık, 2017: 1). Consequently, I do not hesitate to call Postmodernism a chance, even if it is not a big one yet, to escape from the established unequal relations of the current nation-states.

There have been objections for sure that Postmodernism is not a theory at all. Thus, I also agree that rather than a single theory like the ‘holy’ Realist rhetoric on the main idea of the survival of the fittest ones, Postmodernism is more a culmination of approaches and oppositions against modernist ideal and rational world, which in fact sometimes turn to be the ideal realm only for some interest-driven and stronger actors above the exploited (formerly-colonized) ones. At that regard, as Postmodernism indicates, except some indivisible rights of human and individuals, seeking always for some other universal certainties or truths especially for the sake of nation-states and their ‘constructed’ societies will be time-consuming. That means that actors, whether they are nation-states or individuals, should re-arrange themselves to the new challenging and changing circumstances to rights and dignities of all. The following explanation from the official web-site of the famous British Tate Museum on Post-modernism and its theoretical base can be also enlightening:

While the modernists championed clarity and simplicity; postmodernism embraced complex and often contradictory layers of meaning. Anti-authoritarian by nature, postmodernism refused to recognize the authority of any single style or definition (...) Jacques Lacan (1901–1981) re-examined the psychiatry of Sigmund Freud, giving it a contemporary intellectual significance. He questioned the conventional boundaries between the rational and irrational by suggesting that the unconscious rather than being primitive, is just as complex and sophisticated in its structure as the conscious. He proposed that the unconscious is structured like a language, which allows a discourse between the unconscious and conscious and ensures that the unconscious plays a role in our experience of the world (Tate Museum Definitions).

Hence, also for international politics where some serious and darker sides of rationalist calculations continue to be alive (Devetak, 2005), major concepts of postmodern thought such as “subjectivity, language, text, and power” might be taken into consideration first of all. In this way, “epistemological and ontological challenges” of Postmodernism to our established “disciplinary knowledge production on world politics” can be grasped noticeably (Çalkıvık, 2017; Der Derian, 2016).

As this article indicates also, the choice for Postmodernism must be thought then together with the focus on the question of ‘hierarchy’ and ‘representation’ in international affairs like in domestic cases. In view of that, Çalkıvık reminds, rather than “what”, the question word of “how” becomes a considerable meaning as we ask “how world politics produce and reproduce relations of power and “how they legitimate certain forms of action while marginalizing other ways of being” (Çalkıvık, 2017:2). Accordingly, Ashley gives a concise account on postmodern challenge to the current status quos, while he provides clues to us about how should we behave in social sciences from a perspective free from the established norms of rationalism that pushes us for more at the expense of some “others”. Hence, he underlines especially on one pioneering name of state-rationalization who is Max Weber and said about him “Weber equated modernity with rationalization in science, art, morality and knowledge. All of these different types of rationalization increase the separation of the subject from its objects of understanding, enabling this subject to exercise heightened control over them” (Ashley, 1991:281-282). This anti-Weberian line can be also a guide for us.

I take the all above mentioned arguments against interest-driven rationalization of nation-states together with a struggle to the tools of hierarchy at all levels that leads the way for more exploitation in our lives whether it happens domestically or in international spheres. In this regard, in evaluating some established norms or terms like ‘Culture’ or ‘Diplomacy’ according to the logic of this state rationalization, “rejecting the notion that the nature of things is defined by universal, atemporal qualities” and to start with “impossibility of a pre-given, self-determining essence” might be some of our main principles (Çalkıvık, 2017:5). Then the postmodern idea that “the world is constituted like a text”- “a complex, multilayered, interconnected text” (Çalkıvık, 2017:7) becomes more meaningful in order to eradicate the selfish hierarchies and to weaken the adversary scopes of nation states’ one-sided rationality based on their exclusive interests.

3. Focus on Russia: Orientalism and a new Era for Expansionism and Exploitation

For my empirical part on Russia, first, I would like to share the views of Dalby’s on the significant Lockean concept of “terra nullius”, which can be seen as one of the legitimizing factors behind the historical expansionist (I think not only European but also in the case of Russian Empire) thinking for "new settlements" (Dalby, 2002:57). ‘Lockean motivation’, despite its inspiring inherent character based on individual freedom or liberalism, has been turned, intentionally or unintentionally, into a source of nation-states’ re-evaluation (if not possible, assimilation or destruction) of pre-existent individuals and all other entities in this terra nullius (Dalby, 2002). While approaching the unknown or unfamiliar territories, the states in their re-evaluations could use new style of political economies, mostly based on capitalism that

“disparages” pre-capitalist systems of livelihood and exchange. Similarly, another strong sentiment like religion may accompany to this nationalist and capitalist discourse as observed historically in the rise of the Catholic or Orthodox Christianity backed by their strong “religious feeling” in Africa, South America or in the Middle East or Central Asia. Overall, as a core assumption, the sense of “otherness” or the general tendency of “drawing boundaries” between units (or between “us-them”) turns to be as one of the main determinants here (Dalby, 2002).

As Edward Said mentioned in his famous work "Orientalism", first published in 1978, the person or peoples that we can regard as ‘unknown and foreign to us’ or ‘others’ are sometimes ‘different, frightening’ to us (Said, 2003). Said skillfully used this situation to criticize the discriminatory window opened by the Europeans mainly French and British, and currently the U.S.; but with this understanding, certain interpretations might be also derived for another efficient force in world politics after 18th century, which is Russia.

It might be argued that while the powerful side, which was European states until the end of 19th century, had skillfully used their Orientalism or their “us-them divergence” as their distinct enterprise, their capitalist interpretation was followed by the strong tool of colonialism, so that the borders of non-Western territories (i.e., of Middle Eastern – African or Central Asian etc.) had been opened to them. In the same way, the environment after the World War II, heavy blow of the devastating effects of the war, and a need for a stabilizing hegemon in such a ruined world order, gave the first impetus for a distinct American enterprise and provided the U.S. a considerable realm for interpreting many new “virgin lands” to focus on both ideologically/academically and materially. Meanwhile, as another victorious side of post-War environment, Soviets had already started the researches backed by their Russian imperial legacy; thus, the virgin lands of Central Asia, Caucasia or Idel-Ural continued to be the main topics of their Orientologists in Academia (Tolz, 2008; Tolz, 2011). Accordingly, the ‘comradeship’ and the wide project based on the so-called ‘titular nations’ also served very well to the central Soviet/Russian elite (Vernadsky, 2011). Shilliam is right therefore in describing Russian source of power as some kind of a different exploiter-entity throughout all these colonial games based on the idea of exploitation of ‘others’:

Alternatively, far removed from the colonial plantation economies lay those regions that might be termed the ‘quasi-colonized’. Here, the threat of Western imperial expansion framed intellectual engagements in a specific way, notably via the identification of European modernity as a resource and a threat. From the time of Alexander II onwards some Russian intelligentsia embraced their developmental destiny as replicating the recent history of Western Europe in order to avoid ‘Asiatic’ morass. However, Slavophiles preferred the idea of a ‘separate’ path for Russia with its claim to the uniqueness and superiority of the Slavic communal spirit. (Shilliam, 2011:18).

In this context, throughout the history from its Muscovite principality to Russian Empire, and from the Soviet Union until today’s modern Federative Republic, it is essential for the Russian ruling elite to preserve the dominance with the territorial expansions in the east-west, north-south lines on the historical plane (Riasanovsky, 2011). However, while many different cultural and historical entities, autonomous and independent lifestyles, and indigenous cultural groups have continued or struggled to maintain their lives just in the middle of these Russia’s expansionist and ambitious world, skillful Czars, Soviet Commissars or current Federation elites have already adopted the ideals of their “Great Russia”, “Great Homeland” or “Eurasia” depending the ‘rational’ needs of the related century. And the ones, who are not accepting those ideals, whether they are Tatars, Mensheviks, Turkic, Chechens or today Ukrainians could be easily taken as a threat to the understanding of ‘holy’ central and statist core.

Concerned with this situation, creating a controlled public agenda and skillfully keeping small identities and founding Christian, Muslim, Jewish, Turkic, Russians etc. together remained

undoubtedly an important achievement of the Russian state. At this point, according to some, the principle of "peaceful coexistence" with a competent cultural approach has been capably instrumentalized for the purpose of maintaining power of a small circle of elite in different ways (Tolz, 2001). Russian President Putin's following words just before the beginning of the current military attacks on Ukraine are therefore so meaningful: "Since time immemorial, the people living in the south-west of what has historically been Russian land have called themselves Russians and Orthodox Christians. This was the case before the 17th century, when a portion of this territory rejoined the Russian state, and after" (Putin, 2022).

Historically, 19th century seems crucial in order to grasp today's Russian rising hegemonic acts through its military and hard power. In the second half of that century, like the precursor of 20th century's tactics, Russian armies appeared everywhere and especially its influence spread everywhere what they call in 'Central Asia', which was originally historical 'Turkestan'. Tashkent, Samarqand, the emirate of Bukhara, Khiva, Kokand- all came into Russian control in couple of years during the second half of the 19th century (Benjamin, 2007:15). On the other hand, in those critical decades of that century, during which everyone was competing with the other one in conquering and colonizing a new territory, European jargon for colonial and postcolonial moves do have also their own productions and "mostly about critical historical moments and interrelated processes" coming from "a form of Eurocentrism" as Cooper (2005) explains. Maybe because from this reason, while "Central Asian Muslims conquered by the tsars and subjected to the violent and modernizing project of the Soviets do not receive the attention devoted to North African Muslims colonized by the French", hence even for the later years "1989 is not marked in postcolonial circles as a milestone of decolonization" (Cooper, 2005:23).

So, it can be argued that Orientalism and colonialism practiced by traditional European powers such as France or England have essentially placed Russia long before to the club of "exploited", "backward/inferior" or "Asian" societies throughout the ages too. It is naturally possible to see the traces of this situation in the academic understanding of the 20th and 21st century American hegemony. Although the aforementioned traditional European or Anglo-Saxon mentality did not see Russia in its own cultural unity, "Europeanized Russia" in the 18th and 19th centuries was, in Sahni's words, "mentally colonized by Europe", although not truly colonial (Sahni, 1997). It also "created the uniqueness and inherent contradictions of Russian history" (Sahni, 1997:15). In this way, the historical role that Russia has drawn for itself in Eurasia has also been determined, and the issue of "civilizing the East", whose cultural effects are not erased even today, has become Russia's reality as well. It had intellectually fruitful results in the areas it conquered, either as an "oppressive hegemon" or "bringer of enlightenment", or maybe a force that simultaneously utilized from both (Tolz, 2001).

In this context, it is also valuable to grasp the historical roots of Russian Orientalism that paves the intellectual way for a Russian kind of colonialism or exploitation. In the 18th century, with the reforms of Peter I (1672-1725), "Europeanized" and naturally elitist and advanced Russian rulers, who built their dominance and influence areas in a wide geography, became more and more Westernized and ended in a rational line with each passing period. In the following 19th century, they have applied a tactical management approach that has gained more and more 'nationalist and patriotic' features also with the effect of some bloody wars, like the Crimean or Napoleonic Wars and afterwards. Meanwhile, the peoples of the Caucasus and Central Asia, most of whom were of Turkish origin, who were under domination, could be described by the Russian-origin rulers, who held power and knowledge, as "low level" and mostly "working in warrior quality", but mostly "people groups who could not get rid of ignorance" (Tolz, 2001). Under this tradition, Schimmelpenninck, in his remarkable book on the birth and development of historical "Russian Orientalism", introduces this idea in question as an academic discipline initiated in the early 18th century throughout the reign of Peter I. Russian state stems from some commercial and political ambitions in Asia and a genuine desire to learn about the world around it

(Schimmelpenninck, 2010). Thus, the Russian Tsar essentially "laid the foundations for a systematic and scientific study of the Orient among his subjects", furthermore the beginning of the 19th century was the years when the foundations of "institutionalized Oriental Studies" were laid in the Russian universities (Schimmelpenninck, 2010).

Meanwhile, in Tolz's assessment, the Russian Empire was no different from some other countries in Europe that made wise use of the different nations in their colonial areas, and it also managed to skillfully exploit the lands in the East it conquered, centered primarily on its resources, people, and brainpower (Tolz, 2011). Such a policy also served as an occasion for developing and including into the system of mostly 'nomadic' and 'backward peoples' in vast lands, with a 'rational' approach of a 'superior' power. In this sense, the nomadic people whose old way of life could not be changed by force could be drawn to the civilized level and then to the elite levels through "education" (Khalid, 2000). For instance, even to study and teach their own cultures, but of course under the Russian patronage, in the 19th and 20th centuries, some prominent personalities from the "Eastern territories" of Russia, especially from groups such as Kazan Tatars, were recruited to the Imperial Oriental Departments in St. Petersburg as academics and research assistants (Schimmelpenninck, 2010).

Consequently, this diversity and development line based on the supremacy of Russian culture and Russian language is critical to understand contemporary cultural politics and diplomacy debates in the Russian Federation. The importance of persuasion of the 'exploited' or 'inferior' ones, under the patronage of St. Petersburg and lately Moscow, with some "textual power" has turned to be an important source for the material power of Russia. In this way, it is possible to see that not only a military or material rise, but also a cultural and soft power logic that might be detailed by a postmodern analysis has brought new successes to Russian elites within the conquered areas. Nazpary touches on an important finding for today's Kazakhs for instance that "while many of them regret their lack of knowledge of the Kazakh language and blame it on the Russians' alleged colonial policies, they are more attached emotionally to the Russian language (Nazpary, 2002:155). Thus, not only for Kazakhs, but for a serious portion, invaded or exploited by Russians and Russian culture, there has been no escape from belonging to this functioning bigger entity.

In this respect, 'culturally enlightening' policies of 18th and 19th centuries' Russia, like modern Russia, have had several reflections not only in its diplomacy but surely in different intellectual branches of literature and art, from novels, to paintings, figures, monuments and sculptures to museology (Forest and Johnson, 2002). In all these sub-branches, important tools of Russian nationalism or unity have been actively used for this purpose. For example, monumental and artistic pieces, which were started to be erected with the main slogan of the unity and solidarity of the peoples against the 'foreign enemy', reached their peak with the World War II or the "Great Patriotic War" in the Soviet Union, not only in Moscow, St. Petersburg, but also in all the cities of the former USSR. On the other hand, all ideas, cultural studies, monuments and artifacts that were not suitable for the central ideology and identity have been seen targets of this 'construction' process and remained as 'threats' or the 'other' side of the coin in textual policies.

I may conclude that the heavy casualties of Russia during the ages, from Napoleonic to Civil War and to the World Wars have left deep scars on this country's history. Russia has derived one source for textual constructions mainly from these critical historical epochs, during which Russia has remained as the one that suffered the most in terms of loss of life and property. On the other hand, this victim-role or exploited side gives still to the current political decision makers and elites a legitimate ideological ground in administration and in the fight against any kind of their opponents. In this way, the main principles and slogans such as 'respect for the Great Patriotic War (1941-45)', 'punishment of those who collaborated with the Nazis', 'fight against fascism', have always been kept their primary positions in Russian administration tactics.

In this regard, historical Russian arguments that paved the way for processes such as the well-known exile of the “Crimean Tatars who cooperated with the Nazis” after the World War II, or the condemnation of opposition leaders and statesmen from the conquered non-Russian lands, as in the case of Sultan Galiyev or Zeki Velidi Togan during the first decade of the Soviet Union, or harsh military responses against the current Ukrainian regime which is likened to the Nazis and seen as oppressor of Russian ethnic population by Moscow and Putin himself (Putin, 2022), can be better understood not only with Russian military power but with an hegemony on social fields, mostly on texts and discourses.

Conclusion

In order to face with the colonial pasts and to deepen into the blurred lines of exploitation today, in this work Postmodernism is taken as an antidote to continuing failures of the nation-states. Hence, I think, against the conservative disciplinary borders, new kinds of interdisciplinary attitude that might be compatible with a value-free postmodern line as adopted in this paper, can be also a tool for the wider Academia in their further researches.

It can be argued that many nations when they achieve adequate power, whether from the West or from the East, make their own definitions according to their own agenda and construct their own truths through language and discourses. In fact, at the point we have come today, there have been more post-modern communities as Wolf argues, which are so compatible and capable to read or even invent and construct their own cultures and history (Wolf, 1984).

Similarly, on the Russian state that has made a name for itself with domination, expansion, and exploitation on the world stage for about 500 years there can be related arguments to investigate. Despite its realist stance with a heavy military tactics, I want to define Russia and its governing elite as a skillful player in words and texts in a postmodern sense, who “invite a further defining move, or ‘play’, with language” (Butler, 2002). Consequently, like many nation-states or like its main hegemonic power rival that is the U.S., Russia can always select, construct and put some new legal, social, or cultural arguments for the sake of its interests. However, with its multi-ethnic and historically hybrid character as both an exploiter and exploited country throughout history, it has appeared as a more competent player in collecting its entire people in its vast geography ‘with the urge to protect the holy motherland (or fatherland) of Russia’ or ‘to support their Russian-speaking brothers’.

In this way, it must be also admitted that Russian strict state policy and cultural and textual expansionism ‘succeeded’ not only in its immediate environment but in its internal affairs too; that is, the ethnic and religious-based separatist identity movements, which were going on in many countries in the past, have been almost nonexistent in today’s colorfully-constructed Russia. Some current rebellious figures like Chechens have been always ‘professionally’ withdrawn to the Center when they were not eradicated; they turned from being competent rebels to the ‘loyal’ commanders and soldiers of the system. It is naturally possible to explain such developments as a success of the Russian Orientalism tradition that supports colonialism in Saidian sense, or with the cultural hegemonic strengths on local elite management process, or with more realist/rational and elitist management approaches. However, in all of those possible explanations, I find some clues from a planned post-modernist resistance of Russian elites, who have always remained as professionals in playing with the history, words, legalities, and destinies of their subjects in their competently-constructed geography in Eurasia.

References

- Ashcroft, B., Griffiths G., & Tiffin H. (Eds.). (2000). *Post-Colonial Studies: The Key Concepts*, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Ashley, D. (1991). Introduction: Postmodernism and the Social Sciences. *The Social Science Journal*, 28(3), 279-287.
- Benjamin. T. (Ed.) (2007). *Encyclopedia of Western colonialism since 1450*. Farmington Hills: Macmillan Reference.
- Boyle, M. (2008). Geography, Civilisational Thinking, and the Colonial Present a Good Act of Contrition? *Geopolitics*, 13(4), 724-729.
- Butler. C. (2002). *Post-Modernism: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press.
- Calkivik, A. (2017). Poststructuralism and Postmodernism in International Relations, *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*, 11/2017, Retrieved August 14, 2022 from <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-10>
- Cooper, F. (2005). *Colonialism In Question: Theory, Knowledge, History*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Der Derian, J. (2009). *Critical Practices in International Theory: Selected Essays*. Abingdon, Oxo: Routledge.
- Devetak, R. (2005). The Gothic Scene of International Relations: Ghosts, Monsters, Terror and the Sublime after September 11. *Review of International Studies*, 31(4), 621-643.
- Dutton, M. (2005). The Trick of Words: Asian studies, translation and the problems of knowledge. G. Steinmetz (Ed.). *The Politics of Method in the Human Sciences: Positivism and Its Epistemological Others* (pp. 87-125). Durham: Duke University Press.
- Eagleton, T. (2001). Nationalism: Irony and Commitment. T. Eagleton, F. Jameson, & E. W. Said (Eds.). *Nationalism, Colonialism, and Literature* (pp. 23-42). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Fay, B. (1997). *Contemporary Philosophy of Social Science: A Multicultural Approach*. Oxford: Blackwell.
- Forest, B., & Johnson J. (2002). Unraveling the threads of history: Soviet–Era monuments and post-Soviet national identity in Moscow. *Annals of the Association of American Geographers*, 92(3), 524-547.
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972-77*, Brighton: Harvester Press.
- Gellner, E. (2003). *Postmodernism, Reason and Religion*. London: Routledge.
- Ho-fung, H. (2016). Orientalism and Area Studies: The Case of Sinology. R. Lee, & I. Wallerstein (Eds.). *Overcoming the Two Cultures: Science vs. the Humanities in the Modern World-System* (pp.87-103). New York: Routledge.
- Jameson. F. (2001). Modernism and Imperialism. T. Eagleton, F. Jameson, & E. W. Said (Eds.). *Nationalism, Colonialism, and Literature* (pp. 43-68). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Khalid, A. (2000). Russian History and the Debate over Orientalism. Explorations in Russian and Eurasian History. *Kritika*, 1-4, 691-699.
- Myer, W. (2002). *Islam and Colonialism: Western perspectives on Soviet Asia*. New York and London: Routledge Curzon.
- Nazpary, J. (2002). *Post-Soviet Chaos: Violence and Dispossession in Kazakhstan*. London: Pluto.
- Putin, V. (2022). *Address by the President of the Russian Federation on 21 Feb.2022*. Retrieved August 14, 2022 from <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>
- Riasanovsky, N. V. (2011). *Rusya Tarihi*. (Çev. F. Dereli). Ankara : İnkılap Kitabevi.

- Sahni, K. (1997). *Crucifying the Orient: Russian Orientalism and the Colonization of Caucasus and Central Asia*. Bangkok, Oslo: White Orchid Press.
- Said, E. W. (2003). *Orientalism*. London: Penguin.
- Said, E. W. (2001). Yeats and Decolonization. T. Eagleton, F. Jameson and E. W. Said (Eds.). *Nationalism, Colonialism, and Literature* (pp. 69-98). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Schimmelpenninck, D. (2010). *Russian Orientalism: Asia in the Russian Mind from Peter the Great to the Emigration*, New Haven & London: Yale University Press.
- Shilliam, R. (2011). The Perilous but Unavoidable Terrain of the Non-West. R. Shilliam (Ed.). *International Relations and Non-Western Thought: Imperialism, Colonialism and Investigations of Global Modernity* (pp.12-27). Abingdon, Oxon: Routledge.
- Smith, N. (2016). Remapping area knowledge: Beyond global/local. T. Wesley-Smith, & J. D. Goss (Eds.). *Remaking area studies: teaching and learning across Asia and the Pacific* (pp. 24-40). Hawai: University of Hawai'i Press.
- Tate Museum Definitions. *Postmodernism*. Retrieved August 14, 2022 from <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/p/postmodernism>
- Tolz, V. (2001). *Russia: Inventing the Nation*, London: Arnold.
- Tolz, V. (2008). The Formation of Academic of Academic Oriental Studies in Late Tsarist and Early Soviet Russia. *Kritika*. 9(1), 53-81.
- Tolz, V. (2011). *Russia's own Orient: the politics of identity and Oriental studies in the late Imperial and early Soviet periods*. New York: Oxford University Press.
- Vernadsky, G. (2015). *Rusya Tarihi*. (Çev. E. Ç. Mızrak, & D. Mızrak). İstanbul: Selenge Yayınları.
- Wolf, E. R. (1982). *Europe and the People without History*. Berkeley and London: University of California Press.
- Wolf, E. R. (1984). Culture: Panacea or Problem? *American Antiquity*, 49(2), 393-400.

UKRAINIAN NATIONALISM: A POST-COLONIAL READING OF A NATION FINDING ITS FEET

UKRAYNA MİLLİYETÇİLİĞİ: KİMLİĞİNİ ARAYAN BİR ULUSUN POST- KOLONYALİZM ÜZERİNDEN OKUNMASI

Abstract

Post-colonial studies often begin with the questions of where and when does post-colonialism begin? With numerous imperialist narratives still haunting different parts of the world, it really becomes difficult to answer these questions. However, recent developments have reflected once again the continuing nature of colonialism via a shape-shifting practice. The current war between Russia and Ukraine has become an important experience in understanding this trauma. The aim of this study is to understand how the conflict, now a war, has started solidifying the Ukrainian identity via fetching its Other, namely Russia. The study inquires into a post-colonial reading to understand recent Ukrainian national re-construction via history, territory, and culture. This begs an inquiry into the post-Soviet geography to better understand the re-positioning of Ukraine as a nation unfettered by the Russian Federation. This paper attempts to understand whether the recent war has launched a postcolonial resistance of Ukraine to assert itself via raising consciousness and to transform itself from a pseudo-nation-state to an authentic one.

Sertan AKBABA*

* Doç.Dr., Yozgat Bozok
Üniversitesi, İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, Uluslararası
İlişkiler Bölümü

E-posta/E-mail:

sertan.akbaba@bozok.edu.tr

Orcid: 0000-0002-4278-1170

Keywords: Postcolonialism, Nationalism, Identity, Subaltern, Ukraine.

Öz

Post-kolonyal çalışmalar incelendiğinde genellikle post-kolonyalizm'in nerede ve ne zaman başladığı sorusuyla yola çıkıldığı görülmektedir. Dünyanın farklı yerlerinde hâlâ tanık olunan çok sayıda emperyalist anlatı varken, yukarıda bahsedilen soruyu yanıtlamak gerçekten zorlaşmaktadır. Bununla birlikte, son gelişmeler, bir biçim değiştirme pratiği aracılığıyla sömürgeciliğin devam eden doğasını bir kez daha yansıtmaktadır. Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş, bu travmayı anlamada önemli bir deneyim haline gelmektedir. Ukrayna ve Rusya arasındaki savaşın bir boyutu ile kimlik çatışması olduğu görülmektedir. Savaşın seyri ile Ukrayna ulusal kimliğinin, Rus kimliğine karşı bir Öteki olarak nasıl konumlanacağı önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma, tarih, toprak ve kültür kavramları ile Ukrayna'nın son zamanlardaki ulusu yeniden inşasını anlamak için post-kolonyal bir okuma üzerinden ele almaktadır. Bu durum Ukrayna'nın Rusya Federasyonu tarafından tahakküm edilen bir ulus olarak yeniden konumlandırılmasını daha iyi anlamak üzere Sovyet sonrası coğrafyaya yönelik bir sorgulamadır. Bu makale, son savaşın, Ukrayna'nın ulusal bilincini artırarak kendini savunmak ve kendisini sahte bir ulus-devletten otantik bir devlete dönüştürmek için sömürge sonrası bir direniş başlatıp başlatmadığını anlamaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Post-kolonyalizm, Milliyetçilik, Kimlik, Madun, Ukrayna.

Başvuru/Submitted: 27.07.2022

Kabul/Accepted : 22.09.2022

You find yourself a refugee;
you wake up one morning from troubled
dreams to discover that your world has been transformed.
Under cover of night, you have been transported elsewhere ... (Young, 2003:9).

Introduction

History does repeat itself and, the above quote explains quite a bit of the general thought on the issue of displacement, whether this be the dissolution of the Union of Soviet Socialist Republics (USSR), the recent annexation of Crimea by Russian Federation, or the recent war between Ukraine and Russia which all pertain to identity. Although International Relations¹ (IR) has not focused heavily on postcolonial studies, I find it a valuable inquiry to understand the concept of power – a sine quo non for IR – alongside its relationship with identity² re-construction as well as de-construction. Examining once again the Marxist analysis of “oppressor and oppressed nations,” it is still important to understand why Marx himself argued that “a nation that oppresses another cannot really claim to be free” (San Juan, 2007:112). This is an important statement to understand the relation between Ukraine and the Russian Federation. A great number of scholars have researched into this field, currently known as postcolonial reading. Deleuze and Guattari (1988) introduced the concept of “de-territorialization” at the heart of this debate, and this concept indicates the violent acts of both the colonial and imperial past which has transformed the cultural, linguistic, and social fabric of many today’s nations. For Derrida it is “difference,” which he explains as “distinction, inequality, or discernibility” where “to differ” projects “a nonidentity” (p. 278). And Bhabha has put forth “in-betweenness” (1994), in which he questions how subjects are formed ‘in-between,’ or in excess of, the sum of the ‘parts’ of difference” (p. 2) and moves on to describe post-colonialism as the “evolution of strategies of resistance” (p. 6). However, this alteration still begs for many additional investigations, and much focus is needed on the second world.³ A recent one is the ongoing war between Ukraine and the Russian Federation. Bearing in mind its Tsarist past, later followed by the Soviet experience, and recently Russian dominance, Ukraine is still a clear arena of ethnic fragments full of confrontations as well as contestations. It is difficult to understand as one colonizing and one colonized within this equation, but the existence of what Spivak (1990) called “native informant” as a postcolonial subject is still physical and continuous around the post-Soviet geography, thanks to the power of Russian language and culture. However, for the sake of a postcolonial national order, ethnic tensions are rising in Ukraine over the question of to what extent such claims are made to legitimately strengthen their positions. On the one hand, we witness the assertive Russian policy toward Ukraine from the very beginning of Ukraine’s independence (and even before) till recently, intervening in Ukrainian politics, and even attempting to replace governments (with those not ignoring Russian interests); on the other hand, Ukraine is experimenting with new ways of attachment and shuttling between the east and west. Recently this shuttling of the nation between the east and west has led to a war between the Russian Federation and Ukraine. This study aims to understand how this war will impact the Ukrainian identity in finding itself, as well as positioning itself against the *Other* without the interventions of its past. Today’s Ukraine is still haunted by the old-fashioned concepts of “brotherhood of nations,” “country cousins,” “sibling unity,” “peripheral state,” “Little Russia,” etc., which highlight the subordinate position of Ukrainian identity. To understand these assumptions, there is a need of a postcolonial reading of today’s Ukraine via “true political independence, authentic sovereignty, and real self-determination [that] have now either been brought into existence or are, finally, even possibilities at all...” (Szeman, 2003:2). This means the asymmetrical relationship between the Russian Federation and the counties previously attached to it, which requires a deep reinterpretation. A reconsideration of the relations between Russia and its previously constitutive parts needs an in-depth analysis from many angles. This paper aims to understand the background of this land-grabbing by Russia, and more importantly in what manner Ukraine is responding to it. The former argues that every move made is for protecting the kinship, while the latter reasons it as a direct

intervention for its very survival. Viewed from both sides, the issue correlates on discourse, and discourse here is built on a common denominator shared by these countries, namely language. Speaking on language Morris (2010) argued that “the issue of language not only in the grammatical sense but in the sense of having a voice that can access power” (p. 4) remains important. This bears a re-reading of Ukraine – an unnamed colony – seeking its identity in a postcolonial era.

1. Understanding Nationalism via Post-colonialism

McClintock is right to argue that “the term [post-colonialism] also privileges the 19th century European colonial experience as the standard – an essentialism of colonialism that ignores, or at least diminishes, the imperial projects (in our case Soviet imperialism) both preceding the European Era and in the Era after its demise” (1992:86). In our case, it is the Russian imperialism which has re-created both the political and cultural geographies around its adjacent regions. That is why post-colonialism here is understood as a “fluid, catch-all counter hegemonic means of reaffirming identity over and against essentializing discourses of ethnicity or nationalism” (Syrotinski, 2007:27). To inquire into this argument, one must dive deep into postcolonial theory, which is fed by post-modern and post-structural literature, opening a new problem, revealed as the *subaltern*.

[...today, ‘capitalism crosses the entire network of natural, social, sexual and cultural forces, all languages and codes’. Contemporary capitalism is not simply the circulation of money and commodities, but rather infests every aspect of experience. When one desires or purchases a commodity, one is not simply buying the object itself, but also the signs, images and identities that go along with it (Baudrillard, 1975:138).

Post-colonialism clearly has become important in understanding how the imperial narratives and the design have set forth to interpret power, hierarchy, and domination (Chowdhry & Nair, 2004:11-12). That is why it has appeared as “a redemptive power of an idea” (Conrad, 2005) as well as a debate, or for some a discourse encountering the imperial. As Conrad puts it “You remember always that I am a Slav (it’s your *idée fixe*), but you seem to forget I am a Pole.” (1988:492) This is a clear sign of dual allegiance, recently witnessed in the Ukrainian case. The importance of postcolonialism is that it “disturbs the order of the world. It threatens privilege and power. It refuses to acknowledge the superiority of western cultures. Its radical agenda is to demand equality and well-being for all human beings on this earth” (Young, 2003:7). This confrontation in the case of Ukraine is formerly known as “Muscovite oppression” (Najder, 1984), “Sovietization” (Rubavicius, 2006), and finally “Russification” (Kelertas, 2006). Ukraine was never able to mature into a full-fledged nation-state, since certain outside interventions have possessed a significant amount of its identity. A continuously shapeshifting dynamic is confronting and blocking Ukrainian identity. On the other hand, Ukraine is struggling to generate, or recently to re-generate, its national identity, clearly not just against the phantoms addressed above, but also against the west. The importance of discourse comes into play as an important aspect of construction and re-construction of identities. And ‘knowledge’ alongside its carrier ‘the language’ comes into play with utmost importance; this is always about interest and power. Spivak (1988) asserted, “Knowledge is also a commodity which is exported, and as a result the subaltern becomes dependent on western knowledge, intellectuals, politics, rather than being allowed to speak for themselves” (p. 277-8). Spivak (1988) used the concept “epistemic violence” (p. 280), which summarizes the tone of the west via “thought, speech and writing” disseminating an act of violence, yet not a physical one, but more what is called “colonizing the minds” (p. 280). Russian discourse usually mentions the past, or at least refers to its close sphere of influence: that Moscow has had and will continue to have responsibility on issues pertaining to post-Soviet settlement, and even goes further in referring to post-Soviet geography. Recent examples are the annexation of Crimea, as President Putin has declared, “In people’s hearts and minds, Crimea has always been an inseparable part of Russia. This firm conviction is based on truth and justice

and was passed from generation to generation, over time, under any circumstances, despite all the dramatic changes our country went through during the entire 20th century” (Address by President Putin, March 18, 2014). This kind of discourse first disempowers Ukraine and places it into a subordinate position. Starting with the annexation of Crimea, later followed by the invasion of Donetsk and Luhansk, and recently transforming into a total war, the struggle has now spread to every domain, becoming an issue of survival thanks to the nature of war, as Tilly (1975) and Howard (1992) indicated that war and the military are major elements in the shaping of nation-states, which results in leaving the ground for nationalism. Spivak in her famous essay ‘Can the subaltern speak’ said the, “subaltern is always spoken for by those in positions of power, and are never able to represent themselves; further, if they speak, they are not heard” (1988:308). Spivak emphasized that “nationalism, like culture, is a moving base of differences, as dangerous as it is powerful, always ahead or deferred by definitions, pro or contra, upon which it relies” (1999:363).

For Spivak the debate circled around her invention of the concept of “native informant,” which she introduced as the post-colonial subject. And for Spivak the problem stems from how this “third-world subject is represented within western discourse” (1988:271). She analyzed the “native informant” through “politics of oppressed” (1988:292) in which she explored the question of “how to keep the ethnocentric Subject from establishing itself by selectively defining an Other” (1988:292)—in our case, how to re-position Russian identity as an *Other*. It is clearly the colonizing discourse, which for Spivak is a constant re-production of western hegemonic power over the third world. Although drawing on the same we vs. them binary, the colonizer first “speaks for as in politics” and “speaks about as in art and philosophy” (Spivak, 1988:275), where the colonized is and must remain silent. During the Soviet era, Moscow did pursue a type of internal colonization, where different ethnic and cultural backgrounds were ignored for the sake of creating the *homo Sovieticus* with the aim of “nationalist in form, socialist in content.” (Moore, 2006:27) A wave of assimilation was pursued by Moscow in holding together a great sum of diversity to create a supra-identity. And this was pursued by weaponizing the Russian language, constructing, and exporting knowledge via the Russian language to fulfill the interests of Russia. As Spivak handles knowledge as a commodity, the discourse produced is built on this constructed knowledge of Russia in an asymmetrical positioning, where Russian identity is always visible; however, Ukrainian identity is mostly invisible, unseen, and unapparent. This use of knowledge was pursued by Russia in the post-Soviet era as well, leading to many other problems. Spivak argued that “one of the guiding principles of geography – nation – [is] inextricably tangled with the mysterious phenomena of language...” (1999:279-80), emphasizing the importance of language and the way it is used to push down others in a systematic way. The Russian sphere of influence is large in the geographical sense; however, linguistically it is even larger. The use of the Russian language by millions gives it a multiplier effect. Since Spivak emphasizes “Identity or kinship, without direct involvement in the utilization of that other difference, between the colonizer and the colonized, is the nascent discourse of comparative philology.” (1999:8).

Spivak, with reference to Kant, emphasized “producing a counternarrative that will make visible the foreclosure of the subject whose lack of access to the position of narrator is the condition of possibility of the consolidation of Kant’s position” (1999:9). Here Spivak argued that the colonizer projects as well as imposes ethnocentric mythologies on the subaltern. The *Orientalist* binary is an imposition on the subaltern, since making a distinction subordinates the oppressed in the first place, such as the distinction between historical and non-historical, superior and inferior, complete and incomplete, are all coding of the consciousness of the subaltern. The case with regard to Ukraine is that the Russian Federation constantly emphasizes the kinship it shares with Ukraine and has the right to protect it at all costs, Snyder (2018) called this “politics of eternity.” So how will a postcolonial State – namely *Ukraine* – respond to such a direct challenge?

2. Ukrainian Nationalism: ‘Re-nationalization’ or ‘De-nationalization’?

The increase in tensions between Ukraine and the Russian Federation dates to the dissolution of the Soviet Union. As a result of the dissolution, many Russian settlers in different Soviet republics found themselves becoming ethnic minorities in independent states. Different attachments to the Russian Federation led to a high degree of Russian interest and responsibility toward these groups, whether they were ethnically Russian, Russian citizens or just Russophiles. Alongside other interests, in the name of protecting these people, Russia has attempted to intervene in countries (e.g., Belarus, Kazakhstan) on or near its borders. One of these remains the issue with regard to Ukraine. What appears to be debated is the legitimacy as well as the purpose of the ongoing war between Russia and Ukraine.

Recent debates on nationalism and the nation-state confront the argument of the challenge to the modern nation-state, which for Smith (1995) is “the external crises of autonomy and the internal crises of legitimacy” (p. 90). By what means should this argument be perceived, considering the Russo-Ukrainian war? What is referred to by ‘crises of autonomy’ or ‘crises of legitimacy’? The crisis of autonomy refers to the role played by the non-national actors in the decision-making and framing of other states, and as a result the crisis of legitimacy is the questioning of how democratic the actors are in employing this power beyond their territory. It is clearly the protectionist national policy arising from outside which comes into play, while confronting another nationalism inside, as nationalism here is understood as “cultural sensibility of sovereignty the concomitant of the coordination of the administrative power within the bounded nation-state” (Giddens, 1985:219).

Since other state or even non-state actors influence the process through decision-shaping and framing, just how sovereign is the state in making these decisions? Bringing this into account, there is an ongoing political conflict as well as competing strategies on the Ukrainian territory, both of which are solely driven by neither the nation nor the state, but by foreign influence. Habermas counts this as the pressure of de-nationalization⁴. This brings the debate to what is stated in the name of this study as emerging political attitudes neither fueled by the whole national feeling, nor as a part of a state policy. This bears the questioning of the start of a de-nationalization for Ukraine, or in opposite a re-nationalization project.

All attention – media, university, politics – in today’s Russo-Ukrainian war is given to the warzone. The real warzone is in the minds of both the Ukrainians and Russians. For Ukrainians, the fight is with the country’s past, its very history, whether this be the imperialist or Soviet eras. Ukraine is attempting to restore what ‘Ukrainian’ means for the people and how it would position against its *Others*. For the Russians, the purpose is to embrace what is believed to be theirs; however, this leads to embarrassment, as the full scale of invasion has turned into an agony of acting with guilt and how this would affect being ‘Russian’ in the long run, since the two nations are known to share a Slavic brotherhood. Spivak argued the “splendid misery of inequality among men which is bound up with the development of the natural tendencies of the human race, and the speculation that war might be designed by supreme wisdom to furnish a drive developing all talents serviceable for culture” (1999:9). In agreement with this statement, war is directly related with identity and negatively transforms it into an ugly face. Yet the reason of the war itself is to “denazify” Ukraine since President Putin has vowed “to protect the people that are subjected to abuse and genocide from the Kiev regime” (Putin, 2022). Starting from its independence Ukraine has tried to correct its historical and ideological past, since all the policies pursued till today are and were about controlling the minds via knowledge and language. The same can be said for the policy of the Russian state, which was to ensure unity via communication and thought. And the most important key for this was the dissemination of the Russian language. Therefore, the emphasis on the Russian language and culture and the increasing pressure on different ethnic groups reveal the main character of this policy of Russification. The “Rusifikasiya” policy was

carried out through three basic structures: education, state authority and the Russian Orthodox church.

In Renan's words "the true character of a nation is constantly being reinvented; old symbols can and do attain new meanings. Even nationalists can be critical of their own particular culture; they can aspire to change it, develop it, or redefine it" (Tamir, 1993:6). In such an international environment the nation-state certainly is under a transformation; however, the question behind this argument is whether it has the role or true impact to change it, especially in cases like Ukraine. The paper will proceed through an analysis of three important facets of nation building: history, territory, and culture.

2.1. History

Historical narrative is important for nation building projects. The confrontation between Ukrainian and Russian identities dates to the 14th century, first during the era of Yuri II Boleslaus, when today's Ukraine was called Little Russia, "Dux totius Russiae Minoris," and the usage of this label continued during Casimir III the Great up to the late 19th century. The second dimension of Ukraine's history is about its "non-historicity" which is about its interruption by outside forces. For instance, Kievan Rus which existed between the 9th and 13th centuries, was a multi-ethnic state consisting of Russian, Ukrainian and Belorussian people, a land stretching between the Baltic and Black Seas, claimed to be the fatherland of today's Ukraine, Russia, and Belarus. After the collapse of the Kievan Rus, the Galician-Volhynian Kingdom emerged as an important state in the region, until it was swallowed by Poland, becoming a Province of Ruthenia. The roots of today's Ukrainian identity and its subordinate position are a historical issue, slowly emerging under the shadow of first Polishness and then Russianness, thanks to its Slavic ethnic origin. Kuzio (2001) emphasizes "unifying three eastern Slavs belonging to a common and fraternal Slavic and Russian Orthodox civilization from Kievan Rus to present" (p. 125). The first ever uprising against the dominant powers, namely Polish and the Commonwealth, is known to be in the Khmelnytska era in the 17th century. The revolt was the attempt to express Ukrainian sovereignty and identity against outside rule. The war resulted in the establishment of the Cossack Hetmanate under Russian protection. Ukrainians did manage to get rid of Polish pressure, however this time falling under Russian dominance.

It was a "transfer of Ukraine from Polish to Russian orbit" (Rudnystsky, 1987:79) which was later abolished by Tsarist Russia under the rule of Catherine II. Throughout the 17th and 18th centuries, under Russian dominance, the left bank of the Dnieper was called Little Russia (Malorossiiia) and the southwestern lands were called New Russia (Novorossiiia). For Iurii Badzo (1980) the problem stems from the "falsification of Ukrainian history by Russian great-power nationalism, which is the most important factor in the national oppression of the Ukrainian people" (pp.17-18; cf. Rudnystsky, 1987:88). It is clear that (Imperial) Russia has manipulated the historical consciousness of Ukraine, as if there was no language, no culture, even no territory named Ukraine. Ukraine, alongside Belorussia, was considered to be a part of the "All-Russian national project based on the idea of common political history of Russia (Great Russia), Ukraine (Little Russia), including Galicia (Red Russia), and Belorussia (White Russia), all originating from the Kievan Rus" (Kiryukin, 2015:1). As seen from these examples Ukraine was qualified as Russia, like others, throughout the history. With such adjectives like 'little,' 'red,' or 'white,' they were evaluated as an extension of Russian territory.

The second real resistance toward outside pressure was the *Ukrainofilstvo* movement in the 19th century. This is evaluated to be the first ever awakening of today's modern Ukrainian identity. As Rudnystsky emphasized, the history of Ukraine is "caught between the Russian hammer and the Polish anvil" (1987:xii). Throughout its history Ukraine has always been a ground for Russo-Polish struggle. This has clearly affected the development of its national

consciousness. However, it was in western Ukraine, which was then under the control of Austro-Hungarian rule, that the national movement gained success. The Ukrainians (then called Ruthenians) were recognized as a national minority. This was the first steps of today's Ukrainian nation to develop under rule of foreign powers and receive certain rights and privileges. And to gain independence, Ukrainians pursued an anti-imperialist nationalism. The flourishing of ideas was a result of the Ukrainian writers, historians, and poets being bilingual. There developed two streams of literary works: writings in the Ukrainian language embodying loyalty to the Tsarist Russia, and writings expressing anti-Russian, anti-imperialism ideas. The dissemination of literature led to a movement of Ukrainophile patriots organized to defend the homeland against the *Other*, leading to the awareness of Ukraine being distinct from Russia. This brings the issue to another prominent concept in nationalism studies, namely territory, and territorial belonging.

2.2. Territory

As indicated above, the history of Ukraine does intersect with that of Russia. With the increasing level of transnational bonds, the fluidity of boundaries is an important issue, in which "the nation seeks to define itself in relation to what is outside or beyond its boundaries" (Spencer & Wollman, 2002:50). How may the nation continue defining itself with a set of barriers or boundaries in contemporary politics? The status of territory in the Ukrainian case is no new issue. As summarized above, the land of today's Ukraine has accommodated many empires and has shifted from one to another throughout history, just to give a few examples, the Polish-Lithuanian Commonwealth, the Habsburg Empire, Tsarist Russia, the Ottoman Empire, each of them leaving different marks on this land.⁵ The issue of territory is important to understand the case of Ukraine and its flexible territory because of outside interventions. In postcolonial studies a well-known concept is introduced to understand the fluidity of boundaries, namely de-territorialization.⁶ For Bhabha de-territorialization is linked to the notion of "in-betweenness." Bhabha's notion of in-betweenness refers to "a creative 'third' space between traditional readings of the nation and readings of resistance...the general instability of nations and the potential restructuring of national identity" (1994:172-3). The Ukrainian identity is a sum of many cultures and because of this multiplicity, it becomes difficult for the country to isolate itself when re-constructing its identity via its borders. In the case of Ukraine, there are two dimensions of de-territorialization. The first disagreement is between the regional periphery vs. the metropolitan center, while the second clash is between the regional periphery vs. the regional center. In the case of Ukraine, the ambiguity of borders (especially in the east and south) is causing a clash between identities. The metropolitan center is embedded as superior in the consciousness of the regional center and regional periphery with its language and culture, while the regional center is seeking to establish uniformity between itself and regional periphery. And as an outcome, the regional periphery argues it is internally colonized via policies pursued by Kiev. The concept of de-territorialization is based on the argument of fluid boundaries. Especially with the increasing level of transnational networks, the nation-state boundaries are decreasing in importance. Considering the Ukrainian war at this point helps to understand the issue in practice. The first point is the changing territory of Ukraine due to conflicts and/or invasions. This, as a result, causes confusion as to where Ukrainian borders start and end.

This opens questions related to the fixed station of an ambivalent, paradoxical and slippery journey of identity. For Bhabha, it constitutes the "discursive conditions of enunciation ensuring that the meaning and symbols of cultures do not have primordial unity or fixity and that even the same signs can be appropriated, translated, re-historicized and read anew" (1994:37). This indicates an ambivalent process and a position of "in-betweenness" (1994:37-9) In the case of Ukraine, the ambivalence of its borders creates a wedge for the Ukrainians.

2.3. Culture

The most important confrontation of Ukrainian identity is its straddling between an ethnic (Slavic) background with a linguistic (Russian speaking) character and an unsettled political as well as cultural liberty to meet with national consciousness. For Rudnystsky the story is a struggle between “Little Russians” vs. “Conscious Ukrainians” (1987:140). This signifies the development of the identity as subaltern as compared to Russian. Since from the very beginning Ukrainian culture has developed against what D’Anieri (2019) calls “Russian hyper-nationalism,” by which he means imperialism, this is a struggle for independence, to develop self-identification. For Hogan this is summarized as “from sacrifice to heroism” (2009:167). It is an endeavor to consolidate its very existence, and fighting back as the oppressed, to eliminate the inherited cultural aspects flowing from the oppressor, with great speed and spread, with the prominent factor being the Russian language as the carrier. Anderson has emphasized that “the convergence of capitalism and print technology on the fatal diversity of human language created the possibility of a new form of imagined community, which set the stage for the modern nation” (1991:39). The prevalence of the Russian language is an important impediment confronting the development of a Ukrainian culture and the nation, for that matter. Kuzio (1998) emphasized it as

Colonial rule usually brings with it negative self-images which developed and were internalized over time... This, in Ukraine’s case, led to a significant portion of the population rejecting its own traditions while adopting the beliefs, attitudes and values of the oppressor. Ukrainians became instrumental in the destruction of their own culture and language which led to passivity and a dependency syndrome. (p. 152).

The closeness shared between Ukraine and Russia from the imperial era till today is undeniable. Although the post-Soviet era opened a slight shift, moving away from the Russian sphere of influence via a Ukrainization policy pursued through education and mass media, the outcome seems limited to western Ukraine. Besides the battle on ground, the process has fueled two nationalisms in Ukraine, both claiming the right to homeland and belonging. In one of his speeches President Zelensky asked the Russians, “This is our land. This is our history. What are you fighting for and with whom” (February 23, 2022)? A possible answer to this question came from the Duma speaker Naryshkin, who described the rebellion in the Donbas region as “the uprisings are a sacrificial awakening of Russia and a magnificent uprising of the Russian soul against the petty, crude nationalism of Galicia” (Fitzpatrick, 2014; cf. Kuzio, 2020:2). With such statements, Moscow leaves aside accepting Ukrainian identity and avoids using Ukrainian identity or even its nationalism by calling it Galician nationalism, since verbalizing Ukrainian nationalism would mean accepting the existence of a Ukrainian nation in the first place. For Bhabha (1994) “...the exchange of values, meanings and priorities may not always be collaborative and dialogical, but may be profoundly antagonistic, conflictual, and even incommensurable” (p. 2). This is because the similarities between Ukraine and Russia are more numerous than their differences. All the similarities are built on the prevalent usage of the Russian language. Whether it be ethnically Ukrainian, Russian or an individual from other background, they use Russian language as their preferred language. To understand the importance of language in this case, it must be revealed that “it is a rare war where the local population and defending army speak the language of the invader so well” (Eppinger, 2014). In such a diversity, this makes it difficult to distinguish who belongs to which community, since for states as political entities with clear-cut borders and possessing power over their territory it is clear and apparent; however, for a nation at some point it becomes ambivalent. This is the reason post-colonialism problematizes the concepts of ‘in-betweenness,’ ‘fluidity,’ ‘hybrid,’ etc. when dealing with issues arising out of the ex-colonies. Bhabha emphasized that “the notion of assimilation, or ways in which aspects of the colonizer’s culture were adapted into a local manifestation, has provided interesting insight into forms of agency, resistance, and the effect of the colonial encounter on larger social structures” (1990:112). As a result, in postcolonial settings, as in Ukraine, the self and other remain fluid.

The Ukrainian elite, both in terms of culture and politics, were not capable of building the self, whether it be built on ethnic or civic terms. For Chernetsky (2003), “the de-nationalization of elites – leading to Ukraine’s double cultural oppression: the colonial model ... melded with the provincial one as a semi-autonomous vassal state turned into a somnolent province” (p. 38). In terms of identity construction, a distinction must be made between the ‘in-group’ and ‘out-group’ and this is where the elites find difficulty in demarcation, since lack of the other causes the ‘in-group’ construction to be incomplete. Triandafyllidou (1998) argued that “rival nations contest territory, history, and cultural heritage by asserting that specific myths, symbols and/or ancestry are part of their national past” (p. 602). Since it is not fixed, the ‘in-group’ uniqueness is challenged via ‘outside-groups.’ This is what Bhabha argued: “The colonial hybrid is the articulation of the ambivalent space where the rise of power is enacted on the site of desire, making its objects at once disciplinary and disseminatory” (1994:112). This is the main point, where the distance between Ukraine and Russia becomes blurred and intangible.

Conclusion

The crisis of identity and its internal as well as external contradictions will be here for quite some time. The crisis of national identity is recently between Ukraine and Russia; however, its development and outcome will deeply affect the states in near proximity, as, besides Ukraine, other nations surrounding the Russian Federation confront similar crises. The war between Ukraine and the Russian Federation has once again resulted from the clash of identities, and for that matter nationalisms, which means fueling nationalisms at both ends. As this paper argues, Ukraine literally cannot be fully defined as a political and cultural entity, in what is called a modern nation-state, in such a fragmented environment. And it still is in the process of nation-building. The main reason for this lack of a clear national identity stems from its subordinate positioning, imposed upon the people of Ukraine throughout its history. That is why the present paper attempts to understand whether the recent war has launched a postcolonial resistance of Ukraine to assert itself via raising consciousness and to transform itself from a pseudo-nation-state to an authentic one. The only way to achieve this is a fixed identity construction via locating Russia as the *Other*. A possible outcome of the war has the potential of opening the way for such an identity construction. In addition to the escalation of two nationalisms, encountering one another in a constantly disputed war zone, Ukrainians must re-interpret their distinctiveness, via first releasing their subaltern position and second re-appropriating themselves from certain cultural, territorial and historical stereotype teachings.

As this paper debates, many states as well as empires have left a deep impact on Ukraine, lately Russia. This has led to a blurring of identities in Ukraine, blurring the borders, the history, and the culture. Clearly, this begs for an isolation from both the Russian language and its culture. This requires an endeavor to correct both the ideology and the history, which locates the Ukrainian identity in a subordinate position. The recent war between Ukraine and Russia has the possibility to start a different narrative for Ukrainian national identity based on an equal footing when compared with the Russian. It is the recent conflict which has hardened the discourse on both sides, apparently leading to a shift on how these two identities view and locate themselves relative to one another.

References

- Baudrillard, J. (1975). *The Mirror of Production*. St Louis: Telos Press.
- Bell, E. (2004) *Questioning Scotland Literature, Nationalism, Postmodernism*. NY: Palgrave MacMillan.
- Bhabha, H. K. (1990). Dissemination: Time, Narrative and the Margins of the Modern Nation. H. K. Bhabha (Ed.). *Nation and Narration*. (pp.291-322). London: Routledge.
- Bhabha, H. K. (1994). *The Location of Culture*. London: Routledge.
- Chowdhry, G., & Nair S. (2004). Introduction: Power in a Postcolonial World: Race, Gender, and Class in International Relations. G. Chowdhry, & S. Nair (Eds.) *Power Postcolonialism and International Relations*. London: Routledge.
- Conrad, J. (1988). *The Collected Letters of Joseph Conrad*. Vol.3. F. R. Karl, & L. Davies (Eds.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Conrad, J. (2005). *Heart of Darkness*. 4th Edition. P. B. Armstrong (Ed.) Norton Critical Edition, USA: W.W. Norton and Company.
- D'Anieri, P. (2019). *Ukraine and Russia: From Civilized Divorce to Uncivil War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (1988). *A Thousand Plateaus: Capitalism and Schizophrenia II*. London: Athlone.
- Derrida, J. (1978). *Writing and Difference*, (A. Bass, Trans.). London: Routledge.
- Derrida, J. (1981). *The Double Session, Dissemination*. (B. Johnson, Trans.). Chicago: University of Chicago Press.
- Eppinger, M. (2014). Crimea: Skirmishes and Signals in a (mostly) Bloodless War. *Anthropolitia*. Retrieved January 6, 2015, from <http://anthropoliteia.net/2014/03/25/crimea-skirmishes-and-signals-in-a-mostly-bloodless-war/>
- Giddens, A. (1985). *The nation-state and violence*. United States: University of California Press.
- Habermas, J. (1999). *Inclusion of the Other, Studies in Political Theory*. C. Cronin, & P. De Greiff (Eds.). UK: Polity Press.
- Hogan, P. K. (2009). *Understanding Nationalism: On Narrative, Cognitive Science, and Identity*. Columbus: Ohio State University Press.
- Howard, M. (1992). *The Lessons of History*. Yale: Yale University Press.
- Kelertas, V. (2006). Baltic Postcolonialism and It's Critics. V. Kelertas (Ed.). *Baltic Postcolonialism*. NY: Rodopi.
- Kiryukin, D. (2015). Roots and Features of Modern Ukrainian National Identity and Nationalism. *E-International Relations*. Retrieved January 6, 2015, from <https://www.e-ir.info/2015/03/19/roots-and-features-of-modern-ukrainian-national-identity-and-nationalism/>
- Kuzio, T. (1998). *Ukraine: State and Nation Building*. London: Routledge.
- Kuzio, T. (2001). Historiography and National Identity among the Eastern Slavs: Towards a New Framework. *National Identities*, 3(2), 109-132.
- Kuzio, T. (2020). Russian Nationalism (Imperialism) and Ukrainian Nationalism. *E-International Relations*. Retrieved from <https://www.e-ir.info/2020/12/08/russian-nationalism-imperialism-and-ukrainian-nationalism/>
- McClintock, A. (1992). The Angel of Progress: Pitfalls of the Term Post-colonialism. *Social Text*, 10. 2-3 (31-32), 84-98.
- Moore, D. C. (2006). Is the Post- in Postcolonial the Post- in Post-Soviet? Toward a Global Postcolonial Critique. V. Kelertas (Ed.). *Baltic Postcolonialism*. NY: Rodopi.

- Morris, R. C. (2010). Introduction. R. C. Morris (Ed.). *Can the Subaltern Speak? Reflections on the History of An Idea*. NY: Columbia University Press.
- Najder, Z. (1984). *Joseph Conrad: A Chronicle*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Putin, V. (2014, March 18). Address by President of the Russian Federation. Retrieved May 6, 2022, from <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>
- Putin, V. (2022, March 1). Politico. Retrieved May 6, 2022, from <https://www.politico.com/news/magazine/2022/03/01/ukraine-russia-history-distortion-denazification-00012792>
- Rubavicius, V. (2006). A Soviet Experience of Our Own: Comprehension and the Surrounding Silence. V. Kelertas (Ed.). *Baltic Postcolonialism*. NY: Rodopi.
- Rudnytsky, I. L. (1987). *Essays in Modern Ukrainian History*. P. L. Rusnytsky (Ed.). Canada: University of Alberta Press.
- San Juan, E. Jr. (2007). *In the Wake of Terror Class, Race, Nation, Ethnicity in the Postmodern World*. UK: Lexington Books.
- Smith, A. D. (1995). *Nations and Nationalism in a Global Era*. Cambridge Polity Press.
- Snyder, T. (2018, March 16). Vladimir Putin's Politics of Eternity. The Guardian. Retrieved from <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/16/vladimir-putin-russia-politics-of-eternity-timothy-snyder>
- Spencer, P., & Wollman, H. (2002). *Nationalism: A Critical Introduction*, London: Sage Publications.
- Spivak, G.C. (1988). Can the Subaltern Speak? C. Nelson, & L. Grossberg (Eds.). *Marxism and the Interpretation of Culture*. London: MacMillan.
- Spivak, G.C. (1990). *The Post-Colonial Critic*. S. Harasym (Ed.) NY: Routledge.
- Syrotinski, M. (2007). *Deconstruction and the Postcolonial at the Limits of Theory*. Liverpool: Liverpool University Press.
- Szeman, I. (2003) *Zones of Instability: Literature, Postcolonialism and the Nation*. London: The Johns Hopkins University Press.
- Tamir, Y. (1993). *Liberal Nationalism*. Princeton: Princeton University Press.
- Tilly, C. (1975). *The Formation of National States in Western Europe*. Princeton: Princeton University Press.
- Triandafyllidou, A. (1998). National Identity and the Other. *Ethnic and Racial Studies*, 21(4), 593-612.
- Young, J. C. R. (2003). *Post-Colonialism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Zelensky, V. (2022, February 23). Ukraine's Zelensky to Russians: 'What are you fighting for and with whom?'. *The Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/national-security/2022/02/23/ukraine-zelensky-russia-address/>

¹ "IR has cognitive authority, and a hegemonic and disciplining effect on global politics. It has not only ignored the question of representation, but has also assumed that mainstream IR's language is universal and unproblematic, giving it the authority to speak for and about others." See, Chowdhry & Nair, 2004: 16.

² Whether it be class, gender, or race with the dissolution of the USSR, the issue of identity pertains to the production and re-production of power all around the world.

³ According to the three-worlds model developed by Alfred Sauvy (1952), Western Europe and North America are the first while the (once) Socialist World is the second, and finally the rest is evaluated as the third. See Norman W. Provizer (1978), *Analyzing the Third World: Essays from Comparative Politics*, Transaction Publishers; Carl E. Pletsch (1981), The three worlds, or the division of social scientific labor, circa 1950-1975, *Comparative Studies in Society and History*, 23(4), 565-90.

⁴ For Habermas, 'denationalization' is about the economy, by this he means the "global interconnection of financial markets and industrial production, (...) national politics loses its control over the general conditions of production and with it any leverage for maintaining [a nations] standard of living" See, Habermas, 1999:174.

⁵ Ukraine was deeply affected by political trends like Pan-Slavism, Decembrism, and Marxism, mostly derived from Russia; however Polish and Austro-German influences were also highly effective when carried out from the west. See Rudnytsky, 1987: 91-93.

⁶ See Bhabha, 1994. For Bell, "deterritorialization, and more specifically, an 'ethics of deterritorialization' provides a purposeful means of interconnecting the breakdown of territory with new possibilities of belonging, where there is at work a break from the traditionally accepted community." See, Bell, 2004:131.

THE DRAMA OF THE SOMALIA PEOPLE FINDING THEIR THINGS IN THE
VIRTUAL CONFLICT WITHOUT EXPOSURE OF INDEPENDENCE

BAĞIMSIZLIK COŞKUSUNU YAŞAYAMADAN KENDİNİ ÇATIŞMALARIN
GİRDABINDA BULAN SOMALİ HALKININ DRAMI

Abstract

With its strategic location, historical background, cultural richness and social fabric, Somalia is a distinctive country in Africa. In the article in which we discussed the process after its independence, we tried to emphasize that Somalia achieved its independence after a difficult process. It has been a country that has attracted attention with its struggle for independence, and its epic resistance against the invasion forces, which did not allow foreign powers to race as they wished. The fact that he did not consent to the mandate administration led to big games being played on Somalia. The independence process has been pregnant with difficult and troublesome events. The loss of the Ogaden war has led to the separation of the Greater Somali geography. The lack of central authority after the Siad Barre administration led to the civil war in Somalia that has been going on for years. During the civil war, tribal conflicts accelerated, separatists gained strength, mass migrations took place, hunger and poverty reached an unbearable level, and the terrorist organization accelerated. With the establishment and strengthening of the Shabab terrorist organization, the chaos in Somalia has increased even more. The tragic situation of Somalia was tried to be resolved with the help of Turkey. In our article, in which the background of Turkey-Somali relations is evaluated, efforts for the restructuring of Somalia have been put forward.

Kadir ÖZKÖSE*

* Prof. Dr. Sivas Cumhuriyet
Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Tasavvuf Anabilim Dalı

E-posta/E-mail:
kadirozko60@hotmail.com

Orcid: 0000-0003-3977-3863

Başvuru/Submitted: 26.05.2022

Kabul/Accepted : 17.09.2022

Keywords: Somali, Ogaden War, Shabab Terrorist Organization, Civil War, Turkey-Somalia Relations.

Öz

Somali stratejik konumu, tarihi geçmişi, kültürel zenginliği ve toplumsal dokusuyla Afrika'nın özellikli bir ülkesidir. Bağımsızlığını elde ettikten sonraki süreci ele aldığımız makalede Somali'nin bağımsızlığını zorlu bir süreçten sonra elde ettiğini vurgulamaya çalıştık. İstiklal mücadelesiyle dikkatleri üzerine çeken, istila güçlerine karşı destansı bir direnişiyle yabancı güçlerin istediği gibi at koşturmasına fırsat vermeyen bir ülke olmuştur. Manda yönetimine razı olmayışı Somali üzerinde büyük oyunların oynanmasına yol açmıştır. Bağımsızlık süreci zorlu ve sıkıntılı olaylara gebe olmuştur. Ogaden savaşının kaybedilmesi Büyük Somali coğrafyasının ayrışmasına yol açmıştır. Siad Barre yönetiminden sonra merkezi otoritenin sağlanamaması Somali'de yıllardır devam eden iç savaşın yaşanmasına neden oldu. İç savaş döneminde kabile çatışmaları hızlanmış, ayrılıkçılar güç kazanmış, kitlesel göçler yaşanmış, açlık ve yoksulluk dayanılmaz boyuta ulaşmış, terör yapılanması hızlanmıştır. Şebab terör örgütünün yapılanması ve güçlenmesiyle Somali'de kaos ortamı daha fazla artmıştır. Somali'nin trajedik durumu Türkiye'nin yardım eli ile giderilmeye çalışılmıştır. Türkiye ile Somali ilişkilerinin arka planının değerlendirildiği makalemizde Somali'nin yeniden yapılanmasına yönelik çabalar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Somali, Ogaden Savaşı, Şebab Terör Örgütü, İç Savaş, Türkiye-Somali İlişkileri.

Introduction

The area of Somalia is 637,657 km² and its population is 10,616,380 according to 2015 data. 85% of the people are of Somali origin, the rest are Benadi, Bantu and Arab groups. The official language is Somali, with Arabic, English and Italian among the spoken languages. Almost all of the people are Muslims (Orsam, 2022:9; Özey, 2006:414; Gök, 2019:324). Somalia; It borders the Indian Ocean to the south and southeast, the Gulf of Aden and Djibouti to the north and northeast, Kenya to the south and southwest, and Ethiopia to the west. Located at a very important strategic point with its proximity to the Bab al-Mandab Strait and the Suez Canal, Somalia has a hot and dry weather in the north, which occasionally causes droughts, while relatively mild climate conditions are observed in the south with the influence of the Juba and Shabelle rivers (Mukhtar, 2003:1-2).

In Somalia, once known as the "Land of Spices", where Gauls settled in 750 and Muslims in the tenth century, Muslims established the Harir Sultanate. In the sixteenth century, the Harir Sultanate expanded its rule to include Ethiopian lands. When the Portuguese forces came to the region and supported the Ethiopian Kingdom, the Muslims of the region were cut off in 1542. A long-term struggle began between the Ottoman forces and the Portuguese occupation forces, who came to the region with the request of the Harir Sultanate for help. By the nineteenth century, Somalia was the scene of the western powers' race for dominance (Mutasim, 1962:28- 61). With the British, Italian, French and Ethiopian forces besieging the country from four sides, Somalia was divided into French Somalia, Italian Somalia and British Somalia during the colonial period (Halil, 1985:114-115).

1. Somalia's Independence

There are different tribes in Somalia such as Isak, Darod and Bantu. Despite being a country strategically located at the entrance to the Red Sea in the Gulf of Aden, inter-tribal conflicts deeply affect the stability of the country. Despite gaining its independence on July 01, 1960, political stability could not be achieved in Somalia, the civil war caused a management problem in the country, maritime piracy brought the security problem to the top, and the structuring of the al-Shabaab terrorist organization caused instability and conflict in the country (Orsam, 2022:12-13; Aydın, 2016:266).

Despite gaining independence, the colonial powers, who could not get their dirty hands off Somalia, caused new tragedies. It is as if colonialism has changed its shape and has put into effect the control mechanism, we call neo-colonialism. With the support of the Western powers, the missionary work was supported and accelerated, cooperation was made with the western collaborators, support was given to Ethiopia's ambitions on Somalia, the Somali people remained poor and the danger of hunger recurred. They tried to cause the Somali people to experience ethnic division within themselves, to trigger conflicts between tribes, and to restrict the Somali people's contact with other Muslim peoples. The attrition of Somalia by border problems, the creation of a siege circle around Somalia, the reversal of the increasing interest and interest in Islam in the country have been the moves of the western powers to strangle the Somali people in the country (Halil, 1985:112-113).

The Somali people, who gained their independence in 1960 after difficult and long-term struggles and compelling the colonial powers, found themselves in a whirlpool of conflict before they could experience the enthusiasm for independence. The troubles did not end with the achievement of independence. With the task of suppressing the violence, the Somali Revolutionary Council led by General Siad Barre took over the administration. Siad Barre's dream was to create a modern society, to build the nation-state model instead of the traditional tribal structure in Somalia, to ensure the realization of scientific socialism and to switch to the

socialist economy model. Barre, who followed a pan-Somaliist domestic policy, tried to establish a full-blown pressure management in the country in order to achieve the mentioned goals with top-down practices. In the Barre administration, which provided the central state structure, poverty, corruption and internal conflicts became unavoidable (Mukhtar, 2003:5; Artokça, 2019:217-218). Since its independence, internal conflicts have never ended in Somalia, it has been in trouble with Djibouti, Kenya, and Ethiopia, and it has had inextricable problems with border disputes for years. As in other African countries, the colonial powers, especially England, left Somalia, leaving the Ogaden region to Ethiopia in order to tie the fortunes of Somalia (Hesse, 2010:247; Daban, 2017:251-252).

2. Battle of Ogaden

During the colonial period, the territory of Somalia was divided into five separate regions. Britain was controlling the two regions in the north, Italy was controlling the south of Somalia, and France was turning Djibouti into an independent state by separating it from Somalia. During the colonial period, the western powers were giving the opportunity and support to the strengthening of Ethiopia and expanding its hinterland. Knowing Ethiopia's interest in Somalia's Ogaden region, they left Ogaden to Ethiopia when the western powers withdrew from Somalia. While the two regions under British control in the north and the region held by Italy in the south were united to form the post-independence Somalia, Djibouti, which was under the auspices of the French, became a separate state, and the Ogaden region was subject to the invasion of Ethiopia (Elmi, 2012:163).

While the Ogaden region is an inseparable part of Somalia with its history, culture, population, language and religion, it was the tragedy of the Somali people that it belonged to Ethiopia. With the discovery of oil resources in the Ogaden region in the 1970s, Somalia did not want to let go of the Ogaden case (Doornbos, 1997:490-495; Daban, 2017:251-252). The wounds inflicted by the African borders drawn at the table took the Ogaden problem to the next level. International powers implemented a policy of isolation towards Somalia. The USA, Egypt and Saudi Arabia took decisions to prevent arms shipments to Somalia. It was feared that the ideal of "Greater Somalia" would be realized with the annexation of Ogaden to the territory of Somalia. The Somali administration thought that the Soviet Union would not leave it alone in the face of the Western powers' attitudes that prevented Somalia. Somalis from Ogaden, where the majority of the population is Somali, established the Western Somali Liberation Front and started to wage a guerrilla struggle against Ethiopia. While the USA supported Haile Selassie's government in Ethiopia until 1974, the Soviet Union found the cause of Somalia justified. However, the pro-Soviet Revolutionary Council, which came to power after Selasiye's fall from power, decided to fight against the Western Somali Liberation Front and the Somali Government in Ogaden (Tandoğan, 2018:60-61).

The Ogaden problem led to two major wars between Somalia and Ethiopia. In the first war that took place in 1964, there was a war that neither side could win. The second war took place in 1977-1978. In this conflict, known as the Ogaden War, Somalia had significant initial success. As we have just mentioned, the support of the Soviet Union and Cuba to Ethiopia changed the course of the war (Spencer, 1984:141-143; Daban, 2017:260). Both Soviet troops and 11,000 Cuban soldiers were brought to help Ethiopia. The foreign powers that came, caused some incidents in the region against Somalia. With this Soviet support to Ethiopia, the Somali troops and the Somali guerrillas in Ethiopia were defeated. 1.5 million Ethiopian refugees had to migrate to Somali territory (Özey, 2016:38-39).

Siad Barre, who had a pro-Soviet stance in foreign policy, had to change this main line in his foreign policy with the Ogaden War and tried to get closer to the USA. While such a course was

experienced in foreign policy, domestic political activity increased. Groups such as the Somali Patriots Movement, the Somali National Alliance, and the United Somali Congress united in 1989 to form an anti-Barre alliance. Barre's harsh response to these groups dragged Somalia into a civil war environment. The struggle of the opposition groups took the course of military conflict, each group attempted to establish their own administration in their own regions (Lowther, 2007:102-110; Artokça, 2019:217-218).

The Soviets' withdrawal of support for Somalia and their siding with Ethiopia were met with reaction in Somalia. Somalia had to admit defeat by withdrawing from the Ogaden region. Somali relations with the Soviet Union were suspended and Somalia had to deal with internal affairs (Kıvanç, 1979:93-103; Daban, 2017:265).

The power struggle between the tribes left the Somali president Barre in a difficult position. Somalia was a country of tribes. When one of the tribes such as Dar, Darod, Isaak, Mirifle and Hawiye came to dominate the country's power, the Ethiopian government tried to provoke other tribes. This environment of conflict prevented the establishment of a government in Somalia (Elmi, 2012:34; Daban, 2017:265).

The bloody civil war environment led to Barre's resignation. On January 27, 1991, Barre left Mogadishu for Kismayo. He was then exiled to Nigeria by USC forces led by General Mohammed Farah Aidid and General Ali Mahdi (Lowther, 2007:102-110; Artokça, 2019:217-218). After 1991, a government could not be formed (Elmi, 2012:34; Daban, 2017:265). With the fall of Barre from power in 1991, Somalia's economic distress in Somalia worsened. Factors such as the inability to form a government after 1991, the inability of the army to recover, and the increasing internal turmoil have deeply affected the history of Somalia.

3. The Emerging Internal Conflict Process in Somalia

President Siad Barre, who announced that multi-party elections would be held in 1988 due to the increasing unrest in the country, was overthrown in 1991 and Ali Mahdi Muhammad took over the administration temporarily. The UN began to impose an arms embargo on the country due to the fierce fighting and starvation between the forces of General Ali Mahdi and General Aidid. With the decision of the UN Security Council, food aid began to be given from the air. It was decided to send a Peace Corps of 500 people to protect the aid workers. The operation did not hinder the course of the situation, but also caused the civil war and chaos in the country to last for many years. The northern part of the country attempted to declare independence under the name of Somaliland. After the overthrow of Mohammed Siad Barre, a central government that could control the country could not be established for many years (Gök, 2019:325).

In the internal conflicts that broke out in 1990, 300,000 people lost their lives and millions of Somalis took refuge in neighboring countries. The first UN Somalia Peacekeeping Operation (UNOSOM) was carried out in 1992. From December 1992 to May 1993, US-led UN forces conducted Operation Restore Hope (UNITAF). The invasion operation, which the Americans started with 12 thousand American marines in 1992, ended in disaster when the civilian population revolted against the invaders. After the global violence took over 85% of the country after the war, the Western world declared the African Union an ally. As African Union countries, Kenya, Ethiopia, Djibouti, Burundi and Uganda were included in the conflict in Somalia with 22 thousand soldiers under the name of the peace mission (AMISOM). Police from Ghana, Sierra Leone and Nigeria also took part in this conflict (Yılmaz, 2017:314). This struggle led to the death of thousands of people until 1993, the collapse of the Somali economy and state structure, the resurgence of the tribes, the emergence of warlords, the separation of the country into de facto administrative regions, and Somalia to be remembered for humanitarian disasters. From May 1993 to March 1995, UNOSOM-II was carried out as Operation B (Hazar, 2011:206).

In the civil war that took place after 1991, the people had a problem of access to food. Eighteen of the American soldiers sent to Somalia to solve the problem were killed in the capital Mogadishu in March 1993. This emerging development disrupted both the US's interest in the continent and its efforts to adapt the concept of the new world order to the continent. So much so that it caused America to reconsider its interest in the region. The American administration issued the Presidential decision directive in April 1994 in order to overcome the shock caused by this problem in the American public. With this directive, the conditions for the participation of American soldiers in peace operations in a foreign country were revised under the name Presidential Decision Directive-25 (PDD-25). The budget allocated to the UN for peace operations was cut, and if the United States participated in any peace operation as a majority, it was required to retain the command of the operation (Aydm, 2018:86-87).

Although UNITAF, UNOSOM I and UNOSOM II peacekeepers acted to maintain peace in the capital Mogadishu and its surroundings, it led to the loss of Somalia's territorial integrity and the emergence of regional fragmentation. In the northwest of the country, Somaliland declared its independence in 1991 and a de facto government was established. This region is relatively stable compared to other regions. The autonomous Puntland administration, located in the northeast of the country, turned into a de facto separate administration in 1999 due to the power vacuum (Arpa, 2015:195). Separatists proclaimed the Federated Riverine State in 2001. The Provisional National Assembly in 2000 and the Transitional Federal Government in 2004, which they pioneered the establishment of the United Nations, could not establish a stable and sovereign authority in the country (Mukhtar,2003:6; Artokça, 2019:218).

By siding with Riyadh in the Qatar Crisis, Somaliland gained international recognition and began to benefit financially. Dealing with the separatists in the north and overwhelmed by the violent economic depression, Somalia's troubles got worse. Similarly, the United Arab Emirates signed million-pound port agreements in Somaliland and Puntland province. Somaliland leased its military base in Berbera to Abu Dhabi for 25 years (Soliman, 2022, Pakin-Albayrakoğlu, 2017:122). The Saudis' close follow-up of the developments in Somalia, their leading economic aid activities, the arrest of two Iranian-origin figures, have initiated dangerous initiatives that will hinder the spreading tendencies of Shia in Africa and prepare the ground for possible sectarian divisions and conflicts (Ynaija, 2017; Ermağan ve Gümüş, 2017:138).

The Ethiopian and Eritrean intervention that took place in 2006, and in 2007, African Union member states deployed their peacekeeping forces called the Somali Mission in Somalia. There was a period in which approximately 16 thousand civilians were killed and 1,000,000 people had to migrate from their homes during the conflicts. An attempt was made to establish a central authority in Somalia. The Federal Government of Somalia was established on 20 August 2012 (Artokça, 2019:219). With the agreement between Ethiopia and Somalia in January 2009, the Ethiopian army began to withdraw from Somalia. Sheikh Sharif Joseph Ahmad, who became the President of Somalia in 2009, tried to end the violence in the country, to make peace initiatives with its neighbors, to rule his country with honesty and justice, and to reunite the Somalis (Özey, 2006:415-416; Özey, 2016:38-39).

In the spring of 2011, Somalia experienced the worst drought and humanitarian crisis in recent years. With the resulting famine, more than half of the Somali population became in need of emergency food aid during the summer months. This famine that Somalia was exposed to in 2011 became one of the most serious humanitarian crises the world has ever faced (UNHCR, 1994, Gök: 2019:325). The economy in Somalia is based on agriculture and animal husbandry. Frequent droughts in the country lead to famine. Moreover, the IMF intervention in the early 1980s led to an increase in the agricultural crisis in Somalia. The structural adjustment program adopted increased the dependency on grain imports. Along with the government-promoted

lowering of US grain prices, the rise in prices of agricultural inputs has destroyed small farmers. Instead of promoting the production of traditional crops such as maize and broomstick, credit institutions have encouraged the production of fruit, vegetables, oilseeds and cotton for export on the country's best irrigated lands. During this period, the most fertile agricultural lands were captured by bureaucrats, officers and merchants (Özey, 2016:40).

4. The Potentials of Somalia

Is Somalia really poor? Is poverty the fate of the people in Somalia? Studies have shown that the land in the south of Somalia, which is 10% of the total area, is fertile enough to feed twice the current population of Somalia. Having completed the preparations to re-use the structure of the region for their own purposes, the Italians once thought of developing Italy by establishing cotton plantations here. The existence of such rich and fertile lands reveals that there should be no hunger and poverty in Somalia. The unequal distribution of income in Somalia, the fact that the ruling tribe did not want to give a share of wealth to other tribes, and the governments' use of the weapons they bought from the West or the USSR against their own people led to the destruction of opportunities in Somalia. It is aimed to keep Somalia poor and impoverished, to turn it into turbid water for fishing, so that international powers can achieve their goals, market their weapons, and deploy in the region (Okur, 2009:186).

Located at an important point in the part of the African continent surrounding the Arabian Peninsula, called the Horn of Africa, Somalia is in a position dominating the waters where the Red Sea opens to the Indian Ocean. It is the country with the longest coastline on the African continent. With its strategic location, a significant part of world trade and oil reserves pass through the territorial waters of Somalia. Somalia has rich resources such as oil and natural gas in its territory as well as its territorial waters. As we have just mentioned, it is a country with fertile lands and agricultural lands on the African continent. In terms of geographical and economic opportunities, as well as social texture, Somali people are a more homogeneous society in terms of culture, language and religion compared to other African communities (Shaul, 2014:4). When the criteria of reason and logic are taken into consideration, Somalia should be the most peaceful and wealthiest country in the continent. There does not seem to be an obstacle for Somalia to become a rich and powerful state. What happened reflects the exact opposite of this situation (Mehmetçik & Belder, 2017:442-443). Known as a prosperous region before the nineteenth century, Somalia is now plagued by instability, drought, hunger and epidemics.

5. Consequences of Internal Conflict in Somalia

Although important mineral deposits such as iron, uranium, gypsum and manganese have been discovered, these have not yet been put into operation in Somalia. Health conditions in the country are very bad. The only country in the world where smallpox still exists is Somalia (Özey, 2016:40). Another of the underground resources on the coast of Somalia is the richness of hydrocarbon resources. The control of these resources was in the hands of Shell and Exxon Mobil companies until 1991. The occupation of Somalia, the disintegration of Sudan, preventing Egypt from approaching the source of the Nile, keeping the Red Sea under control, turned the 1992 UN military operation into an opportunity. They considered how necessary it is to have a presence in the Horn of Africa, as well as for the strategy of penetrating Yemen and the Arabian Peninsula in order to achieve their aforementioned goals. These insidious plans that came true cost Somalia many years lost in agony (Godfrey, 2015).

Another problem facing Somalia is the issue of immigration. This phenomenon of migration has come to a position that threatens human security. As a result of the civil war and conflicts that have been going on for more than twenty years, more than one million people, approximately 14% of the Somali population, tried to live outside of Somalia (Gök, 2019:327). In particular, the

famine in Somalia in 2011 and the humanitarian crisis that emerged as a result brought the issue of human security in general, and the role of the UN back on the agenda, with the human security scorecard of Africa in particular (Gök, 2019:325).

Although migration, drought and hunger appear at the top of the problems that Somalia has faced in recent years and that threaten human security, the political and economic problems that the country faced after independence are at the forefront of the infrastructure of the problem in question or at the beginning of the factors that directly affect it. However, it is sad that international organizations have not been able to offer a comprehensive solution to the famine in Africa in general and in Somalia in particular. In order to solve the famine problem in Somalia, a political structure that could operate the order and provide social services could not be formed. International organizations and states have always been reluctant to take the necessary measures to solve the problems in order to classify the problems existing in the country within the normative framework such as human security and human development. While both the UN and international organizations and states needed to review their economic policies and take radical measures to solve the problems Somalia is facing, they tried to get over the situation with the dressing method by only engaging aid organizations (UNHDR, 2012).

The share of the Somali people, divided into Puntland and Somaliland, in the oil in the country is at the mercy of the west. Westerners who seized oil and natural gas have made comments that Somalia, whose presidents they have declared war criminals, is not ready for oil yet. In a similar way, the French carried out ethnic cleansing in Djibouti, which is considered French Somalia, and the people of Djibouti were cut into pieces by international forces. Radical organizations that the USA paved the way for and supported began to dominate in Somalia day by day (Dağlı, 2013; Yılmaz, 2017:315).

6. The Emergence of the al-Shabab Terrorist Organization in Somalia

In 2006, US President Bush incited the violent ones within the Courts Union in Somalia, causing them to revolt against the regime in 2009. A new game has been added to the games played for a quarter of a century. In 2015, the London-based Somali Oil and Gas energy company began searching for new oil and gas reserves off the coast of Somalia. The civil war in Somalia and the piracy activities on its coasts were reflected as the shield of the Western powers' energy gendarmerie, but as a security problem for the countries in the region (Godfrey, 2015; Yılmaz, 2017:314).

The origin of the organization called Harakat al Shabaab al Mujahideen, known as al-Shabab and which emerged in the 2000s, dates back to the foundation of Somalia. Before the colonial administration and the internal conflicts after independence, the social structure of Somalia had a more mystical texture. Due to the contribution provided by the Sufi spirit, the Muslims of Somalia have experienced a moderate, harmonious, common and traditional structure in the region throughout the historical process, and they did not allow the culture of violence, extremism, exclusion, and conflict in the region. The struggle for independence, aimed at separating the region called French Somalia from the homeland, was described as a radical and fundamentalist process by the French. The mujahideen who struggled against the policy of extermination aimed at eliminating the existence of Muslims in areas called British and Italian Somalia were labeled as jihadists. The just demands of the Somali people against Ethiopia's occupation of the Ogaden region by force and intrigue were described as terrorist attacks. On the other hand, the repression policy of Siad Barre, who served as Somalia's president from 1969 to 1991, led to polarization and fueled violence in the country. Changing the meaning map of the society both during the colonial period and after independence, following a top-down and domineering policy, oppression methods, exclusionary approaches, efforts to marginalize, a handful of minorities dominating the

majority, the imposition of secularization, unemployment, decrease in income level, hunger and poverty, income The injustice in the distribution of the country's resources, the reduction of trained manpower, and extreme security policies led to an increase in terror and violence in the country, the division of the society into camps, the fueling of tribal conflicts, and the increase in tribal quarrels. (Mehmetçik & Belder, 2017:442-443) The western powers, who played in the region, sent Salafist and Wahhabi forces to the region in order to eliminate the sufi structure integrated with the social nature. Siad Barren's adoption of a Soviet-style state and economy structure in the first period, and after the Ogaden war, the pro-US secular and secularism practices were met with a general reaction by the Somali people. Attempts to banish Islam from the public sphere resulted in violent groups finding supporters among the Somali population (Artokça, 2019:219-220).

One of the factors that aggravated the troubles of Somalia, which was devastated by famine, drought, migration, conflict and separatist movements, is that al-Shabaab terrorizes the country. Al-Shabaab, which is accepted as a continuation of the organizations of Al-Ittihaad al-Islamiah (AIAI), which emerged against the Barre regime in the 1980s, and the Union of Islamic Courts (UIC), which emerged as a result of internal turmoil and a vacuum of authority, has become the main problem of the country. Al-Shabaab, who adopted the Salafi and Wahhabi understanding of religion, made an effort to spread the Salafi mentality in the territory of Somalia, claimed the passivity and irrelevance of the traditional Sufi life in the country, and declared that they were in an active course of struggle. The negative attitude of Ethiopia against the occupation of Somali lands, the UN's holding of military forces, and the exploitation policies of the United States and western powers has led to the interest and acceptance of the Somali people (Mwangi, 2012:514, 517; Artokça, 2019:221).

Ethiopia's intervention in 2006, the support of the USA and Eritrea to this intervention, the lack of a central authority for years, the great wounds of famine, poverty and hunger caused an increase in the reaction against international actors in Somalia. In particular, the activities of warlords and diaspora members have been the main factor in the growth of this organization. The Ethiopian intervention led to the resurgence of the nationalist spirit as well as the religious feelings, enabling al-Shabaab to take advantage of this situation. Therefore, the main factor that turned al-Shabaab into a radical movement was the invasion of Ethiopia. (Mwangi, 2012:518-519; Artokça, 2019:221) Aiming to establish an order based on the Salafist understanding in the region comprising Somalia, Kenya, Ethiopia and Djibouti, the al-Shabaab organization attempted to establish the Somali Caliphate (Mwangi, 2012:520, 517; Artokça, 2019:221).

The upper tier of al-Shabaab initially consisted of the tripartite council. These were Axmed Cabdi Godane, codenamed as Mukhtar Abu Zubair, Fuad Mohamed Qalaf, also known as Shongole and Ibrahim Jamil al-Afghani. After Godane eliminated Shongole and Afghani in 2013 and took the organization under his own control, a new course was achieved in the organization. The members of the organization had the feature of being composed of different nationalities rather than being Somali citizens. Fazul Abdullah Mohammed, who is the general secretary of the organization and is in charge of al-Qaeda's East Africa, is from the Comoros, Abu Suleiman al-Banadiri, who is Godane's adviser, is from Yemen, and the organization's education manager, Abu Musa Mumbai, is from Pakistan, Mahmud Mucacir, who trained suicide bombers, appears to be Sudanese. In the pre-Godane period, only 42 of those on the executive council of al-Shabaab were Somalis, while 43 of them were foreign nationals (Shinn, 2011:209; Artokça, 2019:222).

The organization considers its members, who are native to Somalia, in the position of Ansar, and the non-Somali foreigners in the position of refugees (Mwangi, 2012:519). The leadership of the organization is mostly the names who trained and fought in Afghanistan and Iraq. It is stated that these people, who are stated to be affiliated with al-Qaeda, train al-Shabaab militants on bomb attacks and suicide attempts. The organization consists of young people who have not had more

educational opportunities, have low incomes, cannot find work and employment opportunities, are illiterate, are excited about religious and national issues, and are in search of an environment that will protect themselves, their families and their environment (Artokça, 2013:9).

The main financial source of the organization is the funds provided from outside of Somalia, rather than the partial aid it receives from within Somalia. Al-Shabaab, which grew stronger with the support of Saudi Arabia and other Gulf countries, established the courier method in order to receive the aid provided to it on time and in place (Mwangi, 2012:519; Roitsch, 2014:11). The most important financial support force provided by al-Shabab from within is the Somali diaspora. Especially in the post-September 11 period, the Somali diaspora, which started to be perceived as a threat by the USA and European states, started to direct its aid to the Islamic Courts Union organization after 2006 to al-Shabab. Although countries such as the USA, Sweden, Germany and Mexico have started various legal studies to prevent the flow of financial support and militants towards Somalia, they have not been able to put forward an effective sanction (Bartell & Gray, 2012:108; Artokça, 2019:223).

The al-Shabaab Movement, which derives from the Islamic Courts Union that Ethiopian troops disbanded in 2006, claimed to be fighting against the temporary government established in Mogadishu and the peacekeeping force in the country. The al-Shabaab Movement stands close to the Wahhabi movement of Saudi Arabian origin. The radical arm of the organization reported that it was affiliated with al-Qaeda. The al-Shabab organization, which is clearly expressed today that it is supported by the UK, has also targeted Turkey on the grounds that it is a NATO member and cooperates with western countries. Al-Shabab, which has dominated most of Somalia, has led to chaos in life in Somalia. While the people are trying to deal with the drought that has started in the country, they are also overwhelmed by the pressures of al-Shabaab. While those who could find the opportunity fled to the big cities, those who took refuge in the camps in desperation also experienced great drama. A significant amount of aid could not be delivered to Somalia because aid organizations were afraid of al-Shabab. The African Union soldiers, who are said to have been assigned to establish peace, set up a camp for themselves in the capital Mogadishu, trying to protect themselves and get their salaries. The reaction of the public against this power, which cannot have a functional structure, is another problem. Al-Shabaab, which held a part of Mogadishu until recently, seems to have withdrawn from Mogadishu, but it often takes action in the city center and sheds the blood of innocent people (Arpa, 2015:203).

Al-Shabaab, which targets foreigners and the government in Somalia, killed more than 4,000 people in its attacks in 2016 (Kazeem & Dahir, 2017). Al-Shabaab targeted the presidential palace, parliament and the constitutional court, especially in its attacks on the civilian wing of the government in Mogadishu. As part of its attacks, it targeted hotels, parks and beachfront restaurants. In February 2016, Al-Shabaab punctured the plane of the Somali president with an explosive. More than a hundred Kenyan soldiers were killed in the African Union camp in al-Adde, on the Kenyan border (Yılmaz, 2017:324).

7. Turkey's Contribution to the Reconstruction of Somalia

Relations between Turkey and Somalia are quite new. For example, the trade volume, which was 1.6 million dollars in 2004, became 3 million dollars in 2005, 4.5 million dollars in 2006 and 4.1 million dollars in 2007. Of this, 2.3 million dollars was exports and 1.8 million dollars was imports (Özey, 2006:417).

In the period we have come, Turkish foreign policy has given advanced importance to Somalia. In terms of Turkish foreign policy, Somalia has been a gateway for Turkey to the African continent. Recently, Turkey's constructive and appropriate policies towards Somalia have been closely followed by other African countries from east to west, north to south as well as regional

states, and have led to a positive approach in perceptions towards Turkey. Aiming to experience a real change in Somalia, Turkey, the western powers' colonial policies in Somalia, their efforts to standardize, use their potential for their own purposes, the ideological polarization effort of the USSR, the efforts of China to monopolize trade, the sectarian approaches of the Gulf countries and Iran developed an alternative foreign policy to Ethiopia's expansionist policy (Mehmetçik & Belder, 2017:454). As can be seen in the example of Somalia, Turkey is a country that has developed a value-based and humanitarian diplomacy and has managed to become a virtuous power in Somalia. (Mahad, 2016:455, 4; Mehmetçik & Belder, 2017:455). With the Somali experience, Turkey has been able to go beyond traditional diplomacy patterns. Religious discourse, religious figures and religious acts, which are considered taboo in traditional Turkish diplomacy, have been given place accordingly (Özkan, 2021:45-50). The activities carried out with the participation of Diyanet, Diyanet Foundation and other non-governmental organizations formed the cornerstones of the structuring in Somalia. Somalia's Muslim identity has provided Turkey with an important soft power advantage compared to other countries. (Donelli, 2017; Mehmetçik & Belder, 2017:455-456). This successful policy has attracted the attention and support of the African peoples. The relations it developed with the Arab League Organization and Somalia, which is also a member of the Organization of Islamic Cooperation, constituted a turning point for Turkey's African expansion. Turkey's successes in Somalia were not only limited to Somalia, but also indirectly affected other African countries. Somalia is a key country in terms of the success and future of the African initiative, which started with Turkey's declaration of 2005 as the "Year of Africa" (Mehmetçik & Belder, 2017:454).

Turkey's opening to Somalia has been the result of long-term and serious planning. It has targets and missions determined by considering the historical, political, economic, religious and cultural conditions of Somalia. Turkey has set five basic goals for the establishment of peace and stability in Somalia. These; emergency humanitarian aid, long-term development aid, technical and personnel capacity building, granting scholarships to Somali students and strengthening the Turkish-Somali commercial partnership. The relations between Turkey and Somalia, on the one hand, ensure that humanitarian aid is carried out locally, on the other hand, it ensures the development of commercial relations, the realization of cultural cooperation, and the reconstruction of the Somali state (Özkan & Orakçı, 2013:347). While the foreign aid made by the UN is carried out by multilateral organizations, Turkey realizes its aid through bilateral and mostly civilian initiatives (Mahad, 2016:455).

The Somali policy pursued by Turkey has been aimed at ensuring peace and security in Africa and the peaceful resolution of conflicts in the African continent. Turkey, which attaches importance to the territorial integrity of Somalia, attaches importance to the establishment of state power in Somalia, and takes steps to ensure political unity, has tried to achieve these goals by holding political meetings and negotiations with different political groups. Playing a leading role in the reconstruction process of Somalia, Turkey has started its activities in mediation activities in order to ensure rapprochement between the different Somali groups that are party to the conflict (Tepeciklioğlu, 2019:39).

The Turkish foreign diplomacy, trying to fulfill its responsibilities in the reconstruction of the state order in Somalia, has started a process that will enable the state institutions to stand on their feet in Somalia, has contributed to the Somali actors to embrace the people as a whole, has prepared the state mechanism to work quickly and in place, has transformed the environment into a meeting course. Within the scope of such a process, Turkey gathered different groups under the common denominator of being Somali, carried out mediation activities between the conflict groups, made efforts to train the army and police force, supported the central state structure, made the state institutions effective on Somali lands, took the important steps to be taken as a whole. He tried to throw it in (Mehmetçik & Belder, 2017:450).

Turkey's attempts in Somalia, its opening to Somalia, and the initiation of the state's rebuilding process have also led to some reactions and to taking a stance against Turkey. The intensification of the aid provided by Turkey in Mogadishu and the realization of partnerships with the Somali central government drew the reaction of regional centers such as Somaliland and Puntland. Regarding the Somalia meeting held in Turkey in 2012, Puntland President Abdirahman Mohamed Farole and Gahnudug President Mohamed Ahmad Alim made a joint statement, criticizing the meeting as being politically motivated and refused to attend the meeting. Representatives of 54 countries participated in this meeting themed "Preparing Somalia's Future: 2015 Goals" hosted by Turkey in 2012, representatives from different regions of Somalia participated, and the restructuring of the country was discussed. At this meeting, Turkey declared its support for the establishment of the Somali federal government (Özkan & Orakçı, 2013:349; Mehmetçik & Belder, 2017:451). Turkey, which closely observed that the steps taken by Turkey in Somalia caused discomfort in some sections, became aware of these discontents. In order to prevent these negative approaches on display, Turkey held a meeting in Ankara in 2013. Somalia central government and Somaliland representatives attended this meeting at the presidential level. In this meeting, which was held in Ankara where the parties came together, future-oriented meetings and sessions were held. With an agreement announced to the public with the Ankara Declaration, the meeting gave its first fruit. According to the text of the declaration, after this process, it was revealed that the representatives of Somalia and Somaliland met at regular intervals, resolved the disputes through negotiations, encouraged foreign aid to Somaliland and strengthened cooperation on security issues (Mehmetçik & Belder, 2017:451). By opening a consulate in Somaliland in 2014, Turkey wanted to convey to other parties that its goal is a holistic Somali policy (Mehmetçik & Belder, 2017:452).

During the process, Turkey assumed the role of mediator between the conflicting parties in Somalia and held indirect talks in this context. In fact, mediation attempts were not uncommon in the Somali case. However, the failure of 12 mediation attempts between 1991 and 2009 meant that this area was not very promising. In this respect, it should be said that Turkey's experience is not the first in the field. In this context, Turkey met in Ankara in 2013 with the participation of the Somali and Somaliland parties at the presidential level and held forward-looking dialogue meetings.

Turkey's humanitarian and development aid to Somalia is carried out together with TIKA, Red Crescent and non-governmental organizations. TIKA Mogadishu Program Coordination Office was opened in 2011 and since then, various projects have been carried out to support transportation infrastructure, social, economic and administrative infrastructures. Red Crescent, on the other hand, has been providing services in an extremely wide perspective, from emergency humanitarian aid distribution to municipal services, from health projects to restoration works since 2011. Non-governmental organizations also carry out various projects from the construction of hospitals and schools to orphanages, from irrigation and clean drinking water supply to increasing agricultural capacity, and they carry out various projects to increase the local capacity in these projects and increase the effectiveness of the projects by integrating the Somalis into these projects. Non-governmental organizations that carry out their aid activities together with well-attended actors draw attention with their successful activities. Thanks to the more flexible situation of non-governmental organizations and their experience and expertise in the fields in which they operate, they ensure that existing resources are used more efficiently. These long-term and renewed aids of non-governmental organizations among the people contribute to Turkey's visibility in Somalia. Turkey's development aid has led to social support in the eyes of the Somali people. The timely completion and realization of projects such as hospitals, schools, roads and airports carried out by Turkey's state and non-governmental organizations enabled the people of Somalia to give stronger support to Turkish projects. As the President of Somalia Hassan Sheikh Mohamud stated, TIKA is one of the institutions that have the most visibility and influence. The

official opening of the 200-bed hospital, which was made by TOKİ and equipped by TİKA, during Erdoğan's visit to Mogadishu in 2015 was the clearest indicator of this situation (Mehmetçik & Belder, 2017:447-448).

Continuing its support to the Somali central government in order to ensure the integrity of the country, Turkey has made significant contributions to increasing the capacity of the Somali army and security forces. For this purpose, Turkey has been providing regular training to the Somali police since 2012. Having agreed on a three-year security plan with the Federal Government in 2013, Turkey signed a new agreement for cooperation with the Somali army in 2015. Turkey established the largest military training center abroad in Mogadishu, the capital of Somalia, under the name of "Turkish Task Force Training Facilities" in 2017. The facility also functions as Turkey's largest military base abroad. It is planned that 200 Turkish officers will train approximately 10 thousand Somali soldiers at the facility, which started training activities in September 2017. This rate corresponds to about a quarter of the Somali army. It is envisaged that the central government's struggle against al-Shabaab will be strengthened and more regions will be brought under its control through military training given by Turkish officials. The military base gave its first graduates in August 2018, took bilateral relations to a higher level and played an important role in the fight against the al-Shabaab terrorist organization (Tepeciklioğlu, 2019:41).

Conclusion

Having a strategic location in the east of the African continent, Somalia has an ancient history. Being at a point where sea and land trade intersect has had the migration of tribes throughout history. With its vast hinterland, Somalia has become the deep-rooted geography of Africa. The people of Somalia, who eliminated the Portuguese occupation in the fifteenth century with the support of the Ottomans, suffered greatly due to the colonial activities of the western powers in the nineteenth century. As a nation fond of independence, the people of Somalia achieved their independence in 1960 with a long-term struggle for independence.

After hard struggles on the road to independence, the people of Somalia achieved their independence, which brought great joy to the people of Somalia. Despite the Western powers, the Republic of Somalia, which gained its independence, was tried to be blocked after independence, it was prevented from standing on its own feet, and it was prevented from activating local dynamics. Colonialism changed its method, and independence given on paper paved the way for global dependence. The geography of Somalia has been turned into pieces with the borders drawn on the table. Djibouti, which is called French Somalia, was separated, the Ogaden region was left at the mercy of Ethiopia, the ambitions of the British and Italians continued in the regions called British Somalia and Italian Somalia. Moreover, Somaliland and Puntland regions still demand recognition of their autonomy. Particularly Somalia was the country that the colonial powers, acting with the slogan of divide, divide and swallow, were most divided.

At the beginning of the problems that the colonial powers left as a boil was the situation of the Ogaden region. Somalia, which gained its independence in 1960, claimed the region as their own. Ethiopia's effort to annex Ogaden accelerated. Two major wars took place between Somalia and Ethiopia over the Ogaden issue. The first war took place in 1964. But neither side got any results. The second war took place in 1977-1978. While Somalia gained the upper hand at the beginning of the war, it lost power in the following period. The Soviet Union's support for Ethiopia, not Somalia, and the Soviet and Cuban military forces fighting against the Somali forces in Ethiopia left the Somali soldiers in a difficult position. Since the beginning of the war, the support of the western powers and the USA to Ethiopia has left Somalia alone in all respects.

Siad Barre, who served as Somali president from 1969 to 1991, was discredited by the Ogaden war. Barre, who has been following a pro-Soviet policy since he came to power, started to follow a pro-US policy due to the change of attitude in the Ogaden War. Barre, who remained in power for a long time with the repression in the country, showed a reactive approach to religious values, and was the carrier of western values, had to step away from power in 1991 due to the reactions he received from different segments of the Somali people. Barre kept different tribes together with his authoritarian demeanor. With his overthrow, the government vacuum recurred in the country. Each of the tribes began to seize power, and each tribe that came to power began to take a front against other tribes. Internal conflicts became unavoidable. The United Nations intervention in Somalia led to drama rather than resolution in the country. War, conflict, ethnic strife, inter-tribal struggle, foreign intervention, income inequality, economic collapse, hunger, poverty, pirate attacks have led to unstoppable suffering in the country. It has led to the inability to establish a central government in the country since 1991.

The difficulties experienced caused the Somali people to spend decades in impossibilities. Somalia turned into a poor country from a rich country. The most important potential of Somalia was that it had a long coastline and had the opportunity to coordinate maritime trade. The extremely large, fertile and arable land in the south of Somalia was able to feed twice the population of Somalia. The existence of oil and natural gas reserves, which have not been sufficiently discovered yet, was the main reason for the games played on Somalia. The existence of underground and aboveground riches provided the potential for restructuring in Somalia.

Despite the strategic location of Somalia, its riches and the holistic texture of its people, internal conflicts caused Somalia to experience great pains. With the immigration waves, people had to leave their homes, cities and countries. The conflicts brought the security problem to the top in the country. Families were dispersed, the danger of starvation skyrocketed, poverty became a social problem. The so-called aid of foreign powers could not go beyond saving the day. The winner of the internal conflict environment was the arms dealers. Friction between tribes increased. With the processes of disintegration, disintegration and disintegration, the people of Somalia were hurt against each other. The country has been deprived of a central government for years, and the Somaliland and Puntland regions have been struggling to secede from Somalia by demanding independence. The Somali people spent years in poverty while Western companies exploited the oil and natural gas fields for the benefit of their own countries.

The most important problem that has become unavoidable since 2006 in the environment of internal conflict has been the actions of the terrorist organization al-Shabaab. Throughout history, Somalia was a nation that lived in peace, provided unity and solidarity with its Sufi based understanding of religion, and kept a distance against conflict and violent currents. The independence struggle of Somalia, which is a people fond of independence, was touted as a radical attitude by the westerners. After gaining independence, the people of Somalia rejected the western powers' approaches to reorganizing the country. The refusal of the Somali people to live under the yoke caused them to be portrayed as pro-violence by foreign powers. During the neo-colonial period, Somalia's traditional social fabric was destroyed, traditional civil organizations were neutralized, and sufi structures that integrated different ethnic textures were blocked. Space was opened for movements with Salafist and Wahhabi tendencies. Salafist organizations such as al-Qaeda were allowed to enter Somalia. Against Ethiopia's attack in 2006, the reflexes of the Somali people to defend their country were tried to be used. It was tried to give the impression of defending the land of the country with the people of Somalia. The Shabab terrorist organization has used the helplessness of the Somali people very well. It tried to attract young people with low education level, no economic power and no branch to hold on to its ranks. The attacks of the Shabab terrorist organization have put the ground of internal conflict in the country on fire. The

Shabab terrorist organization has devastated the country due to piracy activities, terrorist targets, suicide attacks, xenophobia, ethnic conflicts and regional divisions.

Turkey has come to the rescue of Somalia, which has not been able to find peace since the colonial period and has been looking for a way out for many years. Turkey, which has been present in Somalia since 2004, took care to heal the wounds and establish a central government in the country. Turkey, which succeeded in bringing the conflicting parties together in Somalia, fell into the trouble of integration, not separation in the country. He made the Somali people decide the future of Somalia. Unlike the United Nations, which tried to distribute aid through a number of organizations, Turkey tried to provide its own aid with its own non-governmental organizations. Seeing Somalia as the gateway to Africa, Turkey has done what could not be done, succeeded in what could not be achieved, and reinforced its peaceful attitude with aid activities, investments, diplomacy, trade volume, educational activities, health services, social activities, civil organizations and bureaucratic initiatives. In response to the attitudes of different states that support different groups in the country or try to establish a ground through terrorist organizations, Turkey has adopted the indivisible integrity of Somalia and considered all of the Somali people as interlocutors. Contrary to the approaches of the Western powers, which occupied Somali lands during the colonial period, transferred Somali resources to their own countries, used cheap labor and local raw materials with foreign companies, existed in the monopoly of the white minority, took advantage of the conflict environment, and fished in turbid waters, Turkey was a two-equal state and two friendly peoples managed to establish contact. It has ensured the consolidation of the state authority in Somalia, the re-establishment of the central authority, the reconciliation of the conflicting segments, the development of Somalia, and the support of the Somali people in difficult times. This peaceful policy followed by Turkey has had positive results in Somalia, both with its official and non-governmental organizations. The people of Somalia have tried to ensure that poverty is not their destiny, that it is necessary to get out of the conflict spiral and that it is indispensable to ensure the integrity of the country with the support of Turkey.

References

- Arpa, E. (2015). *Afrika Seyahatnamesi*. Ankara: Fecr Publications.
- Artokça, İ. (2013). *Eş-Şebab Terör Örgütü – Somali. Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi*. Retrieved April 19, 2022 from https://tasam.org/Files/Icerik/File/es_sebab_teror_orgutu_somali_03acd2a2-f8af-4314-9368-d8f23fcb9acb.pdf.
- Artokça, İ. (2019). Eş-Şebab ve Boko Haram Terör Örgütlerinin Özellikleri ve Afrika Siyasetindeki Yerleri. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 1* (pp. 201-236). Ankara: Nobel Publications.
- Aydın, H. (2018). Soğuk Savaşın Başlangıcından Donald Trump Dönemine Kadar ABD'nin Afrika Politikasında Temel Yaklaşımlar. A. Kavas, & M. Tandoğan (Eds.). *Uluslararası Siyasetin Odağındaki Kıta Afrika* (pp. 78-79). Istanbul: Alelmas Publications.
- Aydın, H. (2016). Eleştirel Jeopolitik Perspektifi İle Kızıldeniz. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 3* (pp. 257-273). Ankara: Nobel Publications.
- Daban, C. (2017). Etiyopya-Somali İlişkileri: Ogaden Savaşı. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 4* (pp. 248-270). Ankara: Nobel Publications.
- Dağlı, K. (2013). *Afrika'da Yürüyen Emperyalist Kapışma*. Retrieved April 19, 2022 from <https://marksist.net/kerem-dagli/afrikada-yuruyen-emperyalist-kapisma>.
- Doornbos, M. (1997). The Ogaden after 1991: What Are the Options? H. M. Adam, & R. Ford. (Eds.). *Mending Rips in the Sky: Options for Somali Communities in the 21st Century*. Lawrenceville: Red Sea Press.
- Elmi, A. A. (2012). *Somali Kimlik İslami Hareketler ve Barış* (Z. Baykul, Trans). Istanbul: Açılımkitap.
- Ermağan, İ. & Gümüş, B. (2017). İran'ın Afrika Politikası ve Nijerya'daki Şiilik Faaliyetleri. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 4* (pp. 131-156). Ankara: Nobel Publications.
- Godfrey, A. D. (2015). *Somalia: The Next Oil Superpower?* Retrieved 19 April, 2022 from <https://nationalinterest.org/blog/the-buzz/somalia-the-next-oil-superpower-12041>.
- Gök, G. O. (2019). Birleşmiş Milletler Düzleminde Afrika: İnsan Güvenliği Meselesi ve Somali Örneği. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 1* (pp. 313-333). Ankara: Nobel Publications.
- Halil, İ. (1985). *Afrika Dramı Sömürgecilik-Misyonerlik-Siyonizm* (M. Keskin, Trans.). İnsan Publications.
- Hazar, N. (2011). *Küreselleşme Sürecinde Afrika ve Türkiye-Afrika İlişkileri* (2nd ed.). Usak Publications.
- Hesse, B. (2010). The Myth of Somalia. *The Journal of Contemporary African Studies*, 28(3), 247-259.
- Kazeem, Y., & Dahir, A.L. (2017, June 2). Al Shabaab Overtook Boko Haram as Africa's Most Deadly Terror Group in 2016. *Quartz Africa Weekly Brief*. Retrieved April 19, 2022 from <https://qz.com/africa/995127/alshabaab-overtook-boko-haram-as-the-most-deadly-terror-group-in-africa-in-2016>.
- Lowther, A. B. (2007). *Americans and Asymmetric Conflict, Lebanon, Somalia and Afghanistan*. Praeger Securit International, pp. 102-110.
- Mahad, W. (2016). *Turkey's Assistance Model in Somalia: Achieving Much with Little*. Heritage Institute for Policy Studies, n. 4. Retrieved April 19, 2022 from <https://www.heritageinstitute.org/wp-content/uploads/2016/02/Turkeys-Assistance-Model-in-Somalia-Achieving-Much-With-Little-1.pdf>
- Mehmetçik, H., & Belder, F. (2017). Türkiye'nin Afrika'ya Açılan Kapısı: Somali. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 4* (pp. 441-460). Ankara: Nobel Publications.
- Mukhtar, M. H. (2003). *Historical Dictionary of Somalia*. The Scarecrow Press.
- Mutasim, M. (1962). Mahd al Somali Batlu al Savra al Ziddu al Istimar (Mehdiyyu's-Somali Batlu's-Sevrati ziddu'l-İsti'mar).

- Mwangi, O. G. (2012). State Collapse, Al-Shabaab, Islamism and Legitimacy in Somalia. *Politics, Religion & Ideology*, 13 (4), 513-527.
- Okur, İ. (2009). *Afrika Zengin Ama Yoksul*. Okursoy Books
- Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM). Somali’de Bitmeyen Siyasi Kriz. Retrieved April 19, 2022 from <https://www.orsam.org.tr/tr/somali-de-bitmeyen-siyasi-kriz>
- Özey, R. (2006). *Afrika Coğrafyası* (3rd ed.), Aktif Publications.
- Özey, R. (2016). Doğu Afrika Panoraması: Siyaset-Toplum-Ekonomi. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 3* (pp. 1-52). Ankara: Nobel Publications.
- Özkan, M. (2021). Turkey’s Religious and Socio-Political Depth in Africa. *Emerging Powers in Africa*, 16, 45-50.
- Özkan, M. & Orakçı, S. (2013). Viewpoint: Turkey as a ‘Political’ Actor in Africa – an Assessment of Turkish Involvement in Somalia. *Journal of Eastern African Studies*, 9(2), 343-352.
- Pakin-Albayrakoğlu, E. (2017). Afrika’nın Zengin ama Fakirleştiren Ortağı: Suudi Arabistan Krallığı. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 4* (pp. 111-130). Ankara: Nobel Publications.
- Roitsch, Paul E. (2014). The Next Step in Somalia: Exploiting Victory, Post-Mogadishu. *African Security Review*, 23(1), 3-16.
- Shaul, S. (2014). *Somalia in Transition Since 2006*. New Brunswick.
- Shinn, D. (2011). Al Shabaab’s Foreign Threat to Somalia. *Orbis*, 55(2), 203-215.
- Soliman, A. (2022). Gulf Crisis is Leading to Difficult Choices in the Horn of Africa. Retrieved 19 April, 2022 from <https://www.chathamhouse.org/2017/06/gulf-crisis-leading-difficult-choices-horn-africa>
- Spencer, J. H. (1984). *Ethiopia at Bay: A Personal Account of the Haile Selassie Years*. Algonac MI: Reference Publications.
- Tandoğan, M. (2018). 1960 Sonrası Küba-Afrika İlişkileri. Kavas & M. Tandoğan (Ed.). *Uluslararası Siyasetin Odağındaki Kıta Afrika* (pp. 37-73). İstanbul: Alelmas Publications.
- Tepeciklioğlu, E. E. (2019). *Türk Dış Politikasında Afrika Temel Dinamikler Fırsatlar ve Engeller*. Atlas Academic Press and Distribution.
- United Nations Human Development Rights Report (UNHHR) (1994). Retrieved 19 April, 2022 from https://www.ohchr.org/en/ohchr_homepage
- United Nations Human Development Rights Report (UNHHR) (2012). Retrieved 19 April, 2022 from https://www.ohchr.org/en/ohchr_homepage
- Yılmaz, S. (2017). Afrika’da Terör: ‘Kara’ Kıtada Sessiz Paylaşım Savaşları. İ. Ermağan (Ed.). *Dünya Siyasetinde Afrika 4* (pp. 311-336). Ankara: Nobel Publications.
- Ynaja, F. F. (2017). Kaduna govt aided Army in Secret Burial of Slain Shiites. *Oludolapo Adelana*, 19

UN INTERVENTION IN ETHNIC BASED CONFLICTS: RWANDA AND BOSNIA

ETNİK TEMELLİ ÇATIŞMALARA BM MÜDAHALESİ: RUANDA VE BOSNA

Abstract

The biggest test of United Nations (UN) peacekeeping operations in the 21st century is the genocides in Rwanda and Bosnia. This is because the UN was incapable of preventing the genocide that took place in both countries. Therefore, these two case studies were not chosen by chance. In two case studies, the role of UN peacekeeping operations in Rwanda and Bosnia, as well as the outcome of genocide caused by ethnic hatred, will be addressed. Thus, this study will answer three main questions. Firstly, what is the origin of ethnic hatred in Rwanda and Bosnia and its role in the genocide? Secondly, What is the role of UN in ethnic wars such as Rwanda and Bosnia? Lastly, What are the similarities and differences between Rwanda and Bosnia genocide based on ethnic reasons? In this context, it was concluded that ethnic and racial differences caused genocide in both countries and the UN intervention in Rwanda and Bosnia could not be effective due to the high level of ethnic hatred.

İrem Güldem KARAR *

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyasal Bilimler Enstitüsü, Barış ve Çatışma Çalışmaları

E-posta/E-mail:

iremguldem.karar@student.asbu.edu.tr

Orcid: 0000-0002-0817-2881

Başvuru/Submitted: 30.06.2022

Kabul/Accepted : 04.09.2022

Keywords: United Nations, Ethnic Conflict, Rwanda Genocide, Bosnian Ethnic Cleansing, Peace Operations.

Öz

Birleşmiş Milletler (BM) barış operasyonlarının yirmi birinci yüzyıldaki en büyük imtihanı Ruanda ve Bosna soykırımlarıdır. Bunun nedeni, BM'nin her iki ülkede de yaşanan soykırımı önlemede yetersiz kalmasıdır. Bu yüzden, bu iki vaka çalışması tesadüfen seçilmemiştir. İki vaka çalışmasında etnik nefretin doğurduğu soykırım sonucunun yanında BM barış operasyonlarının Ruanda ve Bosna'daki rolüne değinilecektir. Böylelikle, bu çalışma üç ana soruya cevap verecektir. İlki, Ruanda ve Bosna'daki etnik nefretin kaynağı ve soykırımdaki rolü nedir? İkincisi, Ruanda ve Bosna gibi etnik savaşlarda BM'nin rolü nedir? Son olarak, Ruanda ve Bosna soykırımının etnik nedenlere dayalı benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir? Bu bağlamda etnik ve ırksal farklılıkların her iki ülkede de soykırımına yol açtığı ve BM müdahalesinin etnik nefret seviyesinin çok yüksek olmasından dolayı Ruanda ve Bosna'daki müdahalesinin etkili olmadığını sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, Etnik Çatışma, Ruanda Soykırımı, Bosna Etnik Temizliği, Barış Operasyonları.

Introduction

The last decade of the 21st century has ended with genocide against the whole society in Rwanda and Bosnia. Between 1992 and 1995, Serbs committed ethnic cleansing against Bosnian Muslims. In 1994, in Rwanda, the extremist Hutus massacred the Tutsi and the Modest Hutus within 100 days. There are some terminologies that describe mass killing that Rwanda and Bosnia have experienced painfully. Thus, in the first part of the research, terminologies related to the subject such as identity, race, ethnicity, genocide and ethnic cleansing will be explained.

The events that took place in these two case studies, which are officially accepted as genocide, and why the differences between different ethnic groups in the country were turned into an element of hatred and became a tool of violence, will be tried to be explained in the second part of the research. As Kaufman emphasized in the symbolist political theory, it was emphasized that the ethnic hatred of Hutus against Tutsis in Rwanda was triggered by mythological symbols. In addition, Kaufman attributes the source of ethnic hatred in Bosnia to the theory of ancient hatred. According to this theory, hatred between Christian Serbs and Muslim Bosnians goes back hundreds of years.

Another issue that needs to be emphasized in Rwanda and Bosnia studies is the influence of the UN. Operations carried out by the UN in countries with very high levels of ethnic hatred, UNAMIR in Rwanda, UNPROFOR in Bosnia, ended in failure. In general, whether the UN will provide peace in wars that arise due to ethnic reasons will be explained by the peaceful triangle theory of Doyle and Sambanis. According to the theory of Doyle and Sambanis, peace is most difficult to achieve by the UN in countries where ethnic hatred is at very high levels.

This research will be examined with a qualitative approach. The research, which is based on interpretation, observation and new ideas as a result of repeated literature searches, consists of four stages. This research divided into four chapters; in the first chapter related basic concepts defined. In the second chapter, Background Information about Ethnic Hatred in Rwanda and Bosnia will be examined. In the third chapter, UN Role in Rwanda and Bosnia: UN understanding of ethnic based conflict will be studied. In the last chapter, the differences and similarities between the ethnic, political and UN intervention of Rwanda and Bosnia, which experienced the genocide in the 1990s, will be analyzed.

1. Defining Related Basic Concepts

Rwanda and the Bosnia War can be explained with many different concepts, but throughout the research, it will be emphasized that the most important factor in the outbreak of the Civil War is the identity. Before coming to this conclusion, the theoretical concepts of the Rwandan and Bosnian Civil Wars will be explained and the reason for this catastrophe that occurred in Rwanda and Bosnia will be better understood.

If the factors that form the ethnicity are brought together, they can be listed as common destiny, common descent, cultural values, physical appearances, common behaviors, and attitudes. Cultural values are the most significant component of ethnicity and it contains concepts such as language, religion and belief (Regmi, 2003).

Ethnicity is a source of identity. However, according to Fenton, identity is constructed (Fenton, 2010). The construction of identity, nearly same as ethnicity, is formed by the classification of people gathered under the umbrella of common culture, generation and destiny. Thanks to this construction, people with the same characteristics listed above formed ethnic groups by establishing their own communities (Hinds, 2018). Ethnic conflict occurs as a result of the different ethnic groups separating themselves from the others, the tension between the ethnic groups rises and turns into physical violence (Dimjian, 2010).

The concept of race can be defined as a group of people with common morphological characteristics. Race is especially dependent on genetic characteristics of people. The difference of races arises from the following reasons: people's different hair structures, differences such as small or large noses, or features such as skin color.

Race and ethnicity are two different constructs under the concept of identity. No matter how gray the difference between these two concepts is, there is a clear difference. While race is purely based on biological realm, ethnicity is based on cultural realm. Race is based on genetic characteristics, while ethnicity is based on variables such as language, religion and region (Santos, Palomares, Normando, Quintao, 2010). Generally, in literature reviews, racial difference is generally used for identity separation in Rwanda, while ethnic-religious differences are used as a basis for identity separation in Bosnia.

Genocide, especially in the Second World War, after Churchill uttered "crime without a name" for the Nazis' acts of extermination of Jews, the word genocide gained visibility. With the United Nations General Assembly adopting the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in 1948, a definition of the concept of genocide emerged. According to this definition, genocide is only the intentional physical or biological destruction, in whole or in part, of a national, ethnic, racial, or religious group (United Nations, 1948).

Apart from this, another term used for an attempt to destroy an ethnic group is ethnic cleansing. Even though ethnic cleansing started to be discussed especially in the 1990s, this term was used by the Russians because of the deportation of Armenians after the Nagorno-Karabakh crisis in the 1980s. It is possible to come across the definition of the concept of ethnic cleansing in UN Documents. According to UN documents, the term ethnic cleansing refers to the elimination by the ethnic group exerting control over a given territory of members of other ethnic groups. Although it may seem that there is no difference between ethnic cleansing and genocide, there is a fundamental difference between them. While the genocide was carried out with the aim of destroying a group, ethnic cleansing is carried out with the aim of destroying the other ethnic group or groups in order to end the ethnic diversity in a region (as cited in Naimark, 2002:3). In this context while the incident in Rwanda was called genocide, the incident in Bosnia took its place in the literature as ethnic cleansing.

In the first part of the paper, meanings and comparisons of the related concepts are made. In the following sections, the Rwandan and Bosnian wars will be discussed more broadly.

2. Background Information About Ethnic Hatred in Rwanda and Bosnia

2.1. Rwanda

In order to investigate the genocide against Tutsi by the Hutu, which started with the murder of Rwandan Prime Minister Habyarimana on April 6, 1994, the starting point and development of identity separation in Rwanda should be understood. Therefore, the demographic structure of the pre-colonial Rwandan people in Rwanda will be examined first.

2.1.1. Pre-Colonial Period

Based on the documents of historians, the diversity of identity in Rwanda was not based on ethnic differences, contrary to what is known, people defined themselves according to clans (Newbury, 1978). In addition, the clan difference between Tutsi and Hutu was often based on social status. Thus, these three different clans, Tutsi, Hutu, and Twa, made up the inseparable whole of society, and it was not possible to talk about a clear distinction between clans. In particular, with the immigration of Tutsi to Hutu-dominated areas, Tutsi and Hutus peacefully formed a community together (Wohlgemuth, 1996: 20). In this process, Tutsis were influenced by the Hutu, the majority. As a result of this interaction, Tutsis started to speak the language of

the Hutu and adopted the traditions and beliefs of the Hutu. There was no separation between the two communities because of marriages between Tutsi, Hutu and Twa. Even though the cattle-herders, soldiers and administrators were mostly Tutsi, and Hutus were farmers, there was no sharp separation between their occupational choices. People could switch between categories. But it should be noted that in the pre-colonial era, the people of Rwanda were ruled under a central, unified and holy king, who was mostly descended from the Tutsi clan.

2.1.2. Colonial Period

When the European colonists arrived in Rwanda, they realized that the monarchy ruled people who were divided into different groups. Unlike the pre-colonial era, the racial segregation of the Tutsi, Hutu and Twa by the Europeans was made as a result of the physical differences of the people. The physical distinction between Hutu and Tutsi was determined by Europeans as follows; those who are short and fat are separated as Hutu, and those who are tall and thin as Tutsi. Thus, the clan distinction was transformed into a racial one in Rwanda.

The first Europeans to cause this order were the Germans, but after the defeat in the First World War, the League of Nations appointed Belgium to the region. In 1946, under the UN authority, Rwanda became Belgium's territory.

Under the Belgian mandate and trusteeship, some steps have been taken to strengthen identity separation in Rwanda (Hintjens, 2001). In the pre-colonial era, the patron-client system dominated in Rwanda. This system gave people a place and status. Patrons could be both Hutu and Tutsi, while customers could be also from both Hutu and Tutsi. This practice did not allow a single group to retain control at the top of the hierarchy. The Belgians have made some adjustments to the patron-client system. According to this adjustment, the boss that people are not satisfied with will be able to stay in his place and the right to appoint a new boss in his place will be eliminated (Newbury, 1988).

Another application implemented by the Belgians in Rwanda is 'identity cards' (Jean, 2006:13). With this identity card application, the people of Rwanda were made to believe that they were different from each other. This created perception of 'one group being superior to the other' idea was strengthened by this application.

As a result of the practices of the Belgians, the fact that the Hutu could not gain a place in politics and were exposed to the right to education further increased the class difference between Tutsi and Hutu, and this situation turned into racial hatred. Even when Rwanda gained its independence from Belgium, it could not reveal a national identity, on the contrary, hatred between the two groups increased even more.

2.1.3. Genocide

Habyarimana, who started his duty as the head of state as a result of the military coup in 1973, will continue to rule the country until his assassination in 1994. Habyarimana increased the racial hatred between the Tutsi and the Hutu, after the Belgians left Rwanda.

During his period, racial hatred between Tutsi and Hutu expanded even more. This situation can be understood with the discourses of Habyarimana. The most important of these discourses is that Habyarimana describes Tutsis as cockroaches.

This hate propaganda, reinforced by Habyarimana, was spread to the entire Rwandan people via media. Radio Television Libre de Mille Collines (RTLM), owned by the extremist Hutu, and used it as a tool to spread hatred towards Tutsi people. The view defended by the radio was very clear, every Tutsi deserve to die. Unfortunately, the effect of the identity cards put into practice

by the Belgians in this war was bitter. The identities of the Tutsi were revealed on the radio and people were massacred in this way.

2.1.4. Theories of Racial Conflict in Rwanda

The symbolist political theory is based on a social-psychological view, which asserts the critical importance of intangible concerns such as a group's emotional state when characterizing motivation behind ethnic violence (Kaufman, 2006:46).

According to Kaufman, "Rwanda's genocide must have been motivated by an exceptionally hostile, eliminationist Hutu mythology aimed against the Tutsi ... extreme mass hostility against Tutsi, and chauvinist mobilization based on manipulating ethnic symbols—all resulting in a predation-driven security dilemma." (Kaufman, 2006:70).

2.2. Bosnia

The literature review shows that the general opinion about ethnic cleansing in Bosnia between 1992-1995 is the result of increased ethnic hatred between the parties after Tito's death. Therefore, the research will try to convey the Bosnia case, the ethnic atmosphere that formed in Yugoslavia before Tito's death and after Tito's death. As a result of the Bosnian case study, the relevant theory will be examined in order to understand the cause of the ethnic cleansing.

2.2.1. Yugoslavia: Before Tito's Death

Yugoslavia was founded by Croats, Slovaks and Serbians after the First World War (Jenkins and Sofos, 1996). This newly established state was based on the ethnic concept. However, at the time when Yugoslavia was founded, the belief in the world was that identity difference consisted of racial difference and racial difference was believed to be biological. It was believed that every person speaking the same language came from the same race, so they had to be gathered under the roof of a single state. In the nineteenth century, many other states were established, such as Yugoslavia, which was established in accordance with the spirit of the period. However, something was forgotten when Yugoslavia was founded. The South Slavs had different historical backgrounds, experiences and various religious differences, and these differences were ignored when founding Yugoslavia.

The principle of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, which was established in 1974 under the leadership of Tito and his communist regime after the Second World War, was the coexistence of people belonging to the same race, and the main purpose was to preserve the unity and solidarity of Yugoslavia. This principle was ignoring ethnic groups with religions and races other than Slavs and Christians in the country, and the emphasis was on All-Yugoslavia under the ideology of socialism.

The Yugoslav idea is to create a superior Yugoslav identity beyond the ethnic groups. The most effective method for the realization of this idea was seen as education. While the education system especially emphasized the Yugoslav identity, no education was given on how people with different ethnic identities could live together in Yugoslavia. To summarize, the common identity in Yugoslavia was built around Tito himself. Because of the education system in Yugoslavia, the gap about the historical backgrounds of different ethnic groups has been filled with hatred and misinformation towards another group (Sotiropoulou, 2004).

2.2.2. Yugoslavia: After Tito's Death

It would not be wrong to state that after Tito's death, peaceful and tolerable relations between ethnic groups were the end. This is because, after Tito's death, every ethnic group that formed Yugoslavia wanted to establish their own independent state. In particular, the government of

Bosnia and Herzegovina decided that they should follow two different paths politically and it was decided to hold a referendum for the future of Bosnia and Herzegovina.

Thus, the people of Bosnia and Herzegovina would either remain a part of Yugoslavia or establish their own independent country. It should not be difficult to predict the outcome of the referendum.

After the result of the referendum held in Bosnia and Herzegovina, the ethnic division in Yugoslavia became more evident with the new political restructuring. The hatred between ethnic groups has increased even more due to the ideas and discourses of the Serbian leader Milosevic that increase the disintegration between the groups. It is the nationalist ideology that Milosevic defines as Greater Serbia, which is one of the discourses of him that causes inconvenience among ethnic groups.

In addition to the fact that Milosevic's political discourses increased ethnic division, religious differences also came to light after the death of Tito, with the deterioration of the ideological understanding of 'unity and solidarity'. The religious division in Yugoslavia was as follows; Serbs were Orthodox, Croats and Slovaks were Catholic, and people from Bosnia and Herzegovina were Muslim. It has been stated above that religious differences were ignored while establishing Yugoslavia. With the increase in polarization between the groups, religious differences used as a tool of hatred. As Huntington points out, each ethnic group identified itself with its broader cultural community and defined itself in religious terms (Huntington, 1997:269).

In 1990, after the election of Aliya Izetbegovic, who carried out a pan-Islamic policy in Bosnia, the disunity in Yugoslavia about the countries gaining their own independence was triggered. The Serbs, who were disturbed by the Muslim domination in Bosnia, saw this situation as a threat to the Serbs living in Bosnia and killed thousands of Muslims in many different places in Bosnia and destroyed mosques that are the symbol of Islam. The ethnic cleansing that started in 1992 against Bosnian Muslims ended with the signing of the Dayton Agreement in 1995 between the parties.

2.2.3. Theories of Etnoreligious Conflict in Bosnia

Kaufman does not argue that the ethnic cleansing in Bosnia emerged suddenly after Tito's death in 1980 (Kaufman, 2001). According to Kaufman, although the events in Bosnia cannot be fully explained by the theory of ancient hatred, it reveals one of the dynamics in the emergence of ethnic cleansing.

Kaufman's theory gained strength after the Serbian Democratic party's statement on the outcome of the Bosnian elections. According to the statement;

“If Bosnia became independent, they would once again be subjected to the laws of Muslim Landlords, agas, begs and pashas and that independence represented a rollback of everything Serbs has died for since 1804, if not 1389...” (Carmichael, 2002).

Kaufman gathers ethnic wars in three main arguments; The security issue based on hostility, irresponsible leaders, and ethnic hatred.

The reason for the hostile approach between the two groups are emotional. Emotional reason can be explained as the act of Group A wanting to destroy Group B because group A does not like the other group, group B.

Another emotional reason is prejudice. Ethnic groups create their own myths, and the myths are often the opposite of the other group's myth (Lejla, Alma and Selvina, 2014:42). This creates a distinction between groups as we and others. Eventually, myths are embodied in physical

symbols, such as clothes and flags. The main point Kaufman wants to emphasize in the hostility part of his theory is that groups want to live with individuals who have the same culture, religion and values, so individuals and society will feel more secure.

Another argument that Kaufman emphasizes is irresponsible leaders. Kaufman cares about the role of leaders in ethnic division. In particular, the leaders manipulate the ethnic groups for their own interests and leading to practices such as mass murdering and rape.

Finally, Kaufman argues that as a result of the increasing tension between ethnic groups triggered by the discourses of the leaders, it is inevitable that security problems arise between different ethnic groups (Bayraktar, 2021).

3. UN Role in Rwanda and Bosnia: UN Understanding of Ethnic Based Conflict

3.1. Theory of UN perception through the Ethnic Based Conflicts

Dolye and Sambanis who created the theory of peace triangle and they try to find out the UN intervention on. Civil Wars with this theory and how UN is effective process of peace building proessed (Dolye & Sambanis, 2006).

Doyle and Sambanis explain peacebuilding with three main dynamics. The first of these is the capacity of state for peace (local capacities), international capacities and level of hostility. Doyle and Sambanis gave the name peacebuilding triangle to the common name of the three main dynamics.

The UN's intervention in the Civil Wars that arose due to identity differences will be explained on the basis of the hostility level and international capacities of Dolye and Sambanis.

According to teory of Dolye ve Samabis hostility indicator is directly related to degree of ethnic fractionalization. Ethnic segregation causes the ethnic group to mobilize and start ethnic wars. In particular, war due to ethno-religious reasons has a negative effect on the peace process and peace building. In addition, it is argued that it is difficult to establish a political status quo in which the people are involved in the decision-making mechanism in countries where there is an ethno-religious war.

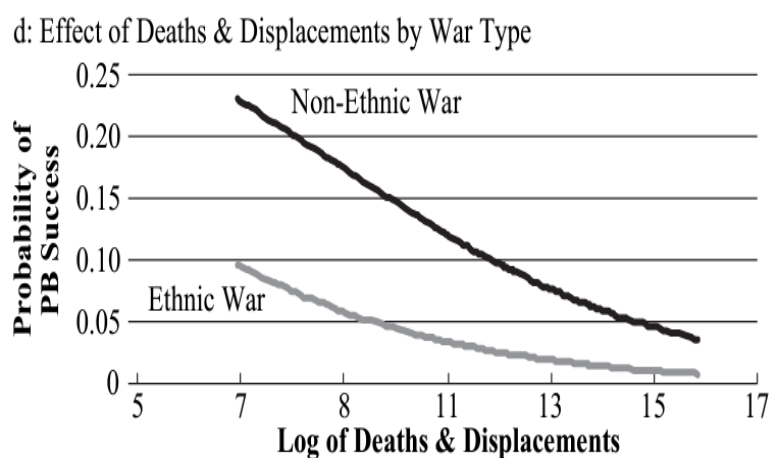
Apart from this, another situation that increases the hostility indicator is deaths and displacements. Again, Dolye and Samabanis emphasize that in civil wars where the number of deaths and displacements is high, as in wars due to ethnic reasons, the peace process will take a long time or that peace is more likely to be broken after peace building process.

Doyle and Sambanis concluded that peace was more difficult to achieve in wars that broke out due to ethnic reasons than other causes of Civil War (Dolye & Sambanis, 2006:75).

International capacities, another one of Dolye and Sambanis's peacebuilding dynamics, is directly related to the UN's attitude towards Civil Wars. They argue that UN peace operations have a positive and important role in maintaining peace, but they emphasize that one should not expect the same effect from all UN peace operations. The greater the rate of hatred between the parties that arises out of ethnic hatred, the less likely it is for peacekeeping operations to be effective.

According to the table analyzed by Dolye and Sambanis, the UN is likely to be successful in wars that do not occur because of ethnic reasons, even if the death and displacement numbers are high. However, no matter how low the number of deaths and displacement in the war but the level of ehnic hatred is high, it is very difficult and unlikely to achieve peace (Figure 1) (Dolye & Sambanis, 2006:127).

Figure 1: Predictors of Probability of Peacebuilding Success

Source: Dolye and Sambanis, 2006:126.

3.2. UN role in Rwanda

3.2.1. UN's Action: Before the Genocide

After negotiations between the Rwandan Government and the Rwanda Patriotic Front, the Arusha peace Agreement was signed on 4 August 1993. The Neutral International Force (NIF) was established to check whether the parties fulfilled their contractual obligations.

The duties of NIF can be listed as follows; To guarantee the security of the country, to make sure that the rules and order are followed, to check whether the humanitarian aid is safely delivered to the people. Apart from these, they have worked to disarm the civilians in the country.

However, a case of human rights violations was reported shortly after the signing of the Arusha Accord. It has been reported that there is a risk of genocide for the attack targeting Tutsis, for which no valid reason was given. This report was ignored by UN officials.

At the end of the transition period after the Arusha Agreement, the Security Council established UNAMIR, the UN peacekeeping operations in Rwanda, on 5 October. UNAMIR authority was only to ensure the security of the capital Kigali and to establish a weapon secure area (Akashi, 1995).

3.2.2. Actions of UN: Genocide

On 6 April 1994, the plane carrying President Habyarimana and president of Burundi was shot down at 20:30 on the way back to Rwanda from Tanzania, where the Arusha Talks were being held. UNAMIR went on red alert at 21:30 pm (Suhrke and Adelma, 2004). The downing of Habyarimana's plane triggered the process of extremist Hutu massacres of Tutsi and modest Hutu. With UNAMIR's inability to stop the deaths and the Arusha Peace plan losing its validity, the political discussions to expand UNAMIR's mandate have resulted in positive results at the end of the long process. UNAMIR II, which was established at the end of political discussion process, is based on two main plans according to the report of the Secretary General. The first is to protect civilians under threat, and the second is to provide security for humanitarian aid operations. As mentioned in the last part of the report, UNAMIR II has inevitably failed due to the late response of the international community, the minimization of UNAMIR's equipment and human capacity, and the restriction of steps to be taken to prevent a possible genocide in Rwanda.

After what happened in Rwanda is called genocide, in June 1994, under UN Chapter 7, the UN is appealed to for a multinational operation to ensure the safety of civilians and displaced people in Rwanda. Resolution 929 of the Security Council comes into force with 10 affirmative and 5 abstentions vote (Brazil, China, New Zealand, Nigeria, Pakistan). Along with this, Operation Turquoise is launched in order to create a safe zone to protect people from genocide in Rwanda. Three months after the war started on June 18, RPF gained control from everywhere except the humanitarian zone in Rwanda and the war is ending.

3.2.3. Actions of UN: After Genocide

The Security Council appointed a Commission of Experts to investigate what happened in Rwanda between 6 April and 19 July 1994. The Commission published a report as a result of its investigations. According to this report; It was concluded that the Hutus systematically tried to exterminate the Tutsi population. Moreover, Commission concluded that the motivation for Hutus targeting of Tutsis was ethnic reasons (Çakmak, 2014).

After the report, the Security Council decided to establish a criminal tribunal under 955 Rosolution in Arusha, Tanzania on 8 November 1994. The International Criminal Tribunal for Rwanda's (ICTR) mandate was to gather evidence related to the genocide by interviewing witnesses of the 1994 events in Rwanda. It was also established to prosecute those responsible for the genocide. Thanks to the justice campaign of the ICTR, justice was tried to be provided for the victims.

3.3. UN role in Bosnia

The United Nations Protection Force for the former Yugoslavia (UNPROFOR or Force), which was first mandated to cover the Republic of Croatia and later expanded to the Republic of Bosnia and Herzegovina and the former Yugoslavia Republic of Macedonia, was established on 21 February 1992 by the Security Council's 743 Resolution (Cutts, 1999).

3.3.1. Concept of Safe Areas

The most discussed issue regarding the UN's presence in Bosnia has been the concept of "safe areas". The concept of the Safe Area emerged as a result of the brutal attack of the Bosnian Serbs on the Bosnian Muslims in the eastern regions of Bosnia, when the Security Council adopted Resolution 819 on April 16, 1993. According to Resolution 819, a safe area will be created in and around Srebrenica where there will be no acts against human rights (Akashi, 1995).

With the Security Council's adoption of resolution 836, a ceasefire will be observed in the area within the safe zones, and military units other than the Bosnian government will be withdrawn. In addition, following the adoption of Resolution 836, under the pressure of UNPROFOR's International political "do something", the Security Council gave UNPROFOR powers that were impossible to fulfill (Anderson, 1995). As a result of this authorization given to UNPROFOR, extra additional forces were requested to implement the secure area plan. Additional powers requested by the Secretary-General from time to time are proof that UNPROFOR has failed to carry out its safe zone plans.

The theoretical purpose of this resolution was to prevent any ethnic cleansing and bombing of civilians. However, due to the fact that the Bosnian war was on very delicate balances, as a result of UNPROFOR's loss of control in the safe zone, it led to the rearmament of civilians and the war turned bloodier. UNPROFOR's strength was not enough to end the war in bloody Bosnia.

UNPROFOR was criticized for many reasons, such as the Security Council's insistence on the safe area plan and the unclear nature of UNPROFOR's mandate. In late 1993, the UN peacekeeping operation was recorded as a failure of the UNPROFOR because the war did not end

despite the intervention of 34,000 troops by UNPROFOR. This situation has caused humanitarian aid to not reach the region, and peace operations will be remembered as "Misuse of peacekeeping" (Eknes, 1995). In 1995, as a result of NATO's involvement in the war, the Serbs withdrew and negotiations for peace began in Dayton. The Bosnian war ended with the signing of the Dayton Peace Accord.

3.3.2. After Ethnic Cleansing in Bosnia

In October 1992, the Security Council established a commission of experts to investigate catastrophic events in Former Yugoslavia. The commission was appointed with the aim of collecting evidence of crimes committed in the former Yugoslavia. The Commission presented the evidence found as a result of its investigations to the Security Council and recommended the establishment of the International Criminal Tribunal for investigation. As a result of the Commission's recommendation, the International Criminal Tribunal for Yugoslavia was established by Resolution 827 of the Security Council. ICTR is mandated to investigate human rights violations. The crimes that the tribunal would prosecute under the authority of Chapter VII of the UN Charter included violations of the Geneva Convention, violations of law or customs of war, genocide and crimes against humanity (Barria & Roper, 2005:354).

The theory of Doyle and Sambanis mentioned at the beginning of the third chapter is proven by these two case studies. High levels of hostility make it difficult to achieve peace between groups. Two separate case studies show that very high levels of ethnic hatred reduce the likelihood of peace between sides and increase death rates in war.

Although there are many different reasons for the failure of the UN in both case studies, one of the most important reasons not to deviate from the subject of the research is the high hatred between ethnic groups and the low international capacity, based on the theory of Dolye and Sambanis. As a result of the examination of these data, it has been proven by the case studies of Rwanda and Bosnia that the motivation of one ethnic group to destroy the other can create a war environment and that it is difficult to achieve peace.

In the third part of the research, it is explained that it is difficult to achieve peace in the wars caused by ethnic reasons in the world, through the second dynamic of the peaceful triangle theory of Dolye and Sambanis, hostility. In addition to the historical stages of the UN intervention in the civil wars, first in Rwanda and then in Bosnia, it was concluded that the most important reason for not achieving peace is ethnic hatred.

1. Comprision Between Bosnia and Rwanda: Differences and Similarities

- Although the numbers of casualties in both countries are disputed, approximately 104,000 deaths are assumed in Bosnia and 800,000 in Rwanda.

- In addition, when research on casulaties rates is conducted, it is understood that there are some differences in gender and age difference of the casulaties in Rwanda and Bosnia. Based on these differences, the killing of unarmed children and women was prohibited in most cultures during wartime. While this culture is maintained in Bosnia, the death rates in Rwanda are almost the same for both men, women and children. According to Staveteig, it was believed that in the genocide that started in Rwanda with the aim of exterminating the entire Tutsi race, Tutsi children and women should become extinct (Elizabeth, 2011:21).

- Because of the war, both Tutsis and Hutus fled Rwanda with their families and sought refuge in neighboring countries. The reason why the Hutus left the country was because they thought that the Tutsis would want to take revenge on the Hutus. In Bosnia, the situation is different from that in Rwanda. While people in Rwanda tend to migrate to other countries,

Bosnian Muslims have to displaced the UN's safe zone because the neighboring countries were also at war. However, this situation made Bosnian Muslims the target of Bosnian Serbs. In Rwanda, internally displacement was not possible because it was not safe. For example, even people who sought refuge in churches to escape Hutu during the war were massacred (Elizabeth, 2011:23).

- When the war turns to genocide and ethnic cleansing, as in Rwanda and Bosnia, acts of rape and forcibly impregnating become part of the war strategy. The reason for this is to symbolically murder the mothers of the nation and prevent the proliferation of the hostile ethnic group population. Rape warfare is common in both countries.

- The Habyarimana regime in Rwanda, the Tito regime in Yugoslavia, and the rule-based totalitarian regimes such as obedience and persecution, have raised the possibility of genocide in these countries as the leaders struggle to maintain their political power.

- The reason why the Serbs did ethnic cleansing against the Bosnian Muslims was to dominate half of the Bosnian territory. Likewise, the reason why Hutus committed genocide against Tutsis in Rwanda was to bring all Rwandan lands under Hutu domination. However, at the end of both wars, the Serbs and the Hutus could not achieve their goals. After the war, the Serbs lost territory outside of their territory in Bosnia as well as in Croatia. Besides, Macedonia, Montenegro and Kosovo declared their autonomy from the Serbs after the war. The situation of the Hutu in Rwanda after the war resulted in a similar fate to the Serbs. Not only did the Hutus fail to achieve their goals, but the Tutsis again dominated the government and began to rule the country (Balorda, 2013:271).

- Ethnically, in both case studies, identity separation was based on otherness rhetoric. The Colonial Hamitic Theory emerged with the European colonization of Rwanda. According to this theory, the Tutsi class became the superior race because they were closer to the European race, while the hutu class became the inferior and ape-like race. In Yugoslavia, it is believed that Christian Serbs are superior to Muslim Serbs. The reason for this, although Christian and Muslim Serbs came from the same race, the genetics of Muslim Serbs were corrupted and they became crossbreed of Turkish Muslims. This 'genetically corrupted' belief also prevails in Rwanda. The Tutsis who came to Rwanda from Ethiopia a long time ago and settled in Rwanda are not real Rwandans, so there is a belief that they must return to where they came from.

- Before the war, both UNPROFOR and UNAMIR provided a ceasefire between the parties in Yugoslavia and a peace agreement between the parties in Rwanda. In fact, the aim of UNPROFOR and UNAMIR is for the parties to sign a longer-term agreement by preventing the expansion of the war through temporary peace agreements and ceasefires. However, the Arusha Accords signed between Hutus and Tutsi and the ceasefire agreed between Serbs and Croats in Yugoslavia could not prevent the war.

- The biggest problem of both peacekeeping forces is the modification of mandates. It took a long time for the Security Council to modify the mandates of UNAMIR and UNPROFOR, and this delayed the end of the war. This is because the international community has hesitations about whether they want to be involved in the war. The only difference here is that UNAMIR does not receive the support of another international organization such as NATO, which is given UNPROFOR (Attinà, 2012).

- One of the biggest differences between UNPROFOR and UNAMIR is the capacity of human and equipment. Any war in Yugoslavia is related to the direct interests of European countries, so according to UN sources, UNPROFOR is the peacekeeping operation with the most equipment and human capacity out of the UN peace operations. Rwanda is not as lucky as Bosnia. This is because Rwanda is a small country in Africa so there is no European country except

Belgium has any interest in Rwanda, which is one of the most important reasons for UNAMIR's lack of equipment and human capacity in Rwanda.

- The UN has appointed a Commission of Expert to investigate whether there has been act that violates human rights in both Rwanda and Yugoslavia. After the report published by the Commission, ICTR and ICTY tribunals were established with the recommendation of the Security Council. The purpose of these tribunals is to punish the perpetrators of war crimes and to prevent events that will lead to the disruption of peace in both Rwanda and Bosnia in the future. The differences between these two tribunals are that ICTR was established after the Rwandan genocide, and ICTY was established while ethnic cleansing continued.

Conclusion

The biggest reason why such small countries of the world experience such great suffering is that differences are turned into objects of hatred. It has led to the death of thousands and millions of people as a result of the hatred of people living together in the same region for centuries by accepting their differences. Throughout the research, ethnic separation, which is one of the causes of genocide and ethnic cleansing experienced by Rwanda and Bosnia, has been tried to be explained. Therefore, using Kaufman's theories, it was supported that the primary cause of the genocide was ethnic segregation. Kaufman explains the process of hatred between Hutu and Tutsis in Rwanda, and between Christian Serbs and Muslim Bosnians in Bosnia, with his theories, the symbolist political theory and ancient theory.

Another question that the research seeks to answer is what the UN's behavior in ethnic wars is. In order to investigate the answer to this research question, Doyle and Sambanis's 'peaceful triangle' theory was used. As Doyle and Sambanis have emphasized from the very beginning of their book, the biggest reason for the failure of the UN peacekeeping operations in Rwanda and Bosnia is the ethnic hatred of the parties towards each other. The war that has arisen due to ethnic reasons can only reach peace with harsh interventions. With the French intervention in Rwanda and the NATO intervention in Bosnia, the parties came together for peace.

Although the UN's role in Rwanda and Bosnia is often recorded as a failure, there are several reasons for the UN's failure. The first of these is the ethnic reason. This is emphasized and explained throughout the research. The second reason is the effect of the Cold War process on the UN. After the Second World War, the world entered the Cold War processes. During this period, the scope of the UN was restricted. The reason for this is the veto power of the P5 countries (Sonnback, 2020). They have not reached unanimity on any decision that is contrary to the interests or ideologies of Russia, the USA, China, France, and Britain. This situation interrupted the decision-making process and caused the UN to go through a stagnant period in the Cold War. However, as soon as the Cold War ended; the UN became the main institution in finding solutions to Civil Wars. The first cases the UN had to resolve were challenging regions such as Rwanda and Bosnia. The UN, which was only an observer in the resolution of the Civil War during the cold war, tried to establish peace with peace operations for the first time in UN history, and its inexperience triggered the failure in Rwanda and Bosnia. The UN does not have decision-making authority as a stand-alone institution. In Rwanda and Bosnia, humanitarian aid that was supposed to enter the region was delayed because of this. In addition, the decision to intervene that would stop the war in Rwanda and Bosnia could not be taken because a joint decision could not be made between the states.

Lastly, the most important point to remember is that UN peace operations are only a tool for peace. Therefore, these peacekeeping operations should neither be overemphasized nor underestimated.

References

- Akashi, Y. (1995). The Use of Force in a United Nations Peace-Keeping Operation: Lessons Learnt from the Safe Areas Mandate. *Fordham International Law Journal*, 19(2), 312-325.
- Anderson, D. (1995). *The UN's role in the Former Yugoslavia: The Failure of The Middle Way*. Foreign Affairs Defence and Trade Group, Research Paper no. 15.
- Attinà, F. (Ed.). (2012). *The Politics and Policies of Relief, Aid and Reconstruction*. New York: Palgrave Macmillan.
- Balorda, J. (2013). *Genocide and Modernity: A Comparative Study of Bosnia, Rwanda and the Holocaust* [Unpublished doctoral dissertation]. The University of Leeds School of Sociology and Social Policy.
- Barria, L., & Roper, S. (2005). How Effective are International Criminal Tribunals? An Analysis of the ICTY and the ICTR. *The International Journal of Human Rights*, 9, 3, 349–368.
- Bayraktar, F. (2021). Ethnic Conflict Movements: The Case Study of Bosnia and Herzegovina. *Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 113-132.
- Çakmak, C. (2014). *20. Yüzyılda Soykırım ve Etnik Temizlik*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Carmichael, C. (2002). *Ethnic Cleansing in the Balkans, Nationalism and the Destruction of Tradition*. London: Routledge 2002, 33.
- Cutts, M. (1999). *The humanitarian operation in Bosnia, 1992-95: Dilemmas of negotiating humanitarian access*. New issues in Refugee Research, Working Paper No. 8.
- Dimjian, G.G. (2010). Warfare, genocide, and ethnic conflict: Darwinian approach. *Proceedings of the Baylor University Medical Center*, 23(3), 292-300.
- Doyle, M. W., & Sambanis, N. (2006). *Making war and building peace: United nations peace operations*. Princeton University Press.
- Eknes, A. (1995). The United Nations' predicament in the former Yugoslavia. In Weiss, T.G. (Eds.), *The United Nations and Civil Wars*. Colorado: Lynne Kenner, Boulder.
- Elizabeth, S. (2011). *Genocide, Nuptiality, and Fertility in Rwanda and Bosnia-Herzegovina*. University of California. Retrieved May 16, 2022 from https://digitalassets.lib.berkeley.edu/etd/ucb/text/Staveteig_berkeley_0028E_11856.pdf.
- Fenton, S.F. (2010). *Etnicity*. Cambridge: Polity.
- Hinds, A. (2018). *Is Ethnic Conflict avoidable?* Retrieved April 28, 2022 from <https://www.e-ir.info/2018/03/18/is-ethnic-conflict-avoidable/>
- Hintjens, H. M. (2001). When identity becomes a knife: Reflecting on the genocide in Rwanda. *Ethnicities*, 1(1), 25-55.
- Huntington S. P. (1997). *The Clash of Civilizations and Remaking of World Order*. London: Simon & Schuster Ltd.
- Jean, M. (2006). *The Rwandan Genocide: True motivation for mass killings*. Retrieved April 15, 2022 from <http://history.emory.edu/home/documents/endeavors/volume1/Moises.pdf>
- Jenkins, B., & Sofos, S.A. (1996). *Nation and Identity in Contemporary Europe*. Routledge: London.
- Kaufman, S. J. (2001). *Modern Hatreds the Symbolic Politics of Ethnic War*. The United States of America: Cornell University Press.
- Kaufman, S. J. (2006). Symbolic Politics or Rational Choice? Testing Theories of Extreme Ethnic Violence. *International Security*, 30(4), 45-86.
- Lejla, M., Alma, J., & Selvira, D. (2014). Psycho-social Aspects of Trauma and its transmission in Postwar Bosnia-Herzegovina. *Electronic Journal of Political Science Studies*, 5(1).
- Naimark, N. M. (2002). *Fires of Hatred: Ethnic Cleansing in Twentieth-Century Europe*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

- Newbury, C. (1978). Ethnicity in Rwanda: The case of Kinyaga. *Africa: Journal of the International African Institute*, 48(1), 17-29.
- Newbury, C. (1988). *The cohesion of oppression: Clientship and ethnicity in Rwanda 1860-1960*. New York. Columbia University Press.
- Regmi, R. (2003). *Ethnicity and Identity*. Occasional Papers 1-11. Retrived from May 5, 2022 https://www.repository.cam.ac.uk/bitstream/handle/1810/229166/OPSA_08_01.pdf?sequence=2
- Santos, S., Palomares, B., Normando, D., & Quintao, A. (2010). Race versus ethnicity: Differing from better application. *Dental Press Journal of Orthodontics*, 15(3), 121-124.
- Security Council. (1999). Report of the Independent Inquiry into the actions of the United Nations During the 1994 Genocide in Rwanda.
- Sonnback, A. (2020). How Successful Has the UN Been in Maintaining International Peace and Security? Retrieved April 17, 2022 from <https://www.e-ir.info/2020/11/08/how-successful-has-the-un-been-in-maintaining-international-peace-and-security/>
- Sotiropoulou, A. (2004). The role of ethnicity in ethnic conflicts: The case of Yugoslavia. Retrieved from May 5, 2022 <https://pdfslide.net/documents/the-role-of-ethnicity-in-ethnic-conflicts-the-case-the-role-of-ethnicity-in.html>.
- Suhrke, A., & Adelma, H. (2004). The Security Council and the Rwanda Genocide. In D. Malone, *From the Cold War to the 21st Century*. The UN Security Council.
- United Nations. (1948). Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. Article II.
- Wohlgemuth, T. S. (1996). *Historical Perspective: Some Explanatory Factors*. *Joint Evaluation of Emergency Assistance to Rwanda*, Study 1, 20.

SÖMÜRGEÇİLİĞİN TEMEL SEBEBİ: YANLIŞ HAK VE GÜÇ ANLAYIŞI**

THE FUNDAMENTAL REASON OF COLONIALISM: WRONG UNDERSTANDING OF RIGHT AND POWER

Öz

Hak kavramı insanlık tarihi ile eşdeğer sayılacak bir geçmişe sahiptir. İlk insan Âdem'in (a.s.) çocukları arasında vuku bulmuş kavganın hak kavramı etrafında filizlenmiş olduğu, tek tanrılı dinlerin kutsal kitaplarında ifadesini bulmuştur. Tanımlanması zor gibi görünen bu kavramın sadece insanın kendisi için değil, toplumsal hayatın da birçok safhasında ortaya çıktığı ve fertlerin sonuca ulaşmak hususunda dayanak noktasını teşkil ettiği söylenebilir. Yalnızca bireyler değil toplumlar da hak kavramı etrafında çözüm odaklı hareket etmekte ve karşılaşılan sorunları, tarafları memnun edecek şekilde neticelendirmektedirler. Uzlaşmacı bir karaktere sahip hakkı üstün tutan dünya görüşünün karşısında, kuvveti üstün tutan ve yerleşik olduğu medeniyetleri, doğası gereği çatışmacı hale büründüren ikinci bir görüşten de söz etmek gerekir. Buradaki anlayış sürekli çatışmacı bir anlayışı benimsediğinden, çatışmada üstün gelen sosyal hayatın kurallarını koyma yetkisini kendinde görmekte ve bütün toplumsal hayatı buna göre şekillendirmeye çalışmaktadır. Gece ile gündüzün birbirini takip etmeleri gibi bu iki anlayış tarih sahnesinde art arda gelmişlerdir. İnsanlık tarihinin ayıbı sayılan ve milyonlarca insanın köleleştirilmesini de beraberinde getiren sömürgecilik, günümüzde kabul görmese de farklı boyutlarda devam etmektedir. Emperyalizm kisvesine bürünmüş yeni-sömürgecilik de esas itibarı ile yanlış hak-kuvvet anlayışının tezahürü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada yanlış hak ve güç anlayışının sömürgecilik ile irtibatı üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası İlişkiler, Hak, Güç, Çatışma, Sömürgecilik.

Abstract

The concept of right is as old as human history. It has been recorded in the holy books of monotheistic religions that the first fight in human history, among the children of Adam (pbuh), sprouted around the concept of right. It can be said that this concept, which seems difficult to define, has emerged not only for the individual himself but also appears at many stages of social life and often constitutes the anchor point for individuals to reach their goals. Not only individuals but also societies are focusing on solutions around the concept of rights in order to reach a conclusion that is satisfactory for all parties. In contrast to this worldview where the concept of right is upheld, there is a second worldview that upholds the concept of power and puts the civilisations it has under control into a confrontational mode. In this worldview, the one with power has authority and views himself as entitled to shape the laws that govern social life. Throughout history, we see that these two worldviews followed each other like day and night. Colonialism, which is considered a shame in the history of humanity and brought with it the enslavement of millions of people, continues in different forms even though it is not accepted today. Neo-colonialism in the guise of

Mustafa YILDIZ*

* Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü

E-posta/E-mail:

mustafa.yildiz@bozok.edu.tr

Orcid: 0000-0003-3990-6275

Başvuru/Submitted: 09.08.2022

Kabul/Accepted : 14.09.2022

** Bu çalışma "Uluslararası İlişkilerde Hak-Güç Kavramlarının Yeniden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Deneme - An Essay on the Re-Evaluation of Rights-Power Concepts in International Relations" başlığı altında 03-05 Mayıs 2018 tarihleri arasında Çorum III. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kongresinde sunulan bildiri üzerine inşa edilmiştir.

imperialism is essentially nothing but the manifestation of a wrong understanding of right and power. This study focuses on the connection between colonialism and a wrong understanding of right and power.

Keywords: *International Relations, Right, Power, Conflict, Colonialism.*

Giriş

İnsan yaratılanların en üstünüdür. Akıl ve muhakeme gücünü en iyi kullanması onu diğer canlılara karşı üstün kılmakta, düşünme, hissetme, ünsiyet ve irade gibi melekelerle de farklılığı teyit edilmekte, kendisinden menkul olmayan bu yetenekler insana bir sorumluluk da yüklemektedir. Bir kere bu sorumluluklarla kendisini donatan yaratıcıyı tanımak en önemli vazifelerinden biridir. Bu, “Yaratan’ı ta’zim, yaratılana şefkat” düsturu ile ortaya çıkarken, şefkat insanın kendisi gibi yaratılanlarla olan ilişkisinde belirgin hal arz eder. Bu da ancak hakkı üstün tutmak, iyiyi, güzeli, doğruyu, faydalıyı ve adaleti istemek ve tesisle mümkündür. İnsanın bu melekelerinin toplumda karşılığı inanç, ilim, iktisat ve siyaset kurumlarında kendini gösterir. Gerek insanın kendi iç dünyasında gerekse toplumdaki kurumlar arasında bir harmoninin varlığı ile barışın tesisinin mümkün olacağı yadsınamaz bir gerçek olarak ortada iken toplumun barış içinde devamını temin bakımından nimet ve külfetin de adilane bölüşümü gerekir (Ersoy, 1995:13).

İnsanlık tarihinin bidayetinden beri mücadele iki farklı görüş arasında cerayan edegelmiştir. Bunlardan biri Hakkı üstün tutan uzlaşmacı görüş, diğeri de kuvveti üstün tutan çatışmacı görüştür. İkisinin de tarih boyunca temsilcileri olmuştur. Birincisinde barış esas alındığı ve hak üstün tutulmaya gayret edildiği için nimet külfet dengesi korunmaya çalışılmıştır. Kuvveti üstün tutan görüşün hâkimiyet kurduğu dönemlerde ise sömürgeci ve emperyalist uygulamalar ortaya çıkmış ve çatışma hâkim olmuştur. Bu görüşün dayanak noktasını çatışma teşkil ettiğinden, toplumu oluşturan gruplar köle ile efendi, işçi ile patron, az gelişmiş ile gelişmiş ülkeler diye sınıflandırılmakla kalmamış, aralarındaki çatışma süreklilik arz etmiştir.

XIX. yüzyılın sonlarından itibaren imparatorluk hayallerinin tezahür ettiği ve emperyalizm kavramı ile belirgin hale gelen sömürgecilik, haddizatında kuvveti üstün tutan ve çatışmacı yapıyı esas alan görüşün somut bir göstergesidir. Modern manada XV. yüzyılda Portekiz ve İspanya’nın öncülüğünde başlayan, zamanla Hollanda, İngiltere ve Fransa’nın da katılmasıyla bir Avrupa genişlemesi şekline bürünen sömürgecilik, köken itibarı ile ele alınacak olursa Roma’ya, Antik Yunan hatta eski Mısır, yani Firavunlar dönemine kadar götürülebilecek bir vaktadır. Hak ve kuvveti üstün tutan medeniyetlerin çatışmaları bu dönemlerden itibaren bariz şekilde görülmektedir.

II. Dünya Savaşı akabinde Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde ulusların egemen ve eşit kabul edilmeleri dolayısıyla sömürgecilik BM metinlerinde de reddedilen bir kavramdır. Çalışmanın konusu sömürgeciliğe sebep olan yanlış hak ve kuvvet anlayışı üzerine bina edilmektedir. İşlevini emperyalizm kavramı altında modern bir yaklaşımla yeni-sömürgecilik olarak yürütmektedir. Öncelikle barışın tesisi bakımından önem arz eden hak-kuvvet kavramları üzerinde durulmakta, akabinde bunların yanlış anlaşılması neticesi insanlık tarihinin yüz karası olarak telakki edilen sömürgecilik tarihsel bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Bu yanlış anlayışın sömürgecilikte tecellisi ve sonuç bölümü ile de çatışma nihayet bulmaktadır.

Postkolonyalizmin tartışma konusu olduğu ve insanlığın halen modern manada aynı evreleri yaşamak durumunda kaldığı nazarı dikkate alınacak olursa, bu çalışma zihinlerdeki istifhamı gidermek babında tartışmaya vesile olacak ve insanlığın gözyaşı ve sorunlarını çözmek konusunda yeni bakış açılarını ele alma fırsatı verecektir.

1. Hak-Kuvvet Mücadelesi

1.1. Tarihi Akış

Mezopotamya insanlığın medeniyet inşasının başladığı yer olarak kabul görmektedir (Garaudy, 1995:13). Peygamber Hz. İbrahim'in (as) hakkı üstün tutan anlayışla kurduğu barış medeniyeti yerleşik hayata geçildikten sonra ilk karşılaştığımız medeniyettir. Mantık ilminin kurucusu kabul edilen Hz. İbrahim (as) insanlara doğruyu düşünme ve bulma konusunda aklın kullanılması metodlarını da ilk öğretendir. Bu medeniyetin işlevselliğini yitirmesi ile Firavunların önderliğinde bu kez kuvveti üstün tutan çatışmacı dünya görüşünün hâkimiyeti ve böylece güçlünün sözünün geçtiği, kuralları belirlediği ve sosyal hayatı düzenlediği bir durum söz konusudur (Sayı, 1992). Despotizmin ilk örneğini de insanlığa gösteren Firavunlar olmuştur (Ersoy, 1995:15-16).

Canlı organizmalar gibi medeniyetlerin de başlangıç, gelişme ve sona erme evreleri nazarı dikkate alınacak olursa, Firavunlara karşı mücadele yolunda Filistinde Hz. Musa (as) ile kurulan ve hakkı üstün tutan dönemi eski Yunan site medeniyeti takip etmiş, insanların köle olarak çalıştırılmaları örneğini tekrar tarihe kaydettirmiştir. Hz. İsa (as) yeniden hakkı üstün tutan medeniyetin Filistinde canlanmasına gayret göstermiş, bunu kuvveti üstün tutan Mısır ve eski Yunan medeniyetleri takip etmiştir (Kaya, 1998:318). Akabinde Roma İmparatorluğu, imkânların belli sayıda insanlar arasında paylaşımıyla imtiyazı, böylece kuvvete dayalı sistemi ikame etmiş fakat sorunların çoğalmasına mani olamamıştır. Sorun burada da kendini adil olmayan bir nimet külfet dengesizliği olarak göstermektedir.

Hakkın üstünlüğü konusunda önemli mücadele verenlerden biri de Hz. Muhammed (as)'dır. O'na göre sosyal hayat güçlülerin istekleri istikametinde değil, haklının hakkını koruyacak şekilde düzenlenmiştir. Güçlü haklı değil, haklı güçlü sayılmıştır. Nimet külfet dengesi yöneticiler tarafından tesis edilmiştir (Ersoy, 1995:22). Hz Muhammed (as)'ın ikame ettiği anlayışın zayıflaması sonrası günümüzde de hâkimiyetini sürdüren Batı medeniyeti zuhur etmiş, aynen eski Mısır, Yunan ve Roma medeniyetlerinde olduğu gibi kuvveti üstün tutan bir hal arz eder duruma gelmiştir. Kurallar güçlüler tarafından konulduğu için kuvveti üstün tutan bir tavır söz konusudur. Kuvveti üstün tutanların örnek aldığı bu medeniyet artık uygulandığı toplumların ve dolayısıyla insanlığın sorunlarına çözüm üretememektedir (Katzmair ve Mahrer, 2011:8). Dolayısıyla onun da diğer gelip geçen medeniyetler gibi sonunun yaklaştığı kanaatine varmak mümkündür. Döngü yeniden hakkı üstün tutan bir medeniyeti işaret etmektedir.

1.2. Kavramsal Bakış

Hak kelimesi “gerçek, sabit ve doğru olmak, gerekmek; bir şeyi gerçekleştirmek; bir şeye yakinen muttali olmak” anlamlarına gelmektedir. Çoğulu “hukuk”tur. “Mutabakat, muvafakat”, “uygunluk” (Acar, 2019:283) manalarına geldiği de ifade edilmektedir. “Boşa gitmek, temelsiz ve devamsız olmak” manalarına gelen butlan kelimesinden türetilen batılın zıddı olarak kullanılmaktadır. (Bakkal, 2019:86). Yaratıcının insana tanıdığı aidiyet olması dolayısıyla mukaddes bir mefhum olduğu, Hz. Peygamberin “Hak üstündür, ona galebe çalınmaz” sözünde de ortaya çıkmaktadır (Bakkal, 2019:114). Hak kavramının Amerikalı realistlerce güce atfedilen anlamın aksine metafizik bir kavram olarak kabul edildiği de burada ifade edilmelidir (Emini, 2004:212).

İnsanlığın bidayetinden iki farklı anlayışın mücadelesinin devam ettiği gerçeğinden hareketle, bu anlayışa sebep olan yaklaşımın açıklanması, bunlardan peygamberlerin de temsilcileri olduğu hakkı üstün tutan ve buna karşı olanların kabul ettiği kuvveti üstün tutan medeniyetlerin hak anlayışının sebepleri üzerinde durmak gerekir. Süleyman Akdemir hak merkezli (doğal hukuk görüşü) ve kuvvet merkezli (pozitivist görüş) uygarlıklarını karşılaştırdığı çalışmasında hak kavramının epistemolojik yapısını incelerken Mezopotamya ve eski Mısır'ı ele

olarak aralarındaki farkı göstermeye çalışmakta ve tarihi akışın aynı kodlar üzerinden devam ettiğini dile getirmektedir (Akdemir, 2017:209-210).

Hak ve kuvvetin kaynakları konusunda kutsal metinlerden hareketle Akdemir doğal hukuk görüşünün Yakınlık, Komşuluk, Emek ve Sözleşmeden mütevellit olduğu, pozitivist hukuk görüşünün de İmtiyaz, Kuvvet, Çıkar ve Çoğunluk gibi etkenlerle hak eksenini saptırdığı sonucuna varmaktadır (Akdemir, 2017:212-213).

Tablo 1: Doğru Hak Anlayışı ve Yanlış Hak Anlayışı

DOĞRU HAK ANLAYIŞI	YANLIŞ HAK ANLAYIŞI
1. Doğuştan insanlara verilen haklar	1. Kuvvet
a. Yaşama hakkı	2. Çokluk
b. İrz, nesep, namusun korunması hakkı	3. İmtiyaz
c. Mülkiyet hakkı	4. Menfaat
d. Aklın korunması hakkı	
e. İnanıldığı gibi yaşama hakkı	
2. Rıza ile yapılan antlaşma ve mukaveleler	
3. Adalet gereği doğan haklar	
4. Emek	

Kaynak: *Erbakan, 2019.*

Beş temel insan hakkının inanç, ırk, cinsiyet, renk, statü ve soy farkı gözetmeksizin herkesin sahip olduğu hak olduğu, bunlardan inanç hürriyetinin de içinde, ifade, öğrenim, örgütlenme, inandığı gibi yaşama ve ibadet hürriyetleri gibi en tabii beş hürriyeti ihtiva ettiği vurgulanmalıdır (Erbakan, 2019:31; Acar, 2019:299).

Mukavele, karşılıklı rıza üzerine tesis edilmiş olmak dolayısıyla hak sebebi sayıldığı gibi, emek de külfeti azaltmış, nimeti de çoğaltmış olmak hasebiyle hak sebebi sayılmış ve yapılan işlerin farklı fertler tarafından yerine getirilmiş olması da adaleti hak sebebi saymayı gerektirmiştir (Ersoy, 1995:36).

Güç (kuvvet) kavramı da insanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahiptir. Zira bu tarih insanlığın varlık ve mücadele tarihini içinde barındırmaktadır. Güç ekseninde yapılan bu mücadele de insanlığın gelişmesinde pay sahibi olmuştur. İnsanlık ve güç kavramının her halükarda tarihi şekillendirdiği ve bunda gücün istismarının rolünün büyük olduğu bir gerçektir (Katzmair ve Mahrer, 2011:10). İşte bu yanlış hak anlayışına sahip olanlar (Firavunlar gibi) kuvvet ve menfaati hak sebebi saymanın yanında imtiyaz ve çoğunluğu da insanları sömürmek bakımından başvurulacak yol kabul etmektedirler (Bakkal, 2019:85). Oysa bunlar insanlığın barışı bakımından ele alındığında çözülemeyen sorunların sebebi olarak tezahür etmektedir. Tanımında ittifak etmenin bir hayli zor olduğu kuvvet (güç) kavramından da anlaşılmalıdır: “Diğer devletler üzerinde bir etki oluşturarak bu devletlerin politikalarını hedefleri doğrultusunda değiştirmek ya da sabit kalmasını sağlamak”. Devletlerin çıkarlarını maksimize etmek yolunu seçmeye sevk etmek bakımından güçlü olmayı gerektirmekte, güç elde edildiği andan itibaren de çıkar eksenli kullanılmasını hak sebebi saymaktadır (Keyik ve Erol, 2019:22-25; Arı, 2002:173). Oysa aslolan hem sorunların çözümü hem de adaletin tesisi bakımından kuvvetlinin adil olması yolunu açmaktır (Vali ve Belik, 2011:572).

2. Sömürgecilik ve Tarihi Seyir

1960'lı yıllardan itibaren emperyalizm kisvesine bürünmüş ve yeni-sömürgecilik olarak ortaya çıkmış olan ve kuvveti üstün tutan yanlış hak anlayışının neticesi olarak karşılaşılan sömürgecilik:

“Bir devletin kendi sınırları dışında kalan, genelde deniz aşırı toprakları askeri güç kullanmak başta olmak üzere çeşitli yollarla ele geçirmesi ve orada hâkimiyet kurup yerli toplumlar üzerinde siyasi, iktisadi ve kültürel alanlarda üstünlük sağlayarak, bu toprakların her türlü imkânlarını kendi menfaati için yağmalaması”

şeklinde tanımlanmaktadır. Uygulanış biçimi bakımından her dönemde farklılık arz etmiştir. Modern zamanlarda yok farz edilmesine rağmen farklı biçimlerde (yeni-sömürgecilik, emperyalizm) karşılaşma imkânı söz konusudur. Latince bir yere göçüp yerleşme manasına gelen “colonia” kökünden türemiş olan ve Türkçede sömürgeleştirme manasına gelen bu kavram, tarihte güçlü olan devletlerin kendi toprakları dışında yerleşme hakkını elde etme mücadelesine girişmelerine sebep olmuştur (Kavas, 2009:394).

Modern manada XV. yüzyıl sonlarında coğrafi keşiflerle Portekizlilerin ve İspanyolların kıta Avrupası dışındaki toprak parçaları üzerinde hâkimiyet mücadeleleri ile ortaya çıkan bir durum söz konusudur (Özensoy, 2019:820). Kristof Kolomb'un keşfi ile Yeni Dünya addedilen Amerika kıtası böylece sömürgeleştirilirken Vasco da Gama ise Ümitburnu üzerinden Hindistan'a kadar olan coğrafyayı hâkimiyeti altına almıştır. Ferand Braudel XV. yüzyılın sonları itibarı ile karşılaşılan Avrupa'nın yayılmacılık politikalarının sömürgecilik olarak anlaşılması gerektiğinden bahsetmektedir (Altınbaş, 2011:36). Afrikalı Müslümanların Osmanlıdan yardım talepleri neticesi batı kesimleri dışındaki bölgeler uzun müddet sömürden korunmasına rağmen, Amerikadaki yerliler için aynı türden yardım söz konusu olmamış, topraklarının istila edilmesine ve katliamlara maruz kalmalarına engel olunamamıştır (Kavas, 2009:395). XIX. yüzyılın sonlarına kadar Avrupalı tüccarlar tarafından 100 milyona yakın insan köle olarak batıda kurulan pazarlarda satılmışlardır. Beklenmedik bir nüfus hareketliliği olmak hasebiyle bu hadise demografik değişimlere sebebiyet vermiştir. Özellikle İngilizlerin sömürge haline getirdikleri ülkelerde yerli halklara uyguladıkları kıyım ise II. Dünya Savaşı sonuna kadar batılılar tarafından haklı görüldüğünden sürdürülmüştür. Savaş sonrası sömürge ülkelerin bağımsızlık mücadelesi bu anlayışın izalesini beraberinde getirir de, ekonomik olarak eski sömürgeci devletlerin kontrolü devam etmiştir. İngiliz sömürgesi altında yaşayan ulusların İngiliz Milletler Topluluğuna üye oldukları bu kontrolün en bariz göstergesidir (Bolat ve Ayaz, 2021:120).

Portekizliler ve İspanyolların yanısıra 16. Yüzyıl sonrası Hollanda ve İngiltere'nin de deniz aşırı ülkeler üzerinde sömürge faaliyetlerini yoğunlaştırdıklarını söylemek mümkündür. İngiltere'nin XIX. yüzyılın başlarında güçlü donanması sayesinde diğer ülkelere galebe çalmasında kıta Avrupasındaki savaşların da etkili olduğunu ifade etmek gerekir (Özensoy, 2019:827). Bir ada devleti olması ve deniz aşırı seferler başlatma bakımından deniz üstünlüğünü kurması hem yeni keşiflere yol açmış hem de ticaret hacmi yanında itibarını artırmıştır (Çam, 2000:13). Sömürgecilik ada devletinden Britanya İmparatorluğu yolunu açan en önemli etmendir (Bolat ve Ayaz, 2021:119). İngiltere'nin bu konudaki başarısı diğer sömürgeci devletleri de iştahlandırmış, Fransa ve Almanya da sömürge faaliyetlerini artırmışlardır. Almanya, Osmanlı'nın zengin topraklarına göz dikmiş ve doğuya doğru yayılma politikasını geliştirme adımları atmıştır. Almanya'dan sonra Belçika ve İtalya'nın da bu faaliyetlere katıldıklarını ifade etmek gerekir. Aralarındaki mücadele Afrikanın bakir topraklarını paylaşmak üzerine kurulmuş ve netice itibarı ile henüz sömürüye maruz kalmamış topraklara yoğunlaşmıştır.

İngiltere başta olmak üzere diğer sömürgeci devletler, ticaretle ekonomilerini güçlendirmenin yolunu açtıklarından, ticari çıkarları konusunda askeri güç kullanmaktan da geri kalmamışlardır. En ilginç örneği İngiltere-Çin arasında vuku bulan “Afyon Savaşı” ve sonrasında

Çin üzerinde sağlanan hâkimiyette göze çarpmaktadır. Fransızlara karşı kazandıkları Yedi Yıl Savaşları (1756-1763) ile de Hindistan üzerinde sağladıkları hâkimiyet, İngilizlere hem en geniş sınırlara ulaşma, hem de denizlere hâkim olan tek ülke yolunu açmıştır (Bolat ve Ayaz, 2021:122).

Sömürgecilik XIX. yüzyılın büyük devlet göstergelerinden biri olarak tebarüz etmektedir. Bu bakımdan her siyasi güç kendi imkânları nispetinde sömürgecilikten istifade etmiştir. Viyana Kongresi (1815) ile İngiltere Afrika'yı kuzeyinden güneyine kadar sömürge haline getirmiş, XX. yüzyılın başlarına kadar da dünya üzerinde etkisini kabul ettirmiştir. XIX. asrın sonuna gelindiğinde uluslararası bütün olaylara müdahil olma imkânı kazanan İngiltere, yüzölçümü 35 milyon km²'yi bulan 55 sömürgeye sahip bir imparatorluk haline gelmiştir. Zenginliğini deniz ve köle ticareti, aynı zamanda deniz aşırı ülkelerde elde ettiği sömürge siyasetine borçludur. "Güneşi batmayan imparatorluk" bu dönemde kendini göstermiştir. Bunun önemli amili şüphesiz 1800'lü yılların ilk yarısında tamamladığı Sanayi Devrimi olmuştur (Gündoğan, 2009:14). Napolyon Savaşları neticesi Fransa'yı yenerek dünya pazarlarının da rakipsiz hamisi durumuna gelmiştir. Kıta Avrupası ülkelerinin İngiliz mallarına karşı olumsuz tavrı İngilizlerin Latin Amerika'dan Çin'e kadar ticaretini genişletmesine, siyaseten sonuç almadığı noktada da silah gücüne başvurarak ticaret antlaşmaları imzalamasına sebebiyet vermiştir. Bunda demir, kömür ve linyit gibi madenlerin işletilmesinin rolü de oldukça büyüktür. Elde ettiği sermaye finans piyasasına hâkim olmasını da beraberinde getirmiştir. Artan üretim yeni hammadde ihtiyacını artırmış, ekonomisiyle elde ettiği üretim fazlası malların pazar ihtiyacını da sömürgecilik sayesinde gidermiştir. Demir yolunun gelişmesi ulaşımı kolaylaştırdığından haberleşme alanında da hızlı adımların atılmasını beraberinde getirmiştir. Demir ve çelik endüstrisi sayesinde İngiltere yakaladığı ileri teknoloji ile ürettiği silahları sömürmek istediği halklara karşı kullanmaktan çekinmemiştir. Tarihe Pax Britannica olarak damga vuran bu devir, Almanya ve Birleşik devletlerin güçlenmesi neticesinde I. Dünya Savaşı ile sona ermiştir (Özen, 2005:18).

Sömürgeciler sadece ekonomik olarak devletleri sömürmekle kalmamış, yürüttükleri misyonerlik faaliyetleri ile Hristiyanlığın bu coğrafyalarda yayılmasına gayret etmişlerdir. Bu da beraberinde sömürge ülkelerinde Hristiyan nüfusun çoğalmasını sağlamıştır (Varol, 1990:83). Sömürgeci sistemin kurduğu yeni şehirler, kara, demir ve denizyollarına matuf altyapı çalışmaları, hastaneler ve okullar sadece sömürgecilerin istifade ettikleri, yerli halkın mahrum bırakıldığı faaliyetlerdir. Sömürgecilerin uygun görüp izin verdiği ölçüde insanca yaşama şartlarından sadece küçük bir kesim istifade etmiştir.

Batılılar "Öteki" olarak telakki ettiği ve kendisinden farklı gördüğü Hristiyan olmayan toplumları ehlileştirilmesi ve insanileştirilmesi gereken topluluklar olarak değerlendirdiğinden, dillerini, dinlerini ve kültürlerini öğrenmeyi kendileri için vazife bilmişlerdir. Oryantalist ve misyoner olma zorunluluğu böylece elzem bir hal almıştır. Batı üniversitelerinde Şarkiyat kürsülerinin kurulmasının ardındaki gerçekte burada saklıdır.

Özellikle Afrika kıtasında yapılan misyonerlik faaliyetleri hem kilisenin onayı hem de batılı devlet adamlarının oluru ile gerçekleşmiş, yerli halkların bir kesimi soykırıma tabi tutulmuşlardır (Dilipak, 1985:24). Misyonerlik faaliyetlerinin yanında sömürge ülkelerin yerli halkına kendi dillerini kullanma yasağı getirilmiş, böylece sömürgecinin dilini öğrenmek zorunda kalan halk daha kolay sömürülmüştür (Özensoy, 2019:821). Bu sömürde ülkelerde açtıkları okulların etkisi de yadsınamazdır. Okulların yanı sıra sağlık kurumları ve yetimhaneler gibi kuruluşlarla bu faaliyetlerini daha verimle hale getirme gayreti göstermişlerdir. Bütün bu faaliyetlerden Osmanlı'nın da nasibini aldığı burada vurgulanmalıdır. Nitekim Osmanlı topraklarında açılan ve misyonerlik faaliyetleri gerçekleştirdikleri belgelenen okulların varlığı bunun en açık göstergesidir. Amerikalılar daha da ileri giderek Osmanlı'nın son döneminde Balkan halklarının kışkırtılması konusunda da faal olmuşlardır (Kocabaşoğlu, 1989; Can, 1993). Emperyalizm olarak telakki edilebilecek sömürgecilik kilisenin de öncülüğünde kültürel bir dönüşüme

sebebiyet vermekte, muhatap olduğu halkları sadece dine davet etmekle kalmamakta, yaşam şekillerini değiştirmekte ve batı tipi bir yaşam tarzına ram olmalarını sağlamaktadır.

3. Yanlış Hak Anlayışının Sömürgecilikte Tecellisi

Medeniyetler de canlılar gibi doğar, büyür, gelişir ve tarih sahnesinden silinip giderler. Dünya, başlangıcı olan şeylerin sonlarını da görmeyi sağlayan örneklerle doludur. Diğer canlı organizmaların yaşam sürelerine nazaran medeniyetlerin ömürlerinin uzunluğu, karşılaştıkları sorunların çözümü konusundaki kabiliyetleri ile alakalıdır. Genel itibarı ile medeniyetlerin iki ana düşünce etrafında şekillendikleri, bunlardan birinin hakkı üstün tutan, diğerinin de kuvveti üstün tutan bir anlayış etrafında oluştuğunu ifade etmek gerekir (Akdemir, 2017:209).

Genel itibarı ile hakkı üstün tutan medeniyetlerin doğu toplumlarında, peygamberlerin öncülüğünde tarihi uzlaşmacı bir yapıya büründürmelerine rağmen, kuvveti üstün tutan medeniyetler daha ziyade batı toplumlarında ortaya çıkmış ve çatışmacı bir anlayışın yeryüzüne hâkim olmasına öncülük etmişlerdir. Zira kâinatın varlığı çatışmayı içinde barındırmakta, canlılar ve cansızlar arasında olduğu gibi insanlar ve oluşturdukları toplumlar arasında da çatışma kaçınılmaz bir hal arz etmektedir. Çatışmanın galibi sonuç itibarı ile kendinde sosyal düzenin kurallarını koyma yetkisini topladığına inanmaktadır. Kendisi için belirlediği temel prensipleri buna sebep olarak kabul etmektedir. Kuvvet, bu düşünce sahiplerince hakkın kaynaklarından biridir (Okandan, 2011). Zira ancak kuvvetli olanların koyduğu kurallar haklılık kavramının çerçevesini belirler.

Sömürgecilik tarihi bidayetinden itibaren kuvveti hak sebebi sayanların örnekleri ile doludur. Modern müstemlekecilik ileri tekniğe sahip devletlerin geri kalmış memleketleri ellerinde bulundurdukları güç vasıtasıyla boyunduruk altına almaları ile başlamıştır. Kristof Kolomb günlüklerinde, yaptığı yolculuklar neticesinde Müslümanların gücünü tespit etmek istediğinden, çokça altın bulup büyük bir ordu kurmaktan ve kutsal Kudüs'ü Müslüman Osmanlılardan kurtarmayı düşlediğinden, Tanrı'nın da kendisini bu kutsi hedefi gerçekleştirmek için yarattığından söz etmektedir (Bolat ve Ayaz, 2021:119). XI. Asrın sonlarında başlayan ve yüzlerce yıl süren Haçlı seferlerinin bu anlayışta tesiri yadsınmaz (El-Awaisi, 2021; Kaufhold, 2013). Bu yaklaşım sadece Portekizliler tarafından sergilenmemiş, aynı anlayış İspanyolların da sömürge tarihine yön vermiştir.

Denizlere sahip olma arzusu İngiltere'nin sömürge siyasetinde belirleyici rol oynamıştır. İngiltere daha güçlü bir donanma sahibi olması dolayısıyla Portekiz ve İspanyol gemilerini yağmalamayı kendisi için hak saymıştır. Gerek Kuzey Amerika gerek Asya'da Çin ve Hindistan'ı sömürge haline getirirken sahip olduğu gücü kullanmıştır (Ataöv, 1960:186). Güçlü olmak, İngilizlerin denizlerde ve sömürge haline getirdiği topraklarda kuralları belirleme hakkını da kendinde görmesini sağlamıştır.

Sömürgecilik tarihi menfaatlerin en bariz şekilde tezahür ettiği olaylarla doludur. İngiltere-Çin arasında yaşanan "Afyon Savaşı" bunun en tipik örneklerindedir. XVIII. yüzyılın sonlarında Çin'e getirdikleri afyonun ithaline yasak konulması, mefaatlerine aykırı görüldüğü için İngilizlerin Fransız birlikleri ile imparatorun sarayını topa tutup, Çin'i Avrupanın sömürgesi haline getirmelerine sebep olmuştur (Bolat ve Ayaz, 2021:122). İngilizler coğrafyada sadece Çin toprakları üzerinde değil, Hindistan'daki yeraltı ve yerüstü kaynaklarını sömürmeyi de menfaatleri dolayısıyla hak sebebi saymaktan çekinmemişler, hatta bu hususta Fransızları Hindistan'dan kovuncaya kadar mücadeleden vazgeçmemişlerdir. Zengin kaynaklara sahip Hindistan'ı ve dolayısıyla menfaatlerini de kaybetmemek için çok çeşitli dil ve dinin mevcut olduğu bu toprakları kendi boyundurukları altına almanın planlarını geliştirmişlerdir (Pahl, 1940:125). Halk arasındaki dini duyguları, farklılıkları, çatışmaları çıkarları için kullanmaktan çekinmemişlerdir. Kendileri ile hareket eden kimi grupların da imtiyaz sahibi olmalarına ses

çıkarmayıp böylece Müslümanların İngiliz sömürüsü karşısındaki cihat ruhunun körelmesine yardımcı olmuşlardır (Bolat ve Ayaz, 2021:122).

XX. Asra kadar kuvvet kullanma konusu devletlerin bağımsızlıkları ile ilişkili olduğu halde Birleşmiş Milletlerin kuruluşu ile kuvvet kullanma yetkisi bu kuruma devredilmiştir. BM Antlaşması 2. Madde ile kuvvet kullanma yetkisi meşru müdafaa dışında kural olarak yasaklanmıştır (Kaya, 1998:323; Eren, 2016:232).

II. Dünya Savaşı sonrası İngiltere teknolojik gelişmelerin de tesiriyle sahip olduğu rolü Amerika Birleşik Devletlerine bırakmak durumunda kalmıştır. Amerika donanması İngiliz donanmasına göre daha kuvvetli olmak hasebiyle deniz kuvvetlerinin eskisi kadar önemi kalmamış, sömürgecilik klasik manadaki uygulanabilirliğini yitirdiği için İngiltere de sömürgesi durumundaki devletlerin bağımsızlık mücadelesine mani olamamıştır (Ataöv,1960:198). Savaş sonrası, savaş sırasında yaşanan kuvvet odaklı zulümlerin izalesi bakımından önemli adımlar da atılmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bunlardandır (Acar, 2019:305). Modern zamanların Pax Romana'sı olarak addedilen Pax Americana'da ifadesini bulmaktadır.

Günümüzde de Emperyalizmin kuvveti üstün tutan görüş çerçevesinde yapılandığını ifade etmek gerekir. İktisadi bir tekel oluşturulmuş, bu tekel siyasi gücü eline geçirmiş ve sosyal yapıyı şekillendirmeye başlamıştır. Kuralları güçlü olanlar belirlediğinden adilane bir paylaşımdan söz etmek mümkün değildir. Sömürgecilik XX. Asrın ortalarından itibaren yeni-sömürgecilik kavramı ile ifadesini bulmaktadır. Zira bağımsızlıklarını kazanan devletler eskisi gibi topraklarının işgali ile değil, ekonomik, askeri, sosyal ve teknik bakımdan hâkimiyetlerini gelişmiş devletlere teslim etmek durumunda kalmaktadırlar. Onların dayattıkları sistemler kabul edilmektedir (Altınbaş, 2011:36). Eskisine göre sömürgecilerin dolaylı olarak bu ülkeleri sömürmesi kendilerini o ülkelerin halklarına karşı doğrudan sorumluluktan da kurtarmaktadır. Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) gibi örgütler vasıtasıyla gelişmekte olan ülkelere yardımlar yapılmakta, ödenemedikleri için de iç siyasetlerine müdahale edilmektedir. Yeni-sömürgecilik kendini bu tür kurumlar üzerinden kaim kılmaktadır (Brown, 2014:668). Sadece ekonomik yardımlarla değil, ülkelerin kültürel olarak da sömürülebileceğini yeni-sömürgecilik dönemi göstermektedir. Modern müstemlekeye maruz kalan devletler bağımsız olduklarına inan(dırıl)makta fakat kültürel kodlar sömürgeciler tarafından belirlendiği için istismar devam etmektedir.

Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan tek kutuplu yapıda ABD'nin takındığı tavır ve 11 Eylül olayları sonrası dünyayı ya kendinden yana veya karşısında olanlar diye iki tarafa ayırması ve bilvesile Orta Doğuda giriştiği işgaller de kuvveti hak sebebi sayması neticesindedir.¹ Realist anlayışın ABD dış politikasını şekillendirdiği gerçeği nazarı dikkate alındığında, çıkarlarını korumak için bütün bu hamlelerin hakkı olduğu kanaatine varması çok tabii gibi gözükmektedir (Keyik ve Erol, 2019:19). Küreselleşme ile elindeki gücü dünyanın her yerinde kullanabilme yeteneğini de barındıran ABD'nin yeni-sömürgecilikten de en iyi şekilde istifade ettiğini ifade etmek gerekir (Altınbaş, 2011:41). Bu istikamette çıkarlarını korumak istedikleri devletlerde kendileriyle birlikte hareket etmeyen siyasetçilerin halkın nezdinde küçük düşürülmesi, aksi yönde tavır takınanların ise desteklenmesi gibi anti demokratik adımlar yeni-sömürgecilik kisvesi altında hak sebebi sayılmaktadır.

Uzun yıllar İran'a karşı giriştiği savaşta Irak, batı devletleri tarafından desteklenmiş, savaş sonrası kayıplarının tazmin edilmediği bahanesiyle Kuveyt'i işgale cesaretlendirilmiştir. ABD zengin petrol kaynakları üzerindeki çıkarlarını kaybedeceği korkusuyla nükleer başlıklı silahların varlığını da bahane ederek Körfez Savaşını başlatmış (Löw, 2007:28), Irak'ı işgal için güç kullanmayı (Erbakan, 2019a:47; Erbakan, 1991) çıkarlarını korumak maksadıyla en tabii hakkı saymıştır. Aynı durum Afganistan'ı işgali için de geçerlilik arz etmektedir. Çıkarlarına halel

gelinceye kadar Libya lideri Muammer Kaddafi'nin diktatör olarak bilinmesine rağmen desteklenmesi, menfaatlerinin kaybolması tehlikesi söz konusu olunca da alaşağı edilmesi sömürgeci anlayışa sahip ülkelerin demokrasi ve insan haklarına hangi açıdan baktıklarını açıkça göstermektedir.²

Rusya-Ukrayna savaşına ABD Başkanı Biden'ın Ukrayna NATO üyesi olmadığından katılmayacaklarını açıklaması, müdahil olan devlet Rusya olunca kuvvet kullanmanın haddizatında mukavemet gösteremeyecek ülkelere karşı girişildiğini göstermekte, bu da aslında sömürge anlayışının günümüz dünyasında da devam ettiğini farklı boyutlarda gözler önüne sermektedir.

Sonuç

Yaratılanların en mükemmeli olan insan, kendisine bahşedilen doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden, güzeli çirkinden, faydalıyı zararlıdan ve adaleti zulümden ayırma yetenekleri sayesinde tarih boyunca kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için toplumda bu yeteneklerinin izdüşümü olan ilmi, dini, siyasi ve iktisadi kurumları kurmuş, bu kurumların gelişmesi ve devamı için gayret göstermiştir.

Bidayetinde sosyal bir disiplin içinde hayatını idame ettiren insanlık, zamanla sosyal sözleşmeye geçerek devlet dediğimiz yapıyı oluşturmuştur. Din başlangıçta diğerlerine nazaran hayatı belirleyen kurum olmasına rağmen güvenliğin temini bakımından yerini siyasi kurumlara bırakmıştır. Artan nüfus ve gelişen ihtiyaçlarını giderebilmek için iktisadi kurumları geliştiren insanlar, düşünce biçimiyle de ilmi kurumları oluşturmuşlardır.

Sosyal yapının ana unsurları olan bu kurumlar arasında denge, düzenin barışçıl devamı bakımından elzemdir. Mevcut sistemlerde dengeden söz edilememesinin başat sebebi, kurumların sosyal yapıyı tek başlarına kontrol etme gayretidir. Siyaset kurumu otoritesi sayesinde insanları boyunduruğu altına alırken iktisadi kurumlar da sömürü ağını genişletmek istemektedir. Oysa sömürünün olmadığı bir dünya, görevini kendi ölçütlerine göre yerine getiren ve diğerlerinin sınırlarını aşmayan bu kurumlar arasında sağlanacak bir denge ile mümkündür.

Sömürü ilk çağlardan beri insanlığın karşılaştığı bir hakikattir. Zira bu işe tevessül edenler kendi toprakları dışındaki yerlerin hem egemenliğini hem de kaynaklarını ele geçirme gayreti göstermişlerdir. Coğrafi keşiflerle sömürgecilik farklılık arz etmeye başlamış, sömürge ülkelerin sadece maddi kaynakları sömürülmekle kalmamış, dini ve kültürel boyutlarda da tebarüz etmiştir. Sömürülen toprakların yerli halklarını kendi dinlerini ve kültürlerini kabule zorlamışlardır.

Keşfedilen Amerika ve Avustralya gibi topraklarda yaşayan halkların büyük bir kesimi katledilmekle kalmamış, kültürleri de yok edilmiştir. Yerli addedilen insanlar köleleştirilmiş, batı pazarlarında satılmışlardır. Bunda Portekiz, İspanya gibi devletlerin yanında Hollanda, Fransa ve İngiltere de başat rol üstlenmişlerdir. Sömürdükleri ülke insanların kendi dillerini konuşmaları bile yasaklanmıştır.

İngiltere denizlerdeki hâkimiyeti sayesinde XX. Asrın ortalarına kadar sömürge imparatorluğunun nimetlerinden istifade etmiş, denizlerdeki üstünlüğünün yanında hem diplomatik hem de ideolojik olarak oryantalistler vasıtasıyla Osmanlı coğrafyasında beslediği emellerine ulaşmak için gayrimüslim tebaayı etkisi altına almak maksatlı politikalar geliştirmiştir. İngiltere'nin Hindistan'a olan ilgisi de o topraklardaki zenginlikleri sömürmek istemesinden başka bir şey değildir. Zira sömürgeleştirdiği bu topraklardaki insanları köle gibi çalıştırmaktan geri kalmamıştır. Kurdukları İngiliz Milletler Topluluğu sayesinde sömürgeleri üzerindeki tesirini II. Dünya Savaşından sonra da sürdürmeye devam etmiştir.

II. Dünya Harbinden sonra bağımsızlıklarını kazanan sömürgeler üzerinde Batılı güçler ekonomik faaliyetleri sayesinde yeni bir usulle sömürgecilik faaliyetlerini sürdürmenin gayretine girmişlerdir. Sömürgeден kurtulmuş olan bu devletler görünürde bağımsız birer devlet resmi çizseler de dolaylı yöntemlerle sömürölmektedirler. Yeni-sömürgecilik, emperyalizmin sömürü oyununu sürdürmesinin modern ifadesi şeklinde burada tezahür etmektedir.

Bidayetinden beri farklı şekillerde karşımıza çıkan sömürgecilik, hakikatte insanlık tarihi boyunca karşı karşıya bulunduğumuz hakkı üstün tutan ve kuvveti üstün tutan zihniyetler arasındaki mücadelede, yanlış hak anlayışının hâkimiyetinin tezahürüdür. Zira çıkış noktası olarak güç, menfaat, çoğunluk ve imtiyaz bu anlayışı şekillendirdiğinden, bu görüşe sahip olanların çıkarları için kendilerini ayrıcalıklı saymaları, çoğunluğu da yanlarına alarak emellerine ulaşmak için güç kullanmaları artık hak sebebi sayılmaktadır. Böyle olunca sömürünün hem yeni şekliyle hem de post kavramıyla devam etmesinin önüne geçilememektedir. Kölelik kılık değıştirdiğinden modern bir şekilde devam etmektedir. Ancak doğru bir hak-kuvvet anlayışı ile insanlığın gözyaşına sebep olan yeni-sömürgecilikten kurtulmak mümkündür.

Kaynakça

- Acar, A. (2019). İslam ve Batı Medeniyetinin Hak, Emanet ve Adalet Anlayışları. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47(47), 277-312. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/neuifd/issue/50273/550025>.
- Akdemir, S. (2017). Hak Merkezli Yenilikçi Hukuk Düşüncesi Çerçevesinde İnsanlık Anayasası Kavramı. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi* 5(3), 207-224. <https://doi.org/10.25272/j.2147-7035.2017.5.3.14>.
- Altınbaş, D. (2011). İnsanlığa Karşı Suçlar ve Yeni-Sömürgecilik. *Uluslararası Suçlar ve Tarih*, 11, 33-76.
- Arı, T. (2002). *Uluslararası İlişkiler Teorileri*. İstanbul: Alfa.
- Ataöv, T. (1960). Milletlerarası Münasebetlerde Kuvvet Muvazenesi Sistemi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 15(04), DOI: 10.1501/SBFder_0000000790.
- Bakkal, A. (2019). Hak Arayışında Müsbet Hareket. *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi*, (7), 83-117. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/katre/issue/46312/531365>.
- Brown, C. (2014). Yanlış Giden Bir Dünya. (Çev. M. C. Çelebi). D. Held ve A. McGrew (Ed.). *Küresel Dönüşümler* (s.667-680). Ankara: Phoenix.
- Can, M. (1993). *Ortadoğuda Amerikan Politikası*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Chomsky, N. (2002). *Terörizm Kültürü* (Çev. T. Cevdet). İstanbul: Pınar.
- Copeland, M. (1995). *Devletler Oyunu Bir Cia Ajasının Anıları* (Çev. B. Muhib). İstanbul: Nehir.
- Çam, E. (2000). *Çağdaş Devlet Sistemleri*. İstanbul: DER.
- Dilipak, A. (1985). *Orta Afrika Dosyası*. İstanbul: Akabe.
- El-awaisi, K. (2021). The Continuation of the Colonialist Project from The Crusades to Zionism. *SDE Akademi Dergisi*, 1(3), 178-228. Retrieved July 5, 2022 from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sde/issue/66077/1033073>
- Emini, M. (2004). Hak Kavramı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 203-216. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61776/923538>.
- Erbakan, N. (1991). *Körfez Krizi Emperyalizm ve Petrol*. Ankara Rehber.
- Erbakan, N. (2019a). *İslam Birliği*. Ankara: MG V Yayınları.
- Erbakan, N. (2019b). *Yeni Bir Dünya ve Adil Düzen*. Ankara: MG V Yayınları.
- Eren, M. (2016). Uluslararası Hukukta Savaşa Varmayan Kuvvet Kullanma Yolları. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(2), 229-260. Retrieved July 5, 2022 from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/22406/239821>.
- Ersoy, A. (1995). *Silm Sosyal Yapılanma*. İstanbul: Yörünge Yayınları.
- Garaudy, R. (1995). *İnsanlığın Medeniyet Destanı*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Gündoğan, M. (2009). *Sekiz Deniz Yaylası*. Ankara: Nobel.
- Katzmair, H. ve Mahrer, H. (2011). *Die Formel der Macht*. Salzburg: Ecowin.
- Kaufhold, M. (2013). *Die Kreuzzüge*. Köln: Marixverlag.
- Kavas, A. (2009). *Sömürgecilik*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (TDVİA), Cilt 37, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kaya, A. (1998). İslam Hukukunda Milletlerarası Kamu Düzeninin Korunması ve Kuvvet Kullanma Yetkisi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(7),315-325.
- Keyik, M. ve Erol, M. S. (2019). Realizme Göre Güç ve Güç Dengesi Kavramları. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 12-49. Retrieved July 5, 2022 from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uksad/issue/45433/569926>.

- Kocabaşoğlu, U. (1989). *Anadoludaki Amerika-Misyoner Okulları*. İstanbul: ARBA.
- Löw, R. (2007). *Einsame Weltmacht – Die USA im Abseits*. Salzburg: Ecowin.
- Okandan, R. (2011). Devletin Tarihi Menşei Kuvvet ve Mücadelede Bulan Muhtelif Görüşler. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 9(3-4), 495-515. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9148/114624>.
- Özen, Ç. (2005). Neo-Gramşiyen Hegemonya Yaklaşımı Çerçevesinde Güç ve Global Finans: Pax Britannica'nın Büyük Dönüşümü. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2(8), 3-31. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uidergisi/issue/39249/462208>
- Özensoy, A. U. (2019). 15 ve 16. Yüzyıllarda Sömürgecilik Hareketleri, Fiyat Devrimi ve Sömürgecilik İdeolojisi. *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 5, 819-834.
- Pahl, W. (1940). *Das Politische Antlitz der Erde*. Leipzig: Wilhelm Goldmann Verlag.
- Sayı, A. (1992). *Firavun, Haman ve Karun Karşısında Hz. Musa*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Vali, F. ve Belik, M. (2011). Adalet ve Kuvvet. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 8(3-4), 598-622. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9154/114716>.
- Varol, A. (1990). *Emperyalizmin Oyunları*. İstanbul: Seha Neşriyat.
- Woodward, B. (2003). *Bush at War- Amerika im Krieg*. (Übers. Griese, F. – Kochmann, K. und Torberg, P.). Stuttgart/München: DVA.

¹ Amerika yönetiminin 11 Eylül olaylarını, başlattığı savaş için kullanım biçimini anlamak bakımından bkz. Bob Woodward, *Bush at War Amerika im Krieg*, Stuttgart/München, 2003.

² Bir CIA ajanının anılarının kaleme alındığı, Suriye ve Mısır'da kendi menfaatleri için çalışacak kimselerle hareketin nasıl bir strateji ile gerçekleştirildiğini anlatan ilginç bir yaklaşım için bkz. Miles Copeland (1995). *Devletler Oyunu*.; İran'ın 1953 yılında bir darbe ile Şah rejimine kavuşturulması konusunda ABD'nin rolü için bkz. Naom Chomsky, *Terörizm Kültürü*. (s. 196).

KOLONİ DÖNEMİ YAPISI JAPON HÜKÛMETİ GENEL YÖNETİM BİNASI ÜZERİNE KISA BİR DEĞERLENDİRME

A BRIEF EVALUATION OF THE JAPANESE GOVERNMENT-GENERAL BUILDING (GGB) IN A COLONIAL PERIOD

Öz

Birinci Dünya Savaşı sonunda yıkılan imparatorlukların yerine kurulan modern ulus devletlerle birlikte saraylar yerlerini modern yönetim binalarına bırakmışlardır. Bununla birlikte, 1910-1945 yılları arasında Japonya'nın sömürgeci olan Kore yarımadasının modernleşme pratikleri bu dönemde başlamıştır. Hanedan ve imparatorluk başkenti Seul modern kentleşme pratikleri bağlamında yeniden planlanırken, en önemli saraylarından Kyongbok Sarayı bu dönemde yıkıma uğramış, yerine Japon Genel Yönetim Binası inşa edilmiştir. Bina sadece bir yönetim binası olarak var olmamış; aynı zamanda Japon hegemonyasının temsil mekânı haline almıştır. Bununla birlikte, sömürge dönemi sona erdikten sonra da kullanılmaya devam edilmiş ve yıkımı ancak 1990'ların başında mümkün olmuştur. Bu bağlamda bu makalenin amacı Japon Genel Yönetim Binası'nın mekânsal pratiklerini ve temsilini tarihsel ve mekânsal bir zeminde tartışmaktır. Söz konusu bina, yer seçimi, konumlanması, mimari tarzı ve işlevsel özellikleri sömürge yönetimlerin mekân üretiminde benimsediği motivasyonu, amaçları ve bunun itici gücünü anlamakta önemli bilgiler vermektedir. Halkın desteği ile Japon Genel Yönetim Binası yıkılarak Kyongbok Sarayı eski ihtişamına kavuşturulmuş ve Seul'un kentsel peyzajında yeniden önemli bir nirengi noktası haline gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Modern Yönetim Binaları, Japon Sömürgeci, Kore Yarımadası, Colonialism.

Abstract

Following collapsing the empires, the modern nation-states were established at the end of the First World War and the palaces were replaced by modern administration buildings. However, the modernization practices of the Korean peninsula coincided with the colonization of Japan in the years between 1910 and 1945. While the dynastic and imperial capital Seoul was re-planned in the context of modern urbanization practices, Kyongbok Palace, one of the most important palaces, was destroyed in this period and the Japanese General Administration Building was built in its place, instead. The building did not exist only as an administration building; but also, it has become the representation space of Japanese hegemony. However, it continued to be used after the colonial period ended and its destruction was only possible in the early 1990s. In this context, this article aims to discuss the spatial practices and representation of the Japanese General Administration Building on a historical and spatial basis. The building in question, its location selection, location, architectural style, and functional features provide important information in understanding the motivation, aims, and driving force adopted by the colonial administrations in the production of space. With the support of the public, the Japanese General Administration Building was demolished and Kyongbok Palace was restored to its former glory and became an important landmark in Seoul's urban landscape again.

Keywords: Modern Administration Buildings, Japanese Colony, Korean Peninsula.

Esengül DANIŞAN ARTAN*

* Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus
Üniversitesi, İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi
ve Kamu Yönetimi Bölümü

E-posta/E-mail:
esenguldanisartan@tarsus.edu.tr

Orcid: 0000-0003-4143-3104

Başvuru/Submitted: 11.05.2022

Kabul/Accepted : 02.09.2022

Giriş

Birinci Dünya Savaşı'nın sonu itibariyle modernleşme ile birlikte saraylardan yönetilen imparatorluklar yerlerini ulus devletlere ve onun kurumlarına bırakmıştır. Bu bağlamda sarayların yerlerini modern yönetim binaları alırken; siyasi alanda homojen bir toplum ve ulus oluşturmak önemli hale gelmiştir. Bununla birlikte bazı uluslar sömürge olmaktan kurtulamamış, sömürgeleştirme ve modernleşme süreçlerini aynı anda deneyimlemek zorunda kalmışlardır. Kore yarımadası da sömürgeleştirme ve modernleşme süreçlerini 1910-1945 yılları arasında Japonya yönetimi altında yaşarken; Kore yarımadasının başkenti Seul, Japon sömürge yönetiminin merkezi olarak belirlenmiştir (Lee, 2020). Sömürgeleştirilme öncesinde Joseon Hanedanı ve hemen ardından Daehan İmparatorluğu saraylarına ev sahipliği yapmış başkent Seul; Japon İmparatorluğunun sömürge yönetiminin merkezi olarak belirlendikten sonra Japon Hükûmeti Genel Yönetim Binası -buradan itibaren GGB olarak kullanılmıştır- da bu merkezde inşa edilmiştir.

Modernleşme, kapitalizmi de yeniden üretecek kendi kurumsal yapısını ortaya çıkarırken, modern yönetim binaları da genellikle anıtsal, hükümetin gücünü ve otoritesini yansıtacak şekilde ve en önemlisi diğer özel yapılardan farklı olacak şekilde tasarlanmış; sömürge toplumlarına içkin yönetim binaları ise diğer modern kurumsal yapılardan farklı özellikler göstermiştir. Sömürge yönetimi çoğunlukla sömürgeleştirilenin rızasını, onun sembolik anlamını yansıtan ve egemenliğin gücünü temsil eden mekânlar aracılığıyla almıştır (Shin, 2017). Dolayısıyla mekânsal dönüşümlerin imgesi ve belli bir mekânda bir hafıza mekânının yeniden oluşturulması da kamusal mekân üretiminin bir parçası olmuş ve sömürge yönetim binalarının da bu bağlamda değerlendirilmeleri önemli olmuştur. Japon sömürgesi altında modernleşme deneyimi yaşayan Kore yarımadasında kurumsal yapılar sömürgeleşmenin baskısından bağımsız bir yapı ortaya koyamamış, Daehan İmparatorluğu başkenti Seul'un yönetim merkezi olan Kyongbok Sarayı yıkılarak yerine yeni yapılan GGB ile mekânsal müdahale gerçekleştirilmiştir (Bae ve Lee, 2017). Kyongbok Sarayı, Seul'un başkent seçilmesinden hemen sonra Kore ulusu ruhunu yansıtmaması amacı ile yönetimin ve hanedan konutunun merkezi olarak Doğu Asya'ya özgü kentleşme ve mimari pratikler bağlamında fengshui, kutsal dağ ideolojisi, yin-yang, neo-konfüçyanizm ve beş element yaklaşımları göz önünde bulundurularak tasarlanmıştır (Yoon, 2006). Bu bağlamda Japon sömürge yönetiminin en önemli mekânsal politikası ile kamusal alanlara ve kamu binalarına yönelik genel yaklaşımı, Kore tarihini silmek ve manipüle etmek için onlara zarar vermek ve yıkmak olmuştur (Lee, 2019). Özellikle GGB yer seçimi, konumlanması, mimari tarzı ve işlevsel özellikleri sömürge yönetimlerin mekân üretiminde benimsediği motivasyonu, amaçları ve bunun itici gücünü anlamakta önemli bilgiler vermiştir. Diğer bir deyişle, modernleşmenin kurumsal binalarından farklı olarak sömürge yönetim binaları sömürge rejiminin gücünün temsil edildiği alan olarak öne çıkarken, sömürge toplumun değerlerinin silindiği ve sömürge yönetiminin yeniden üretildiği bir şekilde konumlandırılmışlardır.

Buradan hareketle sömürge yönetimleri ile şehirlerdeki yapıyı çevrenin biçimi arasındaki ilişkilere odaklanmak ve gücün değişen mimari ve kentsel mekânsal yapı kalıplarına yansıma pratiklerini GGB üzerinden ayrıntılı olarak incelemek ve tartışmak bu makalenin esas amacıdır.

1. Sömürge Merkezi: Japon Hükûmeti Genel Yönetim Binası

Son yerli kraliyet hanedanının önemli bir sarayının önüne dikilen GGB Koreliler üzerinde Japon sömürge yönetiminin acılı ve utanç verici anılarını anımsatan diğer tüm binalardan daha fazla etkili olmuştur (Han, 2014:1). 1916 yılında yapımına başlanan bina 1926 yılında tamamlandıktan sonra, 1945 yılına kadar sömürge hükûmeti ofisleriyle beraber yönetimin merkezi olarak hizmet etmiş; Kore yarımadası sömürge olmaktan kurtulduktan sonra da yıkıldığı tarih 1995 yılına dek farklı işlevlerle kullanılmaya devam edilmiştir (Park, 2020). Söz konusu bina, 1945-1948 yılları arasında ABD askerî devlet dairelerine ev sahipliği yapmış, Kore Savaşı

sırasında Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin genel merkezi olarak hizmet vermiş, savaş bittikten sonra ise 1982 yılına kadar yaklaşık 20 yıl Kore Cumhuriyeti'nin ana hükümet binası olarak kullanılmış ve son olarak 1995 yılında Japon sömürge yönetiminden kurtuluşun 50. yıldönümünde ulusal kutlamaların bir parçası olarak yıkılana kadar Kore Ulusal Müzesi'ne ev sahipliği yapmıştır (Park, 2020). Sömürge yönetim binası olarak hizmet vermek üzere tamamlanan binanın bir taraftan modern Kore tarihinin sömürge döneminden çok sömürge sonrası dönemlerine tanıklık ettiği bir bina olarak önemli bir kentsel öge, diğer taraftan Kore halkında sömürge dönemini anımsattığı için kurtulması gereken bir yapı olarak öne çıkmıştır. Diğer bir deyişle, Joseon Hanedanının (1392-1910) 1395 yılında Seul'u başkent seçmesinin hemen ardından inşa ettiği en önemli kraliyet saraylarından biri olan Kyongbok Sarayı'nı yıkarak yerine inşa edilen GGB bu bağlamda hem sömürge yönetiminin hem de geçmişin yıkımı ve tahribatının temsili olarak kolektif hafızada yer edinmiştir.

Seul'un kuzeyi sömürge yönetimine kadar Kyongbok ve Changdeok sarayları ile yönetim merkezini temsil etmiştir. Kenti kuzey-güney doğrultusunda bağlayan Jungro ve Yookcho caddeleri siyasi ve idari merkez kabul edilen Kyongbok Sarayını kentin Doğu Kapısı olan Namdaemun'a bağlamıştır. 1395 yılında inşasına başlanan saray 300'den fazla binadan oluşurken, dönem dönem gerçekleşen Japon istilaları sırasında birçoğu yıkıma uğramıştır (Bae&Lee, 2017). 1867 yılında onarım girişimleri olmuş; fakat 1870'lerde birkaç kez çıkan yangından büyük zarar görmüş, sömürgeleştirme öncesinde canlandırılmaya çalışılmış; ancak sembolik bir önem kazanması ironik bir şekilde ancak Japon sömürge yönetimi altında olmuştur (Henry, 2008: 20-22). Japon sömürgesinden özgürleşmesinin ardından ana sarayı yeniden inşa etme girişimleri olmuş ancak, böylesine büyük bir projenin mali yükü, savaşın yıktığı bir ülke için oldukça büyük olmuştur ve bu sebeple saray iki yüzyıldan fazla bir süre harabe olarak kalmıştır (Kim 2010: 81).

1910 yılında Japonya İmparatorluğu'nun Kore'yi sömürgeleştirmesinin hemen akabinde saray, Japon Sömürge Hükümetine devredilmiş, sömürge rejimi ise Japon İmparatorluğunun otoritesinin ve başarılarının temsili bir bina yapmak üzere kullanmaya karar vermiştir (King, 2018). Japon egemenliğini kentsel peyzajda somutlaştırmak isteyen Japon Sömürge Hükümeti kuzey-güney ekseninin sonlandığı Kyongbok Sarayı'nın önüne GGB binasını dikmek üzere planlar hazırlamıştır. Seul'un kalbi olarak kabul edilen Kyongbok Sarayı'nın hemen önüne yerleştirilen GGB Kore geleneğinde büyük bir sembolik öneme sahip bu sarayı gölgede bırakmış ve birçok Koreli tarafından Kore üzerindeki Japon egemenliğini simgeleyen bir hareket olarak yorumlanmıştır (Lee, 2019).

1926 yılında tamamlanan GGB, Alman mimar George de Lalande (1872–1914) tarafından neo-rönesans tarzında tasarlanmıştır (Park, 1997). Rönesans'ın geleneksel saraylarında gözlemlenebilen geometrik keskinlik, simetrik düzen GGB'de de öne çıkmıştır (Kim 1997). Japon İmparatorluğu topraklarındaki en büyük bina olarak GGB sadece Japonya'nın değil aynı zamanda Doğu'nun gururu olarak beğeniye sunulmuş, Japon hegemonyasının yarımada sergilenmesi için bina ve sarayın avlusu aktif şekilde kullanılmıştır (Lee, 2019). Kal (2005:522) Kyongbok Sarayı arazisindeki çok sayıda binanın kaldırılmasını ve Japon gücünün temsili GGB'nin dikilmesini sembolik olarak 500 yıllık Joseon hanedanının otoritesini yerinden etmesi olarak yorumlamıştır (Kim, 2014). Sarayın ana salonunun önündeki aksta bulunan bütün binalar ve kente açılan kapılar yıkılmış, GGB ön açıklığa konumlandırılmış ve bu tahribattan sonra başlangıçta 300 civarında bulunan binadan ancak 36 tanesi sağlam kalmıştır (Yoon 2006: 288). Ana salon korunmasına rağmen önüne yapılan GGB ve arkasına yapılan Japon müstemleke valisi konutu ile Japon hegemonyasının mekânsal baskısında kalmıştır. Yönetim birimlerinin yoğunlaştığı aksın kuzey ucu bu şekilde tahrip edilirken güney tarafı ise Güney Kapısı'nın ötesindeki Yongsan'daki Japon askerî üssüne giden bir ana yol olarak şekillenmiştir (Chung 1994: 52–54).

GGB ile Seul tam da Pratt'in tanımladığı (1992:4) “sömürge şehri, farklı kültürlerin bulunduğu, çatıştığı ve birbiriyle boğuştuğu, genellikle oldukça asimetrik tahakküm ve tabiiyet ilişkileri içinde olan bir sosyal alan olan bir temas bölgesi” olarak öne çıkarken: kurulan ilişkiler çoğunlukla “zorlama koşulları, radikal eşitsizlik ve inatçı çatışma”nın bir parçası halini almıştır (Pratt, 1992:4).

1945'te sömürge sürecinin sonlanması ile ABD işgal kuvvetleri sömürge hükümetinin yerini alırken GGB'nin adını “Capitol Hall” olarak değiştirmiştir. Nihayet 1948 yılında Kore Cumhuriyeti'nin kurulması ile Ulusal Meclis'e ev sahipliği yapmış ve bu dönemin sembolik olaylarının mekânı halini almıştır. Bununla birlikte Kore Savaşı'nın başlaması ile bina ihmal edilmiş, daha sonra ise binanın yenilenmesi ve yıkılması üzerine yapılan tartışmaların hararetlenmesi üzerine bina bir dönem görmezden gelinmiştir (Kim 2000: 228-231). Bununla birlikte 1970'lerin sonuna dek idari bina olarak kullanılmış, 1980'ler itibariyle ulusal hazinelerinin ana deposu haline gelmiş ve restorasyon sonrası 1986'da Kore Ulusal Müzesi olarak yeniden açılmıştır. İşlevi sürekli değişen bina zaman zaman restorasyonlardan geçmiş; fakat hiçbir zaman tamamen içselleştirilememiştir.

1990'ların başında Kore siyasetinin demokratikleşmesi ile beraber ise artık kamuoyu tartışmalarının esas noktası halini alarak korunması ya da yıkılması tartışmaları hız kazanmıştır (Kim 1999: 150). Kamuoyu bu bağlamda: “(1) binanın yıkılması gerektiğini savunan sömürge döneminde ölen bağımsızlık aktivistlerinin yaslı ailelerinden oluşan bir örgüt olan Kore Kurtuluş Derneği (KLA); (2) korunması gerektiğini savunanlar ve son olarak da (3) yerinin değiştirilmesi gerektiğini savunanlar olmak üzere üçe bölünmüştür” (Han, 2014:8). Yapılan bir ankette Seul kenti sakinlerinin “%71,3'ünün binanın başka bir yere taşınması fikrini desteklediğini ortaya koyarken bu fikrin sebebi olarak katılımcıların %71,8'i binayı sömürge döneminin anımsatıcısı ulusal bir utanç olarak görürken, %19,4'ü binanın Kyongbok Sarayı tasarlanırken göz önünde bulundurulmuş yaşam enerjisi akışını engellediğini¹, %4,3'ü ise binanın manzarayı bozduğunu iddia etmiştir” (Kim 1993:336). Bununla birlikte hem akademisyenler ve araştırmacılar, hem de yerel aktivistler arasında hayli kabul gören iddia GGB'nin Japon sömürge yönetimi tarafından bilinçli ve kasıtlı olarak fengshui özelliğini sabote etmek üzere Kyongbok Sarayı'nın önüne inşa edildiği olmuştur (Park, 2012: 35). Diğer taraftan, bir grup koruma taraftarı profesyonel mimar sömürgeleştirme utancını gösterişli bir şekilde silmekten ziyade ulusal tarihin meşru bir parçası olarak ele almak gerektiğini savunurken, söz konusu binanın yirminci yüzyılın başlarında Asya'daki sömürge mimarisinin önemli bir örneği olduğunu, Kore'nin modern mimarlık tarihini anlamakta önemli bir element olduğunu, bu sebeple de yıkımının hem sömürge hem de mimarlık tarihinin önemli delillerinden birinin yok edilmesi olacağını savlamışlardır (Kim 1995:7; Kim 2000:252). Karşıt görüşlere rağmen, 15 Ağustos 1995'te Kore Kurtuluş Günü'nün 50. yıldönümünde GGB'nin yıkımına başlanmıştır; ancak karşıt grupların davaları sebebiyle bir sene kadar yıkım ertelenmiş ve mahkemenin binanın yıkılarak, Kyongbok Sarayı'nın restore edileceği ancak bu şekilde ulusal ruh ve enerjinin yeniden canlandırılabilmesine karar vermesi üzerine yıkım 13 Kasım 1996 tarihinde tamamlanmıştır (Han, 2014:13). Lee (2019:119), GGB'nin yıkımını Kore'nin Japon sömürge işgalinden kurtuluşunun ardından Kore'nin Japon mirasına yönelik en çekişmeli tartışmalarından biri olarak yorumlamıştır.

GGB'nin yıkımının hemen ardından Kyongbok Sarayı'nı restore çalışmalarına başlanmıştır, bu gelişme ise söz konusu iki yapı arasındaki ilişkinin, Kore ulusal kimliği ile Japon emperyalizmi arasındaki çatışmanın bir temsili olarak yorumlanmış, sarayın restorasyonu Kore gücünün geri kazanması anlamına gelirken, GGB'nin yıkılması ise Japon emperyalizminin Kore ulusu üzerindeki hegemonyasının çöküşü olarak algılanmıştır (Kim, 2014).

Sonuç

Her yönetim şekli kendi kurumsal yapılanması ile var olurken, kentsel mimari ve peyzajı diğer bir deyişle kentsel mekânsal pratikleri de bu doğrultuda değiştirmiş dönüştürmüştür. Birinci Dünya Savaşı sonunda yıkılan imparatorlukların yerine kurulan modern devletler yönetim birimlerini saraylardan modern yönetim binalarına taşıırken, sömürge yönetimi altında modernleşme pratiklerini deneyimleyen ülkeler bu anlamda sömürge yönetimlerinin gücünün temsili halini alan yönetim binalarına ve bu binaların stratejik yer seçimlerinin travmalarına maruz kalmışlardır. Japon sömürgesi altında modernleşen Kore yarımadası Japon egemenliğinin sembolü yönetim binasına başkenti Seul'da ev sahipliği yapmıştır. Japon kültürünün Kore kültürü üzerindeki hegemonik mekânsal ifadesi, sömürge Seul'un inşa edilmiş formunda görülürken, Japon Genel Yönetim Binası bu manada öne çıkan yapılardan biri olmuştur. Geleneksel Seul'un ve aynı zamanda Joseon Hanedanı ve Daehan İmparatorluğu'nun sarayı olan, Kyongbok Sarayı'nın hemen önüne inşa edilen GGB yönetim bağlamında Kore geleneği ile Japon modernleşmesi arasındaki çatışmanın merkezi haline gelmiştir. Japon Sömürge Yönetimi, gücünü ve ihtişamını sergilediği bu bina üzerinden Kore ulusunu ve dolayısıyla Kore yarımadasını kontrol altında tutabilmiş ve yönetebilmiştir. Japon sömürgesinden azade olmayı başarabilen Kore yarımadası kendi bağımsız tarihinde de bu yönetim binasını 1990'ların başına kadar aktif olarak kullanmıştır. 1990'larda hızlanan demokratikleşme çabaları etkilerini sömürge dönemi yapıları üzerinde de göstermiş, büyük tartışmalar sonucunda halkın da desteği ile söz konusu bina yıkılarak Kyongbok Sarayı eski ihtişamına kavuşturulmuş ve Seul'un kentsel peyzajında yeniden önemli bir nirengi noktası haline gelmiştir. Restorasyon çalışmaları sonrası yoğun ziyaretçi akımına uğrayan saray, geleneksel pratiklerin gösteri merkezi olarak da halen tarihsel temsillerin yapıldığı bir mekâna evrilmiştir.

Kaynakça

- Bae, S. H. ve Lee, G. J. (2017). *A Study of the Use of the Gwanghwamun Square through the Evolution of the City Structure of Seoul*. UIA 2017 Seoul World Architects Congress.
- Han, J. S. (2014). Japan in the public culture of South Korea, 1945–2000s: The making and remaking of colonial sites and memories. *The Asia-Pacific Journal Japan Focus*, 12 (15/2), 122-142.
- Henry, T. A. (2008). *Respatializing Choson's Royal Capital: The Politics of Japanese Urban Reforms in Early Colonial Seoul, 1905–1919*, In *Sitings: Critical Approaches to Korean Geography*, edited by Timothy R. Tangherlini and Sallie Yea, 15–38. Honolulu: University of Hawai'i Press and Centre for Korean Studies.
- Kal, H. (2005). Modeling the West, returning to Asia: shifting politics of representation in Japanese colonial expositions in Korea. *Comparative Studies in Society and History*, 47(3), 507–531.
- Kim, H. (2014). Making Korean Modern Museums: Japanese Colonial Buildings as Heritage and Resource. *Acta Koreana*, 17(2), 583-607.
- Kim, J. (1995). Architectural value of National Museum building. Citizens Group for Preserving National Museum Building (Ed.). *Why We Should Stop the 'Demolishing of National Museum Building'*.
- Kim, J. (2000). *Nam'a itnun ryoksa, sarajisms konmul (Remaining History, Vanished Buildings)*. Seoul: Daewonsha.
- Kim, J.-S. (1999). *Hyeondaeseongui hyeongseong, Seoule dancehalleul heohara (Formation of the Korean modern—Allow a dancehall in Seoul)*. Seoul: Hyeonsil munhwa yeongu.
- King, R. (2018). *Seoul: Memory, reinvention, and the Korean Wave*. University of Hawai'i Press.
- Lee, H. K. (2019). *'Difficult Heritage' in Nation Building South Korea and Post-Conflict Japanese Colonial Occupation Architecture*. Cambridge, UK: Centre for Research in the Arts, Social Sciences, and Humanities (CRASSH) University of Cambridge.
- Lee, Y. (2020). Taipei and Seoul's Modern Urbanization under Japanese Colonial Rule: A Comparative Study from the Present-Day Context. *Sustainability*, 12(11/4772), 1-24.
- Park, S. (2012). Speaking with the colonial ghosts and pungsu rumour in contemporary South Korea (1990–2006): The pungsu (feng shui) invasion story surrounding the demolition of the former Japanese Colonial-General Building and iron spikes. *Journal for Cultural Research*, 16(1), 21–42.
- Park, Y. (2020). Controversy over architectural heritage from Japanese colonial era continues. Experts caution against simplistic view of structures built by Japan. <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20200819000642>. (Erişim Tarihi: 04.03.2022).
- Park, Y. J. (1997). Korea's National Museum and Colonial Experience. <https://www.culturalsurvival.org/publications/cultural-survival-quarterly/koreas-national-museum-and-colonial-experience>. (Erişim Tarihi: 10.03.2022).
- Shin, H.B. (2017). Envisioned by the state: Entrepreneurial urbanism and the making of Songdo City, South Korea. Datta, A. and Shaban, A. (Ed.) *Mega-urbanization in the Global South: Fast Cities and New Urban Utopias of the Postcolonial State* (s.83-100). Abingdon; New York: Routledge.
- Yoon, H. (2006). *The Culture of Fengshui in Korea: An Exploration of East Asian Geomancy*. Lanham, MD: Lexington Books.

¹Kyongbok Sarayı tasarlanırken ve yer seçimi yapılırken, fengshui ilkeleri doğrultusunda yaşamsal bir akış oluşturulmuş; bu akış ise kurgusal olarak Kore ulusunun kendi varlığını simgelemesi açısından önemli bir yere oturtulmuştur. GGB her daim Kore ulusunun aşağılanması, yaşam enerjisinin kesilmesini temsil etmiştir.

BİZ VE ÖTEKİ ARASINDA FRANSA'NIN MISIR'I İŞGALİ VE KÜLTÜREL SÖMÜRGEÇİLİK

BETWEEN US AND THE OTHER, FRANCE'S OCCUPATION OF EGYPT AND ITS CULTURAL COLONIALISM

Öz

Bereketli Nil Nehri'nden beslenen ticaret ve kültür merkezi Mısır, tarih boyunca önemli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Yavuz Sultan Selim döneminde (1517) Osmanlı Devleti'nin bir parçası haline gelen Mısır, 1798 yılında Napolyon önderliğindeki Fransız ordusunun işgaliyle karşılaşmıştır. Mısır tarihinde bir dönüm noktası kabul edilen Fransız İşgali (1798-1801), bölgenin sömürgeleştirilmesine zemin hazırlamıştır. Mısır'ın belleğinde kolonyal hafızanın tohumlarını atan Fransız işgali, Doğu ile Batı'nın değerler noktasında birbiriyle karşılaşmasına, biz ve öteki arasında bir etkileşime zemin hazırlamıştır. Elliott Colla tarafından 2003 yılında kaleme alınan "Non, non! Si, si!": Commemorating the French Occupation of Egypt (1798–1801)" başlıklı makale, Mısır'ın Napolyon önderliğindeki Fransız ordusunca işgalini dönemin edebi metinleri ve tarihi kaynaklarına başvurarak değerlendirirken Fransız işgalinin bir bakıma yapı-sökümünü ortaya koymaktadır. Akademik çalışmalarını Washington'daki Georgetown Üniversitesi'nin Arap ve İslam Araştırmaları Enstitüsü'nde sürdüren Profesör Elliott Colla, başta Mısır edebiyatı ve kültürü olmak üzere, devrimci siyaset ve sosyal hareket teorisi bağlamında yaptığı araştırmalarla tanınmaktadır. Bu çalışma, Colla'nın makalesini temel hatlarıyla incelemeyi ve yardımcı kaynaklar aracılığıyla Fransa'nın Mısır işgalini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Abdulkadir AKSÖZ*

* Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi,
İstanbul Medeniyet Üniversitesi,
Siyasal Bilgiler Fakültesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü

E-posta/E-mail:
abdldraksz@gmail.com

Orcid: 0000-0002-3393-9423

Anahtar Kelimeler: Elliott Colla, Mısır, Fransa, Napolyon, Sömürgeçilik.

Abstract

Egypt, a commercial and cultural hub fed by the fertile Nile River, has hosted significant civilizations throughout history. While the country became a part of the Ottoman Empire during the reign of Selim I, it faced the invasion of the French army led by Napoleon in 1798. The French Occupation (1798-1801), which is considered a turning point in the history of Egypt, paved the way for the colonization of the region. The French Occupation which planted the seeds of colonial memory in Egyptian collective memory also caused a confrontation between the East and the West in terms of values and set the ground for the interaction between "us" and the "other". Article titled "Non, non! Si, si!": Commemorating the French Occupation of Egypt (1798–1801)" written by Elliott Colla in 2003, reveals the deconstruction of the French occupation in a way while evaluating the occupation of Egypt by the French army under the leadership of Napoleon by referring to the literary texts and historical sources of the period. Professor Elliott Colla, who continues his studies at the Institute of Arab and Islamic Studies at Georgetown University, Washington, is known for his research in the context of revolutionary politics and social movement theory, especially in Egyptian literature, and culture. This piece aims to analyze Colla's article in its main lines and to analyze the French occupation of Egypt through ancillary sources.

Keywords: Elliott Colla, Egypt, France, Napoleon, Colonialism.

Başvuru/Submitted: 29.06.2022

Kabul/Accepted : 01.09.2022

Giriş

Sömürgecilik özü itibariyle, sömürgecinin askerî güç araçlarını kullanarak bir devleti veya topluluğu siyasi ve ekonomik yönden kendi egemenliği altına almasıdır. Doğal kaynaklara ve yönetime el konulmasının yanı sıra sömürgeciye ait üstünlük duygusu ön plandadır. Sömürgeleştirilen ülkenin dili, dini, kültürü, ananesi ve ahlaki değer normları ise “aşağı ve yabancı” olarak değerlendirilir. Böylelikle geri kalmış “barbar” toplumların sömürgecinin uhdesindeki üstün medeniyet ile tanıştırılması bir misyon haline dönüşür ve sömürgeciliğin meşruiyetine altyapı sağlar. Avrupalı güçlerin güdümünde gelişen sömürgecilik faaliyetleri dünyanın pek çok bölgesinde derin izler bırakmış ve kendi tasnif, tasrif ve tanımlama metoduyla emperyal bir çerçeve kazanmıştır. Sömürgeleştirme sürecinde, sömürge ilişkilerinin tahkim edilmesinde ve sürdürülmesinde, Doğu-Batı ikiliği (dikotomisi) ve bu ikilikte Batı'nın üstün-ileri, Doğu'nunsa aşağı-geri olduğunu kanıtlamaya yönelik söylem hayati bir rol üstlenmiştir (Mertcan, 2007:22). Dolayısıyla Avrupalı değerlerin medeniyet ölçüsü veya ilerleme standardı olarak kabul edilmesi durumuyla yüzleşmek gerekir ki bu, kolonyal geçmişe sahip toplumlar için uzun yıllar boyunca etkisini sürdürecektir psikolojik travma şekline bürünür. Bu minvalde, kolonyalizmin kültürel formu güçlü bir şekilde açığa çıkarak siyasal, ekonomik ve sosyal hayatın kılcal damarlarına nüfuz eder. Öte yandan sömürge geçmişi, milliyetçi duyguların mobilizasyonunu sağlayarak ulusalcılığı toplumun çeşitli katmanları üzerinde yeşertebilir. İç içe geçişler ve karşıtlıkların cenderesinde kimlik bunalımının yaşanması olası hale gelir. Bu doğrultuda, modern sömürgecilik ve emperyalizm tarihi açısından Fransa'nın Mısır işgali (1798-1801) incelenmeye değer bir örnek teşkil etmektedir.

Mısır tarihyazımında Fransız işgali, kritik bir eşik noktası olarak değerlendirilmektedir. Napolyon'un kısa süren bu girişimi, ülkenin Batılı sömürgecilik ve emperyalizmle tanışmasına zemin hazırlamış ve günümüze değin uzanan modernizm tartışmalarını körüklemiştir. Mısır tarihinde İslam'ın gelişinden bu yana geçen süre içinde, ülkenin Napolyon Bonapart komutasındaki bir Fransız askerî seferi tarafından işgal edildiği 1798-1801 yılları kadar bilimsel ve popüler bir benzer kısa dönem olmamıştır (Dykstra, 1998: 113). Öyle ki Batılı oryantalistler nezdinde Mısır'ın Napolyon tarafından işgali ülkenin modern tarihinin başlangıcı kabul edilmektedir. Diğer taraftan Mısır ve Arap milliyetçileri ise bu askerî müdahaleyi Batı emperyalizminin ve sömürgeciliğinin kötü bir hatırası şeklinde yorumlamaktadır. Michael Curtis'e göre bu “sefer” sıklıkla askerî açıdan başarısız ve nitelik olarak düşmanca, emperyalist bir macera ve Fransızların Ortadoğu ya da başka topraklardaki geri kalmış toplulukları medeniyetle tanıştırma konsepti *mission civilisatrice*, yani Medenileştirme Misyonu'nun habercisi olarak görüldü (Curtis, 2015: 23). Nihayetinde Napolyon'un Mısır'ı işgali, Batılı oryantalist bakış açısı bağlamında Doğu'ya karşı kurduğu üstünlük algısının bir tezahürü olarak yorumlanabilir. Dykstra'nın ifadesiyle Fransız işgali, gerçekleşecek kültürel etkileşim ve değişimin uzun dramı için sadece bir girişti; gürültülü, dramatik, renkli, acımasız ve kısa (Dykstra, 1998: 138).

Sömürgecilik ve oryantalizm bağlamında Mısır tarihi önemli bir yer tutmakta ve Fransız işgali çeşitli araştırmalara konu edilmektedir. Mısır'ın işgali süreci gerek Osmanlı, gerek Avrupalı, gerekse Araplar açısından dönüm noktası sayılan hadiselerden biri olarak kabul edildiğinden, çok sayıda yerli-yabancı müelliflerin çalışmalarına konu olmuştur (Sarıkaya, 2018: 448). Bu çalışmaya, Mısır'ın 1798 yılında Fransa tarafından işgalini konu alan Elliott Colla'nın “Non, non! Si, si!”: Commemorating the French Occupation of Egypt (1798–1801)” adlı makalesinden hareketle Mısırlıların belleklerindeki Fransız imgesi tartışmaya açılarak başlanmıştır. İkinci bölümde, işgal ve sefer (occupation and expedition) arasındaki teorik düzlem, kolonyalizmin sömüren ve sömürülen üzerinde bıraktığı algılar üzerinden incelenirken üçüncü bölüm bu karşıtlık içerisinde yaşanan iç içe geçişleri Fransız Vivant Denon ile Mısırlı Hasan al-Attar'ın gözünden irdelenmiştir.

1. Modern Mısır'da Fransız İmgesini Tartışmak: İşgal mi Yoksa Sefer mi?

1998 yılında Mısır Hükümeti, Napolyon'un Mısır Seferi'nin iki yüzüncü yıldönümünü anmak için çeşitli etkinlikler düzenlemeye karar verir. Fransız-Mısır Yılı "L'année franco-égyptienne" kapsamında gerçekleştirilen kutlamaların boyutu, Mısır basını ve entelektüeller arasında sömürgeciliğin doğası üzerine yeniden düşüncelerine sebep olur. İfade edildiği gibi iki yüz yıl boyunca Fransa'ya karşı bir öfke veya dargınlığın söz konusu olmadığına (Ghazaleh, 1998) tam tersine bilimsel ve kültürel açıdan eşi benzeri görülmemiş bir değişim sürecinin Napolyon'un Mısır Seferi ile başladığına inanılıyordu. Mısır'ın işgali Büyük İskender'e özenen Napolyon'un bölgeye medeniyet götürme isteği olarak aktarılmaya çalışılmıştır (Demir, 2013:146). Diğer taraftan Fransa'nın Mısır Seferi'ni kanlı bir işgal olarak niteleyenler de vardı. Colla'ya göre tartışmanın beslendiği kaynak, sömürgecilik olduğu kadar Mısır milliyetçiliğinin temel anlatılarıyla da ilgiliydi. Sorun daha isimlendirmede kendisini gösteriyordu; "Sefer" mi yoksa "İşgal" (expedition vs occupation) olarak mı tanımlanması gerektiği konusunda bir uzlaşma söz konusu değildi.

Bu noktada Fransa'nın Mısırlılar için ne anlam ifade ettiği konusu önemli hale gelmektedir. Avrupa kültür ve medeniyetinin en üst düzey temsilcilerinden biri sayılan Fransa, sekülerizm, modernizm ve rasyonalizm gibi değerlerin merkezi olarak Mısırlıların eğitim almak için tercih ettikleri ilk Batılı ülkeydi. Fransız işgalinin bir "Mısır Rönesansı"nın doğurduğu yönündeki iddialar, Avrupa modernleşmesinin Mısırlı seçkinler arasında dillendirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu noktada Colla, milliyetçi kimliğiyle tanınan Mustafa Kamil Paşa'nın 1895'te Toulouse'da yaptığı bir konuşmaya atıf yapmaktadır. İçerik itibarıyla Mısır'ı derin uykusundan uyandıran, bilim ve sanatla tanıştıran Fransa; bir medeniyet armağanı olarak övülmektedir (Colla, 2003:1045-46). Ancak bu yönde yapılan bir atıf, Mustafa Kamil Paşa'nın şahsiyetini tam manasıyla yansıtmamakta ve bir bakıma yanlış bir örneklendirme olarak dikkat çekmektedir. Colla makalesinde, Mısır milliyetçisi Mustafa Kamil Paşa'yı bir bakıma "Fransız hayranı/yanlısı" gibi lanse etmektedir.

Her şeyden önce Mustafa Kamil Paşa (1874-1908) bir Mısır vatanperveridir. Yaşadığı dönemde ülkesini özgür kılmak ve İngilizler tarafından işgalini sonlandırmak için mücadele etmiş bir şahsiyettir. Zülal Zengin tarafından hazırlanan yüksek lisans tez çalışması, Mustafa Kamil Paşa'nın hayatı hakkında bize önemli bilgiler vermektedir.¹ Çalışmada Mustafa Kamil Paşa'nın Mısır'daki İngiliz sömürge yönetiminden kurtulmak amacıyla Fransa'nın desteğini almaya çalıştığı vurgulanmaktadır. Bilim ve edebiyatı besleyerek geliştiren Fransa, Mısırlıların Avrupa'ya tanıtılmasına yardım etmeli ve Mısır'ın kurtarıcısı olmalıdır (Zengin, 2016:55). Bir anlamda pragmatik denge siyasetinin ürünü olan bu yaklaşım, İngiliz sömürge idaresine karşı Mısır'ın egemenliğini tesis etme noktasında dış destek sağlamaya dönüktür. Mustafa Kamil Paşa'nın Toulouse'daki konuşması, İngiliz sömürge yönetimine karşı Fransa'nın desteğini kazanmak için yapılmış siyasi bir nutuktur. Konuşmasına İngiliz işgalinin yasadışı olduğu beyanıyla başlamıştır (Fahmy, 2008:177). Dolayısıyla Colla'nın Mustafa Kamil Paşa üzerinden örneklediği "Mısır milliyetçilerinin Fransız hayranlığı" bütünlük açısından tam bağlamına oturmamaktadır. Mustafa Kamil Paşa, Mısır'da İngiliz işgali yerine Fransız işgalini bir alternatif olarak savunmamıştır. Paşa, İngiltere ve Fransa arasındaki rekabetten yararlanarak uluslararası güç siyasetinin gereğini uygulamaya çabalamıştır. Nitekim İngiliz işgali sırasında Fransa'nın bıraktığı izlerin silinmeye çalışılmasına karşı çıkmış, bu durumu da Fransız kamuoyunu Mısır'ın tarafına çekmek için kullanmaya çalışmıştır (Zengin, 2016:55).

Colla'nın dikkat çekmeye çalıştığı odak noktası, Mısır ile Fransa arasında özel bir ilişkinin varlığı üzerinedir. Bunun nedeni kolonyalizm çelişkisine rağmen Napolyon'un Mısır Seferi'nin halkın hafızasında İngiliz sömürge idaresine nazaran daha olumlu bir iz bırakmış olmasıdır. Örneğin Cemal Abdülnasır döneminin baskın anti-empyralist ve Arap milliyetçiliği² politikalarına karşın 1798 Fransız İşgali'nin Mısır'da devrim düşüncesinin yerleşmesinde önemli

bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Belirtilmesi gereken husus şudur ki, Napolyon'un Mısır Seferi, muhtevası itibariyle diğer sömürgeci faaliyetlerden ayıklanarak İngiliz ve Amerikan emperyalizminden farklı bir biçimde sunulmuştur.

Napolyon'un Mısır'a dair emelleri oldukça geniş ve iddialıdır. 300 gemi, 50 bin asker ve 151 bilim adamından oluşan devasa ordusuyla yola çıkan Napolyon'un amacı, Mısır'ı almak suretiyle Büyük İskender gibi tarih yazan bir imparator olduğunu bütün dünyaya ispat etmektir (Kalin, 2016: 292). Sefer sırasında uyguladığı propaganda ile kendisini Osmanlı'nın ve Müslümanların dostu olarak göstermekten çekinmemiştir. İşgale giderken Eski Ahit, Yeni Ahit, Kur'an-ı Kerim, hadis kitapları, mitoloji ile ilgili kitaplar ve Montesquieu'nun Kanunların Ruhu adlı kitabını yanında bulundurması ilginçtir (Christian, 2005:12). Bu durumu işgali meşrulaştırmak için dini ve kültürel kodlara tam manasıyla hakim olma arzusunun bir nişanesi şeklinde okumak mümkündür. Napolyon'un kendi sözleri ile Mısır seferi, Mısır için bir kurtuluş ve "uygarlık" projesiydi (Gençoğlu ve Yol, 2022:230). Dolayısıyla Mısır'ın özgürleştirilmesi, eski Firavun çağındaki ihtişamına geri döndürülmesi ve uygar Fransız medeniyeti ve kültürüne entegre edilmesi gerekliydi. Böylesi bir hedefin gerçekleştirilmesi için Napolyon, Osmanlı'yı düşmanlaştırmak yerine "kadim dost" rolünü oynamaya devam etmiştir. Zira Fransa işgale gerekçeler göstermekle birlikte, Osmanlı Devleti'ne doğrudan bir savaş ilanında bulunmamış, aksine bu hareketi Sultan'ın arzusu veya Osmanlı Devleti'nin çıkarları doğrultusunda gerçekleştirildiğini ifade etmiştir (Sarıkaya, 2018:452). Bu yolla, muhtemel direnişin daha başlamadan engellenmesi ve bir iyi niyet göstergesi şeklinde yerli halkın Osmanlı'ya karşı dostane duygularının kullanılmasını hedeflenmiştir. Napolyon her yerde İslam adına savaştığını kanıtlamaya çalışıyordu; söylediği her söz Kur'an Arapçası'na çevriliyordu, bu arada Fransız ordusu da, Napolyon'un talimatıyla, İslam duyarlılığını hep akılda tutmaya zorlanıyordu (Said, 2016:92). Böylelikle bir manipülasyon aracı olarak dini duygulara nüfuz edip psikolojik açıdan Mısır halkı üzerinde egemenliğini meşrulaştırmaya çalışıyordu. Düşman ordusunun ilk muhatabı olan İskenderiye ve Kahire'deki mukimler ile kölemenler gibi bölge eşrafının tavır ve tutumlarının yeknesak bir görünüm arz etmediğini öncelikli olarak zikretmek zorundayız (Sarıkaya, 2018:464). Nitekim Napolyon'un hile ve desiselerine maruz kalan bazı Mısırlı ileri gelenler işgale direnmek yerine işbirliği yolunu tercih etmişlerdir. Napolyon, kendini Mısırlılara zorla benimsetmek için gücünün yetersiz kaldığını görür gibi olduğunda, yerel imamlara, kadınlara, müftülere, ulemaya, Kur'an'ı Fransız ordusu lehinde tefsir ettirmeye çalıştı (Said, 2016:92). Bu sistematik dezenformasyon sonucunda Mısır'da Müslüman halkın itimat gösterdiği din adamlarının Napolyon'un safında yer alması, işgalin meşrulaştırılmasını kolaylaştırmıştır. Fransa donanması İskenderiye önlerinde demirlediği sırada şehir halkı kalelerinde beklerken, maalesef şehrin ileri gelen takımı Napolyon'un davetine katılma konusunda adeta birbiriyle yarış içinde bir tavır sergilemiştir (Sarıkaya, 2018:464).

Napolyon uyguladığı strateji ile işgale dönük kitlesel bir rahatsızlığın doğmasını ve isyana dönüşmesini engellemeyi amaçlamıştır. Mısırlıları yanına çekmek için psikolojik savaş unsurlarını kullanmaktan çekinmemiştir. Bölgede bir Fransız kolonisi kurmayı hedeflemiş hatta bu koloniyi Firavun dönemlerindeki gibi bir hayat sürecek yer olarak tasarlamıştır (Demir, 2013:146). Böylece Mısır'a medeniyet getirmekle kalmayıp yeniden medeniyetin beşiği olacaklardı.³ Ayrıca Fransızlar Mısır'ı gelmiş geçmiş en acımasız tiranlardan kurtaracak, Mısır'ın tarım, sanayi ve ticaretinin refahını geri getirecek, Avrupa ve Hindistan arasındaki ticaret için eski Süveyş yolunu bir kez daha açacak ve böylece halkların ekonomik hayatında gerçek bir devrimi gerçekleştirecekti (Gençoğlu ve Yol, 2022:230). Fransız bakış açısı bu yönde olsa da özellikle XVIII. yüzyılda Mısır'ın yönetiminde rol oynayan Abdurrahman Kethüda zamanında Kahire ve çevresinde büyük bir sosyo-kültürel dönüşüm yaşanmış ve kendine has estetiğiyle göz kamaştırıcı eserler inşa edilmiştir. Üstelik kahve ticaretiyle hissedilir bir ekonomik refah vardır.⁴

Bu noktada Napolyon'un işgal ordusundaki uzman bilirkişilerin bilimsel ve kültürel usla bezeli bir "medeniyet misyonu" taşıdıklarına inanılmıştır. Mısır'daki "medenileştirme

misyonu”⁴ nun baş aktörü Napolyon'a göre uygarlık, bir taraftan ticareti teşvik etmekle bir taraftan da matbaayı, Fransız dilini, eğitimi, tıbbı, koruyucu hijyeni ve sanatı bu yeni coğrafyada tanıtmak ve yerleştirmekle sağlanabilirdi (Gençoğlu ve Yol, 2022:230). Bu amaca binaen bir “Mısır Enstitüsü-Institut d’Egypte” kurularak Mısır’ın gizemlerinin bilim adamları tarafından çözülmesi ve bilinmezliklerinin keşfedilmesi planlanmıştır. Kimyacı, tarihçi, biyolog, arkeolog, cerrah ve eski eser mütehassısı ekipleriyle birlikte Enstitü, ordunun âlim tümeniydi (Said, 2016:93). Edward Said’e göre bu âlimler tümeni sömürgeciliğin bilimsel koludur ve tek bir amaca hizmet için Mısır’dadırlar. Enstitünün yaptığı iş ordununkinden daha az saldırganca değildi: Mısır’ı modern Fransa’ya aktarmak (Said, 2016:93).

Mısırlı entelektüellerin sorguladıkları husus Fransız sömürgeciliğini ve işgalini sadece kültürel kodlarla yorumlamanın doğru olup olmadığı üzerinedir. Colla, makalesinde yaptığı Fransızca kaynaklı alıntıda Mısırlı muhaliflerin işgalin kültürel açıdan olumsuzlanmasına nasıl karşı çıktıklarını gözler önüne sermektedir. Onlara göre; “Fransa’nın Mısır seferi tam anlamıyla kolonyal bir askerî işgaldir. Kültürel gayesi yoktur. Bu tür gayeler silah zoruyla dayatılamaz. Bilimsel veya kültürel bir misyon kılıç veya topla değil, inançla, sözle veya eylemle onaylanır” (Colla, 2003:1047). Diğer kesimler ise Napolyon’un ordusunda bilim adamlarının bulunmasını seferin sadece askerî niyetle gerçekleşmediğini öne sürerken kültürel çalışmaların en nihayetinde politik bir amaca hizmet ettiği konusunda hemfikirdir; “Savaş ahlaki kriterlere göre değerlendirilemez, çünkü genel olarak tüm savaşlar gayri ahlakidir. Seferin kültürel etkisini değerlendirmeyi teklif etmek, gayri ahlaki bir olayın ahlaki sonuçlarını yargılamaktır.” (Colla, 2003:1047).

Sonuçta Colla’ya göre bazı Mısırlı entelektüeller, iki yüzüncü yıl kutlamalarını boykot ederek Mısır’ın sömürgeleştirilme tarihi içerisinde yer alan bir dönemin anılmasını eleştirmişlerdir. Olayın özü, Avrupa emperyalizminin Fransa özelinde “masum” yüzünün bilim ve kültür aracılığıyla öne çıkarılmasıdır. Dolayısıyla iki yüzüncü yıl kutlamalarının bir anlamda Mısır’da yaşanan acıları ve sömürgeci işgali unutturma teşebbüsü olduğu anlaşılmaktadır.

2. Anlatılar İçerisinde Dolaşmak yahut İşgal/Sefer’e Teorik Yaklaşmak

Makalenin ikinci bölümü, işgal ve sefer (occupation and expedition) arasındaki teorik bağlantıyı incelemektedir. Colla, kolonyalizmin sömüren ve sömürülen üzerinde bıraktığı algılar üzerine düşünmemizi istemektedir. Burada karşımıza iki çeşit değerlendirme türü çıkar. İlki sömürgeciliği “ben ve öteki” arasındaki keskin bir mücadele olarak tasvir ederken ikincisi gri tonların daha ağırlıkta olduğu bir anlatıma sahiptir. Biz ve onlar arasında yapılan ayırım çoğunlukla XX. yüzyılın ulusal kurtuluş mücadelelerinde kendisini göstermiştir. Sömürge rejimi, sömürülenin kurtuluş mücadelesi sonrası ulus inşasının şekillenmesi sürecinde de eleştirilerin merkezinde yer almıştır. Dolayısıyla birinci tür değerlendirme, sömürge döneminin tüm izlerini silmeyi ve mümkünse sömürge öncesi duruma geri dönmeyi muştular. Çoğunlukla sömürgeciye şiddetli bir karşı koyuş göze çarpar. İkinci tür değerlendirmede ise belli noktalarda sömürgeci ile sömürülenin birbirleri arasındaki paylaşımları ön plandadır. Burada iç içe geçişler söz konudur ve kendisine yabancı olanı tanıma, anlama ve yorumlama niyeti dikkat çeker. Kolonyalizme dair ikinci tür anlatıda, homojenlik yerine melezlik hâkimdir. Ben ve öteki kimliği yer değiştirebilir veya birbirini taklit edebilir.

Colla, sömürgeciliğin birinci ve ikinci tür anlatısını Mısırlı meşhur tarihçi Abdurrahman el-Ceberti’den uzun bir alıntı yaparak ortaya koymaktadır. Ceberti, Mısır sokaklarına taşan Fransız askerlerini İblis’in ordusundaki şeytanlara benzeter ve el-Ezher Camii’ne postallarıyla girip İslam’ın kutsallarını nasıl kirlettiklerini çarpıcı bir şekilde anlatır. İşgalin sert ve karanlık yüzünü tüm çıplaklığıyla betimlerken Fransız askerlerini yağmacı olarak nitelendirir. İkinci alıntıda ise Ceberti, Fransız bilim adamlarının çalışmalarını gerçekleştirdikleri bir mekândan bahseder. İçerisinde büyük bir kütüphanenin bulunduğu bu evde, aranan kitaba ulaşmak mümkündür ve

Müslümanların gelip araştırma yapmasına bir mani yoktur. Ceberti buraya sıkça gittiğini ve basılı kitaplar sayesinde pek çok farklı şey öğrendiğini yazar. Burada bir tarihçiye ait iki farklı anlatı dikkat çekicidir. En nihayetinde Ceberti'nin Fransızlar hakkında kullandığı ifadelerin hangi maksat ve ne adına kullanıldığı sorusu karşımıza çıkmaktadır.

Colla makalesinde belirtmemiş olsa da, Ceberti'nin Fransız işgalini konu alan eseri Mazharü't-tağdis (Muzhirü't-tağdis) bi-zehâbi (zevâli) Devleti'l-Fransîs (Maksudoğlu, 1993:190-191) Osmanlı Sadrazamı Yusuf Ziya Paşa'ya ithafen kaleme alınmıştır. Mısır'ın istilası Osmanlı Devleti içerisinde büyük yankı uyandırmış ve dost telakki edilen Fransızlara karşı ciddi bir öfkeyi tetiklemişti. Öte yandan Ceberti'nin Fransız işgali sırasında birtakım görevler aldığını öğreniyoruz. Napolyon Mısır'ı işgal edince onu ülke yönetiminde bir vasıta olarak kullandığı âyan ve eşraf divanına üye tayin etmiştir (Maksudoğlu, 1993:190). Fakat müellif, bu eserini Sadrazam'a sunmasından dolayı Napolyon'u ve Fransızları tasvir ederken küçük düşürücü ifadeler yer vermekte; Sultan III. Selim ve Sadrazam'ı için ise övgü dolu ifadeler kullanmaktadır (Sarıkaya, 2014:79).

Günümüzde dahi Napolyon'un Mısır'ı işgali üzerine yapılan çalışmalarda önemli başvuru kaynaklarından biri kabul edilen Ceberti'nin El-Ezher Üniversitesi'nde hocalık yaptığını ve ulema sınıfına mensup olduğunu belirtmek gerekir. Fransızların El-Ezher içerisinde gösterdikleri taşkınlık ve yağma burada hoca olan Ceberti için elbette ki kabul edilebilir değildir. Ceberti'nin yazdıkları aracılığıyla Fransız işgalinin karanlık yüzü Mısırlıların hafızalarına yerleşmiştir. İkinci alıntıda bahsedilen Fransız bilim adamları ve çalışma ortamına dair izlenimlerini ise bir ilim insanı olması bakımından onun araştırma ve öğrenme merakına bağlamak mümkündür.

Tam bu noktada Colla'nın makalesinde “kolonyal melezlik” üzerine teorik bir tartışma kendisine yer bulmaktadır. Sömürgeci geçmişin kültürel kodları, keskin ulusal anlatıda görmezden gelinirken ikinci model belirsizlik ve melezlik üzerinden aktarılmaktadır. Colla'nın ifade etmek istediği husus ise, Fransız İşgali/Seferi'ni anlatan metinlerin en doğru şekilde hem karşıt ve keskin, hem de belirsiz, çatışmalı ve ikircikli olarak tanımlanabileceğidir. Başka bir deyişle, sömürgecilik dönemine dair metinlerde sadece bir anlatı türünün bulunmadığını ifade ederken yukarıda bahsedilen iki modele bir arada karşılaşılabileceğini belirtir. Ceberti'den yaptığı alıntıların da bu teorik iddiayı açıklamaya başlamadan önce okuyucunun önüne koymak olduğu anlaşılmaktadır.

Colla, Fransızların Mısır'ı sömürgeleştirmeye yönelik girişimine dair edebi kaynakların oldukça geniş olduğunu anlatır. Ona göre sömürgeci şiddet ile ben ve öteki arasındaki kültürel alışverişe dair düzinelerce Fransızca, İngilizce ve Arapça metinlere rastlamak mümkündür.⁵ Colla, Mısır Seferi/İşgali üzerine yazılmış pek çok eser bulunmasına rağmen nadiren birbirlerine referansla okuduklarını belirtir. Her metin kendi ulusal edebiyatının bir parçası olarak ele alınırken metinler arasında bağlantı kurmanın ötesinde bir olayın tek taraflı tasvirlerini benimseme eğiliminin ağır bastığı görülür. Monolog halini alan bu yaklaşım, ancak kolonyal dönemin metinlerini karşılaştırmalı okuma yoluyla bertaraf edilebilir.

Yazar postkolonyal çalışmalarda karşılaştırmalı okumanın önemine değinmek için Edward Said'e atıf yapmaktadır. Edward Said sömürgeciliği sadece askerî tahakküm olarak değerlendirmemiş aynı zamanda “söylemsel tahakküm”e yol açtığını ileri sürmüştür. Öte yandan Colla, “karşılaştırmalı emperyalizm edebiyatı”ndan bahseder ve bunu zıt kutupların iç içe geçmiş ve örtüşen tarihleri altında, hem suçlama siyasetine hem de daha yıkıcı yüzleşme ve düşmanlık siyasetine bir alternatif oluşturmaya çalışır. Colla daha sonra Said'in “Kültür ve Emperyalizm” çalışmasına referansla sömürgeci ile sömürgeleştirilenin edebiyatını karşılaştırma işine girişir. Batılılarla Doğuluların örtüşen deneyimlerini, sömürgecilerle sömürgeleştirilenlerin bir arada var olup gerek yansımalar gerekse rakip coğrafyalar, anlatılar, tarihler yoluyla birbirine karşı savaş verdiği kültürel alanların karşılıklı bağımlılığını dikkate almamak ya da başka bir biçimde yok

saymak, geçen yüzyıldaki dünyada neyin temel olduğunu gözden kaçırmak olacaktır (Said, 2016:22). Bu minvalde Colla, makalesinin bir sonraki bölümünde Vivant Denon'un "Voyagedans la Basse et la Haute Egypte" adlı çalışması ile Hasan al-Attar'ın "Maqama fi-l-Francis" eserini karşılaştırmalı olarak ele almaktadır.

3. "Non, non! Si, si!": İç İç Geçişler Arasında Ben ve Öteki

Fransız ordusu ile beraber Mısır'a gelen bilim adamlarından Vivant Denon, bir illüstratör, yazar ve seyyahı. Napolyon'un generali Desaix'nun Yukarı Nil bölgesindeki askerî harekâtında yer almıştı. Amaç Mısır'ın Memlûklü hâkimi Murad Bey'i takip edip köşeye sıkıştırmaktır. Denon askerlerle birlikte izlenimlerini not almaya başlar. Fransız Devrimi'nin büyümlü atmosferini soluyan biri olarak Mısır'ın gizemlerini, şehirlerini ve anıtlarını kaleme alır. Bunlardan eserinde söz ederken bir savaş anlatısı olarak Memlûk Beyi Murad'a karşı gerçekleştirilen mücadeleyi mutlak zıtlık, karşıt ahlaki güçler arasındaki keskin çatışma biçiminde aktarmaktadır.

Denon'a göre Mısırlılar, Fransızların kendilerini Memlûk beylerinin zulmünden kurtarmaya geldiğini fark edemedikleri için bilinçsizce davranıyorlardı. Özellikle Fransız ordusu gittiği her yerde direnişle karşılaşılıyor, Yukarı Mısır'ın çöllerinde aniden ortaya çıkan Bedeviler ve köylülerin saldırısına uğruyordu. Fransızların böylesi bir küstahlığa zorla karşılık vermekten başka bir seçenekleri yoktu. Fransız Devrimi'nin getirdiği rasyonel değerlerin evrenselliğinden kuşku duymayan Denon, Mısırlıların Fransız ordusuna karşı direnişini mantıksız bulmuş ve bir çeşit hurafeye dayandığına inanmıştır. Dolayısıyla Denon'un anlatısında üstün medeniyet temsilcisi Fransızlar olurken ironik bir biçimde Mısırlılar kendi yurtlarında yağmacı ve saldırgan olarak nitelendirilmektedir. Fransız ordusunun örgütsel ve ahlaki üstünlüğü, yol boyunca karşılaştıkları direniş acımasızca bastırmıştır.

Colla bu durumu açıklamak için Fransız ordusundan tüfek çaldığı için idam edilen Mısırlı bir çocuğun hikâyesini kullanır. Yaşlı ve ağma bir annesi dışında kimsesi olmayan çocuk, Fransız ordusuna ait silahları çalma girişimi sırasında yakalanır. Denon, General Desaix'nun önüne getirilen suçluyu tasvir ederken melek gibi bir yüze sahip on iki yaşında bir çocuk olduğunu yazar. Çocuğun kolundaki yaraya dikkat çekerken General'in buna duygusuzca baktığını aktarır. Esas mesele silahları çalmak için onu kimin gönderdiğidir ve General'in sorusuna çocuk hep aynı cevapla karşılık verir; "Hiç kimse!". General kendisini kimin gönderdiğini itiraf ederse, ona hiçbir şey yapılmayacağını söyler ama eğer itiraf etmemekte ısrar ederse hak ettiği cezayı göreceği konusunda tehdit eder. Çocuğun Desaix'ya verdiği cevap nettir; "Size söyledim, beni kimse göndermedi, bana sadece Allah ilham verdi. İşte başım, kes şunu." Bu sözlerin kendini korkusuzca feda etmeye hazır on iki yaşındaki bir çocuğun dilinden dökülmesi karşısında Denon, bunun sebebini İslam ile açıklar ve bu dine inananların kahramanlığa ve kötülüğe meylettğini ileri sürer. İdam fermanı çıkan çocuğun kendinden emin bir şekilde ölümü gülümseyerek kabul etmesi Denon'un dikkatinden kaçmaz.

İkinci anlatıda Denon, kolonyal şiddetin boyutlarını gözler önüne seren Girgeh Kasabası'ndaki katliamdan bahseder. Yerleşkede Fransızlara karşı direnen binden fazla isyancı köylü öldürülür. Fransızlar yaşananların meşrulaştırılması konusunda Mısırlıların kendi söylediklerini anlamamasını ve itaatten kaçınmalarını gösterir. Öyle ki Fransız Devrimi'nin özgürlük, kardeşlik ve eşitlik ilkeleri adına Mısır köylüleri katledilir. Buraya kadar anlatılanlar Colla'nın üzerinde durduğu ikili karşıtlıkların öyküsünü sunmaktadır. Fransız rasyonalitesi karşısında Mısır'ın cehaleti, Avrupa'nın aydınlıkçı düşünce sistemi karşısında Müslüman irrasyonelitesinin karmaşası, biz ve onlar arasındaki ayrımı derinleştirmektedir.

Bu katliam sonrası birlikler kasabanın dışında toplanır ve General Desaix askerlerini eğlendirmek için yerel hikâyeye anlatıcıları tutar. Ordudaki tercümanların simültane çevirisiyle Fransız askerleri anlatılan hikayeleri ilgiyle dinler. Denon'a göre Fransızlar, Mısırlı hikâyeye

anlatıcılarının kendilerine sunduğu fantezilerden zevk aldılar (Colla, 2003:1059). Anlatılan masal ve hikâyelerin büyüü Denon'a Fransız tiyatrosunu anımsatır. Burada biz ve onlar arasındaki keskin sınırlar aşınmaya uğrar. Denon ve askerler kendisini ötekinin sunduğu kültürel haz içerisinde bulurken kültürler arası çapraz özdeşleşme ortaya çıkar. Colla için de önemli olan Denon'un Mısır ve Fransız kültürünü karşılaştırması, öteki'nin yaşam örüntüsünden bir şeyler keşfetmesi ve bunu kendisiyle özdeşleştirmesidir.

Hasan al-Attar'ın "Maqama fi-l-Francis" adlı eseri Colla'nın makalesinde değerlendirilen bir diğer anlatı türüdür. Makame Arap toplumuna özgü bir edebiyat türü olarak bilinmektedir. Tanımı ve içeriği itibarıyla geniş bir literatürü kapsamaktadır. Erol Ayyıldız'ın ifadesiyle "Hayali bir kahramanın başından geçen olayların hayali bir hikâyeci tarafından dile getirildiği kısa hikâyeler serisinden (makâmât) meydana gelen edebî tür ve bu konuda yazılan eserlerin ortak adıdır" (Ayyıldız, 2003:417-419). Sıtkı Güllü ise "...Makâme'nin, Abbâsiler devrinde "Yetkili şahıslara tenkit içerikli öğütlerde bulunmak" anlamında kullanıldığını; Bedîû'z-zeman el-Hemezânî ve halefi el-Harîrî'nin üsluplarıyla da: "Yazarının eğitim ve dil öğretimini hedeflediği ve ağırlıklı olarak döneminin sosyal kokuşmuşluğuna doğrudan ya da dolaylı olarak değindiği, âyet, hadîs ve darbimesellerle desteklediği müsecca' nesir ve şiirden oluşan bir edebî tür" (Gülle, 2000:184) olduğuna vurgu yapmaktadır. Edebi makamelerde öne çıkan unsurlar dil ile kelime oyunlarının yapılması ve yoruma açık olmasıdır. Colla'nın aktardığına göre Hasan al-Attar'ın makamesi Fransız işgalini anlatan en özgün eserlerden biri sayılabilir. Ceberti ile aynı dönemde yaşayan Attar, Fransız işgaline karşı çıkan ilim adamlarından biridir. Aslen Faslı bir alim olan Attar, Ceberti gibi, Fransız askerlerini Mısır topraklarında görmekten son derece rahatsızdır (Kalın, 2016:301). Öyle ki Ceberti'nin vakayinamesini yazarken Attar'ın makamesinden sıkça alıntı yaptığı ifade edilmektedir.

Attar'ın makamesindeki kahramanımız, Fransızların Mısır sokaklarını işgal etmiş olmasından oldukça kaygılanır ve kendisini huzursuz hisseder. Yabancı (öteki) Fransızların kontrolündeki bölgeden kaçıp kurtulmak ister. Fransızlara korku ve şüpheyle yaklaşır ancak aynı zamanda merak duygusu ağır basar. Fransızların bilime ve felsefeye olan ilgileriyle meşhur olduklarını ve onlarla bir bilgi alışverişinde bulunabileceğini düşünür (Colla, 2003:1061). Fransız bilginlerin kaldığı yeri ziyaret etmeye karar verir ve haklarında pek çok şey duyduğu bu insanları büyüleyici bir şekilde güzel bulur.

Makame'de kelimelerin tasvir gücünü kullanan kahramanımız, Fransız bilginleri aşkla betimlemektedir. Fransız akademisyenler, ona hukuk, teoloji ve doğa bilimleri gibi çeşitli konulardaki kitaplarına birlikte göz atmaya davet eder. Makamenin kahramanı, Fransız akademisyenlerin dış görünüşlerinden basılı kitaplarına, dillerinden tavırlarına kadar pek çok konuda hayranlık besler. Özellikle klasik şiir okumada usta bir Fransız, güzelliği ve Arap diline hâkimiyetiyle anlatıcının gözlerini kamaştırır (Colla, 2003:1063). Burada tam anlamıyla bir öteki'den etkilenme ve ona bağlanma durumu zuhur ederken kahramanımız zihninin de Fransız bilgin tarafından işgal edildiğini haykıracaktır⁶.

Attar'ın anlatısında ortaya çıkan husus, sömürgeci tahakkümün düşünsel boyutunu yansıtırken öteki'ye boyun eğmeyi göstermektedir. Kahramanın Fransız bilgin ile bir arada olmak için çırpınması, kendini öteki'de kaybetmesinin bir sonucudur. Bunu bir aşk'a dönüştürmesi ise "celladına aşık olma" sorununu akıllara getirmektedir. Nitekim Fransız akademisyen, kahramanın bir araya gelme teklifini "Hayır hayır! - Non, non!" diyerek reddetmiş daha sonra "Birbirimizden ayrılalım mı?" sorusuna "Evet, evet! - Si, si!" (al-'Attar, 96)⁷ şeklinde yanıtlamıştır. Attar, kahramanı ile Fransız bilgin arasındaki "aşk"a son verirken ötekinin kararlılığını öne çıkarır. İki arasındaki kopuş sonrası kahramanımız, Fransız bilginle tanışmasından tövbe eder. Başka bir deyişle sömürülen, sömürgecisinin zihni tahakkümünden uzaklaşmıştır.

Sonuç

Elliott Colla, sömürgeci ile sömürülen arasında acımasız anlatıların yoğunluğuna rağmen birinin öteki ile özdeşleşebileceğini iddia etmektedir. Burada şiddet tezine karşı kültür antitezi ön plana çıkar ki bu olası bir iş birliği ve değiş tokuş anına işaret etmektedir. Metinlerde yer alan çatışma, korku ve güvensizlik koşullarının kimlik, merak ve zevk adına askıya alınması durumuyla karşılaşılır. Kolonyal şiddet içerisinde ve kültür nosyonu etrafında şekillenen bu yakınlaşmanın önemli ama sadece anlık bir kırılmaya yol açtığını anlıyoruz. Colla'nın ifade ettiği noktalardan bir tanesi de sömürge dönemine ait metinlerin karşılaştırmalı okunması yönündedir. Saf karşıtlıklar üzerinden metinleri tanımlamak yerine içerisindeki melez ve geçişken durumlara dikkat çekmektedir. Ceberti, Denon ve Attar'ın metinlerinde ötekiye dair tanıma, benzeme ve yakınlık içeren kısımların bulunması önemlidir. Ancak bu, nihayetinde sömürgeci ile sömürülen arasında geçici bir ilişkidir ve kültürel özdeşleşme belli bir sınırdan noktanır. Attar'ın makamesindeki kahramanın Fransız aşk'ından sıyrılıp tövbe etmesi, Denon'un üstün Fransa yaklaşımının değişmemesi ve Ceberti'nin Fransızları işgalci olarak anması kolonyal sürecin izdüşümünü ortaya koymaktadır.

XXI. yüzyılda doğrudan askerî yollarla sömürgeleştirme faaliyetleri sona ermiş olsa da ekonomik, ideolojik ve kültürel kolonyalizmin varlığını sürdürdüğü bilinen bir gerçektir. Mısır'a gelen Fransız bilim adamları, öykündükleri Firavun dönemi Mısır'ının anıtsal eserlerini büyük bir hayranlıkla kaydederken hâlihazırdaki Mısır idaresini kötü, sefil ve geri kalmış olarak tanımlamışlardır. Bu noktada Memlük/Osmanlı dönemi, Mısır'ın geri kalmasının nedeni gibi gösterilmiştir. Fransız işgaliyle sanki Mısır'da bilim, araştırma ve kültür gibi meselelerin ilk kez ortaya çıktığı gibi yanılısına zuhur etmiştir. Colla da Mısır'daki Osmanlı idaresine hiç değinmemiştir. Hâlbuki Napolyon'un işgali öncesi Mısır, hem mimari hem de ekonomik açıdan gayet iyi durumdadır. Mısır tarihinden Osmanlı dönemini silme çabalarının ürünü olan bu yaklaşım, sömürgeci Fransız işgalini bir kültürel aydınlanmanın işaret fişğine büründürerek yıllar sonra anma etkinlikleriyle pozitif yönde hatırlanmasına zemin hazırlamaktadır. Sömürgeci tahakkümün devam ettiğini gösteren "söylemsel hafıza" ise Napolyon'un Mısır'a saldırısı bir sefer miydi yoksa işgal miydi tartışmasıyla yahut ordusundaki bilim adamı sayısının vurgulanmasıyla adeta bulandırılmaktadır. Kültürel sömürgecilik bir milletin kendi tarihine, ananesine, ahlaki değer normlarına, duygu ve geleneklerine nüfuz ederek sömürgeci geçmişin acı ve ıstırapları içinden koparıp onu bir övünç kaynağı haline dönüştürebilmektedir. Nitekim Fransız işgali kısa ömürlü olmasına ve propaganda çerçevesinde şekillenmesine rağmen emperyal hegemonya imajıyla Mısır'ın tarih belleğinde yer etmiştir. Sömürgecilik klasik anlamda sona ermiş olsa da sömürülen milyonlar üzerindeki baskısı, düzeltilemeyen psikolojik bir travma halinde devam etmektedir. Böylece sömürgeci emperyalizmin oryantalist bakış açısı, kültürel kodların güdümünde yeniden üretilmektedir.

Kaynakça

- Al-'Attar', H. (1858). "*Al-Maqama fi-l-fransis*". Bulaq.
- Ayyıldız, E. (2003). Makame, *DİA*, XXVII. 417-419.
- Christian, C. (2016). Bonaparte et l'Islam. Alcazar publishing, premiere edition.
- Colla, E. (2003). "Non, non! Si, si!": Commemorating the French Occupation of Egypt (1798–1801). *MLN: French Issue*, 118(4), 1043-1069.
- Curtis, M. (2015). *Şarkiyatçılık ve İslam: Avrupalı Düşünürlerin Orta Doğu ve Hindistan'daki Şark Despotizmi Üzerine Görüşleri*. (Çev. M. Çakır) İstanbul: Matbu Kitap.
- Demir, Y. (2013). XIX. Asır Türk-Fransız İlişkilerinde Dönüm Noktası: Napolyon'un Mısır'ı İşgali ve Sonrası Oluşan Diplomatik Durum. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 130-146.
- Dykstra, D. (1998). *The French occupation of Egypt, 1798–1801*. In M. Daly (Ed.), *The Cambridge History of Egypt* (The Cambridge History of Egypt, pp. 113-138). Cambridge: Cambridge University Press.
- Fahmy, Z. (2008). Francophone Egyptian Nationalists, Anti-British Discourse, and European Public Opinion, 1885-1910: The Case of Mustafa Kamil and Ya'qub Sannu'. *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East*, 28(1), 170-183.
- Gençoğlu, M. ve Yol, F. (2022). Fransız Sömürgeciliğinin Temelleri: "Medenileştirme Misyonu" ve "Asimilasyon Doktrini". *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 9(1), 221-247.
- Ghazaleh, P. (1998). When is a door not a door? *al-Ahram Weekly*, 388.
- Gülle, S. (2000). Arap Edebiyatında 'Makame' ve El-Harîrî'nin Osmanlı Medreselerinde Yüksek Arapça Öğretimi Çerçevesinde Okutulan 'El-Makamat'. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, 0(2), 179-201.
- Kalın, İ. (2016). Ben, Öteki ve Ötesi: İslam- Batı İlişkileri Tarihine Giriş. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Mertcan, H. (2007). Oryantalizm - Sömürgecilik İlişkisi: Batılı Fatihlerin Kılıcından Alaaddin'in Lambasına Uzanan "Aşk"ın Bitmeyen Kanlı Serüveni. *Milel ve Nihal*, 4(2), 11-28.
- Maksudoğlu, M. (1993). Cebertî, Abdurrahman b. Hasan. *DİA*, VII, 190-191.
- Raymond, A. (2016). *Yeniçerilerin Kahiresi: Abdurrahman Kethüda Zamanında Bir Osmanlı Kentinin Yükselişi*. (Çev. A. Tümertekin) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Said, E. (2016). *Kültür ve Emperyalizm*. (Çev. N. Alpay) İstanbul: Hil Yayın.
- Said, E. (2016). *Şarkiyatçılık Batı'nın Şark Anlayışları*. (Çev. B. Ülner) İstanbul: Metis.
- Sarıkaya, H. (2014). Mısır'ın İstirdâdını Ele Alan Vekâyi'nâmeler ve Mehmed Emîn Karahân-Zâde'nin Târihçe'si. *İslami İlimler Dergisi*, 9(2), 79-80.
- Sarıkaya, H. (2018). Mısır'ın İşgali (1798-1801) Karşısında Osmanlı İdaresi ve Toplumunu. *Birinci Dünya Savaşı Odağında Tarih Boyunca Savaş*, (s.453-481).
- Serbest, M. (2017). Süveyş Kanalı'nın Ulusallaştırılması Sorunu ve Süveyş Bunalımı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6, 689-711.
- Şimşek, K. (2014). Tarih'i Cevdet'e Göre Napolyon. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 85-93.
- Zengin, Z. (2016). *Japon ve Mısır Modernleşmesinin Etkileşim Süreci: Mustafa Kamil Paşa (1874-1908) Örneği*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, İstanbul.

¹ Mustafa Kamil Paşa hakkında tez yazıldığını haberdar eden kıymetli hocam Doç Dr. Fatih Bayram'a teşekkür ederim.

² Cemal Abdülnasır dönemine damga vuran 1956 Süveyş Bunalımı sırasında Fransa, İngiltere ve İsrail'le birlikte Süveyş Kanalı'nın millileştirilmesine karşı çıkmış ve Mısır'a askeri müdahalede bulunmuştur. Bu konuda hazırlanmış özgün bir çalışma için bkz. Serbest, M. (2017). Süveyş Kanalı'nın Ulusallaştırılması Sorunu ve Süveyş Bunalımı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6, 689-711.

³ Mısır Seferi'ni tüm ayrıntılarıyla ele alan Fabrice Hourlier'in yönetmenliğini yaptığı 2 bölümden oluşan 2017 yapımı "Napoleon Bonaparte: The Egyptian Campaign" belgeseli için bkz: Napolyon Mısır Seferi 1. Bölüm; <https://www.youtube.com/watch?v=57zDecs-fHQ>. Napolyon Mısır Seferi 2. Bölüm; <https://www.youtube.com/watch?v=olnavAlqAgU>.

⁴ Mısır'daki Osmanlı egemenliğini kültürel, ekonomik ve mimari açıdan ele alan özgün bir çalışma için bkz: Raymond, A. (2016). *Yeniçerilerin Kahiresi: Abdurrahman Kethüda Zamanında Bir Osmanlı Kentinin Yükselişi*. (Çev. A. Tümertekin) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

⁵ Bu noktada bir ilave olarak Napolyon'un Mısır'ı işgalinin Osmanlı kaynaklarındaki tarihi ve edebi metinlerde yer bulduğunu belirtmek gerekir. Ayrıntılı örnekler için bkz: Sarıkaya, H. (2014). Öte yandan Napolyon'a özel ilgisiyle bilinen Cevdet Paşa'nın ünlü Tarih-i Cevdet eserinde Mısır'ın işgaline dair bölümleri içeren bir çalışma için bkz. Şimşek, K. (2014).

⁶ "The Frenchmen have invaded everything, even my mind!" Attar'dan aktaran Colla (2003:1063).

⁷ Attar'ın makamesini Arapça aslından İngilizce'ye Prof. Elliott Colla tercüme etmiştir. Arapça; Al-waslu minhu ghadan muhalan idh laysa yurthi ila rasisi Aqulu, "Waslan?" Yaqulu "Non, non!" Aqulu "Hajran?" Yaqulu "Si, Si!". İngilizce: To consummate my love for him has become impossible Because he has no pity for passion I ask, "Shall we get together?" He replies, "No! No!" I ask him, "shall we leave each other?" He replies, "But, yes!".

REVISITING THE CONDITIONS OF THE POPULIST RADICAL RIGHT
ELECTORAL SUCCESS IN CENTRAL AND EAST EUROPE DURING
EUROPEANIZATION PERIOD: A FUZZY-SET APPROACH

POPULİST RADİKAL SAĞ PARTİLERİN SEÇİM BAŞARILARINDA AVRUPALILAŞMA
SÜRECİNİN ETKİSİNİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: 2000-2010 ORTA VE DOĞU
AVRUPA SEÇİMLERİ

Abstract

The Populist Radical Right parties (PRR) in Central and East European countries (CEECs) are skeptical about supporting the European Union membership. In the 1990s seldom did the PRR electoral success occur in CEECs that engaged in the fourth enlargement of the European Union. In the first decade of the millennium, however, this situation changed and the PRR achieved significant electoral success in most countries. Applying a new methodological approach based on fuzzy-set analysis, this study revisits under which context the PRR achieved electoral success in the period from 2000 to 2010. This study concludes: first, right wing mainstream parties' positive stance on the issue of EU-membership benefitted the PRR in parliamentary elections held during the period 2000 to 2010. Second, the presence of a notable Roma population was context-setting condition: the policy divergence between right-wing mainstream party and the PRR, along with the unemployment problem (unlike the corruption problem) helped the latter, if a notable Roma population exists (e.g., Bulgaria, Hungary, Romania, Slovakia). In countries without a significant number of Roma populations (e.g., Poland and Slovenia), the PRR electoral success occurred when the right-wing mainstream parties pursued socially illiberal policies despite its support for the EU membership.

Mustafa Çağatay ASLAN*

* Dr. Öğr. Görevlisi, İstanbul
Üniversitesi Siyasal Bilgiler
Fakültesi, Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler Bölümü

E-posta/E-mail:

mustafa.aslan@istanbul.edu.tr

Orcid: 0000-0003-3384-1642

Başvuru/Submitted: 31.07.2022

Kabul/Accepted : 08.09.2022

Keywords: Radical Right, Europeanization, Populism, Ethnic Nationalism, Electoral Competition.

Öz

Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki popülist radikal sağ partiler, ülkelerinin Avrupa Birliği'ne üyeliğine karşı şüpheli bir tutum içinde olmuşlardır. Avrupa Birliği'nin dördüncü genişleme sürecinin parçası olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde 1990'lı yıllarda radikal sağ partiler dikkat çekecek seçim başarısı elde edememişlerdir. Milenyumun ilk on yılında ise bu durum değişmiş ve popülist radikal sağ partiler çoğu ülkede önemli seçim başarısı kazanmışlardır. Bu çalışma, söz konusu dönem özelinde (2000-2010), küme-teorik yaklaşım üzerine geliştirilmiş muğlak-küme analizi yöntemini kullanarak, popülist radikal sağ partilerin hangi koşullar altında seçim başarısı elde ettiklerini tartışmaktadır. Çalışmanın bulguları şunlardır: Birincisi, ana akım sağ partilerin AB üyeliğine destek vermeleri, 2000-2010 döneminde yapılan parlamento seçimlerinde popülist radikal sağ partilere yaramıştır. İkincisi, kayda değer bir Roman nüfusun varlığı bağlam belirleyen bir koşul olmuştur. Özellikle Romanların yoğun olarak yaşadıkları ülkelerde (örneğin Bulgaristan, Macaristan, Romanya, Slovakya) ana akım sağ partilerle popülist radikal sağ partiler arasındaki politika farklılığı olduğunda

işsizlik sorunu ile birlikte bu durum popülist radikal sağ partilere yaramıştır. Romanların sayıca az olduğu ülkelerde (örneğin Polonya ve Slovenya), popülist radikal sağ partilerin seçim başarısı, ana akım sağ partilerin AB üyeliğini desteklemelerine rağmen sosyal açıdan liberal olmayan politikalar izlemesiyle gerçekleşmiştir.

Anahtar Kelimeler: Radikal Sağ, Avrupalılaşıma, Populizm, Etnik Milliyetçilik, Seçim Rekabeti.

Introduction

Uncompromisingly supportive of nativist and authoritarian policies, the populist radical right parties (PRR) are highly critical of any attempts in pursuit of increasing individual autonomy and antithetical to the principles of liberal democracy. In the 1990s, seldom did the PRR win a significant portion of the votes in Central and Eastern European Countries (CEECs). In the first decade of the new millennium, in which the countries engaged into the fourth enlargement of the European Union (EU), by contrast, the PRR received more votes. To give a few examples: the leader of the Greater Romania Party (GRP), Vadim Tudor, won 28.3% of the vote and qualified for the second round in the presidential election of 2000. Receiving 8.1% of the vote, ATAKA became a parliamentary party in Bulgaria in 2005, and its leader, Volen Siderov, won 24% of the votes in the second round of the presidential election of 2006. The League of Polish Families (LPF), securing 34 seats in the Sejm, emerged as a coalition partner from the 2005 parliamentary election, as did the Slovak National Party (SNS) with 11.7% a year later. Winning slightly over 6% in 2004, the Slovene National Party reached its peak since 1996 (Rose & Munro 2009). Jobbik in Hungary won 16.7% of the votes in the parliamentary election of 2010 (Batory, 2010:7). Why did the PRR perform better in CEECs in the period of Europeanization, in which the countries were expected to fulfill membership requirements fueling the democratization process?

Stemming from the incipient influence of the issue of EU membership on the electoral preferences in the phase of the accession negotiations, Europeanization could affect the party system mechanics in the EU candidate countries. Unless the majority of citizens oppose the EU membership, the issue is likely to turn into a valence issue, on which the mainstream parties' stances would converge. The Candidate Countries Eurobarometer 2001, for instance, indicated that about eighty-four per cent of citizens were not opposed to the EU membership. While the right-wing mainstream party would be busy proving its competence to surmount the obstacles to EU membership, a niche in the party system could emerge, readily filled by the nativist PRR as the progenitor of opposition to EU membership. This reasoning follows Kitschelt's hypothesis (Kitschelt & McGann, 1995) expecting that the convergence between mainstream parties of the left and right allows "economically neo-liberal" and "culturally authoritarian" PRR parties to achieve electoral success in West European countries since the mid-1980s. Moreover, considering the political criteria for EU membership such as the respect for minority rights and human rights, pro-membership stance would not be compatible with a position favoring the traditional, authoritarian and nationalist socio-cultural policies within the country, otherwise would lead to a political aberration. On the contrary, the PRR could capitalize on the harmony between its opposition to EU membership and traditional, authoritarian and nationalist policies. In addition, the unemployment problem and endemic corruption could contribute to a climate favoring the PRR that accuses politicians of enriching themselves at the expense of ordinary people and denigrates the Roma people as scapegoats for cultural and economic problems. Through a fuzzy-set approach, this study contributes to emerging comparative studies on PRR in CEECs for addressing the puzzle about under which combination of the conditions (i.e configurations) the PRR achieved electoral success. The PRR's electoral success in CEECs have not been analyzed on the basis of the fuzzy-set approach, though the approach has been used in the other studies focusing on different party families (e.g., Hanley & Sikk, 2016; Lilliefeldt, 2012; Ishiyama & Batta, 2011; Veugelers & Magnan, 2005). The fsQCA is useful for comparing small to medium

number of cases (10 to 50), testing the necessity of each condition for the outcome, and discussing the puzzle on the basis of the intermediate solution term, which is derived from not only the actual cases but also theoretical cases, referring to theory-guided configurations that would be expected to yield the outcome, if existing (Schneider & Wagemann, 2012:8–9). This study, however, does not discuss the profiles of the PRR votes because the fsQCA is not capable of analyzing the individual-level variables such as socioeconomic status or left-right ideological self-placement. Nor does this study go beyond the period 2000 to 2010, when right-wing mainstream parties have substantially got free from the EU's influence, typified by prevailing authoritarian tendencies in Fidesz or Law and Justice Party. Also, this study excludes the Baltic countries in which major political parties, including the PRR, construed membership to EU and NATO as safeguards against the Russian influence. For the period 2000 to 2010, the result of the analysis of the twenty-parliamentary elections, held in seven CEECs that became EU member either in 2004 or 2007, concludes: first, right wing mainstream parties' support for the EU membership benefitted the PRR in parliamentary elections held particularly just before and after the EU accession; second, the presence of a notable Roma population was context-setting condition in that it decides whether the policy divergence between right-wing mainstream party and the PRR, along with the unemployment problem (unlike the corruption problem) helped the latter to achieve an electoral success. In the absence of a notable Roma population, the presence of a right-wing mainstream party with socially illiberal policies in spite of its support for EU membership led to the occurrence of the PRR electoral success. The first section of this article reviews the core features of the PRR. The second section briefly explains the fuzzy-set QCA and the calibration of the raw data on both outcome and conditions. The article is concluded by a discussion on the necessity of each condition for the occurrence of the PRR electoral success (*test of necessity*) and the configurations that are sufficient (*test of sufficiency*) to yield the PRR electoral success.

1. Defining the Populist Radical Right: The Most Common Features

Scholarly disagreement persists about how to label the parties in question in the literature. Some studies use loose terms such as mythical right, far-right, extreme right, neo-fascist, or new populist, whereas other studies invoke relatively confined terms such as anti-immigrant, new radical right, radical right, or populist radical right. This study prefers the term 'populist radical right', since it captures more explicitly the core features that have been mentioned frequently in the literature. First, the parties are deemed 'right-wing' with their understanding that the cultural and economic inequalities between people are natural, not artificial. This outlook leads them to believe nativist nationalism, arguing in favor of confining nationality to ethnically or religiously homogeneous native groups, and against involving non-native groups or ideas regarded as detrimental to the nation's homogeneity (Mudde, 2007:19). Second, these parties are 'radical' for envisioning an ethno-centric 'true community', to which belonging requires unquestioning obedience to established traditions. A particularly negative reaction against social diversity involves a strong state that should take punitive action towards people whose behaviors allegedly fall outside traditional ways of life (Rydgren, 2007:243). Third, the parties are 'populist' for manifesting their ethos with the aim of cultivating public resentment with politics. Employing the rhetoric of anti-establishment, the parties are highly critical of the 'self-seeking' political elites, which nationalist-populist circles perceive as ignorant of what they consider the 'general will' of the 'homogenous' and 'virtuous' people.

1.1. Fuzzy-Set Approach: The PRR Electoral Success

This analysis of twenty-parliamentary elections provides the snapshot of the multiple pathways for PRR electoral success. Unlike the inferential methods, the QCA, which is set-theoretical and conjunctural in its logic, is satisfactory not only to identify the contextual conditions under which the PRR electoral success occurred but also to discuss if any of the

conditions (factor or explanatory variable) are necessary component of the conjunctural causality. In fsQCA, the raw data on the outcome and each of the conditions should be refined through a theory-guided calibration, converting the raw-data into fuzzy-set membership scores, taking a value between 0 and 1. The fuzziness in the set-membership of qualitative judgment (e.g., the extent of the electoral success) should be clarified through theory-guided quantitative comparisons. Then, for qualitative differences in the set-membership three benchmarks (or the anchors) should be set: full membership [1.0], non-full membership [0.0], and the crossover point [0.5], which corresponds to “maximum ambiguity as to whether a case is more in or more out of the target set” (Ragin, 2008:90). This should be followed by a decision for the baseline of quantitative comparisons within the qualitatively same set-membership. The next section explains 1) how the PRR electoral success was conceptualized, 2) how the raw-data on PRR electoral success was calibrated. This is followed by a review of studies to clarify the theoretical guidance behind the selection of the conditions, expected to work on the PRR electoral success, and the decision for setting the benchmarks on which the calibration was operated.

1.1.1. Outcome: PRR Electoral Success

Being placed most on the authoritarian along libertarian-authoritarian continuum the PRR is primarily interested in promoting ideology rather than maximizing their electoral support, unlike the catchall parties. The PRR, therefore, falls into the category of minor-party, which is inclusive of the parties that are almost eliminated from acquiring parliamentary majority. Despite this apparent weakness, the PRR can gain political significance, particularly in parliamentary systems, if they secure parliamentary seats, which could allow them to play even a decisive role in coalition formations or in crucial legislative voting (Sartori, 1976:122-123; Meguid, 2005:348). Following this reasoning, the PRR, which emerges as a parliamentary party from elections, was considered “electorally successful” in this analysis. To secure parliamentary seats, political parties competing in the proportional representation electoral system are required to exceed the national electoral threshold, which was equal to 4 or 5% in the elections covered in this analysis. The anchor point used in determining the PRR with full membership (membership score of 1) to the set of *electorally successful PRR parties* was set at the level of 10%. With full non-membership (the membership score of 0) the anchor point was set at 2%. The crossover value (membership score of 0.5) was set electoral threshold minus 0.01%. Table 1 shows the percentage of PRR’s electoral support and their membership scores in *the set of electorally successful PRR parties* for each of twenty elections.

Table 1: Electoral Support for PRR in CEE (2000-2010)

ELECTION	VOTES %	Set Membership in <i>SUCCESS</i>
BUL2005	8.1	0.8
BUL2009	9.3	0.8
CZE2002	1	0
CZE2006	0.33	0
CZE2010	0.03	0
HUN2002	4.4	0.4
HUN2006	2.2*	0.2
HUN2010	16.7	1
POL2001	7.9	0.8
POL2005	8.0	0.8
POL2007	1.1	0
ROM2000	19.5	1
ROM2004	13.5	1

ROM2008	3.2	0.4
SNS2002_ Slovak	3.3	0.4
SNS2006	11.7	1
SNS2010	5.1	0.6
SNS2000_ Slovenia	4.4	0.6**
SNS2004	6.3	0.6
SNS2008	5.4	0.6

* Hungarian Justice and Life Party (MIEP) and the JOBBIK formed an electoral alliance in the 2006.

** With the exceptions of Slovenia and Bulgaria, the electoral threshold is 5 per cent in all countries. The electoral threshold in Bulgaria and Slovenia is 4 %.

1.1.2. Conditions: Unemployment, Perceived Corruption and Ethnic Minority

Scheuch and Klingemann's normal pathology approach, which has been adopted in many studies on the PRR, holds the view that the PRR is the product of the large-scale economic and cultural changes in the industrial societies of the West Europe (Mudde, 2010: 1169). With transition to advanced industrial societies, Flanagan argues that, as a reaction to new left value-based issues, the salience of new right value-based issues, such as "support for traditional moral and religious values, a strong defense, patriotism, law and order, opposition to immigration and minority rights and respect for the traditional symbols and offices of authority" increased also (Inglehart & Flanagan 1987:1306). Likewise, Ignazi (1992:6, 24) suggests, "... the extreme right parties derive from reaction to [silent revolution]," and they have been provided with favorable conditions for their rise with the enlargement of political space stipulated by the non-responsiveness of the established system to growing concerns over issues such as immigration and security. Applying the normal pathology thesis to CEE countries, Minkenberg (2002:355-356) emphasizes that the cost-driven ambivalence towards the new order, which was established by the political, economic and social transformation after the collapse of the communist regimes, was conducive to the PRR electoral success. Similarly, Anatasakis (2002:3) argues, "the emergence and resilience of radical right forces in [CEECs] should be seen primarily as a reaction to the transition process. The PRR capitalizes on the negative consequences of any processes of the rapid changes, and this invokes the notion of the 'protest voters,' what Van der Brug and Fennema (2009:593) describe as those "who support a party out of discontent..." In her study that focuses on the extreme right voting in CEECs for the 2003-2006 period, Bustikova (2009:232) argues, "... supports for extreme right is associated with the non-accountability of political leaders and corruption." The New Democracy Barometer of 2005 counts corruption, among the other factors, that erode public confidence in the parliamentarians and political parties (Mingui-Pippidi, 2007:11-12). The other underlying condition of the public dissatisfaction with the transition process is the mismanagement of economics, one indicative of which is the high level of unemployment (Anatasakis, 2002:5).

Although the transition-based explanation, underlining the protest voters, is informative in order to explain the electoral demand for the PRR, its main deficiency is its underestimation of the 'policy-voters,' who support a political party out of their policy approval. Particularly in CEECs where the ethnic diversity may provide fertile ground for ethno-populism, the populist parties, the PRR is a sub-set of which, could hinder democratic institutions from being entrenched. For being virulent critics of the transformation process and being supportive of nativist nationalism, the PRR parties can appeal both "protest-voters" and "policy-voters." From a set-theoretic perspective, PRR electoral success should be more likely to occur in elections with membership scores higher than 0.5 to the following three sets: 1) elections held in countries with large ethnic minority population (ETHPOP); 2) elections held at the time of high unemployment (UNEMP); and 3) elections held at the time of high perceived corruption (CORR).

Norris (2005) suggests that ethnic minority can barely be a convincing target for the PRR in countries where the ethnic minorities compose less than 5% of the country population. Nevertheless, based on the deterrence logic, Bustikova and Kitschelt argue that hatred of an ethnic minority group, which is too strong in numbers with a high potential of influencing the politics of a country, would be a precarious sentiment (Bustikova & Kitschelt, 2009:468). For example, the incitement of ethnic Latvians to target at Russian minority, who constitute nearly a quarter of the country's population and can receive political and economic support from their kin state (i.e., Russia), may lead to "serious consequences." Likewise, Turks in Bulgaria and Hungarians in Slovakia or Romania can also be regarded as the ethnic minorities against whom the PRR may hesitate to mobilize their electorate. On the contrary, the Roma people, lacking political and economic power, and a kin state to influence the politics of the countries in which they live, are an easy target for the PRR parties. Combining these arguments, the analysis sets the crossover point at the level of 5% and assigns a fuzzy-set score of more than 0.5 for elections held in countries with a Roma population more than 5%. In terms of the elections covered in this study the data indicate that Bulgaria, Romania and Slovakia, nearly 10% of the country populations of which is constituted by the Roma people, should be assigned a membership score of 1; and Hungary, in which the Roma people are estimated to compose more than 5% but less than 8 % of the country population, should be assigned a membership score of 0.8. Roma people compose less than 2% of the national population in the Czech Republic and less than 1% in Poland and Slovenia; accordingly, this condition should be given a membership score of 0.2 and 0, respectively, for the elections held in Czech Republic and those in Poland and Slovenia.

In his study on the relationship between sectorial shifts and cyclical unemployment, Lillien concludes, "Even in the periods of stable aggregate employment, continuous labor reallocation in the United States results in almost 5 percent of employment leaving old jobs for new ones every month. Because it takes time for separated workers to be matched to the jobs, some positive level of unemployment will always exist" (Lillien, 1982:777). Following this conclusion, the threshold for full non-membership to the set of UNEMP was set at level of 4%, corresponding to the equilibrium rate of unemployment in free market economies. Fidrmuc underlines the unemployment level reaching to double-digits in CEEC in the 1990s as a condition affecting the political parties' electoral performances (Fidrmuc, 2000:212). Drawing on this finding, the threshold level for full membership to the set of UNEMP was set at the level of 10%. The crossover point is set at the level of 7%, which represents the middle point between the thresholds for full membership and for full non-membership to this set. To determine the benchmarks for the set of CORR, Transparency International Corruption Perceptions Index (2001), which places the countries on a scale ranging from 0 to 100 where 0 represents the most corrupt polity, was utilized. The threshold for full non-membership to this set was set at 80, which is the closest integer to the score of Norway where corruption is not a salient issue. The threshold for full membership to the set was set at 20, which is the closest integer to the average scores for Azerbaijan, Uzbekistan and Ukraine, where the problem of corruption has been very pervasive. The crossover point was set at 50, corresponding the mid-point of the scale.

The electoral successes of the PRR in CEECs were rather limited in the 1990s in spite of the transformation-induced pressures and insecurities. This implies that the explanations for the puzzle on the PRR electoral success should take into account the PRR's near-by competitors' stance on the issues that are salient to PRR. What common to the PRR are the socio-cultural policies rather than socioeconomic policies, which are, as Mudde (2007:132) argues, secondary to them. Bundling the socio-cultural policies supporting traditional, moral and religious values while opposing individual and ethnic minority rights, and the EU integration, the PRR takes a position on the authoritarian side of the noneconomic dimension of the party competition, which, as Marks et al. (2006:157) suggest, "is almost as powerful as the economic Left/Right [in Poland, Romania and Slovenia] and it is stronger [in Hungary]." Whether this position brings a PRR

electoral success should partly be influenced by two interrelated conditions: 1) the salience level of the issues for which PRR could claim ownership; 2) the way of the interaction (policy divergence or policy convergence) between the right-wing mainstream party and the PRR in terms of the socio-cultural issues and the EU membership.

The party systems in the CEECs have similarities and yet the variance of the issue salience, depending on the country-specific aspects, causes variations (Rohrschneider & Whitefield, 2009:307). To put it succinctly, with respect to the period from early 1990s to the mid-2000s, against the backdrop of the communist legacy, party positions followed a predictable pattern across the CEECs: the political parties supporting free-market systems tended to take affirmative positions also on ethnic minority rights or EU membership; whereas, those with leftist socioeconomic position were inclined to oppose ethnic minority rights or the EU membership (Marks et. al., 2006:162-164). Nevertheless, the issue salience varies from one country to another and the political parties are more likely to emphasize the unresolved issues; for instance, the salience of the democratization issue is higher in countries with less developed democratic institutions than in countries where drastic steps towards consolidated democracy have been taken (Rohrschneider & Whitefield, 2009: 307). This reasoning explains the predominance of the anti-communist versus communist divide in the party competition in many CEECs until the reformation of the communist parties (e.g., in Hungary, Poland, Bulgaria and Romania) or the disappearance of their relevancies to government formulations (e.g., in Czech Republic). In their process-tracing analysis of the party systems' evolution in CEE, for instance, Enyedi and Bertoa (2011:123) suggest, "... [In Hungary] the discourse and political preferences tended to be structured in a bipolar way: during the first months evolving around communist vs. anti-communist divide, after that around the cultural differences splitting conservatives and (social) liberals." In a similar vein, the ethnicity should emerge as a salient issue in the CEECs in which the ethnicity-based mobilization rather than bourgeoisie-based or liberalism-based movements established the nationhood in the late 19th and early 20th century and the authoritarian regimes in the interwar era, and the communist regimes after the second World War interfered with the possible subsequent development of a "political nation" through a liberal democracy.

The fuzzy-set analysis is unable to measure which issues were salient during the period it concerns. Nevertheless, there are studies addressing this subject. In her study covering parliamentary elections held in CEECs between 2003 and 2006, for instance, Bustikova (2009:235) argues that "cross-national support for the extreme right can be seen as a reaction to convergence between the major political parties on the most salient issue of the 1990s: joining the EU." Divergent public views on the issue of joining the EU became pronounced particularly as accession negotiation was nearing completion when it became more obvious that adapting to EU norms and rules was by no means a benefit to all citizens. Vachudova and Hooghe (2009: 192), for instance, hold the view that "as accession is linked with difficult reforms, the perceived costs for organized groups such as workers or farmers enter the national debate." In addition, the EU accession referenda held in all CEECs except Bulgaria and Romania also contributed to the salience of the issue of joining the EU (Netjes & Binnema, 2007:47).

In the model developed by Szczerbiak and Taggart (2004:750) the level of the public awareness about the issue of European membership was stated as either high (Slovenia) or medium/high (Poland and Slovakia), unlike the Czech Republic (low/medium) and Hungary (low). De Vries and Tillman's study on the salience of EU issue voting in 19 EU countries, including all CEECs covered in this analysis, concluded that "the strength of the EU issue on individual preferences is stronger in East and Central Europe than West Europe." The distinctiveness of the PRR parties' illiberal socio-cultural policies and opposition to EU can be blurred unless the other parties ignore it (Minkenberg, 2002:356-359). During the much of the 1990s, for instance, the Eurosceptic policies were pursued by the PRR and the unreformed

communist parties (Beichelt, 2004: 30); yet, the nationalist voters, in countries including Bulgaria and Romania, overwhelmingly voted for the unreformed communist parties, which were the major players of the party systems. Similarly, the PRR parties were not alone in pursuing illiberal cultural policies in countries such as Poland and Hungary, where the rapid transformation of the communist parties into social democratic ones substantially diminished the statist-economy versus market-economy cleavage between the mainstreams of the left and right, which diverged on cultural policies correspondingly (Bustikova & Kitschelt, 2009). Nevertheless, the Europeanization process affected the party system mechanics in a way that it created a niche for opposition to the EU membership. The process, for instance, accelerated the transformation of the unreformed communist parties in Bulgaria and Romania. In both countries, once they had lost the office to the set of pro-EU political parties in 1996 and 1997 respectively, the former communist parties, combining nationalism and economic populism, transformed into social democratic parties. Vachudova (2008:401), for instance, argues, “shedding ethnic nationalism and focusing their political energies on economically centre-left and socially more liberal programs, Romania’s Social Democratic Party governed from 2000 to 2004 and Bulgaria’s BSP [governed from 2005 to 2009].” The electoral competition between the mainstream parties were constrained by the standardized criteria for the EU membership and therefore the elections performed the function of choosing which political party would achieve the membership requirements rather than deciding which policies would be followed (Grzymalala-Busse & Innes, 2003:66). In Hungary, for example, the social democrat’s handling of the EU accession negotiations was criticized by the right-wing mainstream party, Fidesz, which did not certainly oppose being part of the EU at the time (Szczerbiak & Taggart, 2004:756). At most, the right-wing mainstream parties with a tendency for supporting illiberal cultural policies such as the Law and Justice Party in Poland took a position on the issue of European integration what Szczerbiak qualifies as “Euroneutral” (Szczerbiak, 2001:108). This favoured the PRR as suggested in Nanou and Dorussen’s (2013:83) study: “As EU constraints increase in an issue arena parties moderate their positions and adopt positions closer to those of their rival. At the same time, ... parties that do not belong to the mainstream party families or eurosceptic parties does not obviously lead to increased policy convergence.” Grzymalala-Busse and Innes (2003:64) suggest, “The demands of the [EU] enlargement have both constrained responsive and accountable party competition ... and encouraged populists and demagogues.” The Slovak National Party was “Euro-reject,” which, in Kopecky and Mudde words, notifies the parties that are “deeply distrustful of both the ideas underlying European integration and the EU itself.” The Life and Justice Party in Hungary and the League of Polish Families officially called for a NO vote in the EU accession referenda. Whereas the major parties in Slovenia called for a Yes vote, the Slovenian National Party remained aloof (Szczerbiak & Taggart, 2004:755-758). Thus, for the period this analysis concerns, the PRR electoral success should occur in elections in which right wing mainstream parties belonged to the following sets: 1) right wing mainstream party with socially liberal policies (*LIBM*), 2) political parties supporting the issue of joining the EU (*EPHILM*).

To decide which mainstream parties should be included in the analysis, this study utilizes the Chapel Hill Expert Survey series that were conducted in 2002, 2006 and 2010. This survey asks the country-experts to place the national political parties, by using a ten-point scale, on two dimensions of party competition: 1) left versus right economic dimension; 2) green-alternative-libertarian (*GAL*) versus traditional-authoritarian-nationalist (*TAN*) cultural (or noneconomic) dimension. On this scale, the position that is equal to 1 refers to the most ‘*GAL*’ position whereas the position that is equal to 10 stands for the most ‘*TAN*’ position (Hooghe et al., 2010; Bakker, et al., 2015). As mentioned earlier, the socio-cultural policies are of primary importance and common to the PRR; correspondingly, the mainstream parties whose position on this dimension, with respect to the period 2000 to 2010, was closest to that of the PRR parties were included in the analysis. These mainstream parties were: Bulgaria Socialist Party (*BSP*), Civic Democratic Party (*ODS*) in Czech Republic, Fidesz in Hungary, Law and Justice Party (*PiS*) in Poland, Social

Democratic Party in Romania, Slovak Democratic and Christian Union, and Slovenian Democratic Party (SDS). On a 10-point scale, a position equal to 5 or below applies to mainstream parties with full membership to the set of *LIBM* (1.0), whereas the position that is equal to 10 notifies the mainstream parties with full non-membership score (0.0) The cross-over point was set at 7.5.

Mainstream parties' position on the issue of the European integration is also detected through Chapel Hill expert surveys. The survey estimates the parties' position on a scale ranging from 1 (strongly opposed) to 7 (strongly in favor). To set the anchor points for full membership and full non-membership, this study draws on the literature related party-based Euroscepticism, which classifies the ODS as the leading Eurosceptic mainstream party and the SDKU as the leading Euroenthusiast party in terms of the period 2000 to 2010. (Kopecky & Mudde, 2002:306, 315). Following this, the ODS's position, which is on the 2nd point of the scale, can be set as the benchmark for the full non-membership, while the position of the SDKU, which was on the 6th point, can be set as the anchor point for the full membership to the set of *EPHILM*. The mid-point of the scale – the 4th point - referring to a neuter position was set at the crossover point for this set (see: Appendix 1).

2. Empirical Analysis: The Analysis of Necessity

The software fsQCA-3.0 was utilized for analyzing the *success* in relation to the five conditions. Before revealing the sufficient path(s) leading to the PRR's electoral success, the analysis should begin with the test of necessity, the purpose of which is to decide any of the conditions must exist if the outcome occurs (Schneider & Wagemann, 2012: 231). Applying to this study, the PRR electoral success should not occur in the absence of the necessary condition(s). To avoid the pitfall called false necessary condition a two-step procedure should be followed in the test of necessity. First, the result of the test should be examined to see any of the conditions have a consistency score higher than the recommended minimum consistency score, which is 0.90. If any, second step should revise each "truth table" row without this condition to control that the outcome did not occur in its absence. Even a single row conflicting with the first-step of the test of necessity prevents this analysis from declaring the condition as a necessary one. Table 2, showing the result of the test of necessity, indicates that only one condition has a consistency score higher than 0.90: *ephilm* (0.927). Nevertheless, the sixth row in the truth table, showed in Table 3, conflicts with the expectation that the PRR electoral success should not occur when the right-wing mainstream party is not a member of the set of *EPHILM*. Here, the League of Polish Families achieved an electoral success in 2005 even though the Law and Justice Party, which no longer felt obliged to downplay its Euroscepticism once the EU membership had been granted in 2004, took a Eurosceptic stance. Thus, the test of necessity revealed that none of the included conditions was necessary for the occurrence of the PRR parties' electoral success in CEECs in the period 2000 to 2010. The obvious outcome of this test of necessity is that the PRR parties achieved electoral success under more than a single path, which consists of different conditions.

Table 2: Test of necessity

Condition	Consistency	Coverage
UNEMP	0.836	0.638
~ UNEMP	0.327	0.642
CORR	0.763	0.724
~ CORR	0.563	0.738
ETHPOP	0.672	0.672
~ETHPOP	0.363	0.444
LIBM	0.8	0.647
~LIBM	0.454	0.781
EPHILM	0.927	0.68
~EPHILM	0.2	0.44

2.1. Test of Sufficiency in Fuzzy-set QCA: Solution terms for PRR Electoral Success

The analysis of the truth-table having thirty-two rows, each of which shows the “AND combinations” between the five conditions with respect to the PRR’s electoral success, is examined to reveal the paths (snapshot of the configuration in elections) that were sufficient for the occurrence of the PRR electoral success in the CEECs during the period 2000 to 2010. As shown in Table 3, the twenty parliamentary elections included in this study fall into ten of the thirty-two truth-table rows; thereby, leaving twenty-two rows without empirical evidence, which are called as “remainders” or “counterfactuals.” The counterfactuals matter, since the three solution terms produced by the test of sufficiency and known as “conservative solution term”, “parsimonious solution term”, and “intermediate solution term” differ from each other in their treatment of the counterfactuals. For instance, in the formulation of the conservative term, all counterfactuals were excluded, whereas in that of the parsimonious solution term, they are included through supposing them to be conducive to the occurrence of the outcome. In the formulation of the intermediate solution term, the counterfactuals that are expected to yield PRR electoral success on the basis of the existing findings in the literature are included. In the formulation of all three terms, the QCA’s handling of the truth table rows with empirical evidence is the same: all rows with a consistency score higher than 0.75 are included, whereas those with lesser consistency score are excluded (Schneider & Wagemann, 2012:279). Table 3 shows included and excluded truth-table rows with empirical evidence in the formulation of all solution terms.

Table 3: Truth table rows with empirical evidence

Unemp	Corr	Ethpop	Libm	Ephilm	Cases	Row's Consistency	INCLUDED ROWS
0	0	0	0	1	SLV2008	0.875	
1	1	0	0	1	POL2001	0.857	
1	1	1	1	1	BUL2005 HUN2010 ROM2000 SLK2002 SLK2006 SLK2010	0.833	
1	0	1	1	1	HUN2006	0.77	
0	1	1	0	1	HUN2002	0.70	EXCLUDED ROWS
1	1	0	0	0	POL2005 POL2007	0.69	
0	1	1	1	1	BUL2009 ROM2004 ROM2008	0.687	
1	0	0	1	1	SLV2004	0.684	
0	0	0	1	1	SLV2000	0.666	
1	1	0	1	0	CZE2002 CZE2006 CZE2010	0.411	

2.2. Intermediate Solution Term for PRR Electoral Success in CEE: 2000 to 2010

As in the other QCA studies, the discussion on the findings is based on the intermediate solution term. Remember that the term is produced by the truth table rows with a consistency score higher than 0.75 and the theory-guided counterfactuals, being conducive to the PRR's electoral success, if they existed (Schneider & Wagemann, 2012:169). In the selection of the theory-guided counterfactuals, the theoretical assumption is as follows: Given the findings in the earlier studies, at the conjuncture of the consequences of the transition process and Europeanization process in the CEECs, the electoral demand for the PRR parties would be high in countries where at least one of three aspects exists: Roma population, unemployment, and corruption. Also, heeding on the spatial theory of party competition, the PRR parties will have a chance of materializing electoral success, if right-wing mainstream parties pursue socially liberal cultural policies and are either Euroenthusiats or "Europragmatists" on the issue of the European integration. Thus, the intermediate solution term is reached on the basis of the truth table rows with a consistency score above 0.75 and all counterfactuals meeting the said theoretical expectations (see appendix 2 for conservative and parsimonious solution terms).

The intermediate solution term produced two different paths, presented in Table 4. The first path combines three conditions: the presence of a Europhile mainstream party, the absence of right-wing mainstream party with liberal cultural policies, and the absence of a notable Roma population: $ephilm^* \sim libm^* \sim ethpop$. The path covers the electoral success of the LPR in 2001 and that of the SNS in Slovenia in 2008. The second path consists of four conditions: high levels of unemployment, notable Roma population, a right-wing mainstream party with liberal cultural policies, and a Europhile right-wing mainstream party ($ephilm^* ethpop^* libm^* unemp$). The path covers the electoral success of the SNS in Slovakia in 2006 and 2010 elections, that of the PRM in 2000 election, that of ATAKA in 2005 election and that of the JOBBIK in 2010 election. The two deviant cases, in which the PRR parties did not achieve electoral success despite a favorable

configuration exists, are: the electoral failure of the SNS in Slovakia) in 2002 and that of the PRM in 2008 election. The uncovered cases, which fall into truth table rows with a consistency score less than 0.75, are: PRM’s electoral success in 2004, the SNS’s electoral success in Slovenia in 2000 and 2004 elections, LPR’s electoral success in 2005 election and the ATAKA’s electoral success in 2009. Finally, the SPR-RSC, which had never achieved electoral success during the period, were not covered, as the truth table row including this party has a consistency score less than 0.75 (Please see Table 3).

Table 4: Intermediate Solution to PRR’s Electoral Success

Paths leading to outcome	Consistency	Coverage	Covered Cases	Contradictory Cases
<i>ephilm*~libm*~ethpop</i>	0.875	0.254	POL2001 SLV2008	None
<i>ephilm*ethpop*libm*unemp</i>	0.509	0.454	SLK2006 SLK2010 ROM2000 BUL2005 HUN2010	SLK2002 HUN2006
Solution Consistency:	0.795			
Solution Coverage:	0.709			

3. Discussion

Schneider and Wagemann (2012:281) suggest “focusing on single conditions in ... conjunctural QCA solution terms usually runs counter to the logic of [QCA] method. ... If, however, in a given research field strong consensus prevails that a particular individual condition is indispensable for producing (or preventing) the outcome, then a researcher might exceptionally want to pay tribute to this prominence in the interpretation of the QCA results.” Considering that nativist nationalism as the distinctive feature of the PRR parties, ethnic diversity can be emphasized as a condition that set the political context in which the PRR electoral success occurred in CEECs. In fact, as Mudde suggests, “[the demand for the PRR parties] is generated “naturally” by the complex multiethnic western democracies” (Mudde, 2010:1179). Likewise, van der Brug and Fennema (2009:590) suggest “[the PRR parties] have promoted strong right-wing nationalism and, as such, they have mobilized anti-EU sentiments, as well as anti-Semitism and hate other ethnic groups, in particular the Roma.” Similar to these accounts, the intermediate solution term implies that the political context, in which the PRR parties became electorally successful, was contingent on the presence or absence of a notable Roma population. The LPR operating in a polity without noticeable Roma population was given a fertile ground thanks to the PiS’ socially illiberal policies. Despite its support for membership in the accession referendum, the PiS has embraced an ideology what the party calls “Polonism,” which attaches importance to policies aiming to enhance law and order and national identity (Pankowski, 2010:153-154). This finding combines two existing explanations for the PRR parties’ electoral success: 1) Ignazi’s (1992: 20) “political outbidding,” which holds the view that polarization of the party system stipulated by the right-wing mainstream party’s “move more and more to the right ... [paves] the way for [the PRR parties]” rather than inhibits them; 2) Bustikova’s (2009) “vacuum effect” of Europeanization in policy space “that led the party competition based on identity-based appeals, such as ethnic hatred, and set the stage for the success of [the PRR parties] in Eastern Europe.” This finding conflicts with arguments suggesting that the PRR electoral success should be attributed to convergence between mainstream parties, which leaves the far-edge of the party system to the PRR’s exploitation (Eatwell, 2003:58). This finding indicates that in countries

without a notable ethnic diversity, to prevent the electoral success of the PRR parties, it is the strategy, what terms “adversarial strategy,” rather than “accommodative strategy,” that mainstream parties should adopt (Meguid, 2005:348). For adding the contributory role of the right-wing mainstream party’s socially illiberal policies to the political context in which the LPR achieved electoral success in 2001 elections, this finding improves Minkenberg’s (2002:350) explanation for this success that highlights “the growing importance of the accession to the EU” in party competition against which the PRR, which had been deprived of such a persuasive target (i.e., Roma population), could mobilize the constituents.

The second path (configuration) in the intermediate solution covers the countries with a notable Roma population. This configuration largely represents the mirror image of the political context that occurred in countries less significant number of Rome people resides. The configuration suggests that the combination of the right-wing mainstream’s move towards the center for pursuing socially liberal policies, and positive stance about the EU membership favored the PRR electoral success. Nevertheless, the second path differs from the first one for having the condition of high levels of unemployment. This condition is a component of the political context allowing the PRR parties to achieve electoral success in countries with a notable Roma population. This finding invokes the ethnic competition theory, which has been emphasized for the rise of anti-immigrant sentiments among native populations in West Europe, and what Werts et al (2013: 185) summarize as the competition of ethnic groups, which have similar economic expectations, over scarce economic sources that underlies the perceived ethnic threat may be applicable to the CEECs as well. Alternatively, considering the abovementioned finding in the Whitefield and Rohrschneider (2009) study on issue salience, the presence of this condition can be attributed to the economic backwardness of the countries covered by this path. Then, it is not surprising that this path also covers the Hungarian 2010 parliamentary election, when JOBBIK achieved an electoral success in a party competition marked by the negative consequences of the 2009 Euro-crisis.

A striking finding of the test of sufficiency is that neither of the paths in the intermediate solution included the problem of corruption as an ingredient of the political context under which the PRR parties achieve electoral success. This conflicts with the model developed in Ziller and Schubel’s (2015:377) study, which, by regarding corruption as a reason for decrease in the trust in public officials, argues that the PRR parties benefit from the decreasing trend in confidence in public officials. Instead, this finding tends to support Greskovits who suggests that the dissatisfied voters do not go to polls rather than do vote for a political party in the CEECs (Greskovits, 2007:44). Similarly, a recently published binomial logistic analysis for the impact of perceived corruption on voting behavior concludes: “Those who believe fraud is endemic seem to be discouraged to cast ballots and remove corrupt politicians from office” (Kostadinova & Kmetty, 2019:572). From an alternative perspective, drawing on the assumption that the corruption is a valence issue, such as political competence or moral integrity, it is logical to expect that high levels of perceived corruption electorally benefits a political party unless the party has been involved in corrupt activities previously. Yet, the PRR parties hardly exemplify such parties (Mudde, 2010:1180).

Conclusion

Employing the fuzzy-set QCA, this study revisited the political contexts under which the PRR electoral success occurred. The analysis focused on parliamentary elections held in the CEECs in the period 2000 to 2010. The Roma population, unemployment level, and perceived corruption level, the right-wing mainstream party’s socially liberal policies and support for the EU membership were included as potential components, the presence of created the political contexts that favoured the PRR electoral success. The test of necessity concluded that none of

the conditions were necessary for the occurrence of the PRR electoral success. The test of sufficiency suggested that the presence or absence of ethnic diversity should be regarded as the decisive condition shaping the political contexts in which the PRR parties achieved electoral success in parliamentary elections held between 2000 and 2010.

In countries without ethnic diversity (i.e., the absence of a notable Roma population), the PRR success occurred when the right-wing mainstream parties voiced socially illiberal policies in spite of their support for EU membership. This finding conflicts with the expectation based on the spatial theory of party competition underlining the contributory role of the right-wing mainstream party's move towards centre for the PRR electoral success. In countries with a notable Roma population, however, spatial theory of party competition was confirmed on the condition that the country suffered the problem of unemployment. The contribution of the unemployment problem to the electoral success of the PRR parties confirms the "ethnic competition approach," arguing that the ethnic-competition over scarce sources benefitted ethnic nationalist parties such as the PRR. Similarly, this finding is in line with the existing findings about the positive impact of the economic adversities on the PRR electoral success.

This fuzzy-set QCA for PRR electoral success indicates other theoretical implications for the non-occurrence of the PRR electoral success. First, of the alternative right-wing mainstream party's strategies, what Meguid (2005:348) calls "accommodative strategy" and "adversarial strategy," it should be the former in countries with ethnic diversity and the latter in countries without a notable Roma population. Second, accession negotiations for the EU membership helped the PRR parties by creating a vacuum in the party competition for restricting political manoeuvres of mainstream parties; yet this impact of the EU membership can be valid only for the pre-membership period as long as positive perception about the benefits of the EU membership hovers at higher levels in all CEECs. Third, the scholarly debate about the contributory role of the corruption in the electoral performance of the PRR parties should be revised because the parties' credibility can hardly be strong enough to convince most voters that they can challenge the problem effectively. Finally, it should be noted that this fuzzy-set QCA for the electoral success of the PRR parties should be supplemented by a within-case comparative analysis. A comparison that would develop a model on the basis of the most similar system design, for example, would reveal the missing condition(s) accounting for the electoral failure of the PRR party in Slovakia (in 2002 election) or in Hungary (in 2006 election) in spite of the favourable political context under which the PRR parties secured parliamentary seats in both countries in 2006 and 2010 elections, respectively.

References

- Anastasakis, O. (2002). Political Extremism in Eastern Europe: A Reaction to Transition. *Papeles del Este Transiciones Poscomunistas*, 3, 1-15.
- Bakker, R., de Vries, C., Edwards, E., Hooghe, L., Jolly, S., Marks, G., Polk, J., Rovny, J., Steenbergen, M., & Vachudova, M.A. (2015). Measuring Party Positions in Europe: The Chapel Hill Expert Survey Trend File, 1999-2010. *Party Politics*, 21(1), 143-152.
- Batory, A. (2010). *Europe and Hungarian Parliamentary Elections of April 2010, European Parties Elections and Referendums Networks*, Election Briefing No. 51. Retrieved December 27, 2021 from http://archive.ceu.hu/sites/default/files/publications/no51epernhungary2010_0.pdf
- Beichelt, T. (2004). Euro-Skepticism in the EU Accession Countries. *Comparative European Politics*, 2, 29-50.
- Bustikova, L. (2009). The Extreme Right in Eastern Europe: EU Accession and the Quality of Democratic Governance. *Journal of Contemporary European Studies*, 17(2), 223-239.
- Bustikova L., & Kitschelt, H. (2009). The Radical Right in post-communist Europe: Comparative Perspectives on legacies and party competition. *Communist and Post-Communist Studies*, 42(4), 459-483.
- Cahn C., & Guild, E. (2021). *Recent Migration of Rome in Europe. Organization for Security and Cooperation in Europe*. Retrieved December 17, 2021 from <https://www.osce.org/hcnm/78034?download=>
- de Vries Catherine E., & Tillman, E. (2011). European Union issue voting in East and West Europe: The role of political context. *Comparative European Politics*, 9(1), 1-17.
- Eatwell, R. (2003). Ten Theories of Extreme Right. Peter Merkl, & Leonard Weinberg (Eds). *Right Wing Extremism in the 21st Century* (pp.45-70). London: Frank Cass.
- Enyedi Z., & Bertoa, F. C. (2011). Patterns of Party Competition 1990-2009. Lewis, Paul, & Radoslaw Markowski (Eds). *Europeanizing Party Politics? Comparative Perspectives on Central and Eastern Europe* (pp. 116-142). Manchester: Manchester University Press.
- European Commission (2002). *Candidate Countries Eurobarometer 2001*, 56. Retrieved December 3, 2021 from http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/cceb/2001/cceb20011_en.pdf.
- Fidrmuc J. (2000). Economic voting in post-communist countries. *Electoral Studies*, 19 (2), 199-217.
- Greskovits, B. (2007). Economic Woes and Political Disaffection. *Journal of Democracy*, 184 (4), 40-46.
- Gryzmalala-Busse, A., & Innes, A. (2003). Great Expectations: The EU and Domestic Political Competition in East Central Europe. *East European Politics and Societies*, 17, 64-78.
- Hanley S., & Sikk, A. (2016). Economy, corruption, or floating voters? Explaining the breakthroughs of Anti-Establishment Reform Parties in Eastern Europe. *Party Politics*, 22 (4), 522-533.
- Hooghe L., Bakker, R. Brigevich, A. de Vries, C. Edwards, E. Marks, G. Rovny, J., & Steenbergen, M. (2010). Reliability and Validity of Measuring Party Positions: The Chapel Hill Expert Surveys of 2002 and 2006. *European Journal of Political Research*, 49, 684-703.
- Ignazi, P. (1992). The silent counter revolution: Hypotheses on the Emergence of Extreme Right-wing Parties in Europe. *European Journal of Political Research*, 22, 3-34.
- Inglehart R., & Flanagan, S. C (1987). Value Change in Industrial Societies. *American Political Science Review*, 81 (4), 1289-1319.
- Ishiyama, J. (2009). Historical Legacies and the Size of Red-Brown Vote in Post-communist Politics, *Communist and Post-communist Studies*, 42, 485-504.
- Ishiyama, J., & Batta, A. (2011). The Emergence of Dominant Party Systems in Unrecognized States *Communist and Post-Communist Studies*, 45, 123-130.

- Kostadinova T., & Kmetty, Z. (2019). Corruption and Political Participation in Hungary: Testing Models of Civic Engagements East European Politics, *Societies and Culture*, 33(3), 555-578.
- Kitschelt, H., & McGann, A. J. (1995). *The Radical Right in Western Europe: A Comparative Analysis*, Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Kopecky P., & Mudde. C. (2002). The Two Sides of Euroscepticism: Party Positions on European Integration in East Central Europe. *European Union Politics*, 3(3), 297-326.
- Lilliefeldt, E. (2012). Party and Gender in Western Europe revisited: A fuzzy-set qualitative comparative analysis of gender-balanced parliamentary parties. *Party Politics*, 18(2), 193-214.
- Lillien, D. M (1982). Sectoral Shifts and Cyclical Unemployment. *Journal of Political Economy*, 90(4), 777-793.
- Marks G., Hooghe, L. Nelson, M., & Edwards, E. (2006). Party Competition and European Integration in the East and West. *Comparative Political Studies*, 39(2), 155-175.
- Meguid Bonnie M (2005). Competition between Unequals: The Role of Mainstream Party Strategy in Niche Party Success, *American Political Science Review*, 99(3), 347-359.
- Minkenberg, M. (2002). The Radical Right in Postsocialist Central and Eastern Europe: Comparative Observations and Interpretations. *East European Politics and Societies*, 16(2), 335-362.
- Mudde, C. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. New York: Cambridge University Press.
- Mudde, C. (2010). The Populist Radical Right: A pathological normalcy? *West European Politics*, 33(6), 1167-1186.
- Nanou, K., & Dorussen, H. (2013): European Integration and electoral democracy: How the European Union constrains party competition in the Member States. *European Journal of Political Research*, 52, 71-93.
- Netjes, C. E., & Binnema, H. A. (2009). The Salience of the European Integration Issue: Three data source compared. *Electoral Studies*, 26 (2007), 39-49.
- Norris P. (2005). *Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market*. New York: Cambridge University Press.
- Pankowski, R. (2010). *The Populist Radical Right in Poland*. New York: Routledge.
- Ragin C. (2008). *Redesigning Social Inquiry: Fuzzy Sets and Beyond*. Chicago: University of Chicago Press.
- Rohrschneider R., & Whitefield, S. (2009). Understanding Cleavages in Party Systems: Issue Position and Issue Salience in 13 Post-Communist Democracies. *Party Politics* 42(2), 280-313.
- Rose, R., & Munro, N. (2009). *Parties and Elections in new European Democracies* Essex: ECPR Press.
- Rydgren J. (2007). The Sociology of Radical Right. *Annual Review of Sociology*, 33, 241-262.
- Mungiu-Pippidi, A. (2007). EU Accession is No End of the History. *Journal of Democracy*, 18(4), 8-16.
- Sartori G. (1976). *Parties and Party Systems: A framework for analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schneider C., & Wagemann, C. (2012). *Set-Theoretic Methods for the Social Sciences: A Guide to Qualitative Comparative Analysis*. New York: Cambridge University Press.
- Szczerbiak A. (2001). Polish Public Opinion: Explaining Declining Support for EU membership. *Journal of Common Market Studies*, 39(1), 105-122.
- Szczerbiak A., & Taggart, P. (2004): Conclusion: Toward a model of European Referendums. *West European Politics*, 27(4), 749-777.
- Transparency International (2021, December 16th). Corruption Perceptions Index (CPI). <https://www.transparency.org/en/cpi/2020>.

- Vachudova M. A. (2008). Center-Right Political Parties and Political Outcomes in East Central Europe. *Party Politics*, 14(4), 387-405.
- Vachudova M. A., & Hooghe, L. (2009). Post-communist politics in a magnetic field: How Transition and EU Accession structure party competition on European integration. *Comparative European Politics*, 7(2), 179-212.
- van der Brug, W., & Fennema, M. (2009). The Support Base of Radical Right Parties in the Enlarged European Union. *Journal of European Integration*, 31(5), 589-608.
- Veugeliers J., & Magnan, A. (2005). Conditions of far-right strength in contemporary Western Europe: an application of Kitschelt's theory. *European Journal of Political Research*, 44, 837-860.
- von Beyme K. (2015). Transforming Transformation Theory. Michael Minkenberg (Ed.) *Transforming the Transformation: The East European Radical Right in the Political Process* (pp.13-26). Oxon: Routledge.
- Werts H., Scheepers, P., & Lubbers, M. (2013): Euro-scepticism and radical right-wing voting in Europe: 2002-2008: Social Cleavages, Socio-political Attitudes, and Contextual Characteristics Determining Voting for Radical Right. *European Union Politics*, 14(2), 183-205.
- Ziller C., & Schübel, T. (2015): The Pure People" versus "the Corrupt Elite"? Political Corruption, Political Trust and the Success of Radical Right Parties in Europe, *Journal of Elections, Public Opinion and Political Parties*, 25(3), 368-386.

Appendices

Appendix 1: Calibration of Raw Data on Outcome and Conditions

Case	UNEMP	CORR	ETHPOP	LIBM	EPHILM	SUCCESS
BUL2005	1	0.6	1	0.8	1	0.8
BUL2009	0.4	0.6	1	0.8	1	0.8
CZE2002	0.8	0.6	0.2	1	0.4	0
CZE2006	0.6	0.6	0.2	1	0.2	0
CZE2010	0.6	0.6	0.2	0.8	0.4	0
HUN2002	0.4	0.6	0.8	0.4	0.6	0.4
HUN2006	0.6	0.4	0.8	0.6	0.8	0.2
HUN2010	1	0.6	0.8	0.6	0.8	1
POL2001	1	0.6	0	0.4	0.6	0.8
POL2005	1	0.8	0	0.2	0.4	0.8
POL2007	1	0.6	0	0.2	0.2	0
ROM2000	1	0.8	1	0.8	1	1
ROM2004	0.4	0.8	1	0.6	1	1
ROM2008	0	0.6	1	0.8	1	0.4
SLK2002	1	0.6	1	1	1	0.4
SLK2006	1	0.6	1	1	1	1
SLK2010	1	0.6	1	0.8	0.8	0.6
SLV2000	0.4	0.4	0	0.8	1	0.6
SLV2004	0.8	0.4	0	0.6	1	0.6
SLV2008	0.4	0.2	0	0.4	0.8	0.6

Appendix 2: The Result of the Truth-Table Analysis: Test of Sufficiency

Model: SUCCESS = f(UNEMP, CORR, ETHPOP, LIBM, EPHILM)

Algorithm: Quine-McCluskey

COMPLEX SOLUTION

frequency cutoff: 1

consistency cutoff: 0.772727

	raw coverage	unique coverage	consistency

UNEMP*ETHPOP*LIBM*EPHILM	0.509091	0.454545	0.756757
~UNEMP*~CORR*~ETHPOP*~LIBM*EPHILM	0.127273	0.0363637	0.875
UNEMP*CORR*~ETHPOP*~LIBM*EPHILM	0.218182	0.109091	0.857143

solution coverage: 0.709091

solution consistency: 0.795918

Cases with greater than 0.5 membership in term UNEMP*ETHPOP*LIBM*EPHILM: SLK2002 (1,0.4), SLK2006 (1,1), BUL2005 (0.8,0.8), ROM2000 (0.8,1), SLK2010 (0.8,0.6), HUN2006 (0.6,0.2), HUN2010 (0.6,1)

Cases with greater than 0.5 membership in term ~UNEMP*~CORR*~ETHPOP*~LIBM*EPHILM: SLV2008 (0.6,0.6)

Cases with greater than 0.5 membership in term UNEMP*CORR*~ETHPOP*~LIBM*EPHILM: POL2001 (0.6,0.8)

PARSIMONIOUS SOLUTION

frequency cutoff: 1

consistency cutoff: 0.772727

	raw coverage	unique coverage	consistency

UNEMP*ETHPOP	0.545454	0.490909	0.731707
~ETHPOP*~LIBM*EPHILM	0.254545	0.2	0.875

solution coverage: 0.745454

solution consistency: 0.773585

Cases with greater than 0.5 membership in term UNEMP*ETHPOP: BUL2005 (1,0.8), ROM2000 (1,1), SLK2002 (1,0.4), SLK2006 (1,1), SLK2010 (1,0.6), HUN2010 (0.8,1), HUN2006 (0.6,0.2)

Cases with greater than 0.5 membership in term ~ETHPOP*~LIBM*EPHILM: POL2001 (0.6,0.8), SLV2008 (0.6,0.6)

INTERMEDIATE SOLUTION

frequency cutoff: 1

consistency cutoff: 0.772727

Assumptions:

UNEMP (present)

CORR (present)

ETHPOP (present)

LIBM (present)

EPHILM (present)

	raw coverage	unique coverage	consistency

~ETHPOP*~LIBM*EPHILM	0.254545	0.2	0.875
UNEMP*ETHPOP*LIBM*EPHILM	0.509091	0.454545	0.756757

solution coverage: 0.709091

solution consistency: 0.795918

Cases with greater than 0.5 membership in term ~ETHPOP*~LIBM*EPHILM: POL2001 (0.6,0.8), SLV2008 (0.6,0.6)

Cases with greater than 0.5 membership in term UNEMP*ETHPOP*LIBM*EPHILM: SLK2002 (1,0.4), SLK2006 (1,1), BUL2005 (0.8,0.8), ROM2000 (0.8,1), SLK2010 (0.8,0.6), HUN2006 (0.6,0.2), HUN2010 (0.6,1)

ASSESSING THE ROLE OF WORK-LIFE BALANCE AND FLEXIBILITY FOR EMPLOYEE WELL-BEING

ÇALIŞAN İYİLİĞİ İÇİN İŞ-HAYAT DENGESİ VE ESNEKLİK ROLÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Abstract

The present article is aimed at critically discussing the reviewing the impact of flexibility and work-life balance on employee well-being. Mainly, the article is concerned with the aspects of work-life balance related to people management and employee well-being, the indicators of healthy working life, organization and employee (personal)-driven flexibility, and human resource management (HRM) practices. Employee well-being is a critical aspect of HRM, as it directly affects the performance of the individual and consequently, the organization in general. The aspects of flexibility and work-life balance have been examined in accordance with the impact of HRM practices on them and with an extensive analysis of the existing theoretical domain. That is to say, the main indicators of healthy work-life balance were considered with their importance of them stated and discussed. The two distinctive types of flexibility have been discussed including organizational-driven and persona-driven flexibility. Not only the phenomenons of personal and organization-driven flexibility were considered but also their impact on the well-being of the personnel. The causal relationship has been supported between healthy work-life balance and employees' well-being as well as the role of flexibility in forming and creating of well-being.

Keywords: Work-Life Balance, Flexibility, Organization-driven Flexibility, Employee Well-Being, HRM.

Öz

Bu makale, esneklik ve iş-yaşam dengesinin çalışan refahı üzerindeki etkisinin gözden geçirilmesini eleştirel bir şekilde tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışma temel olarak, insan yönetimi ve çalışan refahı açısından iş-yaşam dengesi, sağlıklı çalışma hayatının göstergeleri, organizasyon ve çalışan (kişisel) odaklı esneklik ve insan kaynakları yönetimi (İKY) uygulamaları ile ilgilidir. Çalışan refahı, bireyin ve dolayısıyla genel olarak organizasyonun performansını doğrudan etkilediği için İKY'nin kritik bir unsurudur. Esneklik ve iş-yaşam dengesi yönleri, İKY uygulamalarının üzerlerindeki etkisine uygun olarak ve mevcut teorik alanın kapsamlı bir analizi ile incelenmiştir. Yani sağlıklı iş-yaşam dengesinin temel göstergeleri, önemleri ile birlikte ele alınmış ve tartışılmıştır. Örgütsel güdümlü ve kişisel güdümlü esneklik dahil olmak üzere iki farklı esneklik türü tartışılmıştır. Sadece kişisel ve organizasyona dayalı esneklik fenomenleri değil, aynı zamanda personelin refahı üzerindeki etkileri de dikkate alınmıştır. Sağlıklı iş-yaşam dengesi ile çalışanların refahı arasındaki nedensellik ilişkisinin yanı sıra, refahın oluşturulmasında ve yaratılmasında esnekliğin rolü desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş-yaşam Dengesi, Esneklik, Organizasyon Odaklı Esneklik, Çalışan Refahı, İKY.

Robert PAPLA*

Dmitriy PAK**

Gulim GINET***

* DBA Candidate, Graduate School of Business, Narxoz University

E-posta/E-mail:

robert.papla@savencia.com

Orcid: 0000-0003-1345-5031

** Research fellow, HR Research Center, Narxoz University

E-posta/E-mail:

dmitriy.pak@narxoz.kz

Orcid: 0000-0001-8805-1387

*** Research fellow, Silk Road Case Center, Narxoz University

E-posta/E-mail:

gulim.ginet@narxoz.kz

Orcid: 0000-0002-9847-3222

Başvuru/Submitted: 10.05.2022

Kabul/Accepted : 11.09.2022

Introduction

Before starting the discussion, it is important to understand the concepts that make up the topic: “work-life balance” and “flexibility”. Despite its evolving popularity, the term ‘work-life balance’ does not have one common definition, but rather presents an array of term explanations (Kalliath & Brough, 2008). Definition in the electronic dictionary is quite straight-forward - it is ‘the amount of time you spend doing your job compared with the amount of time you spend with your family and doing things you enjoy’ (Cambridge Dictionary, n.d.). According to this definition, ‘life’ part of the term is about spending time with your family and doing activities you like, e.g., hobbies and interests. This definition does not cover other aspects of life, such as academic duties of working students or household duties such as cleaning. However, these things are part of life as well and question arises perhaps, this definition has limitations because it considers two measurements (work and personal life), while life has at least one more measurement (things you must do, but are not related to work, family or hobbies). It is still vital to keep balance between these activities and job. Sangarandeniya and Ranasinghe (2020) support our opinion, by suggesting that ‘work-life’ should address non-family aspects of life as well, such as academic responsibilities or travelling. Some authors even proposed a fairer term - ‘work-non-work balance’ (Casper et al., 2018). Consequently, such definition covering wider aspects is more inclusive and applies even to those who are not married or live single. The term is also inclusive in terms of gender: Lewis (2003) believes keeping this balance is a matter of both women and men, because everyone struggles to equalize time spent on work, family, and spare time.

Similar to ‘work-life balance’, ‘flexibility’ has been defined in a number of ways. According to the dictionary, ‘flexibility’ is ‘the ability to change or be changed easily according to the situation’ (Cambridge Dictionary, n.d.). This is a personal trait that consists of several other traits. To describe, a flexible person should: 1) have an open mind to accept and communicate new information - intellectual flexibility; 2) have a positive attitude towards changes and learning new - receptiveness; 3) look for new ways of performing tasks - creativity; 4) be able to change his working style depending on circumstances - modification of behaviour (University of Bradford, n.d). Personally, we think that some individuals are born with flexibility and adaptability. Such individuals often seek to challenge their reality and try new experiences to evaluate how they will react: trying different styles and methods of working, changing industries or companies to work in, moving to different countries for work or study. On the other hand, we do not deny that these competences can be trained if an individual has strong willingness. In any case, flexibility is a valuable trait important both for job performance and life, and vital in achieving the work-life balance.

Historically, the concept of work-life balance has developed after the movement of stonemasons in 1856, who were the first in history to declare their rights for a 40-hour working week (Brough et al., 2020). The protesters’ motivation was to regain the rights to spend time with family, for leisure and rehabilitation. In the modern world, the issue persists due to the development of technologies. Being available to work anytime from anywhere, thanks to online platforms, created new options but it also created a ‘constant availability’ problem (Brough et al., 2020). Even if the employee is away from his workplace, he still receives job-related notifications on his phone or smart watches. At the end, the employee struggles to define boundaries between work and home, despite his physical surroundings. It is interesting to note that options of flexible schedules and remote working were created to give people more flexibility in their work but ended up causing the problem of work-life disbalance. On the other hand, Wöhrmann, Dilchert and Michel (2021) argue that flexible working hours and work-life balance are negatively related only if an employee has too much freedom in arranging his working hours, while moderate work time flexibility contributes to a better well-being.

1. Work-Life Balance and People Management

From the management perspective, it is crucial to perceive employees' work-life balance important both for the individual and the organization success. People being the company's most important asset, managers should help employees to bring flexibility to their life:

1) When employees have a flexible working schedule that fits their lifestyle, they feel less stressed. For working parents, it is convenient to choose at what hour to begin working, so that morning preparations with children are hassle-free. With the mental stability, they will have strength to perform their work better. Consequently, less work-related stress decreases burnouts and restores health, which results in fewer sick leaves for the organization.

2) For the same reason of having less stress, employees gain more mindfulness. Mindfulness is the 'ability to be fully present, and aware of where we are and what we are doing' (Sangarandeniya & Ranasinghe, 2020). Having their minds free of other concerns, employees will be able to fully concentrate on their current tasks and perform better.

3) By providing flexible working hours, companies are able to attract and retain skilled employees. Young workforce will be captivated by such benefits, which reduces the employee turnover and replacement costs. Colgate-Palmolive offers flexible working hours for its employees and is also one of the companies with little turnover rate (Smith, 2013). Paul Wolfe, the SVP of Indeed, confirms that, 'In today's tight labor market, proper work-life balance practices are essential for employee retention' (Hess, 2017). This proves to what extent the workplace flexibility is significant for talent management.

2. Work-Life Balance and Its Impact Over Employee's Well-Being

Regarding the benefits of achieving work-life balance, various theoretical approaches have been formulated for both employees and organizations. According to Bird (2006), work-life balance leads to feelings of satisfaction and happiness, which prevents various health problems. Work-life balance reduces the possibility of depersonalization as well as the possibility of mental and health problems (Lingard et al., 2007; Hammig & Vauer, 2009). In addition, previous research shows that people with an ability to manage a balanced work and personal life have a relatively calm family life without stressful situations and problems with their relatives and friends. According to Chittenden and Ritchie (2011), the main benefits of balancing personal and professional life can help reduce feelings of frustration, failure, and guilt.

Regarding the benefits of work-life balance at a level organization, Grover & Crooker (1995) found that employees who managed to balance their work and personal life were more effective. Moreover, Nurgabdeshev & Kozhakhmet (2019) observed that production performance increases significantly when employees balance their work and personal life as they have an increased productivity due to their positive attitude in the workplace.

As already mentioned, the imbalance between work and personal life leads to many negative consequences. The first of the most important negative consequences of imbalance is increased stress levels. Zigrist's Effort and Reward Imbalance Model (Siegrist, 1996) is one of the most famous approaches to the consequences of imbalance in working life. According to the model of imbalance of effort and reward, when a person feels that there is a gap between work and life, or a stressful situation that reduces performance and creates even more problems with health. It has been found that stress will be increased if an imbalance occurs between the effort that a person invests in a job and the reward that they receive. The second negative result of work-life imbalance is burnout. Maslach et al. (2001) define burnout as "An emotional state in which a person loses value and positive feelings, compassion and respect for others".

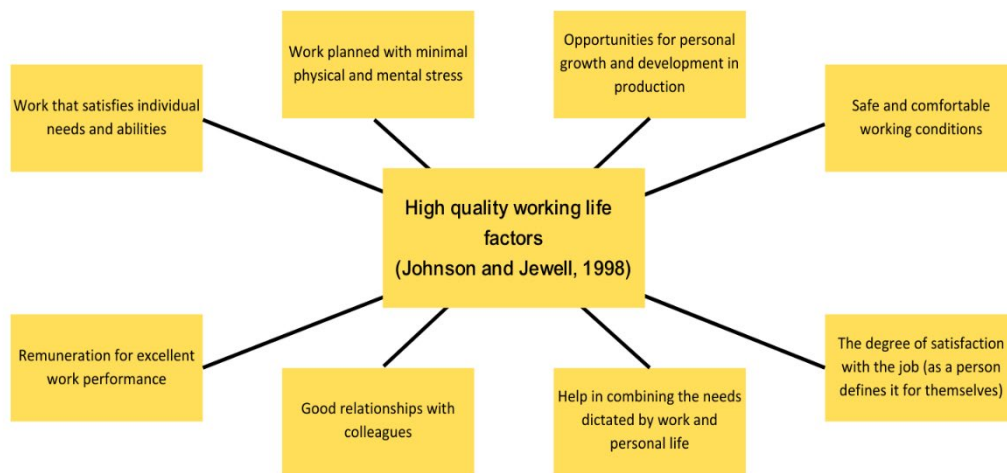
The above negative effects can exist both at work and in personal life. In the work environment, the negative impact on professional commitment occurs with either systematic abstinence or low efficiency, which can lead to a decrease in organizational effectiveness. In the second case (in personal life), the main results of burnout lead to negative attitudes towards family members or friends, as well as feelings of failure, due to the fact that personal goals will not be achieved.

In addition, as noted by Brough et al. (2008), the imbalance between personal and professional life directly affects social problems, as this can lead to an increase in the age of people who decide to have children; this can reduce the fertility rate in the general population.

3. Healthy Working Life Indicators

Three main reasons for the emergence of negative feelings associated with work which are identified as key: prolonged or difficult adaptation to a new job, a person's inadequacy for the position held, and, finally, disappointments associated with a career (Lupu & Ruiz-Castro, 2021). Thus, the problem of work-life balance includes not only the ability to distinguish between work and personal time, but also the quality of work life as the basis for harmony and overall human satisfaction. In this vein, the quality of working like can be defined as the impact of the working conditions on a person's well-being. Figure 1 represents the 8 main factors of high-quality working life defined by Johnson and Jewell (1998).

Figure 1. High-Quality Working Life Factors

Source: Johnson and Jewell, 1998.

The presence of these factors and the absence of potential stressors allows a person to perform their work activities as comfortably and productively as possible. It is in such conditions that opportunities open up for a person and resources appear in order to be sufficiently involved in events that do not relate to work processes. Thus, the quality of working life is the basis for achieving a balance between work and personal life.

4. HRM Practices for Assuring Work-Life Balance

Balancing personal and professional life is a very difficult process that is often impossible to achieve. The main issue seems to be limited staff time to devote to their family and personal interests. Probably the main reason for the difficulty in work-life balance is the current economic

crisis that affects most public or private organizations. Both altering working hours and constant pressure from outside employers to increase productivity and increase the time that employees spend at their workplace, leading to inability to balance their work and personal life. These results are consistent with the findings of other researchers (Moldashev et al., 2019; Nurgabdeshev et al., 2018), which also cites the negative influence of the economic crisis and its reflection in the balance of working life.

Perhaps most often, the possibility of providing employees with an individual work schedule is considered as one of the key areas for creating an organizational and managerial environment favorable for achieving a balance between work and personal life. In particular, a study conducted in 30 organizations in the Netherlands on 2000 employees of different ages and marital status was aimed at studying the influence of work schedule on the level of conflict between work and personal life. Three options for the work schedule were considered, which allow employees to have more opportunities regarding their household obligations: part-time work (reducing the daily number of hours of attendance at work by up to 50%), flexible work schedule ("shifts" in the beginning and end of the working day while maintaining the total number of time daily or weekly) and "remote work", i.e. performing work duties outside a fixed workplace, for example, from home with an Internet connection. It turned out that for women, these non-traditional ways of organizing working time are very convenient and significantly help them to more easily and better cope with household and family obligations. For men, the introduction of a new work schedule has positive effect on reducing the conflict tension between work and personal life. However, in comparison with women, for men such changes in working schedule has lesser effect. In general, part-time and flexible working hours reduce conflict between work and personal life, giving employees more opportunities to fulfill their household responsibilities. At the same time, the option "remote work" had almost no effect in this study on reducing the conflict between work and personal life (Peters, den Dulk & van der Lippe, 2009).

At the same time, several authors note that changes in the employee's work schedule can also have negative consequences, for example, contribute to the appearance of overtime hours or cause him embarrassment and inconvenience due to the fact that on the day when he has an extra day off, most of his colleagues and clients are at work. This can, in turn, lead to the fact that such an employee will try to remotely resolve work issues on his "legal" day off. In this regard, recommendations are made to create conditions in organizations for the transition from a regulated work schedule to a schedule that allows the employee to adjust to the current life situation, as a solution necessary to optimize the balance between working time and household responsibilities. This will allow the employee to effectively manage his economic, professional and personal resources, optimally correlating the volume of "external" work and the fulfillment of domestic obligations (Roberts, 2008).

There is an increasing number of publications appear in the professional literature, that are focused on the detailed description on the managerial approach to their subordinates. The aim of the managers is to increase the efficiency of employees by maintaining a balance of work and personal interests. These managers are guided by three basic principles that complement each other. First, they communicate clearly and openly to their subordinates about what is important to the company, and they encourage their employees to speak out about their personal interests and concerns, openly acknowledging that everyone has responsibilities outside the office. Secondly, they value and support their employees, seeing in each individual peculiarities, which can also be applied in the work process at the request of the employee, even if this does not correspond to his direct job responsibilities. Third, these leaders are experimenting with ways of doing work in search of approaches that increase organizational performance while giving employees the time and opportunity to pursue personal goals (Lupu & Ruiz-Castro, 2021).

5. Organization-Driven and Employee-Driven Flexibility and the State of Employee Well-Being

Flexibility can be defined as an ability of the employee to adapt to the changing working conditions (Umirzakov et al., 2019). As for flexibility driven by employee Pak, Yeltayeva, and Nurgabdeshev (2020) stated that the term is tightly connected with the work autonomy. Autonomy at work is a helpful tool to build the personal resources of workers (energy, skills, good mood, time). For instance, if individuals start their working day at the preferred time in the morning, they will have a better mood and more energy during the day. In general, several studies stated that if an individual has control over time the overall well-being rate will increase which will lead to better work-life balance (Umirzakov et al., 2019). However, it will work only with an employee-centred strategy. Also, it was found that flexibility of location positively correlates with the profitability of the company, productivity and work-life balance (Mamaghani, 2012; Umirzakov, Nurgabdeshev & Zamanbekov, 2020). Also, it was found that flexitime arrangements help to reduce family conflicts, while remote working has the opposite effect (Kozhakhmet et al., 2020). On the other hand, some of the researchers criticized the positive effect of employee-driven flexibility. They claimed that in times of high pressure at work autonomy might facilitate an abnormal extension of working hours and work-life conflict (Nurgabdeshev et al., 2018). It can be prevented if workers will wisely plan their working hours. Overall employee-centred flexible working arrangements have a strong positive association with a healthy work-life balance (Pak, Yeltayeva, & Nurgabdeshev, 2020).

Another aspects of flexibility that should be highlighted is an organization-driven flexibility. The company-oriented flexibility cares more about productivity than the employees' work-life balance (Moldashev et al., 2019). Flexibility which is more employer-centered is not as positive as employee-driven flexibility as it was stated in the previous paragraph. Taking the time flexibility, there is a problem that top managers of the company schedule the work which does not allow workers to address the problem of work-life balance (Umirzakov et al., 2019; Nurgabdeshev et al., 2018). Employers set the working time according to their needs so there can be overtime working, night shifts. This type of flexibility in working hours negatively impact the work-life balance of employee (Kozhakhmet et al., 2020) Another reason why employer-driven practice has a demotivating effect is the psychology theory that states that people are more motivated, perform better at all roles and more committed to an organization when they have control over their decisions (Pak, Yeltayeva, & Nurgabdeshev, 2020; Berkery et al., 2017). Also, financial flexibility which is driven by the employer mostly serves the interest of a company rather than an employee, and it allows an organization to raise or cut salaries and incentives with economic situations (Atkinson, 1989). Some companies offer benefits as payment-related on performance alongside flexitime (Moldashev et al., 2019). Overall, there is different acceptance of flexible working practices driven by organization and employee. So, companies have to wisely choose flexible working arrangements, otherwise, it might have the opposite effect on productivity, efficiency and retention (Umirzakov, Nurgabdeshev & Zamanbekov, 2020).

As mentioned above, it was found that employees' work-life balance depends on who control the boundaries of flexibility. However, the attitude of workers between work and personal life can also influence how flexible working arrangements are perceived. In accordance with boundary theory, people differ in preferences for combining or keeping separate work and personal life (Pak, Yeltayeva, & Nurgabdeshev, 2020; Kozhakhmet et al., 202). That is, people with a desire to integrate work and life have low segmentation preferences, while people with a high intention to separate personal life and work have high segmentation preferences (Nippert-Eng, 1996). Segmentation plays the role of moderator in work-life balance design (Derks et al., 2016).

Integrators and segmenters differ in the commitment to work, the latter is more committed to the job (Rothbard et al., 2005). It is important for people who have high segmentation preference to support boundaries between work and personal life. The lack of having power over the timing of their work (organization-driven flexibility) segmenters might have negative feelings which have a harmful effect on their work-life balance (Umirzakov, Nurgabdeshev & Zamanbekov, 2020). On the other hand, individuals with integration preferences will not be as stressed as segmenters if they will not have the ability to control the boundaries of work-life balance (Umirzakov, Nurgabdeshev & Zamanbekov, 2020). For people with low segmentation preference, employer-driven flexibility practice will not be perceived as a violation of their boundaries, as it correlates with their perception of work-life balance (Pak, Yeltayeva & Nurgabdeshev 2020).

In 2015, researchers conducted a survey of a random 20,000 employees in Germany via telephone interview (Berkery et al., 2017). They tested how employee-driven FWA (flexible work arrangement), employer-driven FWA and segmentation impact work-life balance. The findings were, employee-centred FWA associated with a positive work-life balance mostly among people with high segmentation preferences. For people with low segmentation preferences organization-driven flexibility has a stronger positive association with work-life balance.

All things considered, there are two types of flexibility related to employee well-being – employee-driven and organization-driven flexibility. Employee-driven flexibility positively affects the well-being of the workers as they have more control over their working life, while organization-driven flexibility negative affects the well-being of the personnel. Such findings are demonstrated with the example of the flexible working hours with employees having the flexible hours of working start time have more positive attitude towards work in comparison with personnel working with the employer-set schedule.

Conclusion

We discussed the relationship between two concepts: ‘work-life balance’ and ‘flexibility’. The historical context is that in the 19th century, a movement for establishing a 40-hour working week took place and since then, the concept of work-life harmony has developed. In the contemporary world, the issue still remains due to the increase in using technology for work purposes. In addition, companies developed modified working methods to provide more flexibility to their employees. Some examples are autonomy to choose when to start and finish working, remote working or working on the chosen days during the week. At the same time, the flexible working practices caused a new problem - the imbalance between work and life. The borders between various life domains became indistinct and people are struggling to arrange their time correctly, so that the work-life balance remains. To avoid this issue, individuals should analyze themselves and choose which boundary management style works best for them - segmentation or integration before applying for a job. On the other hand, work-life balance is important not only for the employees but also for the employers as well. Several benefits of helping employees to be flexible and therefore, maintain the balance have been described: companies will have high retention rates, save costs on turnover and replacement issues, attract young candidates and keep the current talents in the company. That is why managers should pay attention to integrating policies that would contribute to the employees’ flexibility and both will receive the corresponding benefits.

Furthermore, there is a clear meaningful connection between three concepts - "workaholism", "downshifting" and "balance between work and personal life." Behind the first two concepts in this series are real phenomena that have already aroused scientific interest. The third concept is rather artificial, implying some ideal state of affairs in the life of a particular person, the achievement of which brings him general satisfaction, maximally contributes to his

self-realization and personal growth. Violation (non-achievement) of this balance is fraught with many negative consequences, manifested in the most diverse forms and in various spheres of his life.

Finally, flexible working arrangements has to be considered at the workplace, as it would be beneficial for employer and employee. The FWA is one of the most important factors for choosing the company to work for. Flexibility is important in any culture and country and more important than occupation. Even though there are some criticisms of FWA, its positive impact on work-life balance is undeniable. Flexible working practices positively impact on healthy work-life balance. Companies, where employees satisfied with their balance between work and personal life, show a better retention rate, fewer burnouts, increased productivity. Workers who prefer employee-driven flexible working arrangements perform better, have high motivation level, well-organized, disciplined and have good communication skills (Umirzakov, Nurgabdeshev & Zamanbekov, 2020). Employer-driven practice is not as effective as the former, that is why it is important for companies to decide on flexibility involving employees. Also, the context of segmentation preferences has to be considered as people with integration or segmentation preferences have different flexibility demands. Flexibility and work-life balance have a positive correlation, only if employees themselves choose the format of flexibility.

References

- Atkinson, C. (2002). Career management and the changing psychological contract. *Career Development International*, 7(1), 14-23.
- Berkery, E., Morley, M. J., Tiernan, S., Purtill, H., & Parry, E. (2017). On the uptake of flexible working arrangements and the association with human resource and organizational performance outcomes. *European Management Review*, 14(2), 165–183.
- Bird, J. (2006). Work-life balance: Doing it right and avoiding the pitfalls. *Employment Relations Today*, 33(3), 21-30.
- Brough, P., Holt, J., Bauld, R., Biggs, A. and Ryan, C. (2008). The ability of work-life balance policies to influence key social/organisational issues. *Asia Pacific Journal of Human Resources*, 46(3), 261-274.
- Brough, P., Timms, C., Chan X.W., Hawkes, A., & Rasmussen, L. (2020). Work-Life Balance: Definitions, Causes, and Consequences. T. Theorell (Ed.). *Handbook of Socioeconomic Determinants of Occupational Health*. Springer.
- Cambridge Dictionary (n.d.). *Flexibility*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/flexibility>.
- Cambridge Dictionary (n.d.). *Work-life balance*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/work-life-balance>.
- Casper, W. J., Vaziri, H., Wayne, J. H., DeHauw, S., & Greenhaus, J. (2018). The Jingle-Jangle of Work-Nonwork Balance: A Comprehensive and Meta-Analytic Review of Its Meaning and Measurement. *Journal of Applied Psychology*, 103(2), 182-214.
- Chittenden, E., & Ritchie, C. (2011). Work-Life Balancing: Challenges and Strategies. *Journal of Palliative Medicine*, 14 (7), 870-874.
- Derks, D., Bakker, A.B., Peters, P., & van Wingerden, P. (2016). Work-related smartphone use, work-family conflict and family role performance: The role of segmentation preference. *Human Relations*, 69:1045–1068.
- Grover, S., & Crooker, K. (1995). Who Appreciates Family-Responsive Human Resource Policies: The Impact of Family-Friendly Policies on The Organizational Attachment of Parents and Non-parents. *Personnel Psychology*, 48(2), 271-288.
- Hämmig, O., & Bauer, G. (2009). Work-life imbalance and mental health among male and female employees in Switzerland. *International Journal of Public Health*, 54(2), 88-95.
- Hess, A. J. (2017). *The 20 best companies for work-life balance*. Retrieved from <https://www.cnn.com/2017/05/03/the-20-best-companies-for-work-life-balance.html>.
- Johnson, S., & Jewell, L., (1998). Instructor's manual with test bank for Jewell's Contemporary industrial/organizational psychology, third edition. Pacific Grove, CA: Brooks-Cole Pub. Co.
- Kalliath, T., and Brough, P. (2008). Work-life balance: A review of the meaning of the balance construct. *Journal of Management & Organization*, 14(3), 323-327.
- Kozhakhmet, S., Moldashev, K., Nurgabdeshev, A., & Gassanova, A. (2020). *Does Professional Research Network Enhance Career Commitment? A Moderated Mediation Model*. in Proceedings of the British Academy of Management Annual Conference, 309.
- Lewis, S. (2003). The integration of paid work and the rest of life. Is post-industrial work the new leisure? *Leisure Studies*, 22, 343-355.
- Lingard, H., Brown, K., Bradley, L., Bailey, C., & Townsend, K. (2007). Improving Employees' Work-Life Balance in the Construction Industry: Project Alliance Case Study. *Journal of Construction Engineering and Management*, 133(10), 807-815.
- Lupu, I., & Ruiz-Castro, M. (2021). Work-Life Balance Is A Cycle, Not An Achievement. Retrieved from <https://hbr.org/2021/01/work-life-balance-is-a-cycle-not-an-achievement>.

- Mamaghani, F. (2012). Impact of telecommuting on organization productivity. *European Journal of Management*, 12(3): 175–182.
- Maslach, C., Schaufeli, W., & Leiter, M. (2001). Job Burnout. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 397-422.
- Moldashev K., Kozhahmet S., Yenikeeva A., & Nurgabdeshev A. (2019). Predictors of the research productivity are trainings for scientists effective? *Central Asian Economic Review*, (3):122-132.
- Nippert-Eng, C. (1996). *Home and work: Negotiating boundaries through everyday life*. Chicago: University Chicago Press.
- Nurgabdeshev, A., & Kozhakhmet, S. (2019). When Investment in Employee Development Promotes Knowledge Sharing Behavior. Paper presented at 33rd Annual Conference of the British Academy of Management 2019, Birmingham, United Kingdom.
- Nurgabdeshev, A., Zamanbekov, D., Choban, U., & Yenikeeva, A. (2018). Does gender play role in access to debt finance in Kazakhstan? *KazNU Bulletin, Economic Series*, 125(3), 64-72.
- Pak, D.S., Yeltayeva, D.T., & Nurgabdeshev, A.R. (2020). The Evaluation of the Job-stress in Special Needs Education. Case Study of ‘Clever’ Special Needs Education Center. *Achievements of Science and Education [Достижения науки и образования]*, (12), 22-27.
- Roberts, E. (2008). Time and Work-Life Balance: The Roles of ‘Temporal Customization’ and ‘Life Temporality’. *Gender, Work & Organization*, 15(5), 430-453.
- Rothbard N.P., Phillips K.W., & Dumas T.L. (2005). Managing multiple roles: work-family policies and individuals’ desires for segmentation. *Organizational Science*, 16, 243–258
- Sangarandeniya, Y., & Ranasinghe, V. (2020). *Flexible Working and Work-Life Balance. Contemporary Developments in Human Resource Management*. Kelaniya: University of Kelaniya, 97-111
- Siegrist, J. (1996). Adverse health effects of high-effort/low-reward conditions. *Journal of Occupational Health Psychology*, 1(1), 27-41.
- Smith, J. (2013). *The Best Big Companies for Work-Life Balance*. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/jacquelynsmith/2013/06/03/the-best-big-companies-for-work-life-balance/?sh=6236081a7fcd>.
- Umirzakov, S. Y., Nurgabdeshev, A. R., Zamanbekov, D. S., & Gassanova, A. A. (2019). Human resource management and employee turnover in kazakhstan’s companies. *Вестник университета «Туран»*, (3), 191-195.
- Umirzakov, S., Nurgabdeshev, A., & Zamanbekov, D. (2020). Cultural Intelligence and Work Engagement of Expatriates: Moderation Role of Supporting Practices. *National Engineering Academy of the Republic of Kazakstant Bulletin [Вестник Национальной Инженероной Академии Республики Казахстан]*, 3 (77).
- Umirzakov, S., Nurgabdeshev, A., Kozhakhmet, S., & Yenikeeva, A., (2019) ‘The Effect of Human Resource Development on Employee Knowledge Sharing Behavior’ *Central Asian Economic Review*, (2), 9-21.
- Wöhrmann, A. M., Dilchert, N., & Michel, A. (2021). Working time flexibility and work-life balance. *Zeitschrift für Arbeitswissenschaft*, 75(1), 74-85.

Bu Sayıya Katkıda Bulunanlar

Sertan Akbaba

1980 Avustralya doğumludur. 2005 yılında Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olmuştur. 2007 yılında Marmara Üniversitesi AB Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden “Role of Education and Cultural Policies in the Social Construction of the European Union” isimli tez çalışmasıyla mezun olmuştur. 2013 yılında Marmara Üniversitesi AB Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden “Post-national Dimension in the European Union and Euroscepticism: The case of Eurosceptic Party Groups in the European Parliament” isimli tez çalışmasıyla doktorasını tamamlamıştır. 2014-2022 yılları arasında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak çalışmıştır. 2020 yılında Doçent ünvanı almıştır. 2022 yılında Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde çalışmaya başlamıştır.

İlgi Alanları: Kimlik Siyaseti, Etnisite ve Milliyetçilik, Avrupa Çalışmaları.

E-posta: sertan.akbaba@bozok.edu.tr

Abdulkadir Aksöz

1995 yılında İstanbul’da doğmuştur. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden (2017) üniversite birincisi olarak mezun olmuştur. 2017 yılında Pakistan University of the Punjab’da Urduca, 2018 yılında Hindistan Jawaharlal Nehru Üniversitesi’nde Hintçe dil eğitimi almıştır. Yüksek lisansını 2021 yılında Hindistan Amity Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında tamamlamıştır. 2021 yılından itibaren İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında ikinci yüksek lisansına devam etmektedir.

İlgi Alanları: Güney Asya’da Güvenlik, Hint Alt Kıtası, Hindistan Dış Politikası, Türkiye-Hindistan İlişkileri.

E-posta: abdlkdraksz@gmail.com

Esengül Danışan Artan

1985 yılında Ankara’da doğmuştur. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde lisans eğitimini (2009) tamamlamıştır. Yine aynı üniversitede Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Ana Bilim Dalında (2012) yüksek lisans derecesini tamamlamıştır. Seoul National University Çevre Çalışmaları Ana Bilim Dalı Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde Doktora (2019) derecesini almıştır. 2022 yılı itibarıyla Tarsus Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde Yerel Yönetimler, Kent ve Çevre Politikaları Ana Bilim Dalında Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmalarını yürütmektedir.

İlgi Alanları: Kentleşme Politikaları, Konut Politikaları, Mekân Kimliği, Sömürge Yönetimler.

E-posta: esenguldanisanartan@tarsus.edu.tr

Mustafa Çağatay Aslan

1983 yılında Denizli’de doğmuştur. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Lisans öğrenimini Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler üzerine tamamlamıştır. “Sovyetler Birliği’nin Kıbrıs Politikası” başlıklı yüksek lisans teziyle Bilkent Üniversitesi’nden Uluslararası İlişkiler

Bu Sayıya Katkıda Bulunanlar

Sertan Akbaba

1980 Avustralya doğumludur. 2005 yılında Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olmuştur. 2007 yılında Marmara Üniversitesi AB Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden “Role of Education and Cultural Policies in the Social Construction of the European Union” isimli tez çalışmasıyla mezun olmuştur. 2013 yılında Marmara Üniversitesi AB Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden “Post-national Dimension in the European Union and Euroscepticism: The case of Eurosceptic Party Groups in the European Parliament” isimli tez çalışmasıyla doktorasını tamamlamıştır. 2014-2022 yılları arasında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde Dr. Öğr. Üyesi olarak çalışmıştır. 2020 yılında Doçent ünvanı almıştır. 2022 yılında Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde çalışmaya başlamıştır.

İlgi Alanları: Kimlik Siyaseti, Etnisite ve Milliyetçilik, Avrupa Çalışmaları.

E-posta: sertan.akbaba@bozok.edu.tr

Abdulkadir Aksöz

1995 yılında İstanbul’da doğmuştur. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden (2017) üniversite birincisi olarak mezun olmuştur. 2017 yılında Pakistan University of the Punjab’da Urduca, 2018 yılında Hindistan Jawaharlal Nehru Üniversitesi’nde Hintçe dil eğitimi almıştır. Yüksek lisansını 2021 yılında Hindistan Amity Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında tamamlamıştır. 2021 yılından itibaren İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında ikinci yüksek lisansına devam etmektedir.

İlgi Alanları: Güney Asya’da Güvenlik, Hint Alt Kıtası, Hindistan Dış Politikası, Türkiye-Hindistan İlişkileri.

E-posta: abdlkdraksz@gmail.com

Esengül Danışan Artan

1985 yılında Ankara’da doğmuştur. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde lisans eğitimini (2009) tamamlamıştır. Yine aynı üniversitede Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Ana Bilim Dalında (2012) yüksek lisans derecesini tamamlamıştır. Seoul National University Çevre Çalışmaları Ana Bilim Dalı Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde Doktora (2019) derecesini almıştır. 2022 yılı itibarıyla Tarsus Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde Yerel Yönetimler, Kent ve Çevre Politikaları Ana Bilim Dalında Dr. Öğretim Üyesi olarak çalışmalarını yürütmektedir.

İlgi Alanları: Kentleşme Politikaları, Konut Politikaları, Mekân Kimliği, Sömürge Yönetimler.

E-posta: esenguldanisanartan@tarsus.edu.tr

Mustafa Çağatay Aslan

1983 yılında Denizli’de doğmuştur. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Lisans öğrenimini Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler üzerine tamamlamıştır. “Sovyetler Birliği’nin Kıbrıs Politikası” başlıklı yüksek lisans teziyle Bilkent Üniversitesi’nden Uluslararası İlişkiler

alanında yüksek lisans derecesini almıştır. Azınlık gruplarının demokratikleşme sürecine etkisini Polonya ve Türkiye mukayesesi üzerinden tartışan yüksek lisans teziyle London School of Economics and Political Science (LSE) Siyaset Bilimi Bölümünden ikinci yüksek lisans derecesini almıştır. Avrupalılaşıma sürecinde Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki radikal sağ partilerin seçim performanslarını etkileyen faktörleri konu alan doktora teziyle University College London (UCL)'den siyaset bilimi doktora derecesini almıştır. Akademik çalışmalarına karşılaştırmalı siyaset alanında devam etmektedir.

İlgi Alanları: Karşılaştırmalı Siyaset, Siyasal Rejimler, Hükümet Modelleri, Seçim Sistemleri, Siyasi Partiler, Parti Sistemleri.

E-posta: mustafa.aslan@istanbul.edu.tr

Fadime Gözde Çolak

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden 2010 yılında mezun olmuştur. Yüksek lisansını 2013 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Afrika Çalışmaları programında “Afrika Birliği Örgütü’nden Afrika Birliği’ne Barış ve Güvenlik Politikalarının Dönüşümü” başlıklı tezini savunarak mezun olmuştur. 2022 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Programını “Kenya ve Tanzanya’da Devlet Kimliği İnşasının Karşılaştırmalı Analizi” isimli tezi ile tamamlamıştır. Halen Dışişleri Bakanlığı’nda görev yapmaktadır.

İlgi Alanları: Afrika Çalışmaları, Toplumsal İnşacılık

E-posta: fgozdecolak@gmail.com

Melih Demirtaş

1982 yılında İstanbul’da doğmuştur. Hacettepe Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden 2005 yılında mezun olmuştur. Yüksek lisans derecesini, 2008 yılında, Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde ‘Rusya Çalışmaları’ odaklı aldı. 2007-2008 yılları arasında İngiltere Essex Üniversitesi İnsan Hakları Merkezi’nde diğer bir lisansüstü eğitime devam etmiş ve “İnsan Hakları Teorisi ve Uygulaması” alanında ikinci yüksek lisans derecesine hak kazanmıştır. Halen Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü Bölge Çalışmaları programında Doktora Adayı olarak akademik çalışmalarına devam etmektedir. 2005-2007 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde Asistan Lisansüstü Öğrenci olarak görev yapan Demirtaş, St. Petersburg Devlet Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, T.C. Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) gibi pek çok farklı kurumda yaz okulu/staj/seminer-araştırma gibi ilave akademik çalışmalarda bulunmuştur.

İlgi Alanları: Avrasya Çalışmaları, Rusya Tarihi, Türk Dünyası, Siyaset Felsefesi, Kültür Çalışmaları

E-posta: melih.demirtas@metu.edu.tr

Gulim Ginet

2000 yılında Kazakistan’da doğmuştur. 2022 yılında Narxoz Üniversitesi ve Coventry Üniversitesi’nden mezun olmuş ve İşletme alanında lisans derecesi almıştır. Kısa süreli kurslar için Warwick Üniversitesi (2018) ve Boston Üniversitesine (2021) katılmıştır. Halen Kazakistan’daki Narxoz Üniversitesindeki Silk Road Case Center’da araştırma görevlisidir.

İlgi Alanları: Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi, Çalışan Refahı, Çalışan Bağlılığı.

E-posta: gulim.ginet@narxoz.kz

İrem Güldem Karar

1997 yılında Çorlu'da doğmuştur. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İngilizce Uluslararası İlişkiler Bölümünden (2020) mezun olmuştur. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) bünyesinde ve İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı bünyesinde stajlarını (sırasıyla 2018-2019) tamamlamıştır. Sivil Toplum Kuruluşları- İş Geliştirme birimlerinde 2021-2022 yıllarında Koordinasyon ve Yürütme faaliyetlerinde bulunmuştur. 2021 yılından itibaren Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngilizce Barış ve Çatışma Çalışmaları Yüksek Lisans programına devam etmektedir.

İlgi Alanları: Barış İnşası, Çatışma Çözümleri, BM Barış Operasyonları.

E-posta: iremguldem.karar@student.asbu.edu.tr

Kadir Özköse

1967 yılında Tokat'ın Zile ilçesinde doğmuştur. 1991 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun olmuştur. Yüksek Lisansını 1995 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalında tamamlamıştır. Doktora derecesini 2000 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalında almıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde Yardımcı Doçent (2001-2005), Doçent (2005-2010), Profesör (2010-) olarak çalışmıştır. Araştırma ve inceleme amacıyla bir süre Mısır, Cezayir, Fas ve Kırgızistan'da bulunmuştur.

İlgi Alanları: Tasavvuf, Afrika Çalışmaları, Metafizik, Epistemoloji, Etik değerler.

E-posta: kadirozkoze60@hotmail.com.

Dmitriy Pak

2001 yılında Kazakistan'da doğmuştur. Coventry Üniversitesi ve Narxoz Üniversitesi'nde çift diploma alan, İşletme Yönetimi programından birincilikle mezun olan Dmitriy Pak Narxoz Üniversitesi'nde İşletme yüksek lisans adayıdır. Uluslararası Gençlik Dış İlişkiler Konseyi'nde Politika Araştırma ve Analiz Başkanlığı ve İnsan Doğası Projesi, Kazakistan'da Ulusal Direktörlük görevlerinde bulunan Pak, sivil toplum kuruluşlarının yönetiminde kapsamlı bir deneyime sahiptir. Halen Kazakistan'da Narxoz Üniversitesi'nde İK Araştırma Merkezi ve İpek Yolu Vaka Merkezi'nde araştırma görevlisidir.

İlgi Alanları: Stratejik Çeviklik, Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi, Sivil Toplum Yönetimi, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Örgütsel Dayanıklılık.

E-posta: dmitriy.pak@narxoz.kz

Robert Papla

1967'de Polonya'nın Oświęcim şehrinde doğmuştur. AGH Bilim ve Teknoloji Akademisi Ekonomi ve Organizasyon (Mühendis, M.Sc.-1992) alanından mezun olmuştur. Profesyonel kariyerinde Savencia Polonya'da Genel Müdür (1999-2004), Royal Unibrew Polska (2004-2007), Polonya Aluprof SA'da Uluslararası Direktör (2009-2011), Savencia Eurasia, Fransa (2011-devam ediyor) Denetleme Kurulu üyesi olarak çalışmıştır. Browary Perła, Polonya üyesi (2005-2006) Royal Unibrew, Danimarka (2005-2007) Yürütme Komitesi ve Selena CO, Polonya (2007-2009) CEO'su olarak görev yapmıştır. Halen Narxoz Üniversitesi'nde İşletme doktora adayı ve Kazakistan'daki Narxoz Üniversitesi İK Araştırma Merkezi'nde araştırma görevlisidir.

İlgi Alanları: Uluslararası İş, Stratejik Yönetim, Satış ve Operasyonlar, Stratejik Çeviklik, Girişimcilik.

E-posta: robert.papla@savencia.com

Mustafa Yıldız

1968 Yozgat doğumlu olan Dr. Mustafa Yıldız, 1986 yılında Üniversite tahsili için Viyana'ya gitmiş, Viyana Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümünden mezun olmuştur. Yüksek lisans ve doktorasını aynı üniversitede tamamlamıştır. Avusturya Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde beş yıl öğretmenlik, on iki yıl da müfettişlik yapmıştır. 2017 yılında Türkiye'ye dönmüştür. Halen Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

İlgi Alanları: Uluslararası Örgütler, Uluslararası İlişkiler Teorileri, AB, AB Hukuku, D-8.

E- posta: mustafa.yildiz@bozok.edu.tr

Sevil Zengin

2010 yılında Atılım Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme (İngilizce) ve Uluslararası İlişkiler (Yandal) Bölümü'nden mezun olmuştur. 2010-2012 yılları arasında Adıyaman Üniversitesi İşletme Bölümü'nde "Markanın Tüketici Davranışlarına Etkisi ve Otomotiv Sektörü Üzerine Bir Uygulama" tez başlığı ile yüksek lisans yapmıştır. 2021 yılında Ankara Üniversitesi Yönetim Bilimleri Bütünleşik Doktora programında "Küresel Dönemde Kamu Politikalarının Dönüşümü: TÜSİAD Etkisi" ile doktorasını tamamlamıştır. 2013 yılında Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaya başlamış, 2022'de Doktor Öğretim Üyesi olarak atanmıştır.

İlgi Alanları: TÜSİAD, Yönetişim, Küreselleşme, Kamu Politikası.

E-posta: sevil.zengin@yobu.edu.tr

Contributors to the Current Issue

Sertan Akbaba

He was born in 1980 in Australia. He graduated from Sakarya University, Department of German Language and Literature in 2005. He received his M.A degree from Marmara University, department of EU Politics and International Relations in 2007 with his thesis entitled "Role of Education and Cultural Policies in the Social Construction of the European Union". He received his Ph.D. degree from Marmara University, Department of EU Politics and International Relations in 2013 with his thesis entitled "Post-national Dimension in the European Union and Euroscepticism: The case of Eurosceptic Party Groups in the European Parliament". Between 2014-2022, he worked as Assistant Professor in Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of International Relations. He received the title of Associate Professor in 2020. In 2022, he started working in Yozgat Bozok University, Department of International Relations.

Research Interests: Identity Politics, Ethnicity and Nationalism Studies, European Studies.

E-mail: sertan.akbaba@bozok.edu.tr

Abdulkadir Aksöz

He was born in 1995, in İstanbul. He graduated from İstanbul Medeniyet University, Faculty of Political Sciences, Department of International Relations (2017) as the top student in the university. He studied Urdu at University of the Punjab, Pakistan in 2017 and Hindi at Jawaharlal Nehru University, India in 2018. He completed his MA in International Relations at Amity University Noida, India in 2021. He has been continuing his second master's degree in İstanbul Medeniyet University International Relations Department since 2021

Research Interests: Security in South Asia, Indian Subcontinent, Indian Foreign Policy, Türkiye-India Relations.

E-mail: abdlkdraksz@gmail.com

Esengül Danışan Artan

She was born in 1985 in Ankara. She completed her undergraduate education (2009) at the Department of City and Regional Planning at Middle East Technical University. She completed her master's degree in Urban Policy Planning and Local Government (2012) at the same university. She received her Ph.D. (2019) degree from Seoul National University, Graduate School of Environmental Studies, Department of City and Regional Planning. Since 2022, she is a faculty member at Tarsus University in Turkey, at the Faculty of Economics and Administrative Sciences, in the Department of Political Science and Public Administration.

Research Interests: Urbanization Policies, Housing Policies, Space Identity, Colonial Administrations.

E-mail: esenguldanisanartan@tarsus.edu.tr

Mustafa Çağatay Aslan

Born in Denizli in 1983. Currently working in the Department of Political Science and International Relations, Faculty of Political Science, İstanbul University. Having completed his undergraduate degree in Political Science and International Relations, Aslan received his MA degree in International Relations from Bilkent University with his master thesis on the Soviet Union's policy on Cyprus in the making of the Cyprus Issue from 1960–1974. In 2009, Aslan

completed a MSc program on Political Science in the Department of Government, London School of Economics and Political Science (LSE) with his thesis comparing democratization process in Poland and Turkey. Aslan was awarded Ph.D. degree in the subject of Political Science for successfully defending his thesis on the factors influencing the electoral performance of radical right parties in Central and East European countries. Dr. Aslan has been continuing his academic works on comparative politics.

Research Interests: Comparative Politics, Political Regimes, Government Models, Election Systems, Political Parties, Party Systems.

E-mail: mustafa.aslan@istanbul.edu.tr

Fadime Gözde Çolak

Fadime Gözde Çolak was graduated from İhsan Doğramacı Bilkent University Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of International Relations (BA) in 2010. She received her MA degree in International Relations – African Studies from Ankara University with the thesis in the name of “From Organization of African Unity to the African Union: The Transformation of Peace and Security Policies” in 2013. She was graduated from Ankara University Department of International Relations Ph.D. program in 2022 and defended the thesis in the name of “The Comparative Analysis of the Construction of State Identity in Kenya and Tanzania.” She is still working at the Ministry of Foreign Affairs.

Research Interests: African Studies, Social Constructivism.

E-mail: fgozdecolak@gmail.com

Melih Demirtaş

Melih Demirtaş was born in 1982, in İstanbul. He graduated from Hacettepe University, Department of International Relations (BS) in 2005. He received his MA degree in International Relations with a focus on ‘Russian Studies’ from Bilkent University. He continued another graduate study at the Human Rights Centre of the University of Essex between the years 2007-2008 and received his second MA degree in the field of “Theory and Practice of Human Rights”. He currently continues his academic works as Ph.D. Candidate within the Program of "Area Studies" at the Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University (METU). He served as a Graduate Assistant at the Department of International Relations of Bilkent University between 2005-2007; also joined different programs such as summer schools/long-term seminars/internships organized by the various institutions like St. Petersburg State University, Istanbul Bilgi University, Center for Strategic Research (SAM) of the Turkish Ministry of Foreign Affairs.

Research Interests: Eurasian Studies, Russian History, Turkic World, Political Philosophy, Cultural Studies

E-mail: melih.demirtas@metu.edu.tr

Gulim Ginet

Gulim Ginet was born in 2000, in Kazakhstan. She graduated from Narxoz University and Coventry University in 2022, earning a bachelor degree in Business Administration. Gulim attended Warwick University (2018) and Boston University (2021) for short-term courses. Currently she is a research fellow at Silk Road Case Center at her alma mater Narxoz University, Kazakhstan.

Research Interests: Strategic Human Resource Management, Employee Well-Being, Employee Engagement.

E-mail: gulim.ginet@narxoz.kz

İrem Güldem Karar

She was born in 1997, in Corlu. She graduated from Gazi University Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of International Relations (BA) in 2020. She completed her internship at the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA) in 2018 and at the Ministry of Interior Presidency of Migration Management in 2019. She carried out Coordination and Execution activities in Non-Governmental Organizations- Business Development units in 2021-2022. She has been studying the Peace and Conflict Studies (MA) program in English at Ankara Social Sciences University Institute of Social Sciences since 2021.

Research Interests: Peacebuilding, Conflict Resolution, UN Peace Operations.

E-mail: iremguldem.karar@student.asbu.edu.tr

Kadir Özkose

He was born in 1967 in Zile district of Tokat. He graduated from Ankara University Faculty of Theology in 1991. He completed his master's degree in Ankara University Social Sciences Institute, Department of Basic Islamic Sciences in 1995. He received his Ph.D. degree in 2000 from Ankara University, Institute of Social Sciences, Department of Basic Islamic Sciences. He worked as assistant professor (2001-2005), associate professor (2005-2010), professor (2010-) at Sivas Cumhuriyet University. He has been in Egypt, Algeria, Morocco and Kyrgyzstan for a while for research and examination purposes.

Research Interests: Sufism, African Studies, Metaphysics, Epistemology, Ethical Values.

E-mail: kadirozkose60@hotmail.com

Dmitriy Pak

Dmitriy Pak was born in 2001, in Kazakhstan. He graduates from the double degree Business Administration program at Coventry University and Narxoz University with the first-class degree. As for today, he is an MBA (Master of Business Administration) candidate at Narxoz University. He has an extensive experience in non-governmental organizations management holding the positions of Head of Policy Research and Analysis at International Youth Council of Foreign Affairs and National Director at Human Nature Project Kazakhstan. Currently, he is a research fellow at HR Research Center and Silk Road Case Center at Narxoz University, Kazakhstan.

Research Interests: Strategic Agility, Strategic Human Resource Management, Non-governmental management, Corporate Social Responsibility, Organizational Resilience.

E-mail: dmitriy.pak@narxoz.kz

Robert Papla

Robert Papla was born in 1967 in Oświęcim, Poland. He graduated from AGH Academy of Science and Technology. Main field was Economy and Organisation (Engineer, M.Sc.-1992). In his professional career he worked as Managing Director at Savencia Poland (1999-2004), at Royal Unibrew Polska (2004-2007), International director at Aluprof SA, Poland (2009-2011), at Savencia Eurasia, France (2011-ongoing), Supervisory Board member at Browary Perła, Poland (2005-2006), Executive Committee Royal Unibrew, Denmark (2005-2007) and CEO at Selena

CO, Poland (2007-2009). Currently, he is a DBA (Doctor of Business Administration) candidate at Narxoz University and a research fellow at HR Research Center, Narxoz University, Kazakhstan.

Research Interests: International Business, Strategic Management, Sales and Operations, Strategic Agility, Entrepreneurship.

E-mail: robert.papla@savencia.com

Mustafa Yıldız

Mustafa Yıldız born in Yozgat in 1968, went to Wien for his undergraduate education in 1986. He graduated from Political Sciences Department of Wien University. He completed his graduate and Ph.D. studies at the same university. He had worked as teacher for five years and then served as an inspector for next twelve years within the Austrian Ministry of Education. He then returned to Turkey and have started to work as an Assistant Professor for Yozgat Bozok University International Relations Department.

Research Interests: International Relation Theories, International Organizations, EU, EU-Laws, D-8.

E-mail: mustafa.yildiz@bozok.edu.tr

Sevil Zengin

Sevil Zengin got bachelor degree from Atılım University, Faculty of Management, Department of Business Management (in English) and International Relations (as Minor) in 2010. Between the years of 2010-2012, she graduated from Adıyaman University, Department of Business Management with the title "The Effect of the Brand on Consumer Behavior and an Application on the Automotive Sector". She got Ph.D. from Ankara University Administrative Sciences in 2021 with the title "The Transformation of Public Policies in the Global Era: The Effect of TÜSİAD". She started to work as a lecturer at the Faculty of Economics and Administrative Sciences of Yozgat Bozok University in 2013, and she has been Assistant Professor at the same university since 2022.

Research Interests: TÜSİAD, Governance, Globalisationi, Public Policy.

E-mail: sevil.zengin@yobu.edu.tr

Makale Çağrısı / Call for Articles

Makale Çağrısı

Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi 2023/1

Cumhuriyetin 100. Yılında Savaşlar, Tehditler ve Fırsatlar

Sayı Editörü: Doç. Dr. Hülya TOKER

Yayın Kurulumuz dergimizin “Cumhuriyetin 100. Yılında Savaşlar, Tehditler ve Fırsatlar” ana temalı 2023/1 sayısı için Cumhuriyet’in ilanından günümüze savaşlar ve savaş sonrası değişen dünya düzeninde Türkiye’nin konumu, bu süreçte ülkeye yönelik tehdit algılarının giderek artması ve çeşitlenmesi, yenedünya düzenin yarattığı fırsatlar ve bu fırsatlardan yararlanma politikası çerçevesinde literatüre katkı sağlayacak bilimsel çalışmalar beklemektedir. Değerlendirmeye alınacak yazıların Dergi Park aracılığıyla en geç 30 Ocak 2023 tarihine kadar teslim edilmesi gerekmektedir. Başvuru sahipleri yayın kararı ile ilgili en geç 2023 Şubat ayı içerisinde bilgilendirilecektir. Dergimizde ana tema dışında da siyaset bilimi, kamu yönetimi ve uluslararası ilişkilerin temel alanlarındaki yayınlar *diğer konular* başlığı altında değerlendirmeye alınmaktadır.

Makalelerinizi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsbder> bağlantısından gönderebilirsiniz.

Call for Papers

Turkish Journal of Political Science 2023/1

Wars, Threats, and Opportunities in the 100th Anniversary of the Republic

Issue Editor: Assoc. Prof. Dr. Hülya TOKER

Our Editorial Board is in pursuit of academic studies that will make invaluable contributions to the 2023/1 issue of our journal to be dedicated to the main theme of “Wars, Threats, and Opportunities in the 100th Anniversary of the Republic of Türkiye.” The theme mainly concentrates on the wars that broke out as of the proclamation of the Republic of Türkiye, the post-war position of Türkiye in the changing world order, perception of ever increasing and multi-dimensional threats directed at the country, the opportunities the new world order created, as well as on the politics of exploitation of those opportunities. The articles to be evaluated should be submitted via Dergi Park by 30 January 2023 at the latest. Contributors shall duly be informed on the publication decision in February 2023 at the latest. Apart from the articles on the main theme, our journal considers articles in the relevant fields of political sciences, public administration, and international relations under the heading other topics for publication.

You may submit your articles via: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsbder>

ISSN: 2587-2346 E-ISSN:2667-775X
siyasetdergisi@yobu.edu.tr

